MANUEL VILAS

Bucurie

Traducere din limba spaniolă de

Marin Mălaicu-Hondrari

EDITURA PANDORA

2023

COLECȚIE COORDONATĂ DE BOGDAN-ALEXANDRU STĂNESCU

Autor: Manuel Vilas
Titlul original: *Alegría*
Copyright © 2019

Copyright © Pandora M, 2023
pentru traducerea în limba română
O.P. 16, Ghişeul 1, C.P. 0490, Bucureşti
Tel.: +4 021 300 60 90 ; Fax: +4 0372 25 20 20
www.pandoram.ro

ISBN (print): 978-606-978-634-5
ISBN (EPUB): 978-606-978-652-9

Pandora M face parte din Grupul Editorial TREI

EDITORI:
Magdalena Mărculescu
Silviu Dragomir
FONDATOR:
Ion Mărculescu, 1994
DIRECTOR EDITORIAL:
Bogdan-Alexandru Stănescu
REDACTARE
Michi Lucescu
DESIGN:
Andrei Gamarț
DIRECTOR PRODUCȚIE:
Cristian Claudiu Coban
DTP:
Gabriela Anghel

Conținutul acestei lucrări electronice este protejat prin copyright (drepturi de autor), iar cartea este destinată exclusiv utilizării ei în scop privat pe dispozitivul de citire pe care a fost descărcată. Orice altă utilizare, incluzând împrumutul sau schimbul, reproducerea integrală sau parțială, multiplicarea, închirierea, punerea la dispoziția publică, inclusiv prin internet sau prin rețele de calculatoare, stocarea permanentă sau temporară pe dispozitive sau sisteme cu posibilitatea recuperării informației, altele decât cele pe care a fost descărcată, revânzarea sub orice formă sau prin orice mijloc, fără consimțământul editorului, sunt interzise. Dreptul de folosință al lucrării nu este transferabil.
Drepturile de autor pentru versiunea electronică în formatele existente ale acestei lucrări aparțin persoanei juridice Pandora Publishing SRL.

Prin suferință am ajuns la bucurie.
Suferința m-a-nvățat că sufletul există.
Din suferință, acolo, în regatul meu trist,
un soare misterios răsărea.

JOSÉ HIERRO

1

Tot ce am iubit şi am pierdut, tot ce am iubit foarte mult şi am iubit fără să ştim că într-o zi ne va fi răpit, tot ceea ce odată pierdut nu ne-a distrus, chiar dacă a insistat cu asupra de măsură şi a încercat să ne facă praf cu cruzime şi stăruință, sfârşeşte, mai devreme sau mai târziu, prin a fi transformat în bucurie.

Sufletul omului nu trebuia să coboare pe pământ.

Trebuia să rămână în ceruri, în abisurile celeste, între stele, în spațiul profund. Trebuia să se fi ținut departe de timp; sufletului omenesc i-ar fi fost mai bine dacă nu era omenesc, pentru că sufletul îmbătrâneşte în bătaia soarelui, se topeşte, se scufundă, arde în milioane de întrebări care se împrăştie peste trecut, prezent şi viitor, care formează un singur timp, iar acesta este timpul personal al fiecăruia dintre noi, un timp în care iubirea este un jind permanent, care nu se împlineşte, care ne vesteşte frumusețea vieții şi apoi dispare.

Dispare.

Ne lasă într-o tăcere apăsătoare, amară şi subtilă.

Milioane de întrebări ce au fost ființe umane înainte de a deveni întrebări. Milioane de corpuri, milioane de tați, mame, fii şi fiice.

Şi rămânem singuri şi înțepeniți.

Sufletul omenesc suntem noi, noi toți, căutând iubirea, cu toții căutând zilnic să fim iubiți, aşteptând zilnic sosirea bucuriei, căci ce altceva să aşteptăm.

Cât de mult ne dorim cu toții să existe o ordine şi un sens în viață, dar există doar timp şi despărțiri rapide, şi în aceste despărțiri rapide trăieşte imensa iubire pe care o simt acum.

Acesta este haosul meu, aceasta este dezordinea mea.

Iată-mă, nenorocit, dar simțind totodată forța bucuriei şi având în adâncul meu furia indefinită a vieții.

Ca toți oamenii.

Pentru că toți suntem la fel.

Şi în această bucurie flămândă stă toată conştiința vieții pe care am fost capabili să o adunăm.

La începutul anului 2018 am publicat un roman, un roman care era povestea vieții mele şi cartea aceea s-a transformat într-un hău.

În cartea aceea locuia povestea familiei mele.

Bach şi Wagner, mama şi tata.

Mi-am băgat familia într-o carte cu muzică şi acesta este cel mai minunat lucru pe care l-am făcut în viață.

Eşti nebun? m-au întrebat mulți.

Nu, e doar iubire, le-am răspuns. Doar iubire, nevoie şi speranță. Când vorbeşti despre familia ta, acea familie revine la viață. Dacă scriam despre tata şi mama şi despre ce am fost, atunci se întorcea ziua de ieri, iar asta era ceva puternic şi bun. Asta-i tot, asta a fost ceea ce am făcut.

În momentul ăsta sunt într-un hotel din Barcelona.

Niciodată nu m-am gândit că voi mai scrie vreodată cu pixul, într-un caiet, aşa cum fac acum. Am laptopul în fața mea, dar acum nu-mi foloseşte la nimic.

Am schimbat camera de trei ori în hotelul ăsta. Prima nu mi-a plăcut pentru că era prea cald în ea şi priveliştea era oribilă. Când am văzut-o pe a doua, m-am gândit că acolo m-aş putea odihni: alinarea aceea, nevoia de a găsi liniştea, de a nu mai fi un car de nervi, un hățiş de plecări şi veniri.

Stăteam de ceva vreme întins pe pat când mi-am dat seama că nu alesesem bine. Camera dădea spre bulevardul Diagonal, una dintre arterele cu cel mai mare trafic din Barcelona, iar zgomotul care venea din stradă era prea puternic. Din prea puternic s-a făcut infernal. Era zgomotul făcut de necunoscuți, sute de bărbați şi femei care cutreierau oraşul, cu maşinile lor, motocicletele lor sau conversațiile lor. Zgomotul se transforma în inamic. Am început să mă enervez. Tâmpit ce eram, desfăcusem bagajul, mânat de acea primă impresie pozitivă. M-am uitat la geamantanul deschis pe masă. Am calculat cam cât mi-ar lua să pun totul la loc.

Mă uit la lucrurile mele ca şi cum ar fi ale unui spirit fără corp. Puloverele mele negre, laptopul meu, agenda mea, trusa mea de îngrijire personală. Par lucruri pe care le folosea tatăl meu, par ale lui, nu ale mele.

Era 1 iulie şi mă aflam în Barcelona. Am simțit umiditatea care îmbiba tot oraşul. N-aş putea să mă obişnuiesc cu umiditatea aceea care mă făcea să transpir într-un mod umilitor. Viața mea şi căldura s-au înfrățit într-un punct din trecutul meu. Când voi fi mort şi nu-mi va mai fi cald, atunci o să ating nimicul. Nimicul înseamnă să nu mai simți căldura spaniolă, căldura care e mereu în toate oraşele spaniole: căldură umedă sau căldură uscată, dar căldură.

Pentru mine, căldura şi viața au fost acelaşi lucru.

Am cincizeci şi cinci de ani şi peste câteva zile voi face cincizeci şi şase. Nu-mi vine să cred că am vârsta asta. Dacă aş crede, dacă mi-aş accepta vârsta în tot adevărul ei crud, ar trebui să mă gândesc la moarte. Nu poți trăi dacă moartea pune stăpânire pe gândurile tale, chiar şi atunci când nimic nu emană din noi cu atâta putere ca ea. E acolo, în inima ta. Nimeni nu a vrut să-şi iubească moartea, nimeni nu vrea să vorbească cu ea, dar eu da, vreau, pentru că-mi aparține.

M-am privit în oglindă. Îmbătrânirea bărbaților se ascunde mereu, se camuflează. Societatea se arată înțelegătoare cu îmbătrânirea bărbaților, în schimb este implacabilă cu cea a femeilor.

Am sunat la recepție şi i-am rugat să-mi dea din nou o altă cameră. Cineva a venit să mă ajute. M-am gândit că o să fiu bârfa celor de la recepție.

„E rândul tău să-l suporți pe țicnit.”

„Nu, că mie mi-a ajuns nebunul de săptămâna trecută şi era mult mai naşpa decât ăsta, pentru că era însurat şi nevastă-sa îl sprijinea. Ăsta măcar e singur.”

Mi-am imaginat dialogul acesta, dar fără să simt vreo urmă de stinghereală, ci mai degrabă respect pentru că recepționerii mi-ar dedica gândurile şi clevetirile lor. Totul este viață şi totul serveşte vieții. În toate există un omagiu adus vieții.

Mie mi-a fost dat să contemplu acest omagiu în tot ce ocupă un loc sub soare.

În ziua următoare, am cerut o altă cameră. Şi am fost martorul faptului că viața îi răsplăteşte pe cei încăpățânați, pe cei care nu se lasă până nu găsesc ce-i mai bun. Perseverența te poate înnebuni.

Sătui de mine, probabil, mi-au dat o cameră superbă, la etajul 15, cea mai de sus şi probabil cea mai bună din hotel. Era camera perfectă: mare, luminoasă, cea mai sus din toată clădirea. Se vedea marea în depărtare. Şi avea şi o fereastră la baie prin care se vedea Barcelona dintr-un alt unghi.

M-am simțit stăpânul oraşului.

Aveam oraşul la picioare.

Am pornit aerul condiționat şi totul a fost perfect.

Apoi mi-am amintit de prima dată când am venit la Barcelona. Era în 1980. Prietena mea de pe vremea aceea avea rude aici şi am dormit în casa lor. Mătuşa ei ne-a arătat oraşul. Relația noastră n-a durat. Dar iată că o evoc acum, după treizeci şi opt de ani. O iubire pierdută din care a mai rămas doar această amintire scoasă la iveală de un bărbat cu memorie de elefant. Ce ne face timpul? Dar acela care am fost, acela care a venit la Barcelona împreună cu prietena lui, în urmă cu treizeci şi opt de ani, e îngropat în mine, în carnea mea.

Camera mea de la etajul 15 al acestui hotel pare un loc sfânt, eu sunt cel care îi dă suflet.

Se lasă seara, încetul cu încetul.

Din când în când, mă uit pe fereastră: acolo e Barcelona, plină de nuanțe de albastru, în amurgul acesta văratic, cu sutele ei de străzi şi cu morții ei vorbind cu cei vii, acea conversație neîntreruptă pe care persoanele de peste cincizeci de ani o întrețin cu morții lor iubiți.

Nu peste mult timp voi merge la o întâlnire cu membrii unui club de lectură care mi-au citit romanul, cartea în care vorbesc despre voi doi: despre tine, mamă, despre tine, tată, pentru că voi doi şi stafiile voastre sunteți tot ce am, şi am un întreg regat, poate un regat indescifrabil, un regat de frumusețe.

V-ați transformat în frumusețe, şi eu am asistat la minunea asta. Nici nu ştiu cum să-i mai mulțumesc vieții pentru că acum sunteți frumusețe şi bucurie.

2

Mă încântă (dar mă şi îngrozeşte) să merg la întâlniri cu cititorii. Mă gândesc că vor fi dezamăgiți de aspectul meu. Mi-ar părea foarte rău să-i dezamăgesc. E atât de trist să dezamăgeşti un om. Poate tocmai de asta mulți scriitori aleg să dispară. Orice om, nu doar scriitorii, are dreptul să aleagă să dispară în loc să dezamăgească.

Intru în librărie şi vin mulți oameni să mă salute. Dar există cineva special. Nu o recunosc de la început. Mă priveşte ca şi cum ne-am cunoaşte, dar nu ştiu cine este. Presimt o posibilitate.

Mereu mă tem de aceste posibilități, de aceste caramboluri fericite ale vieții.

Dar după două cuvinte îmi şi dau seama.

N-am mai văzut-o de treizeci şi cinci de ani. Frumusețea ei s-a stins pentru totdeauna. Apariția trecutului este întotdeauna devastatoare şi îți face praf sistemul nervos.

Totuşi, memoria mea i-a păstrat o amintire intactă, nedeteriorată.

Simt o duioşie de nedescris.

De pe chipul ei actual, încerc să extrag chipul pe care-l am eu în minte. Şi cred că ea îşi dă seama. Îi mărturisesc că mereu am admirat-o enorm. Asta mi-a venit să-i spun; că o admiram. Îmi închipui că a fost cel mai bun verb posibil.

Ea îmi spune că romanul meu a făcut-o să plângă şi că şi-a amintit de părinții mei, perfect reflectați în carte.

— Sunt părinții tăi, exact aşa cum mi-i amintesc, mi-a zis.

Eu mi-i aminteam perfect pe ai ei, pentru că părinții ei şi ai mei fuseseră prieteni şi îmi amintesc de prietenia lor, îmi amintesc râsetele lor, cinele lor în crâşme micuțe, glumele, speranțele, bucuria.

Şi din toate acelea am rămas eu şi cu ea.

Îmi spune că trebuie să mă simt fericit pentru că am reuşit să-i portretizez atât de bine în carte pe părinții mei. Nu îndrăznesc să o întreb despre familia ei barceloneză. Ea mi-o ia înainte şi îmi spune că mătuşa care ne-a primit în casa ei a murit, apoi adaugă „s-ar putea ca tu să nu-ți mai aminteşti, asta a fost tare demult şi ai cunoscut o grămadă de alți oameni, nici nu ştiu cum de ți-ai amintit de mine”.

Mă întorc la hotel gândindu-mă la ea.

Nici măcar n-am întrebat-o dacă s-a măritat sau dacă are copii. Cred că mi-a fost teamă să o întreb aşa ceva. Cum să nu-ți fie teamă de o asemenea întrebare? M-am lăsat prins de alte conversații şi, când am plecat de la întâlnire, am văzut-o de departe, dar nu am vrut să-mi iau rămas-bun de la ea. Ca şi cum aş fi vrut să o returnez întreagă hăului de întuneric din care ieşise.

Nu părea ea.

Dar atunci cine era?

Intru în camera mea de la etajul 15 din hotelul meu. Am lăsat pornit aerul condiționat şi în încăpere e destul de răcoare, dar e o senzație plăcută.

Nu-mi iese din minte. Aş fi putut să îi spun un adio definitiv, căci e aproape sigur că n-o să ne mai revedem. Mergeam să schiem împreună, în 1978 şi 1979. Ea avea un echipament de schi foarte modern. N-am avut curajul să-i spun că-mi amintesc, după patruzeci de ani, ce marcă erau schiurile, legăturile şi clăparii. Erau Rossignol ST 650, cu legături Look Nevada şi clăparii erau de la Nordica. N-am avut curajul de a-i mărturisi tot amalgamul acesta de amintiri şi de mărci, care poate că ascund amintirea cea mai importantă şi mai profundă, şi care nu e alta decât asta: am văzut Barcelona pentru prima dată împreună cu ea şi cu mătuşa ei, care acum e moartă. Nu am întrebat-o în ce an a murit.

Nu ne-a dat voie să dormim împreună: ea a dormit cu mătuşa ei, iar eu am dormit singur într-o altă cameră.

Iar acum, după treizeci şi opt de ani, cred că decizia aceea a fost extrem de înțeleaptă. Datorită ei pot acum să dorm liniştit, în noaptea asta.

Cu chipul Palomei când era tânără – aşa se numea şi aşa se mai numeşte încă – încerc să închid ochii, încerc să adorm.

Era brunetă, avea nişte ochi negri, plini de inocență, părul ca smoala, mătăsos, şi toată lumea o iubea pentru că era simpatică, dulce şi binevoitoare.

Nu trebuia să ne despărțim. Trebuia să ne căsătorim şi să îmbătrânim împreună.

Nu trebuia să o cunosc.

Nu trebuia să mă nasc, dacă am avut atâta de suferit.

Mă ridic din pat în plină noapte, nu reuşesc să dorm, e trei dimineața, aprind toate luminile, mă uit în jur, mă uit la lucrurile mele împrăştiate prin cameră. Mâine mă întorc la Madrid şi pereții aceştia vor găzdui un alt client şi tot aşa până la căderea edificiului, până când va fi reutilizat, reformat sau demolat şi va lua cu el pentru totdeauna, într-un vârtej, toate vorbele mele de acum.

Fiul meu cel mic, Vivaldi, lucrează la o firmă de curierat şi umblă cu bicicleta peste tot prin oraş. Îi zic Valdi, ca să-i mai scurtez numele pus în cinstea celui care a compus *Cele patru anotimpuri*, celebrul compozitor, roşcat şi el, asemenea fiului meu.

Am cumpărat discul cu *Cele patru anotimpuri* de Antonio Vivaldi cândva prin 1977. L-am prins la ofertă, m-a costat o sută douăzeci şi cinci de pesete. Pe atunci eram doar un adolescent de paisprezece ani, dar discul acela m-a dat peste cap: în muzica aceea am intuit nestatornicia timpului, transformarea, mişcarea, schimbarea, şi intuiția aceea m-a durut, pentru că-mi doream ca nimic să nu se schimbe.

Eu şi Valdi locuim în oraşe diferite. Eu în Madrid, el, de puțin timp, în Barcelona. De când am aflat că lucrează pentru firma aceea, care se numeşte Glovo, văd băieți şi fete de vârsta lui peste tot prin Madrid. Înainte nu-i observam, dar acum, da. Am început să-i văd de când fiul meu face acelaşi lucru ca ei.

De fiecare dată când văd un băiat pe bicicletă, cu geanta galbenă de la Glovo, inima îmi stă în loc şi mă gândesc la Valdi.

Mi-e imposibil să nu-i iubesc pe toți acei băiețandri, care nu sunt copiii mei, dar fac aceeaşi muncă precum Valdi. Mă gândesc la tații lor şi la mamele lor. Pentru că nu pot să mă duc la ei şi să le spun că-i iubesc, îi fotografiez cu telefonul şi-i trimit poza pe WhatsApp lui Valdi. Ştiu că-i place. Îmi scrie detalii tehnice despre bicicletele acelor colegi de-ai lui din Madrid.

E adevărat că atunci Valdi îmi răspunde. Dacă-i scriu despre alte lucruri, nu-mi răspunde. Îl interesează munca lui, iar asta mă bucură.

Mă gândesc că ar trebui să fiu acolo, cu el, să-l ajut să pedaleze, să-l ajut la cărat pachetele. Valdi nu a vrut să studieze, nu-i place şcoala. Îmi spune cât câştigă la firma aia de curierat. Îmi zice că poți ajunge să câştigi mulți bani. Ştiu că asta e imposibil, dar mă bucur că are astfel de visuri. Îmi

zic că e bine să aibă astfel de ambiții, care-mi amintesc de ale mele pe când eram de vârsta lui.

Dar chiar şi aşa, mi-e milă de el că face munca aia, mi-ar plăcea să lucreze altceva. Mi se pare că se risipeşte. Totuşi, această risipire mi se pare atât de frumoasă, atât de importantă, atât de răvăşitoare.

Cât de mult îl ador pe Valdi şi cât de rar îl văd. Dar sunt fericit când vorbim la telefon. Îmi povesteşte o grămadă de chestii, una mai nesăbuită decât alta.

A fost obligat să se înregistreze la fisc ca liber profesionist. Iată-l, aşadar, în aceeaşi situație ca mine, căci şi eu sunt liber profesionist. Mă desfăt cu coincidența asta, poate că înseamnă ceva.

Sigur înseamnă, am atâta nevoie să existe un sens în lucrurile pe care le facem.

Şi Bach, tatăl meu, a fost liber profesionist. Aşa că toți trei facem parte dintr-un lanț lucrativ, ba chiar şi muzical, pentru că să fii liber profesionist înseamnă să nu ai nicio siguranță financiară, e ca trăitul din muzică.

Dacă aş muri acum, Valdi m-ar ține minte veşnic tânăr, pentru că încă nu sunt bătrân. Dacă aş muri acum, ar trebui să plângă după mine, iar eu nu vreau asta. Nu vreau să plângă nimeni, niciodată, după mine. Dar cât de mult mi-ar plăcea să-şi aducă aminte de mine în floarea vieții, plin de frumusețe, plin de lumină.

Pe cât de mare este viața, pe atâta este de nemiloasă şi de grea.

Viața este imposibilitatea de a cunoaşte viața. Deja nu-l mai cunosc foarte bine pe fiul meu, nici el pe mine. Umblăm prin lume, fiecare în treaba lui. Şi necunoaşterea asta va creşte cot la cot cu trecerea vieților noastre.

Numai contemplarea frumuseții necunoaşterii noastre prezente şi necunoaşterii noastre viitoare ne salvează de la tragedia de a nu ne cunoaşte.

Viața unui tată şi viața unui fiu sunt pline de necunoaşterea pe care numai iubirea o poate transforma în cea mai minunată odisee.

Dar nimeni nu ştie ce e iubirea şi nici care-i sunt limitele.

Niciodată nu ştim ce înseamnă să trăieşti, e foarte posibil să însemne doar să respiri şi să priveşti cerul. Iar asta nu ne ajunge, niciodată nu ne-a ajuns.

Bietul tău tată se târăşte prin lumea asta cerşind un minut din viața ta, Valdi.

Condiția de tată este cea a cerşetorului de iubire.

4

Vine o zi când înțelegi că niciodată nu ai fost cu nimeni pe deplin, nici măcar cu tine însuți. Ziua aia este o zi mare. Viața unui om care îmbătrâneşte constă din acceptarea că niciodată nu a fost cu nimeni şi nici nu va fi vreodată, niciodată nu-şi va putea da sufletul celuilalt, iar celălalt să înțeleagă ce i se dă, să-l protejeze, să-l îngrijească şi să-l păstreze. Pentru a iubi pe cineva trebuie să renunți la tine însuți. Orice om, când ajunge la bătrânețea adâncă, acceptă singurătatea, la asta mă gândesc în timp ce merg cu trenul spre Madrid.

Ne-am construit iluzia tovărăşiei. Am făcut-o prin inventarea familiei, inventarea iubirii, prieteniei, legăturile necondiționate şi iluzia funcționează bine până când vârsta decantează o senzație nouă: senzația că vei muri singur, pentru că toți murim singuri. Singure sunt mările, stelele, singuri sunt munții şi copacii şi asta înțeleg eu prin singurătate: o exaltare minunată a misterului de a fi aici, în viață şi pe pământ.

Mi-ar plăcea să mă văd mort pentru a atinge din viață propria-mi moarte. Ideea învierii, atât de țicnită şi atât de contestată şi atât de batjocorită şi atât de înjurată şi atât de disprețuită, îmi răsare în fața ochilor cu o putere galbenă, care mă cheamă. Învierea, în care a crezut cel mai mare romancier al epocii moderne – vreau să zic Tolstoi, rusul Lev Tolstoi –,

este dependență de viață. Cum să nu fii dependent de viață, de contemplarea iubirii, de contemplarea mâncării, de contemplarea iernii, verii, primăverii, toamnei? Cum să nu fii dependent de briza mării şi de trupul ei?

Am uitat de misterele ancestrale.

În viața asta, nu pot face un pas fără ca stafia părinților mei morți să nu fie cu mine.

După ce-am publicat romanul, mi-am zis că nu o să-i mai invoc niciodată, că o să-i las pentru totdeauna în moartea lor, dar oamenii, cu cea mai bună şi mai delicată intenție din lume, m-au asediat cu întrebări despre ei. Eu voiam să-i redau locului în care se aflau. Dar ce loc era acela?

Femeia care stă în tren lângă mine o fi având şi ea tată şi mamă şi, dată fiind vârsta ei – pare să aibă peste şaizeci – probabil că sunt morți. Mănâncă lângă mine, are un mic sandviş, muşcă din el cu delicatețe. Mă uit pieziş la unghiile ei roşii pe felia de pâine; căştile ei conectate la telefonul mobil.

Din tren se văd casele de la periferiile oraşelor, case cu apartamente deloc de invidiat. Acolo locuiesc oameni şi îmi imaginez viețile lor. Poate că şi eu o să-mi sfârşesc zilele într-unul dintre apartamentele astea de la periferie, apartamente ieftine cu vedere la calea ferată.

Mereu îmi imaginez un astfel de sfârşit: părăsit de toți şi pentru totdeauna, dedat celui mai ermetic anonimat, izolat într-un apartament de patruzeci de metri pătrați în care sunt patruzeci de grade vara, devorat de praf şi mizerie, zăcând într-un pat soios. Bolnav, în agonie, dispare totuşi liniştit. Aşa mă văd în viitor.

Cred că prin genul ăsta de gânduri încerc să sfidez destinul, încerc să nu-mi mai fie frică de nimic. Pentru că în apartamentele astea pe care le văd din tren, chiar şi atunci când privirea nu întâlneşte nimic plăcut sau la care să râvnească, cu siguranță există oameni în ele, oameni care respiră şi se îndrăgostesc. Şi trebuie să ne amintim mereu că viața se petrece sub soare, cât e lumină, şi sub lună, când se întunecă. Nimeni nu-ți poate răpi asta: ziua şi noaptea.

O privesc din nou pe femeia care stă lângă mine în tren. A ațipit cu o firimitură de pâine pe buze, şi asta-i urâțeşte chipul. Cu o atingere de o grijă infinită, îi iau firimitura de la gură.

Acum e perfectă.

5

Îmi amintesc că vara mergeam să ne scăldăm în Cinca, un râu de munte, la opt kilometri de Barbastro. O dată am avut o halucinație în râul acela. Trebuie să fi fost prin 1974 sau 1975. Înotam şi mă scufundam ca să ating pietrele de pe fundul apei. Mi-a venit ideea să cutreier de unul singur prin zone ale râului unde nu mai fusesem înainte. Purtam nişte şlapi de baie şi am luat-o la picior, îndepărtându-mă de locul în care se aflau părinții mei şi prietenii lor, o altă familie cu un copil mic.

Şlapii mă uimeau de-a dreptul, pentru că în mintea mea de copil însemnau ceva nemaipomenit, mai ales prima dată când i-am purtat: îți permiteau să mergi prin apă, erau încălțări imune la apă. Poate că a sosit timpul să fac o minuțioasă trecere în revistă a tuturor minunățiilor pe care le-am văzut în viață, oricât de vulgare, de absurde sau de stupide ar putea părea. M-am îndrăgostit de papucii aceia. Când mi i-au făcut cadou, am simțit o bucurie nebună şi mi-ar plăcea să o simt din nou...

Vedeam razele soarelui izbindu-se de apele râului Cinca, o explozie cum nu mai văzusem vreodată. Călcam prin bălți, mă uitam prin apă la şlapii mei şi continuam să merg. Până când am ajuns într-un loc mai deschis, îndepărtat, un soi de piscină unde apele râului se linişteau, pentru că exista un fel de zid de oprire, ca un fel de baraj. Am început să intru în apa aceea liniştită, fără curenți, dar care mă acoperea tot mai mult. Am început să înot acolo. Senzația de neuitat mi-a fost provocată de frumusețea apei încremenite.

Exista acolo o adâncime blândă.

Astăzi este 19 iulie 2018 şi împlinesc cincizeci şi şase de ani. Nu-mi sărbătoresc ziua de naştere. Mă stinghereşte ziua asta, pentru că nu o mai înțeleg altfel decât ca pe o culme a prăbuşirii, a uitării, a unei bătălii pierdute. Tata îşi ascundea ziua de naştere, şi mama făcea la fel.

Păreau atemporali.

Acum fac şi eu la fel. Nu o ascundeau neapărat, mai degrabă nu şi-o mai aminteau. La noi în familie, niciodată nu s-a sărbătorit ziua de naştere a tatei şi nici a mamei.

Nu doar că nu s-au sărbătorit, dar nici măcar nu se punea problema existenței unei astfel de zile. De ce au procedat aşa? Le-a venit, pur şi simplu? Sau au renunțat la orice aniversare pentru a celebra una singură?

Aşa a fost, exista o singură zi de naştere: a mea. Povestea vieții unui om constă în sărbătorirea zilei lui de naştere, până când vine momentul când ziua aceea se întunecă şi o înghite infernul.

Nu-mi place ziua mea de naştere pentru că tata şi mama sunt morți. Ei au fost cei care au inventat data asta, fără ei, data asta este pulbere, vânt, nimic.

Ei au fost cei care au făcut din ziua mea de naştere cea mai importantă zi din Univers.

Iar dacă ei nu mai sunt, ziua mea de naştere a ajuns o dată calendaristică cenuşie, devastată, lugubră, o ruină, o casă părăsită.

Mi-am amintit de faza cu râul, pentru că s-a întâmplat de ziua mea, pe când ziua mea era o zi importantă şi minunată, pentru că tata o făcea să fie aşa. El ştia cum să o facă aşa. Dar cum el a plecat de pe lumea asta, ziua mea de naştere e acum un spectacol decrepit şi nesănătos. Jilăveală acră, deziluzie totală, suferință şi tăcere, asta înseamnă ziua mea de naştere astăzi, pentru că nici el şi nici ea nu mai sunt, numai de asta.

Totuşi, ies să mâncăm în oraş cu Mo, actuala mea soție şi câțiva prieteni şi brusc, la desert, observ stupefiat că Mo a cumpărat o lumânare şi a înfipt-o într-o felie de tort şi lumânarea e aprinsă şi toți mă felicită de ziua mea. Mă bucur

că şi-au amintit de mine şi îmi amintesc de tata. Am senzația că el a fost cel care a pus la cale surpriza asta. El a făcut-o, ca să nu mă complac în melancolia mea, în dorul meu de el. A făcut-o intenționat. Am vrut să-mi spună ceva din spațiul spectral în care supraviețuieşte. Mi-a spus asta: există oameni care te iubesc.

Eu îmi doream să nu mă iubească nimeni, pentru că e imposibil să se întoarcă iubirea tatălui meu, pentru că e imposibil să mai fiu cel care am fost, iar viața, prin tortul cumpărat de Mo, mi-a dăruit o micuță aniversare.

De ziua mea de naştere, mereu mă încântă să-i trimit lui Valdi un mesaj special pe WhatsApp. E un fel de glumă intimă între el şi mine. Îi scriu aşa: „Aminteşte-ți să-l suni pe tatăl tău să-i zici la mulți de ziua lui de naştere”. E o glumă aproape metafizică. Ca şi cum n-aş fi tatăl lui. Ca şi cum aş fi un prieten care-l sfătuieşte. Şi atunci tatăl lui ar fi un om care nu sunt eu. La fel procedez şi de marile sărbători, cum ar fi de Crăciun sau chestii de genul ăsta. Îmi place mult să fac gluma asta. Aproape că mi-o fac şi mie. Cred că glumind astfel, îmi iau liber de la paternitate. Orice tată simte nevoia să-şi ia liber de la paternitate, probabil pentru a redeveni doar fiu. Îmi place să mă gândesc că tatăl fiului meu nu sunt eu, ci un necunoscut. Cineva care duce o viață la limita normalității. Cineva misterios, cineva care călătoreşte încontinuu. Cineva fără domiciliu stabil, dar care în ciuda tuturor acestor neajunsuri, merită să fie sunat şi felicitat de ziua lui de naştere. Cineva al cărui chip cu greu mi l-aş putea aduce aminte. Cineva care mi-e indiferent, dar merită să fie felicitat, nu pentru el, ci pentru cel care are obligația de a-l felicita.

Ca şi cum eu i-aş spune lui Valdi „ai obligația de a-l felicita pe tatăl tău, chiar dacă nu-l iubeşti, sau chiar dacă te temi de el, chiar dacă l-ai uitat, chiar dacă urmăreşti lenta lui dispariție, chiar dacă te aşteptai la mai multe de la el, chiar dacă te-a dezamăgit, sau dacă până la urmă s-a dovedit a fi un ins neînsemnat, sau chiar dacă ți-ar face rău, sau chiar dacă nu ar şti cum să se ridice la înălțimea situației”.

Îl văd iarăşi pe înotătorul acela din urmă cu patruzeci de ani, acolo, în fața acelei ape încremenite şi îl văd înotând, adâncindu-se în apă. Şi acela sunt eu, pentru că reuşesc să mă întorc la acel timp din trecutul meu, la 19 iulie, la ziua aceea pierdută şi înot acolo şi îmi dau seama că locul e periculos, pentru că Cinca are toanele lui şi din când în când ia cu sine oameni. Dar nu vrea să mă ia la el. Mă lasă să mă bucur de fălcile lui, de curenții lui adumbriți, de pietrele din apă, de respirația lui de bestie.

Mereu am adorat râurile.

În clipa asta, Mo doarme. A adormit pentru că se apropie zorii zilei de 20 iulie, ea a învins melancolia calendarului. A pus o lumânare aniversară acolo unde eu voiam să înalț monument singurătății.

Mo este abrevierea de la Mozart, încă n-am spus asta. Mo e a doua mea soție.

Chiar şi Bra, fiul meu cel mare, dragul meu Johannes Brahms, m-a sunat ca să-mi ureze la mulți ani.

6

Povestea de dragoste cu Mo se petrece în Statele Unite. Cred că am fost fericiți acolo, şi încă într-o manieră destul de simplă. Ce făceam cel mai des era să mergem din hotel în hotel. Amândurora ne plac hotelurile. Pe de altă parte, fiecare veneam după un divorț.

Aveam cincizeci şi unu de ani când am cunoscut-o şi cincizeci şi doi când ne-am hotărât să trăim împreună. Eu îmi făceam calculele mele, țineam o contabilitate privată. Ea avea cu zece ani mai puțin decât mine, iar faptul acesta mă plasa într-un spațiu temporal foarte diferit de prima mea căsătorie. Avem multe în comun: de exemplu, amândoi trăim în dezordine. Îngrămădim haine, cărți, hârtii. Totuşi, ea găseşte mereu hârtia pe care o caută. Eu n-o găsesc niciodată.

Cum se poate aşa ceva, mă întreb.

Când ne-am cunoscut, ne-am făcut o mie de mărturisiri, printre care toți iubiții şi iubitele pe care le-am avut. În momentul acela, să faci aşa ceva deborda de energie, de erotism, de farmec. Acum, după câțiva ani, acele adevăruri mărturisite în trecut ne deranjează. Ne stingheresc. Şi are farmecul lui aparte faptul că tot ceea ce la început a fost un joc erotic, bazat pe a face dezvăluiri şi a fi curtat, s-a transformat apoi într-un cuțit.

Văd asta ca pe o minune a naturii umane.

Ca pe o bucurie.

Când vreau să o fac să se simtă prost, îi amintesc de vreunul dintre iubiții ei, iar ea face la fel cu vreuna dintre iubitele mele. Aşa că amândoi ieşim în pierdere.

La supermarketuri, Mo este imprevizibilă şi impulsivă. Obişnuieşte să cumpere o grămadă de lucruri. Le aşază în căruciorul de cumpărături. Iar eu le iau de acolo când nu mă vede. Când ajungem la casă, nu-şi dă seama că lipsesc din cărucior.

Uneori spune că a avut impresia că pusesem mai multe chestii în cărucior. Îi zic că cele pe care le avem sunt alese pe sprânceană. Zâmbeşte. Pentru că Mo e vanitoasă. Numai că vanitatea lui Mo este ca vanitatea unei fetițe.

Mo lasă bacşiş peste tot şi dă bani săracilor. E convinsă că există gândire magică şi că există o ordine secretă prin care la sfârşit dreptatea şi binele vor învinge.

Dimineața, ea se trezeşte înaintea mea. Pentru că eu mereu dorm foarte rău. După ce se trezeşte, întotdeauna îmi lasă în frigider un pahar cu suc din portocale proaspăt stoarse. De multe ori mă uit la el ca la o manifestare a divinității. Nu îl înțeleg.

Orice-ar fi, că are ceva urgent de făcut sau că trebuie să plece repede de acasă, îmi lasă sucul de portocale. Când deschid frigiderul, nu dau numai peste sucul de portocale, ci şi peste un gând copleşitor.

Gândul este acesta: eu nu sunt capabil să fac la fel.

În unele zile, măsor cât suc de portocale mi-a lăsat. Uneori e un pahar uriaş. Alteori un pahar obişnuit. Şi încep să mă gândesc de ce depinde cantitatea de suc pe care mi-l lasă în frigider.

Sucul acela este un act de iubire care mă umple de exaltare şi-mi aminteşte de incapacitatea mea de a face la fel.

Imediat încep să mă gândesc la lucruri pe care ştiu să le fac pentru ea. De exemplu, o duc cu maşina în multe locuri, pentru că mă pricep la asta. Pe măsură ce vina mea scade, beau sucul de portocale.

În timp ce beau sucul, mă gândesc dacă ar vrea să o duc undeva cu maşina. Mă gândesc că atunci când o duc cu maşina, poate am norocul ca şi ea să se gândească la ce mă gândesc eu în fiecare dimineață când deschid frigiderul şi găsesc acolo paharul cu suc de portocale.

Nu pune paharul oriunde în frigider.

Îl pune exact în centru.

Ceea ce nu cred c-am să aflu vreodată este de ce uneori e mai mult suc, iar alteori mai puțin.

Ea ştie că mor după sucul de portocale.

Îl face cu un storcător electric. Mama îl făcea cu un vechi storcător manual.

Mă uit lung la storcătorul electric.

Nu mă pot uita la storcătorul manual pe care-l folosea mama, pentru că l-a înghițit timpul. L-a înghițit iubirea.

Mă lupt din greu să ajung la capătul labirintului, mereu eşti tu la capătul labirintului. Mereu tu, încoronată cu bucurie.

7

Am mers la Santander şi ne-am cazat la un hotel care se numeşte Abba, iar în urmă cu zece ani se numea México. Clădirile se reinventează. Oamenii de asemenea. Cred că eu însumi sunt o reinventare.

Mo a adormit în timp ce scriu. Fereastra camerei e deschisă. Tocmai a plouat şi vine o răcoare plăcută care învăluie toată camera. E o minunată noapte de vară la Marea Cantabrică, cea care îmi aminteşte de orele de geografie din gimnaziu. Ne spuneau că Marea Cantabrică e în nord. Spania însemna mările ei. Aş fi putut să mă nasc aici, mă gândesc. Astăzi m-am plimbat prin oraş şi am văzut o mulțime de case în care m-am imaginat trăind.

Trăind singur.

Într-o singurătate neomenească.

Într-o singurătate dincolo de ideea pe care oamenii o au despre a fi singur.

Într-o singurătate care să fie, în acelaşi timp, o formă de splendoare, de grație, de maiestuozitate, de putere, de guvernare, de furie şi de tihnă adâncă.

Cred că am avut parte de o astfel de singurătate în urmă cu patruzeci de ani, când am intrat în acele ape ascunse, în acea îndepărtată zi naştere de-a mea, în râul Cinca.

— Unde-ai fost? m-a întrebat tata. Ne-am speriat, te-am strigat, ne-ai tras o spaimă, nu glumă.

Mama era îngrozită.

M-au privit cu fețele pline de îngrijorare.

— Şi chiar de ziua ta, a zis mama.

Câteva bucăți de tortilla de cartofi se aflau pe o masă de camping.

— Hai, gata acum, a venit, a zis Ramiro, prietenul tatălui meu.

— Totu-i în regulă, a zis Pili, soția lui Ramiro. Ei aduseseră masa de camping. La asta m-am gândit în clipa aceea: masa de camping era a lor.

Mi-a fost cât se poate de limpede că tata nu ar cumpăra niciodată o masă de camping, iar eu nici atât, pentru că nu eram genul acela de oameni, nu vreau să spun că eram mai cu moț, dimpotrivă, dar puteam fi caracterizați astfel: persoane incapabile de a monta o masă de camping.

Eu zâmbeam, făcusem cunoştinţă cu râul. Nu am ajuns departe în viaţă, nu sunt bogat, nici peste măsură de norocos şi am o aplecare spre suferinţă pe care tatăl meu nu mi-a cunoscut-o niciodată.

M-am gândit mult la asta, la ce aspecte ale personalităţii mele mi-a cunoscut tata şi la ce aspecte nu. Tot ceea ce tata nu a ajuns să ştie despre mine, ce este? Nu presupune o vraişte inacceptabilă gândul că tata a murit fără să ştie exact cum eram eu, fiul său? Această vraişte spulberă sensul vieţii, legilor fizicii şi logicii matematicii.

Când înotam în locul acela ascuns de pe râul Cinca, tata nu era acolo ca să mă vadă. Asta a fost ceea ce l-a speriat. În acea îndepărtată zi de naştere a mea am fost pierdut pentru treizeci de minute, în afara privirii sale.

M-am uitat la tortilla de cartofi.

Ramiro a aprins focul şi a pus coastele la prăjit. Şi tot atunci am mai ştiut că tata nu ar aprinde niciodată un foc, nici nu ar prăji coaste, nici nu şi-ar cumpăra un grătar. Cât de mare era legătura care se deschidea între tata şi mine. Ce proporţii imense avea şi are această legătură. O manieră atât de calculată şi de teribilă de a nu pleca din lumea asta cu ajutorul contaminării constante a gândurilor mele şi a voinţei mele.

Tata e ca un alien.

Îl las să stea, îl las să mă mănânce pe dinăuntru.

Iubirea e hrană.

8

Pe vremea aceea (au trecut de atunci opt ani), am acceptat propunerea lui Mo de a-mi petrece perioade lungi de timp în Statele Unite, la Iowa, în Vestul Mijlociu. Toţi avem un suflet care coincide cu un compozitor celebru din istorie şi am nimerit din plin atunci când am numit-o Mozart, pentru că el a fost bucurie, dar şi prăpastie. Muzica lui Mozart a fost inocenţă

şi în acelaşi timp haită de cuțite drăgăstoase. A fost libertate şi inconştiență, totodată. A fost frenezie şi nebunie, totodată.

Am trăit cu Mo în Statele Unite, făcând multe călătorii la Madrid, pentru că mi-am dat seama că nu puteam trăi fără Spania. Crezusem că da, că voi fi hărăzit să uit de Spania, dar nu a fost aşa. Aproape că s-a petrecut o minune: am sfârşit prin a-i identifica pe tata şi pe mama cu Spania, cu cea mai bună versiune a Spaniei, vreau să spun.

Însă, cum părinții mei muriseră, puteam să trăiesc în afara țării mele. Aşa că am plecat cu Mo. La început m-am îndrăgostit de Statele Unite, totul mi se părea uluitor, frenetic şi mă făcea să nu mă mai gândesc la mine. Țara era un adevărat spectacol al voinței de a trăi, iar asta mă umplea de iluzii.

Odată trecută prima dragoste, am început să mă simt străin, un pelerin fără credință, un rătăcitor. Chiar şi aşa, străinătatea m-a ajutat să-mi amintesc trecutul într-o altă formă, cu o senzație de înstrăinare care mă purta spre abisurile unei angoase noi, unde vedeam lucruri aproape supranaturale. Era o angoasă plină de cunoaştere. Era durere, dar o durere care arăta zone ale vieții unde e bine să te afli.

Ultimii ani din viața mea sunt extrem de ciudați, pentru că trecutul mi s-a arătat cu o forță uriaşă. Trecutul s-a transformat într-un soi de zeitate inaccesibilă. Nu pot avea acces la trecutul meu, asta e ce se întâmplă cu mine. De aceea, trecutul îmi apare în fața ochilor ca o corabie-fantomă care ridică ancora, îmi spune adio, dar niciodată nu pleacă de tot. Şi astfel am ajuns să văd milioane de timpuri trecute ale altor oameni care au dispărut.

Faptul că sunt în viață dă speranță dăinuirii trecutului meu. Trecutul meu conspiră şi mă ține în viață, căci sunt oaspetele lui, ca în filmele cu posedați, de la Hollywood.

De asemenea, pare să mai existe, înțepenită şi galbenă, culcată şi amorțită, un soi de mână divină, mâna unei Ființe uriaşe; vreau să spun că atunci când mă gândesc la extincția trecutului meu, a vieții mele şi a vieților oamenilor pe care i-am

cunoscut, departe de a simți beznă şi teamă, sau de a simți numai beznă şi teamă, mai simt şi asta: prezența galbenului, prezența unui ocean cu ape galbene, cu rechini, balene şi delfini galbeni, care stau acolo şi mă aşteaptă.

Creierul uman conține genuni, şi aceste genuni trebuie îngrăşate cu propriul sânge. Ca şi cum ai fi un agricultor care pune îngrăşământ în cel mai neroditor pământ din lume, un țăran îngrijind lanul de grâu uman.

Aud cum mi se porunceşte. „Du-te în genunile alea, sunt genunile speciei, noaptea cununiei dintre materie şi viață.”

Poți observa cum materia s-a simțit singură şi din disperarea ei s-a ivit viața.

Stai în genunile alea şi contemplă ceea ce merită a fi contemplat, asta e viața. Al Treilea Război Mondial nu va fi cum cred oamenii. Va fi al întregii umanități luptând împotriva gunoiului, care va deveni inteligent şi se va repezi asupra noastră. Suntem producători de gunoi.

Mergeți la plaje, pe mări, la râuri şi-l veți vedea crescând.

9

În verile din copilăria mea, în Barbastro, mamei îi sărea țandăra când muştele se strecurau în casă. Le urmărea până când reuşea să le alunge. Când era câte una mai agasantă, îi dădea supranumele de „mizerabila”.

Eu şi Mo ne aflăm acum în San José, un sat la plaja de pe coasta Almeriei, unde petrecem câteva zile de vacanță. E cald. În bucătăria apartamentului nostru s-a strecurat o „mizerabilă”. Încercând să o alung, i-am zis cum îi spunea mama.

— Pleacă de aici, mizerabilo, i-am zis.

Nu era vocea mea, era vocea ei, am auzit-o din nou: „Pleacă de aici, mizerabilo”, vocea ei a ieşit din mine.

Ea era, sunt sigur.

Inima mi-a sărit din piept văzând că mama s-a întors, şi ea a fost, nu eu, cea care a urmărit musca asta mizerabilă.

Nu suporta muştele din timpul verii şi nici eu.

Această iubire dintre noi nu se va stinge niciodată.

Mi-am petrecut după-amiaza alungând muşte.

Ne-am petrecut după-amiaza, eu şi ea, alungând muşte. Râdeam. Pe toate le numeam „mizerabile”.

Mama credea că muştele sunt dracul şi eu cred la fel. Gândesc la fel ca ea.

Muştele sunt dracul.

10

Niciodată nu am fost pe deplin fericit, pentru că mereu am fost pe cât de înspăimântat, pe atât de euforic. Poveştile despre fericirea absolută spuse uneori de oameni sunt de obicei false. Pe mine, falsitatea elegantă nu mă mai interesează. Am poftă de adevăr şi de frumusețe. Frumusețea şi adevărul ca soț şi soție.

Nu a fost o boală gravă, nimeni nu ştie prea bine ce a fost. S-a ivit în viața mea când aveam optsprezece ani şi eram în primul an de facultate. Plecasem din Barbastro ca să-mi fac studiile la Zaragoza. Stăteam la un cămin căruia îi port o amintire frumoasă. Acolo am avut prima criză.

S-a întâmplat într-o noapte în care nu am reuşit să dorm.

Nu era doar că nu puteam dormi, ce bine era să fi fost numai atât. Am fost prada unei spaime necunoscute care mă devora pe dinăuntru.

Răul psihic nu are conținut.

Nu se poate povesti. Răul fizic poate fi descris, dar cel psihic nu. E muşcătura unui lup necunoscut din bunăstarea gândirii tale, sufletului tău, conştiinței tale, echilibrului tău.

Cineva îți muşcă din miezul sufletului şi înțelegi ce-i cu muşcătura aia; vreau să spun că îți dai seama de rațiunea acelei muşcături, căci acea muşcătură avidă după sângele tău

conține o lărgire a percepției tale despre lume; vezi mai multe lucruri; vezi morții; vezi uşa unui dincolo de viață; vezi invizibilul.

Toți oamenii sunt capabili să vadă invizibilul. Nu e nevoie de inteligență, ci de inimă şi compasiune. Şi milostivire, mai ales milostivire.

A fost în vara lui 1981. Nu puteam dormi, zăceam treaz şi suferam, eram mort de spaimă, nu puteam vorbi. Mama m-a dus la medicul de familie. Era un bărbat care semăna cu preşedintele guvernului din vremea aceea, adică cu Adolfo Suárez, deşi în momentul acela era deja ex-preşedinte. Încetul cu încetul, oamenii uită cine a fost Adolfo Suárez, noile generații îl văd cel mult în cărțile de istorie; e drept că nici nu a fost un politician de faimă internațională, dar el a fost cel care, în linii mari, a făcut posibilă venirea democrației în Spania, dirijând politica spaniolă la sfârşitul anilor şaptezeci şi începutul anilor optzeci.

În acei ani, toată Spania avea mare încredere în Adolfo Suárez, se identifica cu el. Întreaga Spanie era Adolfo Suárez. Tata era Adolfo Suárez. Medicul care mă trata era Adolfo Suárez. Oamenii de pe stradă erau Adolfo Suárez. Viața se numea Adolfo Suárez.

Când evoc acel timp, mă înşfacă cu forța o stare de naivitate. Naivitatea se numea Adolfo Suárez. Apoi, odată cu trecerea anilor, toată lumea a sfârşit prin a-l urî, pentru că în Spania e inevitabil să devii urât, căci provenim din ură. Şi spaniolii l-au urât într-o manieră dezgustătoare. Chiar dacă ar fi existat motive pentru manifestarea întregii lipse imaginabile de ataşament politic față de Adolfo Suárez, ura care i s-a purtat vorbea rău despre cel care ura, nu despre cel urât.

Doctorul care semăna cu Adolfo Suárez era foarte ceremonios, foarte solemn, iar mamei îi plăcea asta; i se părea că asta ne dădea importanță şi poate că avea dreptate. Mi-a prescris nişte pastile ciudate, ambalate într-un flacon negru. Parcă le-aş ține în mână chiar acum.

Când încerc să spun de unde vin, mereu apar abisuri, genuni care înghit totul. Rămân fără cuvinte. Pastilele alea erau antidepresive. Am luat două şi gata, pentru că m-am simțit mai bine. Nu datorită pastilelor, bineînțeles, ci pentru că scăpasem de angoasă, sau aşa credeam.

Nu, nu trecuse, se transformase în altceva. Nu era vorba de o minte vraişte, nu era o depresie.

Era o pasiune, o formă de pasiune.

Îmi amintesc că tot în aceeaşi vară, ceva mai târziu – tocmai împlinisem nouăsprezece ani şi mă aflam la jumătatea abisului meu – l-am văzut pe stradă pe unchiul meu Alberto Vidal, fratele mamei, căruia îmi place să-i zic Monteverdi. I-am văzut esența ființei, l-am văzut în semnificația lui finală, iar asta s-a petrecut datorită puternicei mele instabilități nervoase. Pe atunci nu ştiam, eram în mijlocul durerii, dar durerea aceea era şi cunoaştere.

Ceea ce am văzut în viață m-a răvăşit, dar a meritat să văd, pentru că am trăit mai profund şi mai cinstit.

În aceeaşi seară de vară, cu ferestrele deschise, mama a făcut pentru cină cârnați şi cartofi prăjiți. Mama făcea nişte cartofi prăjiți speciali, îi ieşeau foarte buni, erau o desfătare pentru mine. Şi totuşi, n-am reuşit să mănânc niciunul. Nu-mi intra nimic în stomac. Eram complet distrus.

Venise un înger să mă vadă şi nu avea să mai plece niciodată.

Era îngerul ființei mele, al disperatei mele modalități de a vedea viața, de a vedea oamenii, de a mă vedea pe mine însumi.

Şi timpul trecea foarte lent. Pentru cei cu tulburări depresive, timpul se opreşte. Nu-mi place expresia „tulburare depresivă”. Nu a existat niciodată în cazul meu. A trebuit să-mi treacă mult timp până să-mi dau seama că niciun om nu încape într-un diagnostic. Diagnosticele sunt o invenție crudă a oamenilor. Aveam un exces de conştiință, asta era tot. Vedeam prea multe lucruri. Şi în seara aceea, cu cârnații dinaintea mea, mi-am dat seama că nu mă pot ține pe picioare.

Nu m-am băgat în seamă. Tata nici nu şi-a dat seama ce se întâmplă. Şi-aşa avea el destule probleme.

Ale lui şi ale mele, care erau aceleaşi, care au sfârşit prin a fi ale noastre.

Îngerul mi-a zis uite cum se extinde nimicul peste toate lucrurile, uită-te la unchiul tău Monteverdi, uită-te la cârnați, uită-te la căldura verii şi uită-te la tine, uită-te la copaci, la cer, uită-te la cei nouăşpe ani ai tăi, uită-te la mine şi înfricoşează-te.

M-am temut de el, da, aproape patruzeci de ani mi-a fost teamă de el şi n-am vorbit aproape cu nimeni, niciodată, despre el.

Nu am vorbit despre îngerul melancoliei care s-a dovedit a fi îngerul clarviziunii. Tata şi mama au fost şi ei clarvăzători.

Îi dau un nume acelui înger: se numeşte Arnold Schönberg, numele fondatorului gălăgiei contemporane, fondatorul dodecafonismului.

Viața mea este o istorie a muzicii.

11

La târgurile de carte unde merg, în diferite oraşe, m-am întâlnit cu persoane care mi-au cunoscut părinții şi restul familiei. Pentru mine este un fenomen supranatural care mă copleşeşte, mă emoționează, pentru că-mi dă senzația că totul vine de la o voință.

Nu sunt multe persoane, fireşte.

E ca şi cum ar fi stat ascunse.

În Málaga, m-am întâlnit cu un avocat pensionar care mi-a spus că a fost la şcoală cu fratele tatei, pe care în romanul meu l-am numit Rahmaninov, adică Rahma.

Avocatul îmi spune numele său, pe care-l uit imediat. Îmi spune chestii din viața lui prezență, pe care le uit cu viteza luminii. Nu ascult nimic din ce-mi spune despre prezentul său.

Doar îl privesc în ochi şi încerc să văd în ei trecutul, acela pe care l-a împărţit cu Rahma.

Mă interesează doar familia mea.

— Era un băiat foarte isteţ, ager, foarte simpatic, eram buni prieteni, îmi zice avocatul.

Mă cuprinde îndoiala, mă gândesc că ceea ce-mi spune poate fi o amintire falsă.

Îl descos, întreb detalii. Îl ascult din lecţia despre unchiul meu Rahma.

Nu minte, e adevărat.

Ştie lecţia pe de rost.

Ne privim.

— Am citit cu foarte mare atenţie romanul tău, l-am citit de zece ori, cel puţin de zece ori, pentru că vorbeşte şi despre mine, zice.

— Unchiul tău era un om bun, zice.

Continuăm să ne privim.

Au trecut peste cincizeci de ani de când l-a văzut ultima dată pe Rahma.

— Mergeam să pescuim la râu, unchiul tău se mai şi scălda, dar nu ştiam să înotăm, căutam locuri unde apa nu era adâncă, niciunul dintre noi nu ştia să înoate, zice.

— În ce an era asta? întreb, continuând să-l ascult din lecţie.

— În patruzeci şi unu, sau aşa ceva, la începutul anilor patruzeci, după războiul civil, răspunde şi îi dau notă mare.

— Ştii că Rahma a murit? îl întreb.

— Da, ştiu. Locuiesc în Málaga de mulţi ani, nici nu mai ştiu de când, sunt pensionar, adaugă avocatul. Am doi nepoţi, dar îi văd rar. Asta mă doare rău. Am rămas văduv acum patru ani. Trăiesc singur.

Când îmi spune că trăieşte singur, viaţa lui se colorează într-un galben pe cât de atractiv, pe atât de periculos.

— Ştii că Rahma a trăit singur spre sfârşitul vieţii? îl întreb. Pentru că văd în Rahma un fel de călăuză, de exemplu demn de urmat, de legendă pe care o inventez uneori, pentru că am

făcut din Rahma eroul meu. L-am văzut de atât de puține ori în viața asta, dar de fiecare dată l-am admirat atât de mult. Şi acum îmi dau seama că-l iubesc, că-i respect amintirea, că mereu l-am iubit, chiar dacă nu l-aş fi văzut niciodată. Mi se părea atât de diferit de Bach. Frați, dar diferiți, şi cred că Valdi seamănă cu Rahma. Cred că Vivaldi este Rahmaninov, printr-o minune cu caracter retrospectiv în istoria muzicii şi cu caracter biologic în istoria familiei mele.

— Da, ştiu. A divorțat, mi-a spus cineva, răspunde avocatul.

— Cine ți-a spus?

Îmi zice numele unui necunoscut, cineva care era prieten cu ei doi şi acum juca rolul de punte între ei, sau de mesager.

— Ce s-a întâmplat cu el? întreb.

— A murit şi el.

— Ai mai rămas doar tu, îi zic.

Zâmbeşte.

Mai sunt şi alții la coadă care aşteaptă să le dau autograf. Avocatul octogenar din Málaga se uită la şirul de oameni. Dar eu îl opresc. Vreau să-mi spună lucruri, mai multe lucruri. Şi el îmi citeşte gândurile.

Aş merge să stau cu el, vrea să sporovăiesc şi să tot sporovăiesc cu el, să-mi povestească totul.

— Nu mai e nimic de spus. Şi deja mi-ați dat autograf, zice.

Şi pleacă. Pleacă la apartamentul său din Málaga.

Ce-o fi făcând în apartamentul ăla?

Nu multe, mă gândesc.

Îl văd sub un ventilator de tavan, bând cafea, mâncând la micul-dejun pâine prăjită, un iaurt, o pară şi aşteptând să-i vină ceasul.

Îți mulțumesc din toată inima că ai venit să mă vezi. M-ai făcut fericit, pentru că credința ta şi memoria ta şi singurătatea ta sunt frumoase.

Fie ca nepoții tăi să vină mai des pe la tine, fie aşa, şi o zic pentru ei, nu pentru tine, care ştii deja totul.

Mă pregătesc cum trebuie pentru moarte, cred. Nu-mi pot închipui lumea fără mine şi în acelaşi timp sunt vrăjit de gândul unei lumi fără mine, mă seduce, mă farmecă, mă înfrumusețează, mă înnebuneşte şi mă înnobilează. Face să-mi dau seama că nu ştiu cine sunt, nici de ce am venit pe lume şi nici pentru ce. Ba chiar mă întreb dacă am venit cu adevărat.

Poate de asta am contractat un card de credit de la o bancă, mă costă optzeci de euro pe an, dar primesc în schimb şase sute de puncte pe care le pot transforma în bilete de tren. Ideea asta de troc mă binedispune, pentru că cu punctele acelea pot plăti biletele de tren ca să vină copiii mei să mă vadă la Madrid. Îmi place să cumpăr bilete de tren pentru ei.

Le cumpăr bilete de tren ca să vină să mă vadă la Madrid. Îi aştept la gara Atocha. E o liturghie, e modalitatea mea aurită de a merge la slujbă, de a merge la biserică. Pentru mine, gara Atocha e o catedrală, e ca Sfântul Petru din Roma. Mă sprijin de balustradele de la sosiri, cele care-i despart pe cei care sosesc de cei care-i aşteaptă. E un spectacol să vezi oamenii sosind, să vezi cum se îmbrățişează şi se sărută. În timp ce-i aştept pe copiii mei, mă uit la ceilalți oameni.

Mă dedic observării intensității cu care se salută oamenii. Îmi imaginez legăturile dintre ei după felul îmbrățişărilor, săruturilor, zâmbetelor.

Zona sosirilor din gara Atocha mă emoționează. Acolo se vede lumea. Îl aştept pe Bra, care întârzie trei minute, să zicem, şi în acele trei minute au loc trei milioane de emoții. Întârzie, dar am certitudinea că vine pentru că tocmai am primit un mesaj pe WhatsApp în care îmi spune că a coborât din vagon. Şi totuşi nu ajunge.

Aşteptarea asta e de aur, plină de speranțe.

Îmi pierd viața verificând pe internet banii din conturi, de teamă ca nu cumva să vină o zi în care să nu mai pot plăti acele bilete de tren. Intru pe site-ul celor două bănci la care îmi țin banii, şi de fiecare dată e tot mai complicat. Îmi amintesc foarte bine parolele de intrare, pentru că acele parole secrete conțin numele fiilor mei: Antonio Vivaldi, una, Johannes

Brahms, cealaltă. Mă îndoiesc să mai aibă clienți cu parole din familii de o atât de înaltă spiță. Acolo e toată identitatea mea, în cele două site-uri. Dacă cele două site-uri m-ar expulza, atunci şi lumea m-ar expulza.

Mă îngrozeşte gândul de a rămâne fără bani în pragul ultimilor mei ani de viață.

Voi avea nevoie de o casă, de îngrijiri, ca să plec de pe lumea asta într-o manieră demnă.

E din respect pentru ceilalți, nu pentru mine. Pentru ca nimeni să nu sufere de ruşine din cauza mea.

Moartea urâtă e un construct al culturii noastre. „A murit ca un câine”, se zice. Ca şi cum câinii ar face diferența între felurile de moarte. Libertatea în viața asta este imposibilă pentru că ceilalți îşi dau mereu cu părerea despre viața ta. Nu mi-ar păsa dacă aş muri într-un container de gunoi, împresurat de deşeuri şi mizerie, mort de frig, dacă e iarnă, sau copt de soare, dacă e vară, pentru că moartea mi-ar da alinare.

Dar adun bani ca să mor cu demnitate, cum zice lumea, şi pentru ca nimeni să nu se ruşineze din cauza morții mele urâte.

Moartea nu e rea, noi am făcut-o rea.

13

Țin în portofel o fotografie cu Bra de când avea patru ani. Portofelul e vechi şi jerpelit, a trebuit să-l capsez ca să nu cadă lucruri din el. Ideea capselor de la portofel mă înduioşează, există în ea o dorință de reparare. Să repar lucruri îmi provoacă bucurie, chiar dacă reparațiile mele sunt nişte cârpeli, căci eu nu ştiu să repar nimic, dar e bine să crezi că da. Îmi place să fac mici reparații la maşină. În curând, maşina o să facă doisprezece ani.

Acum o săptămână, am dus maşina ca să-i schimbe lamelele de la ştergătoarele de parbriz, şi când am plecat de la

atelier am simțit împlinire; exact la fel mi se întâmplă şi când îi schimb uleiul sau roțile. Ori filtrul de ulei. Sau când îi schimb bujiile. Când îi schimb bujiile, am impresia că maşina redevine tânără, şi eu la fel. Acelaşi lucru mi se întâmplă când repar orice lucru din casă.

Reparațiile mă fac să trag speranță.

Îmi închipui că deschid posibilitatea reparării unei vieți.

Ştiu că tata simțea la fel când pleca de la atelier cu maşina proaspăt reparată. Schimbul de ulei, schimbul de bujii, schimbul de roți îi umplea inima tatei. L-am văzut. Şi pentru că tot ce l-am văzut făcând pe tata pentru mine este o poruncă sau o obligație, mă simt şi eu cu inima plină când plec de la atelier cu schimbul de ulei făcut la maşina mea.

Nu-mi amintesc când a fost făcută poza asta cu Bra. Ceea ce ştiu este că s-a schimbat complet. Tuturor ni se întâmplă asta şi totuşi ne păstrăm acelaşi nume. Nu există nicio legătură între cel care sunt acum şi cel care eram în urmă cu douăzeci de ani. Nici nu gândesc la fel, nici nu mai sunt acelaşi om. Poetul spaniol din secolul al XVII-lea, Francisco de Quevedo, vorbea despre „prezente succesiuni de morți”. Voia să spună că purtăm în noi mai mulți morți. Quevedo era foarte supărat şi se gândea că moartă era şi ființa lui din prezent. Eu nu gândesc ca el, cel puțin nu în clipa asta. Eu cred că sunt viu şi a fi viu îmi provoacă o bucurie imensă şi cred că toți cei care am fost eu continuă să fie vii în mine, chiar dacă nu mai există.

14

E vară, 31 iulie, şi mă uit la obişnuitele poze cu monarhia spaniolă petrecându-şi sezonul estival în Palma de Mallorca, la Palacio de Marivent, ca de obicei. Privesc fotografiile cu fiicele lui Felipe al VI-lea şi cu regina Letizia. Mă gândesc adeseori la această familie, care atinge o perfecțiune pe care nu reuşesc să o înțeleg.

Pare o familie de marmură.

Invidiez acea strălucire, acea constanță matrimonială în care se oglindeşte societatea spaniolă, căci în absența exemplelor lumea ar dispărea. Toate țările dau exemplu prin intermediul celor care le reprezintă. Acest exemplu este iluzoriu, fără îndoială, ceea ce mă face să îl privesc aproape cu duioşie.

Căsnicia lui Juan Carlos I şi a reginei Sofia era imperfectă, nu făcea atâta rău. M-aş simți mai în largul meu cu o astfel de căsnicie.

Ca spaniol, căci asta cred că sunt, mi-a fost dat să contemplu trei şefi de stat. Despre primul şef de stat din viața mea am foarte puține amintiri: a fost generalul Francisco Franco, cel care a dat lovitura de stat. Al doilea şef de stat a fost Juan Carlos I şi mare parte a vieții mele s-a ciocnit de mandatul, guvernul sau conducerea lui. Mă tem că am să mor cu Felipe al VI-lea pe tron, nu cred că am să apuc să-i văd succesorul, deşi niciodată nu se ştie, cu atât mai mult cu cât spaniolii sunt imprevizibili. Aşa că existența mea va rămâne închisă între aceste coordonate ale istoriei politice.

Toți spaniolii sfârşim prin a vedea acelaşi lucru: urmele regilor în istorie. Din când în când apare câte un general sau câte un preşedinte de Republică, dar foarte rar. Cei mai mulți sunt regii, cel puțin în Spania.

Tata nu a apucat urcarea pe tron al lui Felipe al VI-lea, nu a apucat conducerea lui.

Mă nelinişteşte gândul că tata nu a apucat regatul lui Felipe al VI-lea, asta înseamnă că viața lui s-a petrecut în alt spațiu politic.

Tata a zis foarte puține chestii despre monarhie. Nici mama nu a zis multe. Acum, dacă mă gândesc, nici ea nu a prins instalarea lui Felipe al VI-lea, căci a murit în mai 2014.

Dar regii noştri sunt oameni de treabă, ne însoțesc prin marile lor responsabilități şi conferă veridicitate istorică vieților noastre. Milioane de morți spanioli, dacă s-ar ridica din mormânt, ar spune „eu am trăit sub Carlos I”, sau „eu am trăit

sub Fernando al VII-lea”, sau, dacă s-ar ridica tata, ar putea spune „of, eu am trăit jumătate din viață sub dictatura lui Francisco Franco şi cealaltă jumătate sub conducerea lui Juan Carlos I”, iar astea ar fi nişte referințe bune pentru a le localiza şi înțelege viețile.

Ba chiar ar fi coordonate bune pentru a şti cine au fost.

Iubitul nostru tată a trăit sub Juan Carlos I şi sub fiul său Felipe al VI-lea, vor spune Bra şi Valdi. Şi va fi adevărat. E cazul să le mulțumim pentru aceste semne identitare. Trebuie să le mulțumesc, căci fără aceste semne identitare aş dispărea în noaptea timpului, a timpului-beznă.

M-aş pierde în spațiul pustiu al ființelor umane care au existat în afara cronologiei noastre.

Poate că acesta a fost motivul inconştient pentru care marii pictori spanioli s-au gândit că trebuie să-şi portretizeze regii. E adevărat că aceştia le-au plătit tablourile şi că au trăit din asta. Dar, dincolo de acest motiv, Diego Velázquez şi Francisco de Goya ştiau că pictându-i pe regi sugerau şi existența poporului lor; ştiau că dincolo de acele portrete regale se ascundeau amărâții, absenții, cei care se țeau din spatele efigiilor şi a solemnității, a pompei, a grandorii şi luxului.

În spatele etichetei şi luxului venim noi, guvernații, cei asupra cărora se exercită puterea.

Ei, regii, ne scot din timpul biologic şi ne învăluie în lumina istoriei.

Îi văd în Mallorca, aşa cum se întâmplă în fiecare an. Felipe al VI-lea şi Letizia şi fiicele lor blonde, înalte, zâmbitoare.

Niciodată nu o să mă invite la Palacio de Marivent, dar aş fi încântat dacă ar face-o, însă n-am destule merite. Niciodată nu voi avea suficiente merite pentru a fi invitat la palatul de vară.

Iar dacă m-ar invita, ar fi un dezastru, căci nu le prea am cu conversația. Aş fi agitat. N-aş şti cu ce să mă îmbrac. E mult mai bine să nu mă invite. Pe bune, e un adevărat noroc că nu mă invită.

Mă gândesc la copiii mei.

Mă gândesc la copiii miilor de părinți care nu ştiu ce să le spună copiilor lor. Tați şi mame lipsiți de seninătate, fără mândrie, fără bani, fără demnitate, fără nimic. Tați şi mame pe care nu i-a pictat nici Velázquez, nici Goya, nici cei care i-au moştenit acum. Aceşti tați ar face bine să se uite la Felipe al VI-lea ca să le fie far călăuzitor, să le arate cum să fii tată.

Nu cred că fiii mei mă vor iubi vreodată la fel de mult cum îl iubesc fiicele lui pe Felipe al VI-lea, la asta mă gândesc când văd în ziar fotografiile cu familia regală; mi se pare un gând cumplit, dar l-am avut.

Privesc încă o dată fotografia cu familia regală spaniolă. Îmi pot da seama din fotografie că Felipe al VI-lea este un tată exemplar. Pentru că până şi în faptul de a fi tată se pune problema succesului. Mă gândesc la milioanele de tați care am eşuat ca tați. De aceea e bine să privim fotografia asta: fiicele cu ochi albaştri se uită la Felipe al VI-lea.

Ce-am făcut greşit? ne întrebăm noi, milioanele de tați care vedem fotografia asta. Până şi în paternitate sau maternitate, istoria ne umileşte.

Sfârşeşti ca un sărac şi un tată rău.

Dacă eşti bogat, a fi tată bun vine la pachet, pare o poruncă biblică.

S-ar putea ca a fi sărac şi tată rău să fie unul şi acelaşi lucru.

Să ştii că ai făcut totul greşit, mai puțin faptul de a fi în viață, de a te simți viu, de a cocheta cu ideea că nu vei muri niciodată, este, de asemenea, un motiv de bucurie specială.

În privința asta, ca în toate, sunt la fel ca mama.

Mama mea, de care tata s-a îndrăgostit în 1959, mama mea sunt eu acum. Mereu cuvintele tale, tată, afirmația ta perfectă: „Eşti ca maică-ta”.

Merg cu Valdi prin aeroportul Louis Armstrong din New Orleans. Am venit ca să scriu despre oraş pentru o revistă. Valdi îmi cară bagajul, căci m-a apucat o durere de spate cumplită care mă împiedică să fac cel mai mic efort.

Străbatem coridoarele.

Mi-ar plăcea să-l mai pot ține de mână, aici, în acest aeroport, dar timpul pentru aşa ceva a trecut. El nu-şi aminteşte acum, dar îşi va aminti peste treizeci de ani. Dacă l-aş lua de mână, ar spune „ce faci, tată, întreci măsura” şi s-ar supăra foarte tare.

Noi, oamenii, ne dezamăgim unii pe ceilalți. Orice aş face, simt că nu-l protejez destul, sau că nu mă ridic la înălțimea nevoilor lui. Încerc să fac astfel încât să nu-şi dea seama de nesiguranța mea.

S-ar putea ca într-o zi să umblăm prin cer, fără viață, dar existând? Scăpați de vinovății, scăpați de reproşuri, umblând în pace şi în plenitudine. La asta mă gândeam uitându-mă la fiul meu care-mi deschidea drumul în aeroport, trăgând valiza roşie.

— E veche valiza asta, nu-i aşa, tată? mă întreabă.

Îmi amintesc când am cumpărat-o, îmi amintesc perfect. Noi, oamenii, am produs milioane de cuvinte. Lucrurile care s-au spus. Lucrurile pe care le spunem. Lucrurile care se vor spune.

Am cumpărat valiza în toamna anului 2005. Am intuit atunci că în viitor voi avea parte de călătorii, era doar o vagă presimțire, dar faptul de a-mi cumpăra o valiză mă făcea să visez cu ochii deschişi. Dar îmi provoca şi teamă. Căci mai târziu, de-a lungul vieții, am înțeles că să cumpăr lucruri îmi provoacă teamă. Cred că este o teamă care vine de la strămoşii mei, pentru că ei niciodată nu au putut să cumpere nimic. De aici groaza de a cumpăra lucruri: mi se pare că nu le merit, e un sentiment greu de descris, dar mai e şi sentimentul prin care Arnold Schönberg se întremează şi prinde şi mai multă putere şi denaturează lucrurile.

Ca să abreviez, lui Arnold Schönberg am să-i zic Arnold. Arnold, stăpânul confuziei mele, şeful instabilității mele emoționale.

Am mers singur să o cumpăr. Am întrebat-o pe vânzătoare despre calitățile şi caracteristicile valizei. Voiam să ştiu totul despre valiza asta. Cred că ştiam că-mi cumpăr valiza asta ca să călătoresc cu Arnold. Cred că acela era fondul chestiunii, cred că i-am dat valizei responsabilitatea de a ne guverna destinele noastre. Am intuit viitorul prin intermediul unei valize. Ca de atâtea ori în viață, obiectele ne sunt de folos pentru a vorbi despre noi.

Acum, de fiecare dată când o văd, mă gândesc la aceşti ultimi treisprezece ani. Pentru că asta este vârsta valizei. Sunt mulți ani pentru o valiză şi puțini pentru un om şi mulți pentru mine. Şi astfel mai apare încă o minune: vârsta mea coincide cu vârsta acestei valize. Dacă ea e bătrână, şi eu sunt odată cu ea.

Văd că a început să se găurească pe la margini, pânza se zdrențuieşte, chiar dacă fermoarele continuă să fie impecabile. Buzunarele exterioare sunt în stare destul de bună. Roțile la fel. Pânza s-a murdărit, mânerul s-a jerpelit şi au început să se țeasca din interior nişte sârme, deja se poate vedea din ce e făcută pe dinăuntru.

Valiza asta şi cu mine, două statui de singurătate, mergând prin lume, amândoi pierduți la infinit, cerşind bucurie, umblând prin aeroporturi, din oraş în oraş, nomazi, pentru că mişcarea e dovadă de viață. Însă astăzi sunt bucuros că umblu împreună cu Valdi.

Suntem în New Orleans, numai noi doi, singuri.

Lăsăm valiza în cameră şi ieşim să cunoaştem oraşul. Cutreierăm cât e ziua de lungă. Fac însemnări într-un carnet pentru articolul meu, cu un scris lăbărțat şi apăsat. Nu ştiu prea bine ce să-mi notez. Atenția mea e dublă: trebuie să fiu atent ca Valdi să fie mulțumit şi trebuie să observ oraşul ca să pot scrie despre el. Călătoria asta a fost ideea mea şi mi-am asumat responsabilitatea de a-l face pe Valdi să se simtă în

largul lui. Mereu responsabil. Aşa că sfârşesc prin a mă uita mai mult la el decât la oraş.

Până la urmă, are loc un fapt deosebit: văd New Orleans prin ochii lui Valdi.

Vedem tot oraşul: Central Street, Cartierul Francez, celebra stradă Bourbon, Mississippi, cimitirele, cluburile de jazz, Café du Monde, unde mâncăm tipicele *beignets*, care nu-l dau pe spate pe Valdi. În clipa aceea, decid că despre tot ceea ce lui îi place din New Orleans am să scriu în articol la superlativ, iar despre ceea ce-l lasă indiferent, am să pomenesc în treacăt.

Café du Monde este unul dintre cele mai faimoase locuri din New Orleans. Datează din secolul al XIX-lea şi face trimitere la originea colonială franceză a oraşului şi la comerțul cu cafea care a apărut în secolul al XVIII-lea.

Şi iată-ne pe mine şi pe Valdi, într-o zi luminoasă, umedă, tropicală, stând la Café du Monde, un loc înțesat de oameni. Aici e recomandabil să comanzi cafea cu lapte, pentru că e celebră. Dar Valdi cere o Coca-Cola. Face o observație memorabilă. Spune că sistemul de servire în lanț folosit la Café du Monde este acelaşi ca la McDonald's. E adevărat, are dreptate. Modul de preparare a comenzilor se realizează ca la o bandă de montaj.

Ne uităm la chelnerii care vin şi pleacă valvârtej, cred că ne interesează aceleaşi lucruri şi asta mă umple de speranță, pe de o parte, iar pe de altă parte mă tulbură, pentru că nu toate lucrurile care m-au interesat în viața asta au fost bune.

Îmi mut privirea de la chelneri la Valdi.

Pare că lumina îi împodobeşte chipul tânăr. Mai tânăr Valdi decât lumina, aşa-mi pare. Corpul lui viguros şi atletic mai puternic decât lumina. Stând lângă el, mă gândesc că nu mi se poate întâmpla nimic rău; ar trebui să simtă asta, dar nu îndrăznesc să-l întreb dacă simte aşa.

Am luat un taxi şi am mers să vedem cimitirele, pentru că în oraşul acesta cimitirele sunt importante.

Am vizitat cimitirul Lafayette. Eu, copleşit de morminte şi de rădăcinile copacilor care se amestecă cu mormintele, de parcă

pământul şi moartea ar fi fost acelaşi lucru. Valdi, ca şi cum ne-am fi aflat pe stradă: nu i-a provocat niciun sentiment aparte un loc ca ăsta, plin de pietre funerare şi de trecut.

Valdi umbla prin cimitir cu nişte tenişi albaştri, pe care-i botezaserăm „tenişi atomici”. Nişte tenişi foarte frumoşi şi, mai ales, noi. Era mai atent la ei decât la cimitir. Se uita la tenişi, nu la morminte. De fapt, o vreme nu a făcut altceva decât să-mi vorbească despre virtuțile tehnice ale tenişilor atomici şi să se laude cât de ieftin îi luase. Aşa că pălăvrăgeala noastră din cimitirul Lafayette era mai degrabă ciudată. Valdi mă înnebunea cu tenişii lui, de la o vreme începuse să se repete şi aproape că nu-l mai ascultam.

Pentru Valdi nu există nici trecutul, nici moartea.

Şi pentru că pe Valdi nu l-a interesat cimitirul, până la urmă nu m-a mai interesat nici pe mine.

Ce l-au entuziasmat pe el cel mai tare au fost muzica de pe stradă, cluburile, barurile pline de muzicieni de jazz, amestecul sau confuzia între bar şi stradă, iar asta, de fapt, este o invenție spaniolă şi oraşul acesta a fost cândva spaniol. Îi spun asta lui Valdi, că oraşul a fost spaniol.

— Ah, zice Valdi. Acest „ah” e tare, mă gândesc. O singură silabă fără o semnificație anume.

Am ajuns la hotel epuizați.

Cred că Valdi s-a distrat de minune.

Se întinde în patul său *queen*. Şi începe să-şi vadă de ale lui, care toate țin de *smartphone*.

Pe la unsprezece şi jumătate noaptea îmi zice că merge să dea o raită singur. Îi zic foarte bine. Tot ce face este să iasă din hotel şi să fumeze o țigară.

După douăzeci de minute, revine.

Se bagă în pat.

Îşi aruncă tenişii pe unde apucă.

Asta-mi atrage atenția, mă gândeam c-o să-i aşeze într-un loc privilegiat din cameră. Dar nu a fost aşa. Nici nu i-a aşezat unul lângă celălalt, aşa cum eu fac mereu cu pantofii mei, pentru că l-am văzut pe tata făcând aşa. Tata nu-şi dădea

pantofii jos, mai degrabă îi parca într-un loc care semăna cel mai mult cu un garaj. Găsesc în hoteluri astfel de locuri: de exemplu, uneori sub măsuța telefonului, alteori sub scaunul pliant pentru valiză, sau sub vreun taburet.

Valdi şi-a parcat tenişii la întâmplare.

Am vrut să-i spun ceva despre asta, dar am renunțat, pentru că nu aş fi ştiut cum să-i spun.

Cum se spune ceva de genul ăsta?

Cum se spune locul nobil pe care tata îl găsea pentru pantofii săi când mergea la culcare. Cum să-i spun că modalitatea aceea de a-şi lăsa pantofii conținea multă distincție şi tandrețe. Cum să-i spun că repetând gestul pe care-l făcea tata intru în legătură cu el şi încep să-l văd pe întuneric.

Nu întrece măsura, tată, mi-ar fi zis Valdi.

Aşa că-mi cuibăresc pantofii sub măsuța din camera noastră, îi aşez unul lângă celălalt, la aceeaşi înălțime, să nu stea unul mai sus decât celălalt, şi mă bag în pat.

În timp ce încerc să adorm, în timp ce aud zgomotul ventilatorului din cameră, îmi răsar în minte amintiri, amintiri îndepărtate.

16

În iunie 1975, părinții mei s-au hotărât să mă dea la altă şcoală. M-au scos de la colegiul ordinului piarist ca să mă înscrie la o altă şcoală de teologi, unde puteam da şi bacalaureatul. Se numea Colegio de la Asunción. Ca să fii admis, trebuia să treci mai întâi o probă care consta în două săptămâni de inițiere pedagogică şi spirituală într-o tabără din munți. Practic era o tabără şcolară în timpul căreia elevii noi aveau ocazia de a se cunoaşte între ei şi de a-i cunoaşte pe câțiva dintre profesori, care erau toți preoți, în afară de unul sau doi laici.

Tabăra s-a ținut, cred, în primele două săptămâni din iulie, 1975. Încă nu împlinisem treisprezece ani. Am stat la mânăstirea Ayalante, un loc superb din Pirinei, în Huesca, foarte aproape de localitatea Benasque. Niciodată n-am vorbit despre ce s-a întâmplat acolo, niciodată nu am scris şi nici nu le-am spus altor persoane ce s-a întâmplat acolo. Am ținut cele două săptămâni închise în memoria mea. Nu pentru că s-ar fi petrecut ceva rău, dimpotrivă.

Cred că a fost pentru prima dată când am observat frumusețea existenței umane, am văzut ce înseamnă să exişti, am văzut că eu existam, am văzut norii, vântul, copacii, le-am văzut existând pe toate. Am văzut cum pietrele, drumurile, apele râurilor existau.

Şi s-a întâmplat acolo, în acel loc şi în acel timp.

Tot atunci mi-am dat seama că sunt o ființă umană, că am un suflet, un corp, un destin. Părinții mei nu erau cu mine, aşa că trebuia să mă descurc singur. Până la mânăstire ne-am dus cu un autobuz rablagit. Ne aflam în inima munților. Chiar dacă era vară, era frig, aveai nevoie de haine groase. Ni s-a dat câte o cameră pentru fiecare dintre noi. Nu eram mulți. Parcă vreo cincisprezece, poate mai puțini. Îmi amintesc numele unora dintre colegii mei de atunci: Casares, Solans, Ramírez, Palacio, Gurpegui.

Camerele erau spartane. Un pat alb, un dulap încastrat, o chiuvetă, un suport de prosoape, o masă, un scaun şi o fereastră. Nu exista noptieră, ăsta a fost unul dintre primele lucruri pe care le-am observat. M-a întristat şi m-a speriat faptul că nu există noptieră.

Totul avea un aspect sărăcăcios, ca un sanatoriu de munte pentru tuberculoşi, un amestec de mânăstire şi stațiune balneară proletară. Sărăcia aceea mi se părea respingătoare. Feroneria patului mă speria. Mobilierul prăfuit şi îmbătrânit îmi crea o senzație de irealitate, de pericol.

A trebuit să ne aducem de acasă aşternut şi prosoape. Preotul care era directorul taberei ne-a zis că avem douăzeci de minute ca să ne desfacem bagajul şi să facem patul. Cei mai

mulți dintre noi nu ştiau să facă patul. Preotul ne-a ajutat. Unul dintre lucrurile pentru care am rămas recunoscător toată viața a fost acela că preotul m-a ajutat. Căci mă simțeam nepriceput şi speriat. Trecutul oricărui om se transformă într-o stafie, dar trebuie să facem eforturi şi să ne amintim, pentru că a ne aminti ne conferă măreție, ne ridică mai presus de viață şi de moarte, mai presus de istorie, politică şi umilință.

Cine îşi aminteşte, şi o face cu toată profunzimea necesară, se transformă într-un zeu. Bărbatul acela m-a ajutat să fac patul, să înfățez perna, să întind cearşaful.

Apoi am mers la cină.

Sala de mese mi s-a părut lugubră, intrase un liliac şi toți fugeam de el. Mi s-a părut un animal scârbos şi mi-a provocat o teamă patologică.

O, liliac din Pirinei în vara lui 1975, unde or fi acum resturile tale microscopice?

Don Rafael, aşa îl chema pe directorul taberei, râdea de teama noastră, căci se născuse în Pirinei, cunoştea munții şi fauna lor, iar pentru el acel liliac nu era ceva transcendent, ci o pasăre de noapte, la fel de nevinovată pe cât era de inofensivă.

La cină am avut tortilla şi cârnați şi apă rece în carafe banale. La desert am primit un măr nenorocit. Din clipa aceea, nu mai suport ca desertul să fie compus din fructe, nu contează ce fel de fructe. Niciodată nu mănânc fructe la desert. Acolo am avut revelația că fructele nu trebuie mâncate atunci. Pentru că era trist.

După cină, am ieşit în curtea interioară. Totul mi se părea necunoscut şi amenințător: noaptea de iulie înstelată, munții, frigul – a trebuit să ne luăm un hanorac peste bluză – coridoarele întunecate ale mânăstirii, cererea lui don Rafael de a ne aşeza în cerc... După ce ne-am aşezat roată în jurul lui, a început să cânte cântece de tabără. Brusc, ne-am apucat cu toții să cântăm sub cerul scânteietor. Bărbatul acela părea să ştie foarte multe lucruri despre munți.

Viețile noastre, ale tuturor elevilor de acolo, erau imaculate.

Nu făcuserăm fapte.

Nu ni se întâmplase nimic.

Faptele aveau să vină mai târziu, mult mai târziu. Nu mai cântasem împreună cu alții şi bănuiesc că nici ceilalți colegi. Faptul de a cânta împreună, conduşi de vocea melodioasă a lui don Rafael, m-a făcut să-mi dau seama de sufletele noastre.

Cred că atunci aveam suflet.

Şi viața îți tot ia din suflet, treptat, până ți-l fură de tot, dându-ți la schimb, drept consolare sau plată, un corp.

Asta sunt acum, după patruzeci şi trei de ani, un corp.

Au trecut patruzeci şi trei de ani de la scena aceea. E mult timp şi mă felicit că pot fi aici.

M-a apucat teama când m-am băgat în pat. Dar şi entuziasm şi incertitudine. Camera aceea era a mea. Iar părinții mei, adorații mei părinți, nu erau acolo. Totul era nou şi totul era o provocare. De aceea vreau să ajung acolo, în acea zonă a existenței mele ale cărei resturi trebuie să fie pe undeva prin creier.

Dacă m-aş putea vedea în centrul purității mele, dacă aş putea atinge acel iulie 1975 din acest iulie 2018, dacă aş putea să-mi ating mâna de atunci, pacea s-ar întoarce în corpul meu. Asta cred că se numeşte unitate de timp.

Pacea e o utopie. Niciodată nu există pace în cine a trăit şi continuă să trăiască. Există doar convieţuire cu răul, dar nu pace.

Pacea nu există.

E o superstiție a oamenilor.

17

În ziua următoare am început activitățile. Făceam două ore de limbă spaniolă şi istorie. Ora de limbă spaniolă însemna să scriem după dictare. Profesorul era un alt preot, don Juan Manuel. Era un bărbat arogant, înalt, elegant în felul său, plin de trufie. Avea umor şi era uşor cinic. Fuma Ducados în timp

ce ne dicta textul. Cred că aş putea spune că don Juan Manuel îşi trăia cei mai frumoşi ani din viață. Trebuie să fi avut vreo treizeci, sau puțin peste treizeci de ani. Ne-a spus că tocmai îşi cumpărase o maşină nouă pe care o parcase la intrarea în mânăstire. Era un Renault 5, de culoare verde. Îmi plăcea maşina aceea. Renault 5 dăduse lovitura cu formele lui simple, mici, dar riguroase.

Renault 5 şi Seat 127 erau maşinile care făceau furori în Spania acelor vremuri. Cele două maşini au fost Spania toată şi însemnau că Seat 600 murise şi lăsase locul unor maşini mai bine desenate, cu motor şi forme mai îndrăznețe, mai libere, mai sofisticate. Cele două maşini prevesteau apropierea schimbărilor politice. Industria automobilistică mereu şi-a demonstrat clarviziunea politică. Simte schimbările mai repede decât literatura, arta şi filosofia.

După ore aveam timp liber şi, ce minunăție, Ramírez a inventat un joc în care făceam avioane de hârtie şi le aruncam din mirador. Ramírez şi-a dat seama de posibilitățile oferite de înălțimea la care ne aflam. Înălțimea aceea era reală. Avioanele de hârtie ne-au ajutat să simțim munții din jur. Miradorul dădea spre o prăpastie de vreo patruzeci, cincizeci de metri. Jos era şoseaua care ducea la Benasque, de-a lungul râului Ésera. Dincolo de râu se afla un baraj construit de Franco. Barajul era punctul cel mai îndepărtat.

Am împânzit cu avioane de hârtie tot versantul muntelui, copacii, cărările, stâncile. Unele ajungeau până la şosea, chiar şi până la râu.

Ne-am dezvoltat o tehnică remarcabilă de a face avioane de hârtie. Ramírez era un geniu. Era un băiat înalt şi trupeş, persuasiv şi înflăcărat, se bucura de lucruri şi avea o imaginație extraordinară. Făcea cele mai bune avioane, pentru că avea un simț estetic şi o îndemânare cum nu mai văzusem niciodată. Tot lui i-a venit şi ideea de a ne scrie numele pe aripile avioanelor.

Nu este uşor să faci un avion de hârtie bun, Ramírez ştia asta, aşa cum ştia că priceperea lui la fabricarea avioanelor de hârtie era mai mare decât a celor mai mulți dintre noi.

Trebuie să calibrezi bine aripile pentru ca să se mențină în aer. Cu cât avionul de hârtie pluteşte mai mult în aer, cu atât există şanse mai mari să fie luat de o rafală de vânt şi dus departe, cât mai departe posibil.

Asta e valabil şi pentru viață: cu cât trăieşti mai mulți ani, cu atât ai mai multe şanse să ajungi departe, în locuri necunoscute, să te căsătoreşti din nou, să faci mai mulți copii şi să ştii tot mai multe.

Această idee de perseverență, o perseverență bazată pe spinarea aerului, am învățat-o acolo, de la Ramírez, care o ştia din instinct. Şi până la urmă a reuşit. El a făcut avionul care a stat cel mai mult în aer, până când o rafală de vânt l-a luat şi l-a dus departe, tot mai departe: a trecut peste şosea, a urcat de-a lungul râului Ésera şi l-am văzut dispărând în baraj.

Am sărit în sus de bucurie.

Don Rafael şi don Juan Manuel au aplaudat.

Asistam la suspendarea materiei, asistam la cum o bucățică de hârtie punea stăpânire pe gravitație, o învingea şi plutea până departe, contemplam o imagine a morții.

Şi o făceam din perspectiva adolescenței.

Acea contemplare a simbolurilor morții a făcut ca în dimineața aceea adolescența noastră să se umple de o frumusețe pe care acum o văd din nou, aproape ca pe o otravă care vrea să mă omoare, căci nimic din ce-am trăit mai apoi nu a mai fost atât de minunat. Sau, mai degrabă, atât de inocent.

Celesta şi micuța umbră lăsată de avioanele de hârtie peste munți, bucuria lui Ramírez, viața necondiționată, încă mai sunt undeva prin corpul meu sau în ceea ce a mai rămas din sufletul meu.

Tot mai nebun şi tot mai singur, acesta a fost destinul lui Ramírez, pe măsură ce a trecut timpul, pe măsură ce în palmele sale fumegau tot mai multe iluzii pierdute, treceau decenii.

Dar atunci, în acel iulie din 1975, încă nu exista niciun destin, nici singurătate, nici nebunie. Nu ştiam ce înseamnă cuvintele astea. Nici Casares, nici Ramírez, nici eu nu ştiam nimic despre cuvintele astea. Ştiam numai cum să facem avioane de hârtie.

După-amiezile coboram la un teren de fotbal de lângă râu. Profitam ca să culegem unele dintre avioanele noastre. Le priveam ca pe nişte supraviețuitori eroici. Le păstram pentru a le arunca a doua zi din mirador.

Într-o zi, Ramírez a venit cu ideea să aruncăm două, trei sau patru avioane deodată, ca să vedem cum se întrec în aer. Mereu câştigau avioanele lui. Până într-atât încât m-am gândit că nu sunt bun la nimic, cu atât mai puțin la făcutul avioanelor de hârtie. Pe lângă Ramírez, mă simțeam cu totul neînsemnat.

Aici e temelia, sau originea, sau grinda de susținere universală: m-am simțit marginalizat, temător, pentru că neîndemânarea mea la făcut avioane de hârtie mă făcea să mă simt vinovat. M-am uitat cu luare aminte la cum îndoia şi împăturea energic hârtia, la atenția cu care Ramírez transforma o foaie de hârtie într-un avion puternic. L-am imitat, iar într-o dimineață am înclinat mai tare aripile. A fost o presimțire, ca şi cum un înger al fizicii mi-ar fi revelat un principiu aerodinamic. Strângând mai mult aripile, am redus frecarea cu aerul.

Uitându-se la forma avionului meu, Ramírez a prevestit un zbor de cel mult doi metri, o cădere inevitabilă şi imediată. A greşit. A greşit total. A fost avionul care a ajuns cel mai departe. Ramírez a început să se agite, s-a făcut palid, s-a speriat.

M-a întrebat de o mie de ori cum am făcut.

— Nu ştiu, i-am zis.

Toți voiau să stea în preajma mea: Casares, Solans, Palacio, Gurpegui, toți m-au privit ca şi cum atunci m-ar fi văzut pentru prima dată. Până în clipa aceea, nu existasem cu adevărat pentru ei.

Iar acum sunt, suntem toți morți, nu corpurile noastre, ci sufletele noastre de copii. În prezentul acesta profund, în vara anului 2018, pot doar să contemplu frumusețea acestor morți, pentru că nu mai suntem cei care am fost.

Cei care am fost nu mai sunt pe lumea asta.

Au rămas în munți.

Într-o zi ne-au trezit foarte devreme. Încă era noapte afară. Ne-au dus cu un autobuz mic într-un loc izolat, o călătorie de vreo patruzeci de minute. De acolo am început urcuşul spre iezerele Batisielles. Se lumina de ziuă.

Soarele, vara, stâncile, pădurea, umiditatea m-au emoționat. Eram copleşit. Frumusețea pătrundea în sufletul meu. Obosisem să tot merg pe jos. Dar mireasma pădurilor şi a muntelui mă îmbăta. Era fără sfârşit. Niciodată nu mai mersesem atât de mult. Nu ştiam ce înseamnă sacrificiul fizic, efortul.

Când am ajuns la primul iezer, am mâncat un sendviş. Cine voia, putea să urce până la al doilea iezer. Eu am renunțat. Casares a urcat, dar eu şi Ramírez ne-am oprit la primul iezer. Nu există claritate în nimic din cele făcute de-a lungul vieții: nici în cele din trecut, nici în cele din prezent.

Nu există discernământ, nici nu poți să afli cauzele: nu ştii de ce se întâmplă lucrurile. Nu vedem nimic. Nu ştim. Nu înțelegem.

De aceea moartea ar trebui să fie ceva îmbucurător, o coroană care să dea grandoare acestei bezne în care trăim şi care ia sfârşit abia la urmă.

După mulți ani de la acea vară din 1975, Ramírez a fost recrutat în armată, vechiul stagiu militar. Pentru că era înalt şi masiv, l-au repartizat la o companie de poliție militară. Acolo a avut parte de un incident, după cum mi-a povestit odată: unui sergent i se pusese pata pe el, nu-l suporta. Ramírez avea un

caracter mai aparte. Se putea întâmpla să nu-l suporți. Eu eram prietenul lui şi puteam înțelege că unora nu le pica bine, căci şi mie îmi era uneori insuportabil. Poate din cauza înfățişării sale, a felului de a vorbi, de a se comporta, toate astea la un loc.

Odată, sergentul acela s-a enervat pe el când era de gardă. L-a pus la pământ cu o figură de judo, i-a băgat țeava pistolului în gură şi a coborât piedica. Nu a tras, bineînțeles. Nici nu a fost nevoie. De atunci, sufletul lui Ramírez s-a spart în mii de fărâme şi aşa a început lunga lui peregrinare pe la toți psihiatrii şi pe la toate spitalele din Spania. L-au declarat nebun.

Şi nebun e şi acum.

Arnold, marele dodecafonist, i-a furat sufletul.

Sistemul nervos uman este fragil, dar această fragilitate nu e o slăbiciune, nu, n-a fost niciodată. Fragilitatea e o curtoazie pe care o avem unii oameni, o solidaritate cu alte ființe fragile, cum ar fi zebrele, vrăbiile sau florile.

Însă Ramírez e viu. Şi poate, dacă vrea, să-şi amintească de acele zile din vara lui 1975 când niciunul dintre noi nu era vinovat de nimic, în afară de a umple munții cu avioane de hârtie.

M-am mai întâlnit cu el de câteva ori. Are ochii roşii, trupul paradit. Arnold continuă să-i guverneze viața. Pentru că atunci când Arnold Schönberg vine, rămâne pentru toată viața.

Arnold nu face aceleaşi daune la toți oamenii. E versatil. Uneori rămâne sub o formă mai mult sau mai puțin pacifistă, alteori îşi omoară oaspeții. Depinde de ce îşi doreşte. Arnold l-a lăsat pe Ramírez să trăiască, dar zilnic i se postează dinainte şi îl mai sfâşie puțin pe dinăuntru. Aşa e Arnold.

Ramírez îl cunoaşte foarte bine.

Ce nu ştie Ramírez, pentru că nu i-am spus niciodată, e că şi eu îl cunosc.

Sunt cu fiul meu Valdi la Chicago. Am venit cu autobuzul de la Iowa. O să stăm o noapte aici şi mâine zburăm la Madrid. Ne-am cazat la un hotel din zona The Loop. Se numeşte La Quinta Inn şi se află în South Franklin. Am văzut pe internet comentarii foarte bune. Mă desfătam la gândul de a petrece aproape două zile singur cu Valdi, la Chicago, şi de a ne caza la un hotel bun. Dacă cineva mi-ar fi spus, în urmă cu patru ani, că Chicago avea să ajungă unul dintre oraşele pe care le vizitez cel mai des, nu numai că nu l-aş fi băgat înseamnă, ci m-aş fi gândit că ideea e pe cât de ridicolă, pe atât de neîntemeiată.

De ce Chicago?

E o întrebare bună, n-am să ştiu niciodată. Mo locuieşte în Iowa şi am venit cu ea în Statele Unite, nu în Chicago. Am mers pentru ea la Iowa, nu la Chicago.

În oraşul acesta am mers singur.

Aş fi putut să-l evit, nu e obligatoriu să stai o noapte acolo ca să zbori la Madrid. Se poate zbura din Iowa, de pe aeroportul Cedar Rapids, şi aşa eviți Chicago. Dar eu n-am vrut niciodată să-l evit. Prefer să mă confrunt cu el, să stau cu el, pentru că este un oraş de neînțeles pentru mine. E un oraş dur, nu face concesii.

Poate că a mă confrunta cu el şi a scăpa nevătămat mă umple de mândrie, plăcerea de a fi reuşit să supraviețuiesc, şi odată cu orgoliul celui care a învins, vine şi iluzia că încă mai sunt tânăr.

Dacă am învins Chicago, nu pot fi bătrân.

Nu, nu e asta. Pentru mine, Chicago simbolizează propria-mi singurătate, o singurătate ursuză, şi mai simbolizează planeta Pământ şi eu mergând pe planeta Pământ, ca într-o distopie de la Hollywood.

Da, singurătatea.

Chicago este identic cu arhitectura singurătății mele.

Dacă singurătatea mea ar fi fost un oraş, atunci acela ar fi Chicago.

Am intrat în cameră, la etajul şapte. Era confortabilă şi mare, dar şi impersonală şi străină, iar pe fereastră se vedea un zgârie-nori, betoanele unui zgârie-nori. Îmi doream atât de mult ca Valdi să fie fericit, să-şi facă visuri, să fie bucuros. Speram ca Chicago să-l fascineze, să-l facă fericit.

M-am uitat la el încercând să-mi dau seama cum i se părea camera. Avea o față de om mulțumit.

Ne-am spălat pe mâini şi am stat o vreme întinşi în pat. Se auzea zgomotul puternic al aparatului de aer condiționat. Am observat că termostatul era pornit. M-am ridicat şi l-am oprit.

Pe ecran a apărut un imens şi clar „Off”.

M-am întins din nou pe pat ca să mă odihnesc puțin.

Valdi schimba mesaje pe WhatsApp cu un prieten. Au trecut câteva minute şi zgomotul aerului condiționat persista. Am încercat să aflu ce se întâmplă. Mi-am dat seama că existau două mecanisme: cel al aerului condiționat, pe care reuşisem să-l deconectez, şi încă unul de la care provenea zgomotul.

Am coborât la recepție. Valdi a venit cu mine.

Mi s-a explicat că zgomotul provine de la ventilația întregii clădiri.

— E în toate camerele, pentru ca dumneavoastră să respirați aer de calitate, mi-a zis în spaniolă recepționerul.

Mi-a mai zis că ferestrele hotelului erau blocate, aşadar nu se putea aerisi din exterior. În Chicago erai obligat să ai genul acela de ventilație internă.

M-am uitat lung la el. Apoi m-am uitat la Valdi. I-am văzut pe amândoi: recepționerul de vreo douăzeci şi patru de ani, cel mult, şi Valdi, care are douăzeci. M-am gândit la ce lume stupidă vor moşteni.

Nu se pot deschide ferestrele pentru că oamenii profită de hoteluri pentru a se sinucide, iată ce mi-a spus recepționerul. Oamenii se sinucid în hoteluri, se aruncă pe fereastră. E o bună modalitate de a-i feri de un asemenea spectacol pe cei din familia ta sau pe prietenii tăi. Dacă te sinucizi la hotel, eşti un necunoscut pentru toți cei care vor da peste trupul tău inert, acolo, pe asfalt, zdrobit, cu gâtul rupt şi gura plină de

sânge. Eşti un necunoscut pentru cei de la recepție şi un necunoscut pentru trecători. Când ajunge familia sau mai ştiu eu cine, cadavrul e deja în altă parte, deja s-a activat un protocol care îi împiedică pe cei care au avut vreo relație cu cadavrul să vadă atrocitatea.

Aceasta ajunge să fie până la urmă singura problemă reală din inima bărbaților şi femeilor: relația pe care o vor avea cu cadavrele.

20

Am ieşit să ne plimbăm prin Chicago. Eu şi Valdi. Mă simțeam ca în luna de miere, pentru că şi între tați şi copii există luni de miere. Cred că prezența lui mă făcea tare fericit, pentru că eram numai noi doi, singuri, într-un oraş plin de furie şi viață.

Cred că vederea lui Valdi mă transforma într-un zeu, mă uitam la frumusețea chipului său, la zveltețea lui, la frumusețea lui, la corpul lui extrem de agil şi mă simțeam plin de bucurie.

Furia şi viața şi luna august şi eu şi Valdi, în 24 august 2018 şi nu-mi doream altceva decât să-l văd fericit. Pentru că dacă-l vedeam fericit, vedeam viața. Îmi repetam întruna data: 24 august, anul 2018, nu uita.

Mi-am dat seama că preferam bucuria lui în locul fericirii. Căci bucuria este mai bună decât fericirea.

Mi-am dat seama că bucuria lui Valdi era singurul sens al vieții mele pe pământ. Mi-am dat seama că bucuria lui mă transforma într-un om senin, eu transformat pe de-a-ntregul în pace sufletească, în splendoare; acesta este cuvântul: „splendoare”.

Am făcut această descoperire: superioritatea bucuriei.

Şi apoi întruna: 24 august, anul 2018.

Poate că de fapt mă gândeam: 24 august 1974.

24 august, anul 1974.

Şi-l vedeam pe tata.

Ce n-aş da să fie şi el aici! Ar putea fi, ar avea optzeci şi opt de ani, am fi toţi trei, eu cu cincizeci şi şase, Valdi cu douăzeci, tata cu optzeci şi opt. Dar tata nu era, şi dacă el nu era, atunci era ca şi cum eu şi Valdi n-am fi fost.

Această irealitate a mea şi a lui Valdi mergând pe bulevardul Michigan din Chicago era cauzată de absența tatălui meu.

Era maniera lui de a se înfățişa, amintindu-ne irealitatea noastră, aşa venea el dintre morţi, tata, din nou, şi eu îl lăsam să vină, îi ziceam din când în când: „uite, tată, e nepotul tău, nu l-ai văzut crescând, nici nu-ți imaginezi cât de rău îmi pare că nu l-ai văzut crescând, uită-te acum la el, uite ce frumos e, nu l-ai văzut crescând, nu l-ai văzut transformându-se într-un bărbat, dar iată-l aici, şi iată-te şi pe tine, suntem toţi trei, într-un vârtej de iubire şi înălțare spirituală, de parcă noi am fi marele spectacol al universului, pentru că suntem dătători de viață, am dat viață, să dăm viață a fost misiunea noastră, pentru că materia era tristă, pentru că apariția vieții în materie a adus bucuria”.

Doamne, Dumnezeule, cât am ținut eu la tata, şi de ce am ținut atât şi cum de nu mi-am dat seama, sau, mai bine zis: mi-am dat seama, dar am ținut mută inima mea.

Cum pot căra atâtea mistere şi să nu-mi chem moartea.

Cine este atât de aproape de frumusețe şi de mister este deja înăuntrul morții.

Nu-mi chem moartea cu fiecare rând pe care-l scriu şi cu fiecare bătaie a inimii mele?

Nu e o moarte oarecare, e moartea cea bună, cea care vine din imposibilitatea de a mai suporta atâta frumusețe, atâta iubire.

L-am dus pe Valdi la un magazin care-i place mult: T.J. Maxx, de pe State Street, la cinci minute de hotelul nostru şi a început să se uite la tricouri şi hanorace. Era încântat că hainele de firmă se vindeau la jumătate de preț. M-am gândit că peste treizeci de ani îşi va aminti de ziua asta.

L-am văzut peste treizeci de ani căutând ziua de azi printre mii de amintiri.

Şi o va găsi: va găsi toate zilele petrecute împreună la Chicago, evident că va găsi astea două zile. Sunt aici, le scriu pentru el, paginile astea sunt pentru tine, Valdi, pentru ca peste treizeci de ani să nu fii nevoit să inventezi nimic, aşa cum am fost nevoit să fac eu cu tata.

O să-ți povestesc ce am făcut noi ca să nu fii nevoit să inventezi, aşa cum eu am fost nevoit să inventez atâtea lucruri din trecutul meu alături de mama şi de tata.

De la T.J. Maxx ți-ai cumpărat un hanorac. Ai şovăit între hanorac şi o geacă, dar geaca era mai scumpă. Costa cincizeci de dolari, iar hanoracul douăzeci. Te-ai decis greu, dar erai plin de înfrigurare, era o indecizie festivă. Te priveam. Îți vorbeam despre haine cu obiectivitate, încercând să te ajut, dar numai pentru ca decizia să fie a ta.

Clipa aceea devenea toată viața.

Mă durea cumplit spatele, în vara aceea făcusem o contracție, ca să mă mai lase durerea trebuia să-mi apăs şira spinării cu ambele degete mari.

Ai probat de mai multe ori cele două haine. Erai strălucitor şi vulnerabil, pe cât de strălucitor, pe atât de vulnerabil. Şi agitat. Şi cu fiecare secundă care trecea, te-am văzut tot mai vulnerabil. Dar ai ştiut să alegi haina pe care ți-o doreai mai mult.

M-am gândit: „Să dea Domnul să nu te îndoieşti niciodată, aşa cum m-am îndoit eu mereu, până când îndoiala aproape că m-a înnebunit”.

Mi-am zis în sinea mea: „Dumnezeule binecuvântat, ajută-l să ia cele mai bune decizii, dă-i gândul cel bun, dacă mie nu mi l-ai dat şi pentru că îmi eşti dator, tot ceea ce-mi datorezi dă-i lui cu dobândă cu tot, şi am să-ți spun şi care e dobânda: curajul şi dorința de a trăi”.

În ziua următoare, ne întorceam în Spania. I-am spus lui Valdi că trebuie să cumpere cadouri. I-am spus de mai multe ori ca să-l pregătesc. Fireşte, el trebuia să plătească pentru cadouri. L-am ajutat să le aleagă. Îi era greu să se gândească la altul, de aceea trebuia să-l pregătesc. M-am oglindit în el, când aveam vârsta lui.

E copilul meu, clar, m-am gândit.

Îi era greu să se gândească la ceilalți, dar am reuşit să-l fac să se gândească. A cumpărat o brățară şi un tricou. Nu a cheltuit nu ştiu câți bani, dar măcar a dus cadouri.

Când eram de vârsta lui, niciodată nu m-am gândit să duc cadouri mamei mele sau fratelui meu, dar tatei, da. Cel puțin începând cu 1990.

Până în 1990 n-am ştiut că există cadouri. În 1987 am făcut o călătorie la Paris. În 1988, o alta la Londra. Din niciuna nu le-am adus nimic nici tatei, nici mamei, nici fratelui meu. Dar în 1990 am mers la Lisabona şi chiar dacă nu le-am cumpărat nimic mamei şi fratelui meu, tatei i-am adus o sticlă de vin Mateus. I-am luat-o din orgoliu, ca să vadă că stăpânesc lumea, că pot călători la Lisabona, acolo unde el nu a fost niciodată, şi să-i aduc o sticlă de vin.

Tot ce-mi doream era ca tata să se simtă mândru, îmi doream să fie fericit, de asta i-am adus sticla de vin. Un zâmbet pe fața lui. Un zâmbet larg. Un zâmbet minunat din partea lui era pentru mine semnul că totul era în curs de atingere a perfecțiunii.

Încuviințarea lui, ăsta era jindul meu.

Căutam încuviințarea lui, aveam nevoie de încuviințarea lui.

Lunga noapte a lumii în care un fiu caută încuviințarea tatălui. Căutarea aia s-a risipit. Acum nu mai există căutarea aia.

Nu i-a păsat prea mult de sticla de vin Mateus. A privit-o şi nu i-a plăcut forma sticlei. De atunci au trecut douăzeci şi opt de ani.

După ce vor trece douăzeci şi opt de ani, în 2046, Valdi îşi va aminti de brățara pe care a cumpărat-o pentru maică-sa şi

de tricoul cumpărat pentru fratele său, Bra, şi ambele obiecte se vor transforma în duioşie.

Am ieşit de la T.J. Maxx cu o foame de lup.

I-am propus să mâncăm la Panda Express.

Mie şi lui Valdi ne plac aceleaşi locuri.

Am găsit unul în apropiere, pe strada Madison. Era un Panda mic: sunt de toate mărimile. Mereu luăm *noodles*, nu orez. La garnitură am ales diferit: el pui cu portocale, eu carne de vită mongolă. Carnea de vită era mai scumpă cu un dolar şi douăzeci şi cinci de cenți, aşa că am stat pe gânduri puțin, dar, pentru că eram cu Valdi, m-am gândit că nu contează. Dacă aş fi fost singur, aş fi renunțat la carnea de vită mongolă din cauza prețului, pentru că eu nu merit nimic.

Valdi îşi comandă mereu Coca-Cola, iar eu apă. Şi ajung să beau din Coca-Cola lui. Când eram copil mă încânta Coca-Cola şi văd că Valdi a moştenit asta. Ne-am bucurat de un *refill* gratis, am băut două Coca-Cola la preț de una, iar asta ne binedispune mereu, ne bucură micile fente pe care i le facem marelui capitalism universal în care oamenii cred că trăiesc şi se bucură, dar în realitate zac şi ard în gol.

Valdi s-a ridicat de trei ori ca să-şi umple uriaşul său pahar de Coca-Cola.

De trei ori am fost mai deştepți decât capitalismul universal.

Capitalismul trebuie furat încontinuu, pentru că oricât de mult l-ai fura, niciodată nu-i vei putea fura la fel demult pe cât îți fură el ție, căci îți fură bucuria, iar bucuria nu are preț.

De fiecare dată când revenea la masă cu imensul său pahar plin de Coca-Cola părea un general roman intrând victorios în Roma, după câştigarea a mii de bătălii în Galia, în Germania, în Hispania.

Aşa-l vedeam eu.

Nu erau mulți clienți: în capătul micii săli dreptunghiulare, lângă perete, stătea un bărbat singur cu paharul său imens de Coca-Cola. Apoi a venit un oriental îmbrăcat într-o rasă cenuşie, părea un călugăr, poate chiar era un călugăr, şi s-a aşezat aproape de noi. Mânca orezul cu bețişoare, cu o

abilitate care m-a făcut să cad pe gânduri o vreme. M-am gândit la părinții lui, sau cine or fi fost cei care l-au învățat să mănânce cu o asemenea îndemânare. Nu a lăsat niciun bob de orez. Era singur, dar nu părea nefericit.

Nu părea nefericit, se împăca bine cu singurătatea lui.

Câtă lumină în acest Panda Express.

Cât de mult ne place, mie şi lui Valdi, la Panda Express.

Oricât de mult voi mai avea de trăit, niciodată n-am să uit singulara plenitudine care m-a copleşit în acel Panda Express, într-o zi de sfârşit de august din 2018, pe strada Madison, din Chicago, unde perfecțiunea fizică a fiului meu mă uluia.

De asemenea, mă uluia faptul că păream doi vagabonzi.

Un tată şi un fiu cu probleme.

Un tată şi un fiu, la fel de vulnerabili amândoi.

Un tată cu probleme şi un fiu ajutându-şi tatăl.

Mă gândeam la toate combinațiile posibile între cele două umanități ale noastre.

Foarte slab, scheletic de-a dreptul, Valdi era un *noodle* într-un restaurant de *noodles*, cu şapca lui, cu tenişii care păreau nave spațiale, cu părul lung prins în coadă, cu mâinile mari şi osoase (de la care bunic, bunică, străbunic, străbunică vin mâinile astea?), rucsacul nou, cumpărat cu câteva zile în urmă, un lănțişor cu un crucifix de douăzeci de dolari şi un tricou fără mâneci, lung, îi ajungea până la coapse şi un hanorac, numai bun în magazine, ca să nu înghețăm de la aerul condiționat.

Îi plac Statele Unite, îi place țara asta. Şi mie îmi place. Şi ne place din aceleaşi motive.

Eu n-am călătorit niciodată cu tata, vreau să spun noi doi, singuri. Mereu călătoream toți patru: tata, mama, fratele meu şi eu. Niciodată n-am călătorit singur cu tata sau cu mama. Niciodată n-am dormit într-o cameră de hotel numai eu şi tata. Nu a fost să fie, n-am avut ocazia. De ce nu? Niciodată nu am făcut o călătorie în care să fi împărțit o cameră.

Simt că trebuie să fiu extrem de recunoscător pentru nu ştiu ce, pentru ceva ce nu are nume şi care se înalță prin timp,

o mare de spirite umane, o lungă şi luminată noapte de moarte şi disperare umane; acestui ceva trebuie să-i fiu recunoscător, acestui ceva care a făcut posibil ca eu şi fiul meu să dormim în aceeaşi cameră, aici, în Chicago.

În curând va veni ziua când aşa ceva nu va mai fi posibil, ori pentru că eu voi fi deja bătrân, sau foarte bătrân, ori pentru că nu vom mai coincide niciodată.

Camera noastră era splendidă: aveam două paturi *queen*. Valdi moare după hotelurile americane, pentru că au camere imense, de obicei. Nu ştiu de ce imensitatea camerei ne produce o irezistibilă senzație de libertate şi de bucurie.

După-amiază o să ne plimbăm prin Chicago.

O să râdem împreună. În hohote.

O să facem glume.

Acesta este sentimentul de care am nevoie de acum înainte: bucuria.

22

Am închiriat cu Valdi două biciclete de lângă lac şi ne-am plimbat pe Navy Pier. Am trecut printr-un tunel, apoi am mers de-a lungul cheiului. Bătea un vânt slab, apa vălurea, erau nişte valuri ca de mare.

Fiecare dintre noi doi era singur, dar cred că eram fericiți. Spatele continua să mă doară foarte rău, deşi nu lăsam să se vadă, pentru că voiam ca nimic să nu tulbure acele momente, cele mai frumoase din ultimul timp.

De-a lungul anului, îl văd rar pe Valdi, mult prea rar. Cele două zile din Chicago erau ale noastre, în întregime ale noastre. Mai mult ale mele decât ale lui, căci Valdi nu e (şi e minunat că nu e) conştient de faptul că prezentul trece. Aviditității mele de a fi cu el nu i se răspundea cu aceeaşi monedă, aşa cum eu nu răspundeam cu aceeaşi monedă aviditității mamei mele de a fi cu mine în ultimii ei ani de viață.

Mama şi-a dorit să stea cu mine mai mult decât tata. Sau au făcut schimb. În copilăria mea, tata a fost cel care-şi dorea să stea cu mine. Iar la maturitate, a fost mama.

Mă gândeam la toate astea în timp ce pedalam pe bicicletele închiriate cu zece dolari pe oră fiecare. Am scos douăzeci de dolari din portofel şi i i-am dat unei tinere care conducea afacerea. Mai era un bărbat care se ocupa cu întreţinerea bicicletelor. Folosea o maşinărie care ridica roţile până la înălţimea braţelor lui, aşa că nu era nevoit să stea aplecat tot timpul. Asta mi-a amintit de bicicleta pe care tata mi-a cumpărat-o în 1974.

Era o semicursieră, dar n-a nimerit-o. A început să aibă tot soiul de probleme. Schimbătorul de viteze se bloca, ghidonul se strâmba. Roţile făceau opturi în mers. Partea şi mai rea a fost că în perioada aceea li s-au cumpărat biciclete şi câtorva colegi de-ai mei, tot semicursiere, dar ale lor nu se stricau niciodată, erau nişte maşinării perfecte.

Nu înţelegeam ce se întâmplă.

Am înţeles treptat. Tata îmi cumpărase o bicicletă de slabă calitate, ieftină, foarte ieftină, la un preţ de mizerie. Îmi amintesc că lanţul îi sărea de multe ori şi eu suferam ca prostul văzând cum se îndepărtau prietenii cu care ieşeam sâmbăta cu bicicletele. Îmi juleam mâinile încercând să pun lanţul la loc, dar nu reuşeam, pentru că îndemânarea mea este aproape nulă. Nu ştiu să repar nimic. Îi invidiam pe băieţii aceia cărora părinţii le cumpăraseră biciclete extraordinare. Am căutat firma bicicletei mele, era una spaniolă, total necunoscută. Ei aveau biciclete de la firma BH. Acele două litere au sfârşit prin a rezuma umilinţa mea: BH.

Niciodată nu am avut o BH.

Am avut o bicicletă fără marcă.

O duceam întruna la un atelier de reparat motociclete, căci de acolo mi-o cumpărase tata. Normal că la atelier nu mă luau în seamă, acolo se reparau motociclete. Nu înţelegeam de ce tata îmi cumpărase o bicicletă dintr-un loc unde se reparau

motociclete. Le spuneam de ghidonul strâmb, dar nimeni nu mi-l repara. Nu era nicio BH în atelierul acela. Mi-era ruşine. Îl rugam pe tata să vină cu mine la atelier, dar nu a venit niciodată. Niciodată nu a venit să mă susțină. Am renunțat, până la urmă. Acum ştiu că tata mi-a cumpărat o bicicletă la mâna a doua, de aceea mecanicul nu mă băga în seamă şi de aceea tata nu a venit niciodată cu mine la atelier. Bănuiesc că lucrurile începuseră să meargă prost şi nu era cazul de alți bani dați aiurea, cu atât mai puțin pe o bicicletă care niciodată nu a mers ca lumea. Absolut niciodată.

Bicicleta aceea a ajuns să mă obsedeze. M-am simțit mai singur şi mai părăsit decât pietrele de pe drum sau din râuri sau din pustiu. De aceea, printr-o extravaganță a memoriei mele, m-am gândit că bărbatul acesta de la firma de închiriat putea să-mi repare bicicleta aceea de acum patruzeci şi patru de ani.

Adevărul este că bicicleta aceea nu putea fi reparată. Era o bicicletă rablagită. Am vrut să-i spun lui Valdi povestea bicicletei mele, dar am renunțat, până la urmă.

Câte biciclete există în mintea fiecărui om?

23

Stăm în paturi în camera din hotelul nostru din Chicago. Am umblat toată ziua. Îi zic lui Valdi că a fost o idee perfectă să închiriem bicicletele. Zice că da. A ajuns un expert în biciclete: e instrumentul lui de muncă la Glovo.

Ne-am lungit fiecare în patul său şi stăm pe telefoane, cum altfel. Suntem la etajul 7, cu vedere la strada Franklin. Sunt două ferestre şi acestea formează o pereche frumoasă, ca şi mine cu Valdi, căci şi noi suntem două ferestre.

Caut la Valdi amintiri din relația mea cu tata, le caut cu o disperare ticsită de sunete, ticsită de descoperiri luminoase despre ceea ce sunt, despre identitatea mea.

Identitatea mea îmbătrâneşte.

Mă ridic din pat, nu fără durere, spatele îmi arde. Merg la cele două ferestre, mă uit la trafic, la stradă, la clădirea din față. Îi povestesc lui Valdi tot felul de chestii despre tatăl meu.

Nu le înțelege prea bine, nici eu nu le înțeleg. Este ca şi cum am vorbi despre specii dispărute acum două sute de mii de ani. Tata pare o ființă preistorică.

Nici Bra, nici Valdi nu i-au zis vreodată pe numele întreg. L-au abreviat. L-au făcut mai scurt, dar i-au pus în față cuvântul „yayo”. Îi ziceau „yayo Manel”, cum se spune numele lui în catalană. Aşa încât rezultatul nu era chiar numele lui.

Nu şi-a jucat niciodată rolul de bunic.

Nu şi-a jucat niciodată rolul de bunic, pentru că tata a fost mereu un dandy, ăsta-i motivul. Chiar acum mi-am dat seama de asta. Un dandy de clasă mijlocie spre joasă, dar dandy. Şi-a inventat propriul dandism, iar eu l-am moştenit.

Am moştenit dandismul său, care înseamnă să te gândeşti mereu la altceva decât la ce ai în față; e ca o absență; e ca şi cum ai pleca din lumea asta în căutarea alteia care nu există altfel decât sub forma melancoliei.

Cred că Bra şi Valdi i-au schimbat numele tocmai de asta, din venerație față de dandismul său. Au simțit instinctiv că bunicul lor nu voia să fie bunic. Voia să fie altceva, dar n-am mai apucat să aflăm ce voia să fie.

Nu şi-a jucat rolul de bunic, aşa cum nici eu n-am să-l joc, pentru că n-o să fac nimic din ce tata nu ar fi făcut. Nu a făcut pe bunicul pentru că nu a crezut niciodată, în adâncul sufletului său, în valorile mic-burgheze pe care lumea i le dădea.

Nu-i plăcea cuvântul „bunic”. Conține un soi de abdicare. Cuvântul „bunic” nu ne place, nici mie, nici tatălui meu. Cum a reuşit tata să ajungă marele stăpân al vieții care a fost, cum a făcut? Din instinct, numai din instinct.

În asta, tata şi mama au fost egali: au avut acelaşi instinct al vieții. Singurul lucru de care le-a păsat a fost viața. De aceea, niciunuia dintre ei nu-i plăcea cuvântul „bunic”.

În franceză sună mai bine, pentru că se zice „tată-mare”, iar asta e frumos.

Cum ar trebui să ne numim în fața copiilor noştri şi ai copiilor lor fără să se piardă eleganța şi respectul față de pasiunile vieții?

Valdi şi-a pus căştile. Îi vorbesc şi nu mă aude. Continui să privesc prin cele două ferestre.

Întruchipăm o clipă de eternitate.

Exact: asta este, ne aflăm în fața unei clipe sfinte, vreau să sărut timpul pe care-l petrec cu fiul meu, cât vreme timpul mai este cu noi. Şi eu am întruchipat cu tata o astfel de clipă, doar că clipa cu tata nu o mai pot găsi nicăieri, de aceea mă agăț de clipa pe care o trăiesc cu Valdi, pentru că de acolo invoc venirea tatălui meu.

O clipă duce la altă clipă într-un belşug de căi pe care oamenii ar face bine să le vadă şi să urmeze cărările de acelaşi sânge. Fiind cu fiul meu, reuşeam să fiu cu tatăl meu. Să numeşti asta o minune e prea puțin.

Aş vrea ca vocea lui să se audă în camera asta, 711, dintr-un hotel din Chicago. S-ar speria de cât de departe suntem de Spania.

Vocea lui nu e înregistrată nicăieri, asta mă îngrozeşte, vocea lui răsună în mine, dar e un sunet imaginar. Tata şi vocea lui se fac fărâme.

În vara anului 2004 am primit o bursă şi am stat două săptămâni la New York. L-am sunat de acolo şi nu a ştiut ce să-mi spună. Nici mama nu a vorbit nu ştiu cât. Nu ştiau prea bine unde sunt, nici de ce, nici pentru ce. La ce s-o fi gândit tata când l-am sunat din New York? Mai erau un an şi trei luni până să moară. Nu a părut deloc curios nici în legătură cu oraşul, nici cu mine. Deja ne îndepărtaserăm. M-a cuprins tristețea după ce am închis. I-a venit să zică ceva de genul ce faci acolo, atât de departe, ar trebui să fii cu mine, dar acum nu prea mai are sens să vii să stai cu mine, poate ai dreptate şi acum e timpul să stai în oraşe precum acel New York din care mă suni şi de care mie nu-mi prea pasă. Dar cum asta ar fi

însemnat să vorbească mult, a făcut ce făcea mereu şi mi-a vorbit cu monosilabele lui sibilinice, acele monosilabe în care exista o frumuseţe tristă, dar frumuseţe până la urmă.

I-am adus un ceas din călătoria mea la New York.

Era un Casio.

Un Casio ieftin, la vreo treizeci de dolari. Se zice că banii nu aduc fericirea, ce dobitoc poate să spună aşa ceva. Enunţul ăsta pare să fi fost spus de Preşedintele tuturor Oamenilor de Afaceri de pe Terra. Enunţul ăsta pare să fi fost spus de Papa. Sau de Marele Exploatator. N-am putut să-i fac cadou nici măcar un Seiko de trei sute de dolari.

N-am putut.

Aşa cum nici el nu mi-a putut cumpăra o bicicletă nouă şi puternică.

I-am adus un Casio de treizeci de dolari şi el a ştiut asta. A ştiut că alţi copii le aduceau taţilor lor ceasuri Seiko de trei sute de dolari, aşa cum şi eu am ştiut că alţi taţi le cumpărau copiilor lor biciclete BH.

Bicicleta pe care el mi-a făcut-o cadou şi ceasul pe care eu i l-am făcut cadou au fost unul şi acelaşi cadou. Câtă fidelitate faţă de clasa muncitoare, ce fidelitate imensă, ce coincidenţă uriaşă între tata şi mine.

„Banii nu aduc fericirea” este o afirmaţie reacţionară, spusă de cineva care are bani, rostită pentru a evita ca şi alţii să aibă. Banii te apropie de lux, iar luxul este bucurie. Iar fără bucurie, viaţa nu valorează nimic. Luxul este frumuseţe. Ar fi trebuit să-i aduc tatălui meu nu un Seiko de trei sute de dolari, aş fi găsit cu banii ăia, ci un Omega de cinci mii, sau un Rolex de douăzeci de mii.

Şi atunci tata ar fi fost fericit.

Pentru că tata era un dandy.

Pentru că eu sunt un dandy, pentru că amândurora ne place (căci el continuă să fie viu în mine) viaţa, ne place ca viaţa să rodească merele de aur, să dea tot ce-i mai bun.

Mese grandioase, călătorii grandioase, hoteluri grandioase, maşini grandioase, ceasuri grandioase, şi tu şi cu mine stăpânind frumusețea şi bucuria.

Tu şi cu mine, doi amărâți de spanioli, fiii nopții istoriei Spaniei, dar cu stil, mereu cu stil.

Tu cu ceasul tău Casio de treizeci de dolari; eu cu bicicleta mea stricată.

24

În viață, toate vin prea târziu, la asta mă gândeam pe când Valdi adormise. Mi-am pus dopuri în urechi ca să nu mai aud zgomotul ventilatorului din cameră. Pe Valdi zgomotul ăla îl liniştea. A adormit într-o clipă. Pe noptiera mea, veioza era încă aprinsă (acele mari lalele americane) şi am putut să-i văd chipul adormit. Era ca şi cum copilul care încă trăieşte în el ar fi reapărut odată cu somnul şi ar fi pus stăpânire pe chipul său. Nu mai avea douăzeci de ani, căci atâția are, iar chipul său căpăta candoarea şi vulnerabilitatea unui chip de copil.

Aş fi vrut să-l pot atinge pe copilul care a fost. Şi de câte ori l-am atins pe bebeluşul care a fost Valdi şi n-am ştiut să-mi dau seama că în momentele acelea mă aflam pe culmile vieții mele, în plenitudinea existenței, aproape de Dumnezeu, aproape de misterul materiei, deținătorul secretului vieții.

Secretul vieții se numeşte frumusețe.

Se numeşte singurătate.

Eu luasem două anxiolitice, eram calm, aveam parte de pace sufletească şi voiam să mă bucur de acea pace. M-am ridicat din pat şi am privit din nou pe fereastră. Se făcuse aproape douăşpe noaptea. M-am uitat iarăşi la Valdi. Am deschis minibarul şi am băut apă. Cumpăraserăm câteva chestii: fructe şi chipsuri de cartofi cu gust de oțet şi sare. Toate astea le cumpăraserăm împreună. În coşul de gunoi zăcea ambalajul unei porții de lasagna, care fusese cina lui Valdi. O cumpăraserăm din 7-Eleven. Era un produs semipreparat,

ideal pentru cuptorul cu microunde. Aveam unul în cameră. Lui Valdi îi plăcuse mult lasagna. Şi observase că în cameră era un cuptor cu microunde. M-am îndrăgostit de cuptorul acela pentru că prezența lui îi adusese bucurie lui Valdi.

Tot ce se pune în slujba bucuriei lui Valdi are parte de adorația mea, de adânca mea recunoştință.

Orice lucru care-l face fericit pe fiul meu mă face să-i fiu recunoscător. Orice lucru de pe pământul ăsta care-i face fericiți pe tinerii de douăzeci de ani ar trebui să ne stârnească recunoştință.

M-am gândit la milioane şi milioane de fii şi fiice de douăzeci de ani.

I-am simțit pe toți ca fiind copiii mei, îmi ziceam că o luasem razna, dar nu m-am putut abține.

M-am uitat în coşul de gunoi la ambalajul de la lasagna şi, pentru că acolo fusese mâncarea lui Valdi, m-am îndrăgostit de acel ambalaj, care acum era doar gunoi. Dar lasagna aceea îl făcuse fericit pe fiul meu, aşa că am adorat-o.

Ador tot ceea ce-i provoacă bucurie lui Valdi, toate mărunțişurile, materiale şi insignifiante.

Mo a sunat din Iowa ca să vadă ce facem, dacă totul e în regulă. I-am povestit ce-am făcut peste zi. Mi-a spus şi ea ce făcuse, cu voce joasă, ca să nu se trezească Valdi.

Mo îmi dă mereu sfaturi, îşi exprimă iubirea prin intermediul sfaturilor. Exprimarea iubirii are complexitatea ei. Nu ajunge să spui „te iubesc”. Transmiterea iubirii are nevoie de materialitate.

În viață, totul are nevoie să se concretizeze în ceva. Mo m-a sfătuit în legătură cu aspectele practice ale zborului de întoarcere la Madrid.

Viața, maturitatea constă în a şti să distingi cum îşi manifestă oamenii iubirea. Nu toți şi-o manifestă la fel, asta voiam să spun. Există un repertoriu bogat. A înțelege acest repertoriu înseamnă a trăi laolaltă cu ceilalți.

Apoi m-am vârât din nou în pat, în aşternutul curat şi neted. Am avut senzația că nu merit un astfel de aşternut. Am avut senzația că nu merit nimic în viață.

În spaniolă nu există cuvântul „a nemerita”. Dar există adjectivul „nemeritat”. Poate că ar merge şi „dezmerit”.

Să nu meriți nimic şi prin acest „să nu meriți nimic” să ajungi la marele merit.

Aşternutul curat şi fără cute, aşternutul ca semn al efortului unei cameriste, pe care eu nu-l meritam.

Această stare de dezmerit mi-a adus o amintire cu tata.

În urmă cu câteva săptămâni, dădeam autografe pe romanul meu la târgul de carte din localitatea Jaca din Pirinei. Stăteam în mijlocul unei străzi şi lângă mine mai era un scaun, pentru eventualii cumpărători ai cărții. O femeie octogenară, însoțită de o tânără, care o ajuta tot timpul, s-a aşezat alături de mine. M-a privit lung. Şi eu am privit-o. Avea ochi albaştri şi pielea îmbătrânită, părul de culoarea aramei, buzele date cu ruj, umbră în priviri. I-am văzut brățările de la încheieturi. Emana o dorință de eleganță împlinită în întreg aspectul ei fizic. Un aspect fizic îngrijit, studiat, care presupunea efort, însuflețire, speranță.

I-a luat ceva până să înceapă să vorbească.

— Nu prea semeni cu tatăl tău, mi-a zis până la urmă.

S-a prezentat.

Era Carmina.

Tata vorbea despre ea. Pentru mine, era un nume familiar, legat de Jaca. Când tata a început să cutreiere zona ca agent comercial, Carmina tocmai îşi deschisese un magazin de haine, aşa că a fost prima lui clientă importantă. Din calculele mele, asta trebuie să fi fost pe la jumătatea anilor cincizeci.

— Ți-am citit romanul, zice.

Şi începe să plângă.

— Ea e nepoata mea, Araceli.

O salut.

Îi spun Carminei să nu plângă.

— Ştii puține despre tatăl tău, dar e normal. Eu l-am cunoscut când avea douăzeci şi ceva de ani, când el încă nu o cunoştea pe mama ta. Pe atunci avea o altă iubită. Tatăl tău a suferit, zicea că o aprecia mult pe iubita lui, dar că se îndrăgostise de mama ta. Mie îmi spunea totul. Dar chiar nu semeni cu tatăl tău. Nu semeni deloc cu tatăl tău. El n-ar fi făcut niciodată ce-ai făcut tu. Probabil că semeni cu maică-ta. Aşa zicea tatăl tău. Ai copii, nu-i aşa? Apoi a încetat să mai treacă pe la mine şi mai târziu am aflat că murise. Mi-au venit în minte atâtea amintiri de când eram tineri. Îți vine să crezi că am fost cândva tânără? Tu nu mai eşti. Dacă ai fi fost, nu ai fi scris aşa despre tatăl tău. Ai scris despre tatăl tău pentru că-l iubeai mult, asta da, mă emoționează. Trecutul ne face să plângem. Tatăl tău era foarte elegant. Deşi cuvântul potrivit este „distincție”, asta-l caracteriza pe tatăl tău. Mereu cu cămăşile alea atât de bine călcate, părea un actor, când era tânăr. În sfârşit, cartea ta e minunată.

Mă uit la cerul de vară din Jaca. Tac pentru a mă uita la nori. Văd unul care lunecă, alb şi uşor. Privesc acoperişurile caselor. Strada e animată. Cum o fi fost localitatea asta la jumătatea anilor cincizeci? mă întreb. Atunci când Carmina şi tata erau tineri şi viața se desfăşura altfel, într-un fel pe care mi-e imposibil să-l cunosc.

— Cum o chema pe femeia aceea? o întreb pe Carmina.

Ea reîncepe să vorbească.

— Femeia aceea se numea cumva şi gata, ce-ți pasă ție cum se numea. Îmi amintesc perfect cum se numea. Am optzeci şi şase de ani, sunt născută în treizeci şi doi, am cu doi ani mai puțin decât tatăl tău, vreau să zic că aş avea cu doi ani mai puțin decât tatăl tău dacă el ar mai trăi. De ce să-ți dezvălui cum se numea. Când tatăl tău a părăsit-o, a suferit mult, dar apoi s-a măritat şi a avut doi copii. Pentru că viața merge înainte mereu, uneori pare un hău întunecat, dar trece timpul şi iese iarăşi soarele, şi tot aşa, generație după generație, viața se reface mereu. Reapare încontinuu. Era foarte îndrăgostită de tatăl tău. Dar vezi şi tu, cui să-i mai pese de toate astea,

nici nu mai ştiu bine despre ce vorbim, ştiu că asta e prima şi ultima dată când vorbim, îți dai seama de asta, nu?, uită-te şi tu, aparent trecutul ocupă atât de puțin spațiu şi totuşi înseamnă totul; vreau să spun că ne inventăm prezentul pentru a fugi de trecut, pentru că tot ce mai are sens la vârsta mea este să-mi amintesc, dar dacă-mi amintesc mor de tristețe, aşa că-mi inventez prezentul. O chema María, era înaltă şi frumoasă. Brunetă. Spre deosebire de mama ta, care era blondă. Tatăl tău îmi zicea că nu ştie ce să facă. Repeta întruna: că o aprecia mult, dar că o cunoscuse pe cea care mai târziu avea să fie mama ta. Într-o zi şi-a luat inima în dinți şi i-a spus. L-am sfătuit să-i spună cât mai repede, dacă se hotărâse, atunci trebuia să-i spună Maríei. I-am zis până şi ce cuvinte să folosească. Nu zici nimic despre toate astea în romanul tău. Ce să zici, dacă n-ai ştiut. Nu ştiu dacă tatălui tău i-ar fi plăcut cartea ta. De ce să te mint: ştiindu-l pe tatăl tău aşa cum îl ştiu, nu i-ar fi plăcut deloc cartea ta. Dar deloc-deloc. Era foarte trufaş, avea stimă de sine. Când intra în magazin, părea o arătare, căci era foarte înalt şi pe atunci mai era şi zvelt. Venea cu maşina Seat 600, lucra pentru Vitos. Era pe cât de înalt, pe atât de discret. Prima dată când l-am văzut, m-am gândit „ia uite ce băiat, atât de frumos şi atât de tăcut”. Aşa era tatăl tău, ai făcut bine că l-ai iubit atât de mult. Of, ştiu că vorbesc mult, dar cum să nu vorbesc despre tatăl tău, un bărbat misterios, ştiu bine ce zic. Dar faza cu iubita aceea, zi şi tu, ce poveste incredibilă, nu-i aşa? Iubita aia a lui nu locuieşte departe de aici. S-a măritat şi are doi copii, după cum ți-am spus deja, cam de vârsta ta. Ți-ar plăcea să-i cunoşti? Dar aşa ceva nu mai are niciun sens. Chiar că-i ciudată viața când se apropie de sfârşit. Cât timp avem viața înainte, trăim şi gata, dar când se apropie de sfârşit devine foarte ciudată. Devine foarte ciudată pentru că merge înapoi şi pare diferită de cea pe care am trăit-o, vine plină de nuanțe noi şi ne buimăceşte, dar bănuiesc că tu ştii mai multe decât mine despre toate astea.

Nu mai auzisem numele acela de mai bine de douăzeci şi cinci de ani, la asta mă gândesc. N-am mai ascultat-o pe Carmina, pentru că numele „Vitos” mi-a secționat memoria ca un cuțit de măcelar. Era o firmă de haine pentru care lucra tata. S-a dus de râpă în 1973 şi odată cu ea s-a dus şi bunăstarea tatălui meu. El şi mama aveau un respect deosebit pentru cuvântul acesta: Vitos. De mulți ani nu-l mai auzisem pronunțat de cineva.

Părinții mei n-au mai rostit cuvântul acesta.

Acest cuvânt era numele unei firme care le-a oferit fericire economică şi apoi a dispărut brusc. Am trăit datorită acestui cuvânt. Am mâncat datorită acestui cuvânt. După ce Vitos s-a închis, tata nu a mai câştigat bani niciodată. Vreau să spun ceva bani. Pentru că bani serioşi nu a câştigat niciodată, dar cât a lucrat pentru Vitos ne permiteam o viață cu ceva bucurie în ea.

Eu şi Carmina ne-am privit lung.

Pe ea o aştepta moartea, pe mine mă aştepta să mai cutreier o vreme prin lume, însoțit de Arnold, cel care îmi inventează angoasele.

Ne despărțim pupându-ne. Nepoata ei îmi zâmbeşte.

— Tata îmi vorbea mereu cu multă dragoste despre tine, îi zic Carminei.

Îi semnez cartea.

— Aproape că o ştiu pe de rost, spune Carmina. Erau alte vremuri. Nu se poate explica. Totul era altfel. Lasă trecutul în pace, spune şi pleacă, de mână cu nepoata ei. Lasă-l în pace pe taică-tu. Cât de puțin semeni cu el, mai apucă să-mi spună.

Deja nu mă mai uit la ea.

Nu o să o mai văd niciodată, aceasta este singura certitudine, dar de asemenea e cert şi că tocmai am văzut-o, iar asta a fost foarte important, pentru că am reuşit ceva colosal: ne-am revăzut, ba chiar mă gândesc că tatăl meu, prin ochii mei, a revăzut-o.

Tată, nu e chiar atât de rău că am scris într-o carte povestea vieții tale, pentru că acea carte a făcut-o pe Carmina să se

ridice din fotoliu şi să spună „trebuie să mă duc să-l văd pe fiul prietenului meu, cel care a scris această carte”.

Brusc, ai ieşit puțin din beznă, tată.

25

În ziua următoare, eu şi Valdi am mers la aeroportul internațional O‘Hare din Chicago, ca să luăm avionul spre Madrid. Până la aeroport am mers cu metroul, care era foarte vechi şi murdar. Era o stație în apropierea hotelului, ceea ce ne-a binedispus. Toate bune până când am intrat în stație, unde Valdi s-a enervat că nu erau scări rulante, aşa că a trebuit să ne cărăm bagajele pe nişte scări foarte înguste. Bine că n-am murit.

Valdi s-a enervat aşa cum se enervează un aragonez, făcându-mă să mor de râs. Aragonezii au felul lor special de a se enerva, un amestec de comedie delirantă cu filozofie de cel mai înalt nivel. M-am enervat şi eu din solidaritate. Vorbeam tare, spărgând accentul silabelor limbii spaniole, transformându-l într-un muget umoristic, într-un soi de ciudată celebrare, atât a vieții, cât şi a neajunsului de a trăi.

O liturghie aragoneză în metroul din Chicago.

Era imposibil să cobori scările alea, dacă aveai geamantane, părea moarte sigură.

Dacă metroul din Madrid ar avea stații, peroane şi scări murdare şi înguste precum la metroul din Chicago, în Spania ar fi fost deja revoluție. Am observat că Valdi şi-a dat seama de asta, că până la urmă țara lui nu stă chiar atât de rău. Cel puțin în unele aspecte.

Apoi, în aeroport, la magazinele de parfumuri, am continuat să furăm capitalismul şi ne-am parfumat cât de mult am putut. Maxima noastră este să jefuim fără milă capitalismul. Din când în când, apărea câte o vânzătoare să ne întrebe dacă ne poate ajuta, văzând că făceam un adevărat duş cu parfumurile expuse, şi noi doi o ascultam zâmbind politicoşi,

apoi continuam să ne turnăm parfumuri de o sută de dolari pe mâini, față, cămaşă, ba chiar şi pe bagajul de mână.

Am turnat parfum scump până şi pe geanta laptopului.

Criteriul nostru era simplu: să folosim cel mai scump parfum. Era, unul de 180 de dolari, de la Tom Ford, care-mi place mie cel mai mult, aşa că am lăsat recipientul gol-goluț.

Mirosind a parfumuri bărbăteşti scumpe, am mers la McDonald's şi am mâncat nişte hamburgeri uriaşi. Am mers la McDonald's fiindcă n-am găsit în tot aeroportul niciun Panda Express.

Apoi ne-am îmbarcat şi Valdi s-a uitat la filme tot drumul.

Râdea, din când în când.

L-am întrebat dacă-i plac filmele la care se uită.

Nu, a zis, toate-s nişte mizerii.

I-am zis: e adevărat, sunt nişte naşpeturi de mizerii toate mizeriile astea de filme.

Aşa că eram acolo, deasupra Atlanticului, în mijlocul euforiei vitezei, lipsei de gravitație din spațiul aerian, zgomotului motoarelor, oamenilor dormind, stewardeselor obosite, veceurilor la care se stătea la rând, printre oameni de toate rasele, culoarele pline de pături şi pantofi pe jos, eram acolo, traversând bătrânul Atlantic de Nord, traversându-l fără respectul cuvenit, căci oceanele au fost umilite de mâna omului.

Când am aterizat la Madrid, m-am întristat: venise vremea despărțirii. După-amiază, Valdi s-a întors la Barcelona. Dar amintirile din călătorie au continuat să mă mai bucure câteva zile.

În Chicago am făcut o grămadă de fotografii. Din când în când, vedeam că Valdi posta pe WhatsApp câte o poză pe care eu i-o făcusem, iar asta îmi provoca o bucurie infinită.

Visez. Ajung la un hotel în visul ăsta. E o întrunire de scriitori. Îi cunosc pe câțiva dintre ei, mă salută prietenos. Îmbrățișări. Fețe cunoscute. Brusc, văd o femeie cu ochelari, aşezată lângă o adolescentă. Mă aşez pe un scaun liber. E amiază. Nu ştiu de ce, dar ne aflăm în Caraibe. Se simte umiditatea, căldura, soarele pe piele. Oamenii sunt mulțumiți. Mă aşez lângă femeia aceea. Îşi dă jos ochelarii. E Teresa Rivalles, o femeie pe care nu am mai văzut-o de treizeci de ani.

În vis mă port cu ea ca şi cum ar fi vie. Totuşi, la zece minute după ce-o să mă trezesc din vis, o să-mi amintesc că a murit în urmă cu doi ani. În vis, după ce şi-a scos ochelarii, vorbim despre familiile noastre. În vis, e îmbrăcată în negru. Mai apoi, după trezire, voi înțelege de ce e îmbrăcată în negru.

Discut o vreme cu Teresa Rivalles. Apoi îmi dau seama că niciun scriitor nu mai aşteaptă la recepție. Toți au fost cazați. Într-un colț, îmi văd valiza, singură, abandonată. Încep să mă agit, discuția m-a făcut să uit de ce mă aflu acolo.

Mă duc la recepție şi atunci se produce minunea. Recepționerul care mă cazează mă salută cu efuziune. Îi spune celui de lângă el: „Ia uite ce cameră a nimerit domnul”, şi îi arată numărul. „Nu se poate”, zice colegul recepționerului. Mă uit spre locul unde stătusem de vorbă cu Teresa Rivalles, dar acolo nu mai e nimeni. Închid ochii. Îi redeschid şi-i văd trecând prin fața mea pe tata împreună cu Teresa Rivalles, vreau să le vorbesc şi exact atunci cei doi recepționeri îmi spun ce noroc a dat peste mine.

„Domnule, camera dumneavoastră e un palat, are o piscină numai pentru dumneavoastră, e cea mai bună cameră din lume”, spun ei. Apoi apare un al treilea recepționer. Surpriza recepționerilor e dată de faptul că ei credeau că acea cameră atât de minunată şi de spectaculoasă nu va mai fi oferită niciodată vreunui client.

Toți trei îmi descriu camera.

Se uită la mine încercând să-şi dea seama din ce motiv am fost ales eu să mă bucur de acea *suite*.

Când dau să intru în cameră, văd marea venind până la picioarele mele şi atunci mă trezesc.

Am visat o femeie moartă, pe care am cunoscut-o pe când eram adolescent. Visele au forța de a-i scote pe morți din inactivitate şi din nemişcare. Ea vorbea în visul meu. Am vorbit despre copii, ea era mamă.

În lumea realității, a murit la numai cincizeci şi patru de ani. A murit foarte tânără. Au început să moară oameni care mi-au fost colegi de liceu. Când am aflat că murise, am fost foarte impresionat. Mi-am amintit că odată, pe când aveam vreo doişpe, treişpe ani, am sărutat-o. Şi-o fi amintit ea vreodată de sărutul acela? Eu nu l-am uitat niciodată. La vârsta aceea, era o fetişcană plină de viață, puternică, simpatică şi extravertită, nelipsită de la chefuri şi din gaşcă. Nu-mi dau seama ce ar trebui să fac cu toate amintirile astea. Căci mi se pare că sunt neîncheiate. De asta le scriu, ca să încerc să le închei şi să sfârşească prin a avea un sens, deci demnitate.

Amintirile să moară cu demnitate, aceasta este datoria mea.

Cred că am fost îndrăgostit de ea. Şi ştiam că ea nu mă va iubi niciodată. De fapt, chiar s-a îndrăgostit de un băiat cu cinci sau şase ani mai mare decât ea şi decât mine, căci eu şi Teresa eram de aceeaşi vârstă.

Cea mai surprinzătoare chestie din toată povestea asta, pe lângă faptul că am visat-o, este că am uitat de moartea ei. Am fost copleşit când mi s-a spus, dar apoi am uitat. Până într-acolo încât odată, când s-a discutat iarăşi despre moartea ei, nu mi-am amintit că mi se spusese deja despre ea. Aşa că am resimțit moartea ei ca pe o moarte recentă. Abia după un timp mi-am dat seama că aflasem deja despre moartea ei. Asta m-a uluit complet.

Am simțit-o murind de două ori.

E ceva nu reuşesc să înțeleg. E ca şi cum aş fi într-o dispută permanentă cu trecutul meu.

Cum am putut uita că Teresa murise? Nu-mi pot explica decât într-un singur fel: nu am înțeles când mi s-a spus prima dată. De asta, creierul meu nu a procesat moartea aceea.

A fost nevoie să mi se spună de două ori de moartea Teresei Rivalles ca să accept până la urmă că murise.

Am vorbit despre asta cu psihiatrul meu, se pare că nu sunt singurul căruia i se întâmplă aşa ceva, inacceptarea unei morți, nevoia de a afla de două ori despre moartea cuiva.

Nevoia de a afla de două ori despre moartea cuiva apare în unele gânduri care nu au o înțelegere deplină a dimensiunilor trecutului, îmi zice psihiatrul meu.

Tocmai m-am trezit.

Trebuie să mă îmbrac, urmează să merg la o întrunire. Nici nu ştiu cum să mă îmbrac, ce haine să-mi iau. Nu e nimeni pe care să-l întreb ce haine să-mi iau. Când nu ai pe nimeni pe care să-l întrebi cu ce să te îmbraci, sau dacă tricoul ăsta sau pantalonii ăştia îți stau bine, viața ta capătă gustul eşecului. Duhneşti a eşec.

Astă-noapte am adormit cu gândul la Teresa Rivalles.

Să nu ştii cu ce haine să te îmbraci te poate înnebuni. E foarte probabil ca şi ei să i se fi întâmplat tot asta. Poate că am fost o generație care am ajuns la cincizeci de ani total neajutorați.

Teresa Rivalles se droga în tinerețe. Toată lumea ştia, mai puțin părinții ei. Pe vremea aceea, toți tinerii spanioli se drogau. Toți ne drogam. Cu siguranță că spre sfârşitul vieții ei nu ştia cu ce să se îmbrace.

Exact ca mine, în dimineața asta de octombrie, aici, în Madrid. Dacă închid ochii, îmi pot aminti cum era Teresa când avea doişpe ani. O văd limpede. Niciodată nu mă lua în seamă, nu mai ştiam ce să fac ca să-i atrag atenția, şi tot ce-am făcut pentru a-i atrage atenția a fost acum mai bine de patruzeci de ani. Şi se întâmplă în continuare: încerc să mă îmbrac atractiv, încerc să-mi pun nişte blugi (în perioada aceea reprezentau marea noutate), mă chinui să spun ceva original în prezența ei, încerc să fac pe şmecherul sau pe interesantul, să spun orice

grozăvie numai ca să-mi dea atenție. Acum, în camera mea, îmi iau blugii şi mă uit în oglindă: da, cu siguranță mă va băga în seamă.

După patruzeci de ani, fac acelaşi lucru. Încerc să mă îmbrac. E adevărat că nu cu gândul de a face pe interesantul, dar acțiunea e aceeaşi: mă privesc în oglindă şi încerc să văd dacă îmi stă bine, dacă merit să mă ia cineva în seamă.

Ce n-aş da să ştiu dacă ea îşi amintea de acel sărut pe care ni l-am dat, sau dacă şi-l amintea din când în când, sau dacă l-a uitat cu desăvârşire.

Eu nu l-am uitat niciodată. Ar fi trebuit să-i spun când am avut ocazia. Poate că, dacă i-aş fi spus, ea încă ar mai fi în viață, pentru că totul contează.

Părinții noştri erau prieteni, ceea ce înseamnă că o vedeam destul de des. Acum, din câte ştiu, mai trăieşte doar mama ei. Locuieşte într-o casă mare, căci şi-au construit o casă mare, cu piscină, la periferia din Barbastro. Mi-o imaginez pe maică-sa acum, umblând prin casă, dacă mai poate merge. Teresa a avut un frate mai mare care a murit de infarct.

Îmi amintesc de fratele ei pentru că avea un Opel Corsa cu portbagaj şi mie mi se părea o idee genială să pui portbagaj unui Opel Corsa. Asta era cândva pe la sfârşitul anilor şaptezeci.

Mi-ar fi plăcut să am o maşină ca aceea, mi se părea perfectă: avea aerul unei maşini sport, dar mai avea şi portbagaj şi era fundamental să aibă portbagaj, pentru că tata punea mare preț pe portbagajul unei maşini, de asta-mi ziceam că dacă eu aş avea cândva o maşină ca aia, tata ar fi de acord cu ea întru totul.

Trebuie să fi fost fericiți în casa aia.

Unde-i astăzi fericirea aceea?

Ciclul violent al vieții, şi când spun asta mă gândesc la îmbătrânirea mea, se împlineşte inexorabil.

Îmi amintesc că eu şi Teresa am avut acelaşi profesor de latină în ultimul an de liceu. Era un preot pe care-l chema don Luis Castilla. El spunea mereu cuvântul ăsta: „inexorabil”. Nu-i înțelegeam pe deplin semnificația, sau nu reuşeam să-i înțeleg forța, uneori dramatică, alteori comică, cu care-l pronunța.

Se ridica în picioare pe podiumul catedrei, făcând ca prezența şi autoritatea lui să se multiplice, iar când mai era un minut până să sune şi să predăm lucrările de control, zicea „timpul este inexorabil”. Simțeam că o spune şi din experiență personală. Eram conştient că don Luis Castilla îndesa în cuvântul acela propria lui existență. Era un bărbat înalt, cu față ovală, mereu bine îmbrăcat, cu cravată şi bluză albastră. Un preot spilcuit, foarte ocupat, cu o agendă plină de întâlniri şi obligații. Era special. Umbla mereu dichisit. Avea o viață socială bogată, se învârtea în cercul burgheziei din Barbastro. Cei înstăriți îl invitau la masă. Era invitat în case particulare şi era primit cu onoruri. Gândea despre Dumnezeu într-un sens politic care mi se părea mult mai bine dezvoltat decât la colegii săi întru credință. Toate astea se întâmplau la jumătatea şi spre sfârşitul anilor şaptezeci. Stăpânea bine latina, dar nu la perfecție. Existau probleme de gramatică pe care nu apucam să le rezolv la oră, poate din lene, poate pentru că nu înțelegeam bine explicațiile sale. Eram obsedat de câte valori avea *quod* în latină, îl tot întrebam despre această particularitate a sintaxei latine şi-mi amintesc că răspunsurile sale nu m-au mulțumit niciodată pe deplin.

Quod mă obseda pentru că putea să fie mai multe lucruri, iar eu voiam să fiu pregătit, să fiu pe fază, să nu mă ia *quod* nepregătit. *Quod* reprezenta o provocare pentru inteligența mea, pentru că era variabil. Variabilitatea sintaxei limbii latine îmi făcea praf tot ce înțelegeam eu prin logică. Am fost obsedat de *quod*, dar am avut mari probleme şi cu valorile lui *cum*. Voiam să înțeleg cu exactitate ce însemnau frazele alea scrise acum două mii de ani. Acum îmi dau seama că era imposibil să traduci ceva spus acum două mii de ani. Îmi dau seama că

la ore făceam aproximări rezonabile a ceva ce fusese spus în trecut, dar nimeni nu mai putea şti ce s-a spus cu adevărat, cel puțin nu în sensul de perfecțiune absolută, de reflectare exactă a tuturor nuanțelor posibile. Nuanțele erau intraductibile, sau fără corespondent, ori le înghițise timpul. Iar *quod* reprezenta resturile acelui naufragiu, naufragiul unei întregi limbi, care mie mi se părea minunată şi cumplită totodată.

Îi port o amintire vie acelui bărbat. Îi port o amintire vie pentru că era elegant, pentru că se străduia să-şi aleagă hainele. Pentru că mereu era ferchezuit. Acum e în lumea morților.

Teresa e şi ea cu el.

Nu era o elevă bună, rămânea corigentă şi nu învăța mai deloc. Dar şi asta făcea parte din farmecul ei.

Într-o zi, l-am văzut pe don Luis însoțind un bătrân. Când am văzut că don Luis avea tată, am încremenit. Era un bărbat atât de elevat, atât de special încât nu mi-am putut imagina că ar avea tată. Se poate să fi crezut că era un înger. Cred că-l divinizam, de aceea m-a surprins să-l văd cu cel care-l zămislise.

Apoi am aflat că locuiau împreună.

Mă gândesc la suferința tatălui lui don Luis după ce a înțeles că într-o zi, odată cu moartea fiului său, va dispărea totul. Era singurul lui copil. De asemenea, trebuie să fi fost multă frumusețe în convieţuirea dintre un bătrân şi fiul său preot. Nu ştiu când a rămas văduv tatăl lui don Luis.

Mă mai uimea şi faptul că don Luis era înalt, iar bătrânul său tată era scund. Acum, în clipa asta, mă gândesc că tatăl lui don Luis trebuie să se fi simțit tare mândru de multe ori şi trebuie să mă concentrez pe sentimentul ăsta, să nu moară sentimentul ăsta.

El m-a învățat toată latina pe care o ştia, şi ştia multă. Latina a dispărut din lume. Sunt printre ultimii, unul dintre ultimii oameni pentru care valorile lui *quod* sunt mai importante decât dimensiunile universului.

Bănuiesc că don Luis condensa povestea vieții sale şi a tatălui său într-un singur cuvânt, pe care-l pronunța cu grația şi tăria tuturor demonilor şi tuturor îngerilor.

Cuvântul „inexorabil”.

Un preot, un latinist elegant, cu cravată şi cu purtări alese şi cu bătrânul său tată. Amândoi locuind în aceeaşi casă. Îi văd acum aşezați împreună la masă.

Poate că sunt îngropați împreună.

Îi văd în gangul casei lor: don Luis foarte înalt, tatăl său scund. Acest detaliu al înălțimilor diferite dintre tată şi fiu mi se pare acum o enigmă pe care nu mai am cum s-o rezolv, pentru că eu cred că sunt singurul om de pe fața pământului care-şi mai aminteşte de don Luis Castilla şi de tatăl său, anonimul său tată, căci don Luis s-a bucurat de faimă în Barbastro şi a fost foarte cunoscut, în schimb tatăl său mi se arată acum învăluit în mister, în întuneric, într-o rugăciune galbenă.

Toți trei sunteți sfinți: Teresa, don Luis şi bătrânul necunoscut. În clipa asta, toți trei sunteți plini de frumusețe.

Sunteți bucurie.

Eu n-am să vă uit.

Eu scriu pentru voi, ca să vă spun că viețile voastre au fost importante şi au fost adevăr şi au fost bunătate.

28

Acum, deja mi s-a făcut dor de Statele Unite. Dor de forță şi voință. Dor de întinsele păşuni din Vestul Mijlociu. Dor de hamburgerii gigantici şi de camerele de hotel încă şi mai gigantice decât hamburgerii.

Mo a fost cea care m-a scos din Spania, m-a dus în țara aceea şi viața mea a renăscut. În Statele Unite am fost un nimeni. O ființă anonimă. O pasăre pe cer. Nu aveam identitate. M-am redus la o existență minimă, la o vizibilitate

minimă. Mă bucuram de realitățile materiale. Mo avea o casă superbă, în care am locuit împreună până când a vândut-o.

Primele zile trăite de mine în casa aceea au fost în iarna lui 2014. Casa se afla într-o pădure, la vreo cinci, şase kilometri de *downtown* în Iowa City. Era ca şi cum aş fi fugit din realitate. Patru ani mai târziu, adică astăzi, în acest 2018, din motive politice şi ca urmare a persecuțiilor ordonate de preşedintele Tramp împotriva latinoamericanilor, țara aceea nu mă mai atrage atât de mult, nici nu mai simt vertijul pe care l-am simțit atunci. Dar dacă evoc iarna aceea din 2014, prima mea iarnă în afara Spaniei, mă cuprinde bucuria.

Mo mergea la serviciul ei de la universitate şi eu rămâneam acasă. Îmi petreceam dimineața descoperind electrocasnicele americane, mă fascinau frigiderul şi produsele lor alimentare. Totul era gigantic şi asta mă făcea fericit. Cât era ziua de lungă, inima îmi sărea din piept. Dimensiunea lucrurilor era o adevărată sărbătoare: maşinile, casele, podurile, autostrăzile, supermarketurile, totul era uluitor.

Mă gândeam la mama, mă gândeam la ce-ar fi gândit mama dacă ar fi văzut bucătăria lui Mo. Am fi putut prepara unele dintre mâncărurile care-i ieşeau cel mai bine. Mi-am amintit de mâncărurile care-i ieşeau cel mai bine: crochetele de cartofi umplute cu carne, paella, tocăniță de fructe de mare, cannelloni, vinete pané, iar de Crăciun, anghinare cu cod. Poate că vinetele pané au fost cel mai mare succes al ei. Stând în bucătăria lui Mo, mă gândeam la bucătăria mamei.

Mi-am dat seama că nu voi mai gusta nicio mâncare făcută de mama. Mi-am zis că dacă nu mai puteam gusta din mâncărurile gătite de mama, atunci toate bucătăriile lumi vor deveni străine, ostile, inamice. Am urât toate bucătăriile din lume pentru că în niciuna dintre ele nu se va mai găti vreodată una dintre mâncărurile mamei.

Scriam la marginea unei păduri.

Un curcan dădea ocol casei.

I-am pus numele „Fermín” şi l-am desenat pe o foaie, pe care apoi am prins-o pe un panou de plută. Vorbeam cu

Fermín şi-mi imaginam că el îmi răspunde. M-am gândit că Fermín e spaniol, aragonez din satul meu şi că emigrase în Statele Unite din motive personale, poate ca să uite o iubire pierdută sau să scape de acuzația de delapidare, aşa că ne-am împrietenit.

Eu şi Fermín, pierduți în Statele Unite, amândoi aragonezi. Când vorbeam cu Fermín, foloseam un puternic accent aragonez. Amuzant este că Fermín îmi răspundea cu un accent aragonez şi mai puternic.

Mă gândeam la Aragon.

Eu şi Fermín păream ultimii doi aragonezi de pe fața pământului. M-am mai gândit şi la Francisco de Goya, la Joaquín Costa şi la Luis Buñuel. După acest trio de aragonezi iluştri, urmam eu şi Fermín.

În zilele acelea m-am gândit mult la Joaquín Costa. Farmecele curcanului Fermín mă făceau să mă duc cu gândul la viața lui Costa. Mi-am dat seama de suferința lui morală. Şi toate astea le vedeam din Iowa, cu Fermín lângă mine.

Joaquín Costa a fost un aragonez foarte sensibil la regresul politic şi economic al Spaniei. Nu e la fel de celebru ca Buñuel sau Goya, dar mie-mi merge la inimă pentru că era fidel ideii că clasa de mijloc din Spania trebuie să prospere, idee care continuă să mi se pară cea mai revoluționară şi mai modernă.

Mi-e dor de Aragon, de Barbastro, de pământul meu natal şi văd în necunoscutul Joaquín Costa un simbol al acestora. Costa s-a născut pe 14 septembrie 1846 într-un sat care se numeşte Monzón, aflat la optsprezece kilometri de satul meu. Tata avea mulți clienți în Monzón. Când mergea acolo, eu şi mama eram bucuroşi, căci ştiam că se va întoarce la masa de prânz.

Aşadar, Monzón însemna veşti bune. Costa a murit în Graus, alt sat de lângă Barbastro, pe 8 februarie 1911. S-a născut vara şi a murit iarna. A ajuns să fie numit „Leul din Graus”. Tata avea clienți şi în Graus, chiar s-a împrietenit cu unul dintre ei. Uneori mă lua cu el la Graus. Acolo există o statuie a lui Joaquín Costa, la care când eram mic mă uitam

cu neîncredere sau cu teamă, căci era vorba de bustul unui bărbat sever, cu barbă deasă şi lungă. Admirația mea față de Costa e prin simpatie față de tata. Nimeni nu se mai gândeşte azi la Leul din Graus. Nimeni nu-şi mai aminteşte de anvergura sa intelectuală. Joaquín Costa e la fel de uitat precum istoria familiei mele şi precum istoria acelor meleaguri din nordul Spaniei, acele ținuturi din provincia Huesca.

Deci curcanul Fermín îmi aducea aminte de meleagurile mele, acolo, în mijlocul bucătăriei din casa lui Mo.

Exista şi există un salt generațional la Mo, care e cu zece ani mai tânără decât mine. Asta ajunge să se vadă, pentru că facem parte din două generații diferite. Am crescut cu valori distincte. De exemplu, ea nu râde de chestiile care pe mine mă amuză teribil.

De aceea cred că Fermín râdea la glumele mele.

După ce Mo pleca la serviciul ei de la universitate, eu rămâneam la masa din bucătărie, lângă fereastra imensă, aşteptând apariția lui Fermín, care venea întotdeauna. Dacă întârzia, puneam pe pervazul ferestrei o bucată de pâine cu unt şi apărea imediat.

Începusem să-mi trec viața în revistă şi o făceam în preajma lui Fermín, care rămânea timp îndelungat la fereastră, chiar dacă nu mai primea pâine cu unt.

Fermín îmi aduce aminte de ceva din 1980, de Crăciunul din 1980, când tata a venit acasă cu un curcan. Îl primise cadou de la unul dintre clienții săi. Tot în acele zile, mama îmi cumpărase nişte pantaloni foarte moderni care-mi plăceau la nebunie, dar şi anulau obişnuita mea discreție în public.

Fumam, aproape ca o consolare, dar şi ca o formă de a trece neobservat, pentru că în epoca aceea fumatul era gestul social care uniformiza. Fumam enorm. În vremea aceea, toată lumea fuma enorm, fumatul era cum e acum privitul la telefon, un gest la îndemână, care ne calma. Pe atunci nu ştiam că fumatul ucide. Îmi imaginez că privitul compulsiv la telefon, la fiecare treizeci de secunde, ucide şi el, dar încă nu ştim în ziua de azi, vom afla prin 2040.

Ieri fumam.

Astăzi ne uităm la telefon.

Suntem la fel.

Şi totuşi, nu există doi oameni care să-şi amintească la fel.

Îmi amintesc că eram un om care trecea cu totul neobservat.

Am fost mulți de-a lungul vieții noastre: nu are sens să purtăm mereu acelaşi nume.

Cel care am fost în 1980 cred că e mort, deşi uneori vorbesc cu el. Stă întins, doarme, se odihneşte într-un ungher al inimii mele. Nu mai vrea să ştie nimic de mine. A rămas în trecut, acolo unde domneşte şi doarme în acelaşi timp.

În orice caz, e un mort fără certificat de deces, dar nu viețuieşte pe fața pământului.

Nimeni nu poate intra în legătură cu eurile moarte dinlăuntrul său. Nu chiar moarte, mai degrabă schimbate.

Aşa că trebuie să mă gândesc că în viața mea a existat un înger păzitor, pentru că încă mai trăiesc. Ca şi cum cineva ar fi avut un plan cu mine.

Bunătatea este una dintre minunile care m-au emoționat cel mai tare, uneori bunătatea celorlalți față de mine m-a făcut să mă simt vinovat.

Totul a fost de parcă mama s-ar fi aflat în spatele a tot ce urma să se întâmple. Cu siguranță a făcut asta, sunt absolut sigur de forța ei supranaturală.

Nu o să ajungi la o sută de ani, îmi repet întruna.

Vreau să spun că nu mai am multe lucruri de trăit. Şi asta o ştiu foarte bine, gândul acesta apare în fiecare dimineață, imediat ce deschid ochii şi începe o nouă zi. Această prezență a sfârşitului îmi transformă viața în frumusețe pură.

Şi în bunătate, de asemenea.

Îmi dau seama că tocmai i-am spus toate astea lui Fermín, care e tot de partea cealaltă a ferestrei, aşteptând să-i mai dau pâine cu unt.

Cât de important era să facem dragoste, deşi nici nu ştiam prea bine ce însemna asta. Ne umplea viața de bucurie. Ne făcea să ne simțim norocoşi. Dar era şi violent în formele sale mai întunecate, acolo, în adâncul inimii.

Era îngrozitor.

Câtă violență exista acolo şi câtă durere.

Niciodată nu era la fel. Căpăta forme distincte. Umbla prin sufletele noastre.

De la dorință şi pasiune ajungeam la tandrețe şi încredere. Făceam dragoste pentru că aveam încredere în celălalt.

Niciodată nu am făcut în acelaşi stil.

Cât de important a fost pentru fiecare dintre noi, pentru toți oamenii, că am făcut dragoste.

Ne-a schimbat pe toți.

Ne-a rănit pe toți.

Când nu ne mai gândim să facem dragoste, pur şi simplu murim.

Am inventat o mie de lucruri pentru a ne abate gândul de la acest singur lucru despre care, pe de altă parte, nu ştim ce e cu adevărat.

Nimeni nu a ştiut vreodată. Uneori am fost frivoli, alteori, solemni, alteori ludici, alteori nesătui, alteori puritani. Şi asta este ce ne cere cel mai mult frica de celălalt, ne cere să fim puritani. Niciodată nu se înțelege mai bine puritanismul decât atunci când ți se dezvăluie teroarea erotismului. Pentru că erotismul este abatorul ființelor umane. Iubirea duce la erotism, dacă e iubire, iar erotismul este suferință, angoasă, uneori perversiune.

Să faci dragoste e ca munții sau marea: un mister.

E o prezență.

Niciodată nu vom şti ce este. Vom auzi multe teorii, multe reflecții, multe demonstrații, dar toate vor fi inutile. Pentru că a face dragoste înseamnă a regresa în noaptea speciei, o noapte cumplită.

Cine se gândeşte că nu există teroare în a face dragoste, acela nu a trăit. Poate că o fi existat, dar nu trăit.

Să faci dragoste înseamnă beznă, cea mai deasă beznă. Există o oglindă în care te priveşti, o oglindă care prevesteşte melancolia şi mizeria.

Oamenii folosesc cuvinte obscene pentru a vorbi despre a face dragoste, le-am folosit şi eu la vremea mea, le-am scris şi le-am rostit, dar acum nu mai fac asta. Niciodată nu mai spun cuvintele alea care mânjesc iubirea.

Cât de indescifrabil, cât de impenetrabil este tot ceea ce mi s-a întâmplat.

A face dragoste ar trebui să fie, în ciuda a orice, numai şi numai bucurie.

30

„Cum se face c-ai ajuns până aici, tată?”

La asta m-am gândit când am coborât din avion în oraşul peruvian Arequipa şi ochii mei au contemplat înălțimea celor 5 822 de metri ai muntelui Misti.

Te-am văzut acolo, transformat în pisc, transformat într-o întrebare.

Misti e acolo în acelaşi fel în care tu eşti în inima mea, ca o prezență transformată în mutism. Oraşul Arequipa este pe cât de frumos, pe atât de greu de înțeles. Eram invitat la un festival de literatură, de aceea mă aflam acolo.

Dar nu mă puteam concentra la oameni, nu reuşeam să mă conectez la ce se întâmplă în jurul meu, pentru că eram obsedat de metamorfoza ta. Pentru că am simțit că te-ai transformat într-un vulcan, căci Misti nu e doar munte, mai este şi vulcan, pentru că poți fi ambele lucruri în acelaşi timp, aşa cum ai fost şi tu, căci ai fost bărbat şi tată.

Am întrebat cum te-aş putea atinge.

Urma să stau doar trei zile în oraş. Se făceau drumeții organizate până pe creasta muntelui Misti, mi s-a spus că e nevoie de o condiție fizică bună, erau multe ore de urcat. Te vedeam din orice punct din oraş.

M-au cazat la un hotel plăcut, dar camera era prea întunecoasă. Aproape că nu avea lumină naturală. Am cerut altă cameră. Mi-au dat alta care avea mai multă lumină. Noaptea, când m-am dus la culcare, în cameră se auzea un uşor, dar cât se poate de real zumzet electric. A trebuit să-mi pun dopurile în urechi.

Mai să-mi dea sângele de la forța cu care îndes dopurile în urechi.

M-am gândit că liniştea a dispărut din lume.

M-am gândit că tu, acolo, pe culmea muntelui Misti, te bucuri de linişte. În lumea ce va să vină, numai oamenii cei mai bogați, cu o mare putere economică, se vor mai putea bucura de linişte.

Liniştea e o utopie.

Poate că liniştea nici nu există.

Uneori am reuşit să fiu lângă linişte.

În hotelurile mai ieftine, de obicei e linişte, pentru că nu există instalații electrice complexe, nici sisteme complicate de ventilație, nici detectoare de fum sofisticate.

Dependența noastră de electricitate încarcă lumea cu zgomote care alungă liniştea naturală cu care viața a fost înzestrată de la începuturi, încă de când viața le-a fost dăruită oamenilor.

Pentru a putea dormi, am luat două pastile. Nu e vorba doar de zgomot, ci şi despre ce înseamnă el. Înseamnă o forță ostilă care e pregătită să mă zdrobească. Pentru că în linişte există iertare, are loc destrămarea tuturor agresiunilor săvârşite împotriva mea şi de către mine.

Numai muzica are dreptul de a pune capăt liniştii.

În Arequipa, m-am gândit la ce fel de bărbat sunt. Nu sunt bărbat, sunt un corp, asta e o revelație. De aceea m-am simțit mereu în afara dezbaterii şi luptei pentru putere dintre bărbați şi femei. Nu sunt bărbat. Nu sunt femeie. Sunt un corp care îmbătrâneşte, un corp care are nevoie de mii de îngrijiri.

Pentru a te simți bărbat sau femeie este nevoie de vanitate.

Vanitatea care apare atunci când spui „sunt bărbat” sau care apare atunci când spui „sunt femeie”. Vanitatea pe care o acceptăm cu toții, pentru ca să existe descendență, luptă, mişcare, agresiune, crimă, pasiune, nedreptate.

Eu am doar viață, viață neidentificată, viață fără pledoarie, viață fără vanitate.

În Arequipa, mă întreb câți ani mi-au mai rămas. Nu scap niciodată de obsesia asta. Nu mă pot bucura de simplul fapt de a fi în viață pentru că mă gândesc că peste trei minute voi fi mort.

La festivalul ăsta de literatură participă şi un celebru premiant Nobel, extrem de cunoscut, pe care-l admir mult. L-am văzut la micul-dejun. Mă uit la el cu speranța că exemplul său o să mă ajute în viață. Este octogenar şi se bucură de sănătate. Arată sănătos şi în putere. Este elegant, atrăgător, inteligent, viața-l iubeşte. Are optzeci şi doi de ani. Fac nişte calcule în minte, aplic propria-mi matematică. Are cu douăzeci şi şase de ani mai mult decât mine. Încep să umplu cei douăzeci şi şase de ani, râvnesc la cei douăzeci şi şase de ani. Inima mea se umple de furie. Furie împotriva vieții, care-i scurtă şi fragilă, care înseamnă atât de puțin, e atât de schimbătoare şi de dură. Brusc, scriitorul mă priveşte. Şi privirea aceea conține toate misterele. Ştie la ce mă gândesc. Vrea să se protejeze de mine. Vrea să se protejeze de oamenii care se gândesc la moarte, căci el are moartea în față, dar o ocoleşte, căci are talentul acesta natural de a ocoli moartea.

Talentul de a ocoli moartea este un har, un har care într-un fel ajunge de o simplitate aproape vulgară. Să ocoleşti moartea e obligatoriu, da, dar mai e şi o mare înşelătorie care te discreditează în fața imensității lucrurilor, imensității propriei tale vieți.

Mă duc în camera mea din hotelul din Arequipa şi mă apucă un acces de furie. Ce-i în inima mea?

E nebunia.

E Arnold, Arnold Schönberg, a revenit: cu nervii la pământ, silabele prost pronunțate, râvna la nu se ştie ce.

Arnold mereu în inima mea.

Nu-l văzusem de zile întregi, acum a revenit.

I-am văzut pe fiul şi pe fiica scriitorului. Am căutat pe feţele lor trăsăturile copiilor mei. I-am văzut fericiţi şi plini de iubire pentru tatăl lor. Mi-am dorit ca fiilor mei să li se întâmple la fel.

Am observat şi am analizat asemănarea fizică dintre scriitor şi copiii săi. Am înţeles natura moştenirii. Fata a moştenit forma feţei, mandibula şi gâtul. Fiul i-a moştenit părul.

Mă gândesc la ce au moştenit copiii mei. Mi-e dor de ei prin intermediul scriitorului care ocoleşte moartea.

Părea că ar fi vrut să-mi spună „ocoleşte moartea, nu e nimic acolo şi, mai ales, nimic din ce-ai putea face tu; ocolirea morţii nu înseamnă renunţare, ci concluzie, frumuseţe, eleganţă”.

Erau atât de fericiţi cu tatăl lor, încât m-am simţit invidios. Cum se obţine aşa ceva?

Acesta este succesul.

M-am bucurat, nu pentru succesul său profesional, social, cultural, istoric, ci de succesul său vital, singurul care mi s-a părut demn de râvnit, pentru că este singurul succes râvnit, singurul care mă interesează.

Succesul de a rămâne în viaţă având scopuri clare, iar copiii tăi să devină stâlpi de susţinere rezistenţi, asta am văzut la bărbatul acesta.

Brusc, a ţârâit telefonul. Mă sună de la recepţie. Mă întreabă dacă am dormit bine şi îmi propun o altă cameră. Am renunţat, am zis că nu mai contează, că mai era o singură noapte şi că era prea mare bătaia de cap să mai schimb acum camera. După două minute mi-a părut rău, am pus mâna pe telefon şi i-am spus recepţionerei că sunt de acord să schimb camera.

Mi-au dat o cameră la etajul patru, cea de acum e la etajul doi. Merită observat că hotelurile au cele mai bune camere la etajele superioare. Patru era ultimul etaj. Mi-au dat camera 402.

Nu ştiu ce semnificație au hotelurile pentru mine, nu ştiu ce mi se întâmplă în ele. Am ajuns să cred că e un fel de obsesie sau de manie. O manie în plus în viața mea de maniac, în viața mea dominată de Arnold. Dar nu e aşa.

Viața se joacă mereu cu noi şi îți spune chestii doar atunci când vrea ea. Nu e de mirare că a trebuit să ajung până în Arequipa ca să aflu asta. Ca să aflu că ceea ce caut eu este casa mea, pierdută în timp şi dispărută în spațiu.

Caut casa copilăriei mele.

Caut camera prin intermediul a zeci de camere de hotel în care am încercat să dorm. Caut un sentiment de seninătate şi pace sufletească, caut restituirea unei camere din copilărie şi fac asta de-a lungul şi de-a latul pământului, în toate oraşele şi țările pe care le vizitez.

Există un motiv destul de neclar care explică de ce ne naştem unde ne naştem, în ce punct de pe glob, în ce loc de pe vasta şi bătrâna Terra. Nu te naşti în Spania, Franța, Rusia sau în Peru din întâmplare. Există o rațiune care invocă astrele, planetele, copacii, mările, grotele, dinozaurii.

Ascultă vocile alea.

Dacă nu s-ar auzi vocile alea, ai fi pierdut, aş fi pierdut. Nu ştiu dacă să vorbesc despre mine la persoana întâi sau la a doua. Încă aud acele voci îndepărtate, ele sunt tot ce am, tot ce mă apără să nu înnebunesc.

Toată viața m-am luptat cu nebunia, cu nenorocitul ăla de Arnold, şi el ştie că va sfârşi prin a mă învinge, dar lupt, lupt contra lui cu toate puterile mele. Dacă viața mea poate fi privită cu oareşce bunăvoință şi indulgență, atunci e pentru lupta titanică împotriva lui Arnold.

Arnold a ucis o mulțime de oameni.

Prietenii lui Arnold, psihiatrii, medicii, judecătorii, polițiştii, şamanii, cu toții ştiu asta. Psihiatrii şi preoții ştiu bine ce-ți face Arnold cu mintea.

E o distanță foarte scurtă de la luciditate la întunecare.

Nu e chiar nebunia. Nu e psihoza, nu, acestea două sunt forme simple ale lui Arnold. Dacă Arnold ar veni la mine

îmbrăcat în hainele lui obişnuite, totul ar putea fi mult mai simplu. Arnold vine la mine sub forma unei stări de nervozitate înrudită cu dorința. Un chef nebun de viață care sfârşeşte în frustrare. E o stare de excitație ursuză. Ca şi cum din ceruri ar cădea cuțite lungi, ca nişte piroane de lumină. E picurarea stelelor din care curg sânge şi draci. E o stare de frustrare permanentă, o frustrare abstractă, metafizică.

Arnold îmi trimite cele mai ciudate săgeți. Arnold îmi bagă în cap cele mai complicate ecuații morale. Arnold mă distruge milimetru cu milimetru şi într-o manieră de-a dreptul artistică.

31

M-am întors la Madrid. Astăzi am dus nişte pantofi la reparat. Am descoperit că este un cizmar aproape de casă, de casa în care locuim eu şi Mo. L-am descoperit întâmplător, când am ieşit să facem o plimbare. Nu repara doar încălțăminte, ci şi haine, şi mai ascuțea şi cuțite. Locul acela m-a uluit. Şi numai ideea de a repara ceva îmi umple inima de desfătare.

Astăzi, luni, am mers la cizmar.

I-am dus o grămadă de lucruri. O pereche de pantofi vechi, nişte pantaloni rupți şi două cuțite care nu mai tăiau deloc. Ne-am privit. Ce fel de om vine la un asemenea atelier în miezul zilei, pentru nişte flecuşțețe.

Ideea că greşesc mă înnebunea. Că greşesc în privința acelor reparații. Nu avea niciun sens să repari pantofii ăia sau să coşi pantalonii ăia. Brusc, mi-am dat seama că singurul lucru care avea rost era ascuțitul cuțitelor, dar era prea târziu.

Pentru pantofi, mi-a dat două opțiuni: o talpă de piele, la treizeci şi doi de euro, sau una de cauciuc, la douăzeci. M-a lăsat să mă gândesc. Încercam să aleg cu ajutorul a două mostre. Apoi m-am uitat la cizmar. Era dintr-o țară din America Latină, dar aproape că nu mai avea accent. Scund, foarte brunet, cu o cicatrice pe frunte şi o privire senină.

Mâinile negre, unghiile distruse. Mi l-am imaginat spălându-se pe mâini în fiecare seară, după muncă. Unde trăia? Avea nevoie de un săpun tare bun ca să şteargă petele alea cumplite lăsate de cremele pentru curățare şi luciu, de dizolvanți şi de munca manuală. A fost cât pe ce să-l întreb ce marcă de săpun foloseşte, sigur era unul special, numele acelui săpun presupunea multe ore de căutare până la găsirea unuia care să curețe incredibil de bine.

Am ales talpa de cauciuc şi am plecat de la atelier blestemându-mă, copleşit de o senzație de singurătate insuportabilă. Din 9 iunie 2014 nu mai beau alcool. Astăzi mi-am amintit de alcool, după ce am ales tălpile de cauciuc.

De ce n-am aruncat pantofii ăia?

M-am întors acasă descurajat. Nu ştiam ce să fac. Am băut două cafele una după alta, cu câțiva biscuiți. Am slăbit peste zece kilograme, aşa că toți pantalonii cad de pe mine. Senzația asta este de o mare frumusețe: să cadă hainele de pe tine. Am ieşit din nou. Am luat maşina şi m-am dus la un centru comercial cu gândul de a-mi cumpăra nişte pantaloni potriviți noii mele talii.

Primul magazin de haine în care am intrat era scump şi vânzătoarea şi-a dat seama imediat că nu aveam să cumpăr nimic. Dar am probat nişte pantaloni gri. M-am simțit cumplit de singur. M-am uitat în oglindă în pantalonii noi şi m-am văzut tare îmbătrânit.

Bătrânii nu au nevoie de pantaloni noi, m-am gândit, sau mai degrabă a gândit Arnold pentru mine.

Am ieşit din magazin, dar nu şi din centrul comercial. Am tot şovăit, dar până la urmă am mai intrat într-unul, de data aceasta mai ieftin. La început, n-am văzut acolo nicio vânzătoare.

M-am gândit la vanitatea mea. De ce să cumpăr pantaloni noi, dacă am deja câteva perechi, chiar dacă sunt vechi. Mama şi tata mă scoteau de obicei din abisuri de felul ăsta.

Dar ei sunt morți.

Acum nu mă mai scoate nimeni, pentru că Mo nu înțelege locul unde mă aflu şi nimeni nu e obligat să-l înțeleagă. Nici eu nu-l înțeleg. E locul disperării.

Locul unde a ajuns bunicul meu, cel care s-a sinucis.

Până la urmă, a apărut o vânzătoare. Era foarte tânără, probabil primul ei loc de muncă, am bănuit eu. Şi această bănuială mi-a adus aminte de primul meu loc de muncă adevărat. Tata şi mama, pentru totdeauna pierduții mei Bach şi Wagner, erau mulțumiți că-mi găsisem primul meu loc de muncă important.

Primul meu loc de muncă important a fost un contract de colaborare cu o instituție care se numea şi încă se mai numeşte Universidad Nacional de Educación a Distancia. Nu erau mulți bani, dar ei, părinții mei, erau de-a dreptul entuziasmați.

M-am oglindit în vânzătoare şi am fost politicos cu ea, în încercarea de a fi politicos cu stafia trecutului meu care-mi ieşise în întâmpinare.

Locul meu de muncă era în Barbastro, dar eu stăteam în Zaragoza. Trebuia să mă duc o dată pe săptămână să predau. Mergeam în fiecare marți. După ore, mă duceam la ceea ce a fost casa mea ca să iau cina cu Bach şi Wagner, cea care-mi pregătea o tortilla cu sparanghel cules din grădina noastră din Barbastro. Se întâmpla în 1988. Fratele meu era la studii în alt oraş, aşa că cinam numai noi trei, dar ei erau tare mulțumiți că în sfârşit îmi găsisem un loc de muncă bun. Era o slujbă pe măsura facultății pe care o făcusem şi o obținusem datorită diplomelor primite de-a lungul anilor de studiu. Vreau să spun că era un loc de muncă ce ilustra un progres familial, primul progres după multe secole, iar tata ştia asta din instinct.

Dar cel mai mult le plăcea că locul meu de muncă era în Barbastro, aşa că Bach şi Wagner se puteau mândri cu fiul lor, iar mie îmi era la îndemână să trec pe la ei în fiecare marți. Ştiu că atunci când intram pe uşă, totul renăştea şi chiar dacă eu nu mai locuiam cu ei, fiecare marți ne dădea senzația că locuim din nou în casa copilăriei mele, acesta era secretul.

În fiecare marți redobândeam o ordine care începuse să se piardă, dar încă supraviețuia. În acele zile de marți am stat toți trei împreună pentru ultima dată şi eu mâncam tortilla mea cu sparanghel. Acum mi se pare o scenă plină de mister. Pentru tata, tortilla cu sparanghel reprezenta binele absolut. Şi dacă mă gândesc bine, era vorba despre ceva foarte simplu, o mâncare modestă: tortilla cu sparanghel. Acesta era tatăl meu: un explorator al simplității umane.

E adevărat că trebuia să fie sparanghel fin şi obligatoriu din grădina din Barbastro. Dacă era altfel de sparanghel, din altă grădină sau din altă localitate, tata nici nu se atingea de tortilla.

Ăsta a fost el.

Un mare explorator, o enigmă.

O fidelitate absolută față de Barbastro, de tot ce provenea din Barbastro, pentru că acela era cel mai important loc din univers. Dincolo de Barbastro, totul era distrugere, ruină, urâțenie, stricăciune şi mâncare proastă.

Gândesc la fel ca el.

Mi-am imaginat-o pe tânăra vânzătoare întorcându-se acasă, după orele de muncă; am văzut-o luând cina cu părinții ei; am auzit conversația lor. Ea le vorbea de munca ei, de colege, de firmă, de salariu, de orele în plus, de cât va câştiga, de entuziasmul dat de câştigarea banilor, pentru că a câştiga bani înseamnă a ocupa un loc în viață.

Iar mama ei avea pregătită pentru ea o tortilla, dacă nu cu sparanghel, atunci cu cartofi.

Toate câte ni s-au întâmplat revin undeva, în altă parte şi în alți oameni.

Am găsit în acea revenire o împăcare şi un motiv de bucurie.

Fata m-a servit cu răbdare. I-am spus că vreau o pereche de pantaloni, dar că nu mă descurc cu abundența de modele şi mărimi. M-a lămurit spunându-mi că există, în principal, trei tipuri: skinny, slim şi straight. Mărimea mea era patruzeci.

Nu am cumpărat nimic.

Am fost să-mi recuperez pantofii. Le pusese o talpă de cauciuc. I-am mirosit şi duhneau a prenadez.

Repararea acelor pantofi mi s-a părut cea mai proastă afacere din lume.

32

Visez ca după moarte să-l revăd pe tata.

Pe 17 decembrie 2018 se vor împlini treisprezece ani de la moartea lui. Dacă mă gândesc la el şi închid ochii, mi se arată.

În ultimul timp, vine cu un costum gri, o cravată cu dungi albe şi batistă la butonieră.

Mi se arată având cam patruzeci şi cinci de ani, mai mult sau mai puțin.

Acum nu mai aduce cu Johann Sebastian Bach, ci cu Elvis Presley.

Elvis Presley din ultimii săi ani, Elvis care cânta *Unchained Melody* şi trimitea lumii un zâmbet sfidător.

Mi se arată ca să mă redea trecutului şi face o minune: transformă prezentul meu, prezentul meu din 2018, în ceva ireal şi transformă trecutul ireal în ceva real.

Acest lucru extraordinar îl face pentru mine.

Şi vine vremea să mă culc, mă bag în pat.

Încerc să dorm cu anxioliticele pe care Arnold le ține în palmă. Mo e plecată, călătoreşte în interes de serviciu. Când rămân singur acasă, mă dedic cu totul tatălui meu, îl invoc.

Cineva a sunat, dar n-am răspuns la telefon. Eram învăluit într-o asemenea singurătate încât nu puteam vorbi cu nimeni. Există multe dăți când nu pot vorbi cu nimeni, când nu pot rosti un cuvânt fără ca Arnold să-mi înfigă ace în limbă. Chinurile imaginate de Arnold sunt sofisticate şi toate sunt eficiente şi exacte.

Amuzant este că Arnold sunt eu însumi, mi-a luat ani lungi până să îmi dau seama, mulți ani.

Am fost la un magazin ca să probez nişte pantofi.

M-a apucat disperarea tot uitându-mă la pantofi. Arnold se afla în spatele fiecărei perechi de pantofi.

Am încercat câteva perechi, niciuna nu mi-a plăcut. Vânzătoarele erau obosite. Nu mai aveau chef de clienți.

E noapte, e 2 noiembrie.

Într-o noapte ca asta, în urmă cu cincizeci şi şapte de ani, nu mă aflam pe lume. Unde eram? Nu eram. Nu existam. Există atâtea lucruri minunate la care oamenii renunță din pudoare. Oamenii nu obişnuiesc să se gândească la actul sexual care te scoate din beznă şi te aduce pe lume.

Dacă mama ar trăi, aş suna-o acum, pe loc, ca să o întreb ce să fac cu pantofii reparați, pentru că miros a prenadez şi mirosul acela e dovada sărăciei.

Dacă aş putea să o sun, dacă aş putea vorbi cu ea un minut, o secundă, doar o secundă. Aş întreba-o de pantofi. Şi probabil că ea mi-ar zice: „Despre pantofi, vorbeşte cu Elvis Presley”.

33

În ultimii ei ani de viață, mama nu s-a purtat bine cu nimic din jurul ei. Putea fi extrem de dură şi de crudă. Nu ştiam ce să mai fac. Mă copleşea tristețea când o vedeam aşa. Pe amândoi ne copleşea, şi pe ea şi pe mine.

La bătrânețe s-a agățat de fratele meu şi de mine, într-o oarecare măsură, aşteptând ca noi să-i rezolvăm viața.

Fratele meu i-a rezolvat-o mai mult decât mine, deşi soluțiile lui i s-au părut prea puțin fericite. Mamei i-ar fi plăcut soluții excepționale, bazate pe lux, pe sărbătoare, pe petrecere şi pe întoarcerea tinereții.

Dar asta era imposibil.

Fratele meu îi oferea compensații de bun simț, obişnuite. Dar mama mereu a trăit departe de tot ce era obişnuit, aceasta a fost marca ei, stilul ei, temperamentul ei.

Eu eram deprimat, mereu cu Arnold în cale. Mama mă suna ca să-mi vorbească despre singurătatea ei. Atunci nu eram pregătit pentru astfel de convorbiri. Atunci eu trăiam pentru Arnold Schönberg: uite-aşa le-am dat un nume ilustru angoaselor mele, s-ar putea ca toate cărțile să fie bune la asta, la înfrumusețarea suferințelor noastre.

Acum când sunt, când sunt pregătit pentru astfel de convorbiri, nu mai sună telefonul.

Nu eram capabil să rezolv singurătatea mamei mele, nu aveam putere şi pentru ea.

Singurătatea aceea a apărut începând cu 2007, căci până în 2007 nu şi-a dat seama că era văduvă. Rămăsese văduvă din 17 decembrie 2005, dar nu a simțit atunci, pentru că moartea unui soț este atât de copleşitoare, atât de devastatoare, încât pare o sărbătoare.

Moartea se deghizează în sărbătoare, ştiu asta foarte bine.

Vine la noi din înalturi şi ne seduce, aşa e moartea celor pe care-i iubim, o confundăm cu o zi de sărbătoare.

Mama nu şi-a dat seama la timp că va urma răul, iar eu nu i-am fost alături pentru că trăiam în mijlocul unei depresii.

E normal ca eu şi mama să ne deprimăm, pentru că suntem la fel.

Simțim la fel.

Suntem o formă de melancolie rudimentară, eu şi mama.

Arnold ne vizita pe amândoi.

Bach avea dreptate, mereu a avut dreptate: nu semănam cu el, semănam cu mama. Eram la fel ca mama.

A trebuit să scriu un roman ca să-mi dau seama de asta.

Chinui tastatura încercând să fac să se ivească toate fantomele şi să ne spună ce să facem acum.

Identici până la confuzie, până într-acolo încât vom fi confundați unul cu celălalt în ziua învierii şi nimeni nu va şti care dintre noi doi a înviat. Acelaşi instinct. Acelaşi sânge. Aceeaşi privire. Aceeaşi spaimă. Aceeaşi singurătate. Aceeaşi poftă de viață. Aceeaşi iubire de viață.

Îi vedeam pe ceilalți în funcție de interesele şi dorințele noastre cele mai complexe. Căci dacă nu ne împlineam dorințele, muream. Şi nu voiam să murim. Dar dorințele noastre erau infantile.

Acum, când au trecut patru ani şi jumătate fără să-i aud vocea, mi se pare că eu sunt cel mort. Pentru că vocea ei nu-mi mai pronunță numele, nu mai ştiu cine sunt. Oricine se uită la mine cât de cât atent, poate observa acea nervozitate specifică celor care şi-au pierdut identitatea, căci s-au făcut patru ani şi jumătate de când mama nu-mi rosteşte numele.

Această nervozitate este Arnold.

În viața mea, am văzut o mulțime de oameni care suferă şi mereu am simțit simpatie pentru ei. Mereu îi port în inimă pe oamenii aceia. Îi detectez imediat pe cei care suferă. E un har. Suferința se vede imediat. Nu e nicio molimă. Nu e rea. Nu e jignitoare. Nu e nici măcar tristă. Nu e un blestem.

Este, pur şi simplu, conştiință şi politețe rafinată.

34

Nunta mea cu Mo a avut loc în absența părinților mei. Nu m-am gândit atunci, mi-a scăpat detaliul acesta.

Cum să fi venit la nunta aia dacă erau morți? Era o evidență. Totuşi, pentru mine nu era o evidență, ci un puternic motiv de îngrijorare. Cum puteam face un pas de o asemenea importanță fără să le spun mamei şi tatei. Nunta noastră a avut loc în Iowa City, Statele Unite, mult prea departe de Spania.

Cu timpul, această neprezență a lor a câştigat teren, căci nu puteau nici să dezaprobe, nici să aprobe noua mea viață. Într-adevăr, una dintre marile probleme pe care le am cu Mo este că părinții mei nu au cunoscut-o, argument de care Arnold profită pentru a-mi sfâşia fără milă inima şi încrederea în mine însumi.

Dacă nu au cunoscut-o, căsătoria ta nu există, zice Arnold. E un tip fără leac. Va continua să fie viu când eu nu voi mai fi, marele Arnold.

Dacă ei nu au fost prezenți, căsătoria e o invenție de-a ta, zice Arnold. Totul e o minciună, dacă ei nu sunt. Nu ai altă autoritate decât cea care provine de la ei. Nu poți lua decizii importante dacă ei nu le ştiu. Nu ai cum să ştii ce-ți convine, dacă ei nu te călăuzesc. Nu poți să faci nimic dacă ei nu te ajută cu sfaturile lor.

Nu poți să faci nimic fără încuviințarea lor.

Ce-ar fi zis părinții mei despre Mo? mă întreb întruna. Mo înțelege ce mi se întâmplă şi uneori îmi spune câte ceva cu privire la asta. Se gândeşte şi îşi exprimă intuițiile, ştie cum erau părinții mei din ce i-am povestit şi din numeroasele informații despre ei pe care i le-am dat. Îmi spune că s-ar fi înțeles bine cu mama, şi când aud asta mă înveselesc şi capăt încredere, siguranță. Se simte aproape de mama, din câte i-am povestit despre ea.

Ăsta e un hău.

Mo nu are un trecut alături de părinții mei, nici nu o să-l aibă vreodată. Va avea un trecut alături de mine. Asta sfârşeşte prin a favoriza apariția unui labirint de oglinzi, un fel de dualitate, ajung să fiu două persoane.

Sau două epoci istorice: Barocul şi Renaşterea, de exemplu. Deşi eu cred că niciuna dintre aceste epoci nu a existat. Nu au existat nici Barocul, nici Renaşterea, nici Evul Mediu, nici Romantismul.

Ce a existat este viața.

Viața şi sărmanele amintiri pe care le-a lăsat în acest ocean al trecutului fără sfârşit.

Când un om nu poate conecta, nu poate uni trecutul pe care l-a trăit cu prezentul în care trăieşte, atunci devine melancolic, privirea i se fărâmițează, dar în acelaşi timp viața lui se împlineşte sub altă formă şi acea împlinire merită tot efortul.

Mi-a plăcut nunta pentru naturalețea ei. Am făcut actele, martorul meu a fost Paul, un american minunat, un bărbat

generos. Paul este pensionar, a fost un chirurg reputat, are vreo şaptezeci de ani, e înalt, slab, tăcut şi poartă plete. Paul era plin de secrete şi vorbea puţin despre trecutul său.

Uneori mă gândesc la el, la întâmplarea prin care a ajuns să fie martor la căsătoria unui bărbat de peste cincizeci de ani, care ajunsese să trăiască în Vestul Mijlociu american. Ruleta vieţii. În această vânzoleală fără sens se decid cele mai fericite momente ale vieţii noastre.

După căsătoria civilă am dat o mică petrecere într-o casă istorică din Iowa City, o casă de la începutul secolului XX, care-i aparţinea unei prietene de-ale noastre. Imediat ce-i treceai pragul, simţeai că pătrunzi într-un tunel al timpului. Casa era la fel ca în urmă cu o sută de ani. Treceam prin camere ca unul care intră într-o carte de istorie.

Era octombrie.

Am ales o dată de nuntă imposibil de uitat: 12 octombrie. Fireşte că nu am ales data aceasta pentru semnificaţia ei istorică, ci pentru că era o dată celebră. Dacă ar fi fost ianuarie, aş fi ales 1 sau 6 ianuarie, date celebre, după cum am zis. Iar acum ştiu de ce am ales o dată celebră.

Cred că acea alegere ţinea de lupta mea împotriva uitării tuturor lucrurilor şi a tuturor faptelor care formează viaţa unui om.

M-am gândit că atunci când voi fi un bătrân decrepit, bolnav de Alzheimer sau de una dintre variantele sale în care memoria e întotdeauna făcută praf şi pulbere, notorietatea acelei date îmi va fi de ajutor; m-am gândit că atunci când voi fi prizonierul amneziei şi cineva va spune data asta cu voce tare, îmi voi aminti câte ceva.

De aceea am ales 12 octombrie. Deşi, după cum am zis, aş fi putut alege chiar 25 decembrie. Care sunt cele mai extraordinare, cele mai de neuitat date din istoria umanităţii? La asta m-am gândit.

Acea zi a nunţii din Iowa a fost una foarte intimă şi misterioasă totodată, şi ştiu că pe măsură ce anii vor trece, misterul ei va creşte până va atinge cea mai dură irealitate. A

fost o zi de toamnă, grandoarea toamnei în Vestul Mijlociu trebuie trăită şi văzută ca să o înțelegi. Trebuie să vezi copacii ăia golaşi şi străzile inundate de galben şi cerbii hoinărind prin frigul lăsat de curând.

Au venit câțiva prieteni la petrecere.

E amuzant, căci după ce a trecut timpul, păstrez o amintire neplăcută despre prietenii spanioli de la petrecere şi una foarte bună despre prietenii americani. N-au fost ei prea mulți, dar toți presupuşii prieteni spanioli care au venit nu ne-au dat niciun cadou. La început, nu dai importanță. Totuşi, trecerea timpului îți dezvăluie ce importanță are acest lucru. Detaliile sunt mereu importante, pentru că viața înseamnă numai şi numai detalii. Viața în sine, în absolut, ni se înfățişează numai prin mici detalii. De aceea trăiesc obsedat de detalii, tatălui meu i se întâmpla la fel, amândoi ştiam că în detalii stă adevărul pe care nu îndrăznim să-l divulgăm. Adevărul se ascunde întotdeauna în aceste mici gesturi, nu în afirmațiile sforăitoare. Aşa că spaniolii care au venit la petrecerea noastră ne transmiteau că de fapt nu fuseseră niciodată prietenii noştri. De asemenea, au lăsat să se vadă limpede că sunt nişte mizerabili, nişte răpciugoşi şi nişte jegoşi, căci au mâncat pân-au pleznit, şi-au pus de mai multe ori din toate, s-au îmbătat, au spart obiecte din casă, pe care a trebuit să le plătim noi, Mo şi cu mine, şi nu ne-au adus niciun cadou.

Da, nu ne-au adus nimic, nici măcar o ceaşcă de cafea frumoasă, sau o carte, ori o vază, orice, nu au cheltuit nici un dolar.

Mo a pregătit o petrecere tipic americană. Cu humus, mici sanvişuri, salate, mâncare mexicană, orientală şi arabă, şi nu-mi mai amintesc ce. Însă îmi amintesc de o prăjitură cu unt excelentă pe care a făcut-o Helen, o prietenă de-ale lui Mo, ea fiind şi cea care ne-a căsătorit, căci avea dreptul de a face asta.

Îmi plăcea şi continuă să-mi placă prăjitura cu unt din Statele Unite. E o prăjitură groasă, un fel de chec, în care untul iese din interior şi acoperă cu o peliculă groasă toată circumferința şi partea de sus.

După cum am spus deja, prietenii spanioli care nu ne-au adus niciun cadou au fost cei care au mâncat cel mai mult. Mă uitam la ei cum mănâncă şi mă gândeam la Spania. Draga mea Spania. O dragoste ciudată rău.

Dragoste pentru nişte oameni care înfulecă şi nu-ți dau niciun cadou de nunta ta.

Dar nu contează.

Pentru că Mo era foarte fericită.

Părea o copilă.

35

Când eram copii şi mama nu ştia dacă eu sau fratele meu avem febră, apela la tata. El ne punea palma uriaşă pe frunte, o ținea aşa două secunde şi confirma sau nega. Pe cât era de inevitabil, pe atât era de infailibil. Avea darul acesta: simțea căldura din corpurile copiilor săi.

Amintirea aceasta mi-a venit în minte brusc, aici, în Nashville, unde eu şi Mo petrecem două zile din călătoria de nuntă. A răcit şi crede că are febră. Îmi pun palma pe fruntea ei şi îmi dau seama că nu are.

Acelaşi gest, aceeaşi confirmare, acelaşi simț al corpurilor străine pe care tata le avea în urmă cu cincizeci de ani.

Ne aflăm într-o cameră de la etajul 14 din Hyatt Place Hotel. Se văd câțiva zgârie-nori, un pod imens şi lumini în depărtare, căci s-a lăsat noaptea. Mo stă întinsă pe pat. Amintirea aceea cu tatăl meu, total neaşteptată, m-a lăsat perplex. A năvălit asupra mea cu o intensitate înspăimântătoare, aşa vine el, aşa vine trecutul, cu un cuțit între dinți.

Poate că pe Mo a prins-o frigul în dimineața asta, când am mers să vizităm mormântul lui Johnny Cash. După ce ne-am trezit, şi înainte de micul-dejun, am căutat pe GPS unde se află mormântul lui. Apoi am mâncat de toate la micul-dejun, fiind cât se poate de conştienți că urma să mergem la

mormântul lui Johnny Cash. GPS-ul indica o distanță de 20,9 mile, douăzeci şi cinci de minute cu maşina. Era aproape.

Totul părea să meargă ca pe roate. Numai că după douăzeci de minute de drum, ne-am dat seama că GPS-ul greşise locul. A trebuit să deviem de la drumul inițial şi am ajuns într-o piață unde se aflau, ca un ciorchine, tipicele magazine care formează mahalaua americană.

Faza e că greşeala aceea m-a indispus. Ne îndepărtaserăm de mormântul lui Cash. Acum, GPS-ul aproxima o distanță de 30 de mile şi patruzeci de minute cu maşina.

Nu m-am putut controla şi am dat cu pumnul în torpedoul maşinii. Nu mă pot stăpâni să nu fac o tragedie din cele mai neînsemnate întâmplări tâmpite, din cele mai mici neajunsuri. Un alt mod de-al lui Arnold de a mi se strecura în inimă.

Poate pentru că în astfel de neajunsuri văd semnele unui neajuns mai mare, ale unui neajuns întunecat, care este mai degrabă o iminentă senzație de eşec, care vine din noaptea timpurilor, din vechea frică de viață, de natură, de moarte şi de nimic.

Arnold în toată splendoarea lui.

De aceea, în seara aceasta, după călătoria la mormântul lui Cash, în liniştea camerei de hotel, când i-am pus lui Mo mâna pe frunte, amintirea tatălui meu m-a calmat, amintirea aceluiaşi gest pe care el îl făcea când ne lua temperatura mie şi fratelui meu, în urmă cu mulți ani, într-o casă şi într-o familie care acum nu mai există.

M-a luat pe sus un vârtej de duioşie pe care o credeam pierdută.

Mă uit pe fereastra camerei noastre de la etajul 14 şi această amintire devine o melancolie amară la confruntarea cu arhitectura din Nashville.

Am reuşit, până la urmă, să găsim Hendersonville Memory, un cimitir destul de mare. O femeie ne-a întâmpinat cu un zâmbet matern. Ne-a spus că erau multe celebrități îngropate acolo şi ne-a explicat cum să găsim mormântul lui Cash, dar eu nu o ascultam, bazându-mă pe Mo. Faza e că ne-am trezit

amândoi bântuind prin cimitirul Hendersonville şi din nou am simțit neajunsul, disperarea şi i-am reproşat lui Mo că nu ascultase cu atenție indicațiile femeii.

Plini de nervi, am început să căutăm mormântul. Şi pentru ca tacâmul să fie complet, s-a pornit un vânt înghețat care ne izbea în față. Un bărbat şi o femeie căutând un mormânt. Mo insistă să-i mai iau încă o dată temperatura. Şi văd iarăşi mâna în aer, nici nu mai este mâna mea, şi am din nou amintirea aceea din copilărie. Am aprins toate luminile din cameră. Mă rog, eu le-am aprins. Mo zace în pat, pradă răcelii şi unei tuse încăpățânate. Am senzația că nu e suficientă lumină, aşa că aprind toate veiozele. Chiar şi aşa, tot mai rămân unghere neluminate, pentru că nu există o lumină intensă care să vină din tavan. Niciun hotel nu mai are lumini în tavan. Numai veioze şi lumini discrete. Luminile astea de hotel par un simbol al vieții actuale.

Pentru că ne-am pierdut din ochi, fiecare căutând mormântul pe cont propriu, m-a sunat.

— L-am găsit, a zis Mo în dimineața asta.

Şi iată-ne acolo pe amândoi, supărați, în fața mormântului. Îmi ieşisem din minți, nu înțelegeam ce căutăm acolo. M-am certat cu Mo la mormânt, fără să-mi pese de locul unde ne aflam, fără să mă gândesc la mortul celebru îngropat acolo, fără să mă gândesc că poate asta era o lipsă de respect: o pereche țipând şi făcându-şi reproşuri neîntemeiate în fața lui Johnny Cash.

Apoi m-am uitat la piatra funerară a lui Johnny Cash şi i-am văzut data naşterii. Se născuse cu doi ani mai târziu decât tata. În 1932. Trăiseră, aşadar, în acelaşi timp, în țări mult diferite.

— Ia uite, sunt înmormântați împreună, a zis Mo. Într-adevăr, erau două morminte. Johnny Cash se odihnea lângă cea de-a doua lui soție, June Carter.

— S-au iubit toată viața, a zis Mo.

Am contemplat cele două morminte şi mi-am amintit de Bach şi Wagner.

Mi s-a risipit furia de a nu fi găsit mormântul din prima, m-am calmat de tot. Priveam pietrele funerare ale lui Cash şi Carter, pe fiecare era inscripționat un verset din Biblie, un mesaj trimis eternității, care nu există, dar ei erau credincioşi, şi trebuie să fi crezut că da, că există eternitatea şi iertarea păcatelor şi iubirea dincolo de moarte.

— Vrei să-ți pun mâna pe frunte ca să văd dacă ai febră? o întreb din nou.

36

Nu a existat alcool pentru miri la nunta noastră americană, pentru că nici Mo şi nici eu nu bem alcool. Pentru invitați, da. Pentru miri, nu.

Normal că mi-ar plăcea să mă apuc iarăşi de băut; de multe ori îmi vine să beau. Îmi vine să beau când la masă se aduc vinuri extraordinare. În urmă cu câteva luni am fost la o degustare dedicată mariajului dintre vin şi literatură. Prin fața ochilor mei s-au perindat vinuri excelente. Un degustător profesionist descria virtuțile fiecărui soi. Eu le miroseam şi mă uitam lung la ele.

M-am gândit la ceva ce s-ar putea numi „buna moarte a vinului”.

Dar acela a fost un infern: viața mea cu alcool, acela a fost un infern. Măiculiță, lunile alea, pustiirea aia, dar şi euforia aia, pentru că acum, când mă gândesc mai bine, în fiecare clipă a vieții mele a existat o formă de bucurie.

Cât de incomprehensibilă e bucuria, care uneori îşi pune masca disperării.

Infernul ni se înfățişează mereu cu podoabele paradisului. E o veche şmecherie a vieții. Pătrunzi în infern crezând că intri în paradis. Vinul înseamnă să joci ruletă rusească.

Te îndrepți spre moarte amintindu-ți că ai fost un mare băutor. Iar moartea nu-ți mai poate face nimic din ce nu ți-a făcut deja viața.

Poți închide ochii şi să te gândeşti la vin în timp ce mori.

Asta am să fac, cu un talent desăvârşit.

Faptul că Mo nu bea a fost crucial pentru ca eu să renunț la băutură. Fără ea, ar fi fost imposibil să mă las de băut. Au trecut peste patru ani şi jumătate de când m-am lăsat şi mă gândesc la cum ar fi fost viața mea dacă m-aş fi lăsat mai devreme, mult mai devreme.

În imaginație, putem schimba trecutul, să analizăm posibilitățile timp de câteva minute, până când ne dăm seama de banalitatea acestor exerciții mentale care sfârşesc într-o distracție amară. Nu putem schimba nimic, iar astfel de exerciții vin din imaturitatea noastră. Trebuie să acceptăm unde am ajuns în viață, fie unde o fi. Trebuie să acceptăm responsabilitățile.

Mama mă trimitea la o cramă, în apropiere de casa noastră, ca să cumpăr vin pentru tata. Nu-mi plăcea să fac cumpărături. Detestam asta. Mereu mă plângeam când trebuia să fac cumpărături. Mama mă trimitea să cumpăr chestii. Trebuie să fi fost prin 1972, cam aşa. Aveam zece ani.

Mă duceam la cramă cu un bidon în care încăpeau puțin peste doi litri. Cumpăram vin vrac. Crama mi se părea un loc diferit de toate celelalte, plin de mirosuri tari. Erau acolo butoaie uriaşe, care-mi provocau teamă, şi robinete, iar lângă robinete atârna un afiş cu prețul fiecărui vin. Un angajat îmi umplea bidonul. Aveam un bilețel cu vinul pe care-l voia tata; în mână, suma exactă. Îmi amintesc de sacoşa în care căram bidonul.

Cum se poate să-mi amintesc sacoşa aia.

O văd de parcă ar fi o sacoşă de acum.

Mânerele negre şi tot restul galben.

Era mare.

Secretele beției date de gin, whisky, vin, bere, votcă sunt mai importante decât secretele universului. Am fost extrem de fericit cât le-am băut pe toate. Zgomotul cuburilor de gheață în paharul cu whisky. Mirosul şi gustul, transformarea vieții într-un uragan.

Iar acum, la nunta mea americană, nu pot bea nici măcar un pahar de şampanie.

Ce tip tare eram pe când beam, mă gândesc acum cu amară ironie şi cu umor, cu mult umor, îmi plăcea să mă văd ţinând paharul lung în palme, zâmbetul întins până la disperarea mandibulei, cuburile de gheaţă pârâind în pahar, prietenii fabuloşi, râsetele răsunând.

Alcoolul ajută la întemeierea vieţii ca spaţiu politic. În oameni, alcoolul creează inclusiv ideea că viaţa înseamnă forţă nelimitată şi că viaţa are sens.

Uneori mă întreb ce s-ar întâmpla dacă m-aş întoarce la ele, la vinuri şi la whisky, dacă le-aş lăsa să intre din nou în viaţa mea.

M-ar distruge din nou, evident.

Unii aşteaptă venirea Domnului, alţii revoluţia, alţii falimentul capitalismului, alţii sfârşitul lumii. Eu, mai modest, aştept sau mă tem de ziua când mă voi reapuca de băut, ziua în care vor reveni acea frenezie uitată, acea nebunie copleşitoare.

Pentru că totul revine.

37

Sunt într-un hotel dintr-un oraş spaniol, un oraş unde mi se dă un premiu pentru romanul meu. Îmi dau jos pantofii, îi parchez aliniaţi sub noptiera care pare un garaj de pantofi şi mă întind pe pat. Brusc, observ o mulţime de scame care pătează cuvertura albă a patului. Scamele, descopăr îngrozit, sunt de la şosetele mele. Încep să le adun cu disperare. Se pare că totul sfârşeşte mereu în cea mai neaşteptată imperfecţiune, pentru că aceste şosete, culmea culmilor, sunt noi.

Sunt noi?

Şase perechi de şosete la trei euro, cumpărate dintr-un magazin de renume mondial.

Acum îmi pare rău că le-am cumpărat. Mamei i se întâmpla la fel: se lăsa sedusă de lumea preţurilor mici şi a umplut casa cu ustensile monstruoase.

Ea m-ar ajuta în clipa asta, în clipa asta de furie, de splendoare a furiei, ea ar putea lecui acest creier rănit. Continui să adun scamele de la şosetele mele. O să primesc un premiu pentru cartea pe care am scris-o despre părinţii mei. Gândindu-mă la tata, mi-am adus un costum.

Era încântat să mă vadă la costum.

Imaginea noastră e importantă.

Suntem un corp.

Eleganţa nu ţine de cât de scumpe sunt hainele pe care le porţi. Eleganţa e un dar. Tata l-a avut. Eleganţa e o conştiinţă deschisă către tine, un râu al vieţii.

Eleganţa tatălui meu a venit la mine.

Eleganţa este o atitudine, un mod de a sta în faţa oglinzii universale a timpului.

Ce-o să creadă camerista când va veni să facă curăţenie în cameră şi va vedea toate scamele astea negre de pe jos şi de pe cuvertură? Continui să le adun cum pot. Ce s-o fi întâmplat cu şosetele tatei după moartea lui? Atunci nu le-am dat importanţă, mai mult ca sigur că au ajuns într-o pungă, şi de acolo la gunoi. Acum mi-ar plăcea să le văd. Hainele oamenilor care pleacă pe lumea cealaltă se transformă într-o problemă morală. Tata nu a lăsat multe, un dulap roşu cu câteva costume vechi, demodate şi jerpelite, dar bogaţii lasă metri şi metri de dulapuri pline cu haine super scumpe, noi – unele purtate o singură dată, altele niciodată – care acum nu mai înseamnă nimic, în afară de amintirea vanităţii cuiva care a ales să cheltuiască pe haine mii şi mii de euro, în loc să-i dea celor care mor de foame în lumea asta.

Hainele alea scumpe pe care le lasă bogătaşii sunt probe incriminatorii. Hainele alea vorbesc despre rău, despre nebunie, despre egoism, şi e trist, pentru că mulţi dintre oamenii aceia, dacă ar avea o a doua şansă, dacă şi-ar putea vedea dulapurile cu haine la un minut după moarte, şi-ar da

seama de prostia lor şi le-ar face cadou pe toate. Şi-ar vinde totul şi ar da banii milioanelor de oameni care nu au ce mânca şi aşa ar muri învăluiți în bucurie. Dar nu este aşa. Pentru că bucuria nu e din lumea asta. E o artă a inimii, se ascunde mereu, o artă a bunătății.

Uneori port şosete de-ale lui Mo, sunt excelente, nu lasă scame. Nu-şi aminteşte de unde le-a cumpărat. O întreb astfel de lucruri. Ştie că pentru mine sunt importante. La început, nu înțelegea cum de se căsătorise cu un individ care punea astfel de întrebări, apoi a început să-mi răspundă cum putea. A văzut că pentru mine acolo zace misterul materiei şi mă ajută, mă ajută să-mi duc crucea, crucea asta care e materia.

Îmi iau costumul cu cămaşa albă, nouă şi ea. M-a costat cinci euro cincizeci. Mi-am zis că nici nu mai are rost să speli şi să calci. Un asemenea preț părea să conțină o revoluție. Cât de mult ne place nouă, oamenilor, să avem ceva nou, orice ar fi.

Hainele albe nu sunt niciodată complet albe şi asta mă doare. Tata ştia, îşi călca hainele ca un zeu care îmbunătățeşte lumea cu mâinile sale puternice şi harnice.

Voința ca toate cămăşile albe să fie complet albe, acesta a fost tata.

Nu e simplu să porți haine albe, pentru că o cămaşă sau nişte pantaloni albi se murdăresc foarte repede. De aceea, când văd un bărbat sau o femeie în alb, mă cuprinde senzația că mă aflu în fața unui erou. Albul este afirmarea vieții, o afirmare simplă, fără zorzoane.

Există umilință în culoarea albă.

E culoarea mea preferată, dar sufăr cumplit, căci pentru ca o cămaşă să fie albă după spălare trebuie să faci o adevărată magie.

De cele mai multe ori, oamenii care cred că sunt îmbrăcați în alb sunt de fapt îmbrăcați în galben. Pentru că albul cămăşilor sau al bluzelor dispare foarte repede. Maşinile de spălat sunt inamicele albului.

Dacă văd un bărbat cu cămaşa de un alb gălbui, mă apucă mila, dar totodată mă simt şi întovărăşit, mai puțin singur în beznă. Când văd pe cineva cu o cămaşă albă ca zăpada, mă simt rău, mă simt o ființă inferioară. Uneori văd doar o singură posibilitate: să porți o cămaşă nouă în fiecare zi. Pare a fi singura modalitate de a învinge acele pete întunecate, acele puncte negre sau acele nuanțe de gălbui care apar pe cămaşă odată cu prima spălare.

Ce făcea tata pentru a reuşi să umble îmbrăcat în alb? Albul îl încânta: cămăşile, jachetele albe. Ar fi minunat să-l întreb acum, să-mi spună care erau trucurile lui pentru a păstra alb ceea ce este alb.

Am observat că mulți bărbați au renunțat la albul complet şi apelează la albul parțial. Până la urmă, o conştiință de un alb radical nu se prea mai găseşte pe lume, pentru că albul îngeresc deja nu mai există, toată lumea comite mici infracțiuni, mici jigniri, mici păcate, mici greşeli şi toate astea întunecă albul acelor cămăşi, bluze, tricouri.

Transpirația bărbaților şi a femeilor iese în evidență mult mai tare la cămăşile albe. Acea transpirație formează treptat pete cenuşii la subsuori, nişte pete pe care nu le mai scoate nicio maşină de spălat şi niciun detergent. De aceea, când întâlneşti pe cineva care poartă o cămaşă de un alb orbitor, luminos, de un alb fără nicio fărâmă de negru, este foarte probabil să te afli în fața unui înger, în fața unei ființe supranaturale, pentru că în viața de aici nimeni nu mai poartă alb.

Cămaşa de cinci euro cincizeci e împăturită perfect, are un mic umeraş şi nişte ace de gămălie cu care e prinsă de un carton. Există o mică bulină pe care scrie prețul. Nu îndrăznesc să o arunc. Mi se lipeşte de degete. Dacă tata ar fi aici, mi-ar spune ce să fac cu bulina cu cinci euro cincizeci.

Printr-un gest comic, mă hotărăsc să mi-o lipesc pe frunte. Mă uit în oglindă şi râd.

Prețul meu este de cinci euro cincizeci.

Comicul vieții mă poartă, mă ia pe sus.

Bulina asta este indestructibilă.

Râd de cât de ieftin sunt. Râd de mine ca produs la reducere.

Îmi dau seama că am nevoie de cineva care să-mi spună ce să fac cu imensitatea asta de lume pe care nu o înțeleg, pe care nu o pot înțelege, pentru că-mi storc creierii încercând să înțeleg viața şi nu înțeleg nimic. În tăcere, mă uit în oglindă la bulina lipită de frunte. Nu vreau să o arunc la gunoi. Nu vreau să existe gunoi.

Pentru că totul este gunoi.

Am transformat totul în gunoi.

38

Ieşim, Mo şi cu mine, din hotel şi ne îndreptăm pe jos spre locul unde se decernează premiul. E o seară de decembrie. În locul unde se decernează premiul, mă întâlnesc cu mulți cunoscuți şi prieteni. Salut foarte mulți oameni. Dar este cineva special, imediat ce-l zăresc mă duc să-l salut. Este don Nicolás, directorul colegiului la care au învățat copiii mei, Bra şi Valdi. A trecut destul de mult timp de când s-a pensionat. Îmi spune că a avut probleme de sănătate, se vede. Se vede pentru că nu mai este bărbatul pe care l-am cunoscut eu. În urmă cu cincisprezece ani era un uragan, un profesor plin de energie, dăruit total pasiunii de a educa. Îşi dădea sufletul pentru colegiul acela.

În urmă cu cincisprezece ani, mergeam cu copiii mei până la poarta şcolii. Mă uitam în curte şi-l vedeam pe don Nicolás, care ştia numele tuturor elevilor din şcoala lui. Pentru toți avea un cuvânt de încurajare şi un zâmbet sincer şi cald. Mă uitam la copiii mei care intrau în curtea şcolii şi don Nicolás se uita la mine, aşa că puteam pleca liniştit.

Nu plecam niciodată înainte ca don Nicolás să mă caute cu privirea. Faptul că mă privea avea un înțeles clar: accepta custodia fiilor mei, era ca un soi de acord între mine şi el.

Când mă privea, părea să-mi spună „am grijă de ei, poți pleca liniştit, vezi-ți de viață; ce-i mai bun în viața ta rămâne cu mine, în grija mea; tu vezi-ți de viață, pentru că viața ta rămâne cu mine”. Ştia cât de important era acel transfer de responsabilități. Ştia că cel mai important lucru care mi se întâmplase în viață erau copiii mei. Fără cei doi copii, viața mea nu avea sens.

Era o litanie.

La un moment dat, Bra şi-a dat seama şi de atunci s-a hotărât să se uite şi el la mine. Aşa că acum ne priveam toți trei. Îmi amintesc de zâmbetul lui Bra, zâmbetul copilului de şapte ani şi astăzi ştiu că acel zâmbet mai există numai în memoria mea, pentru că Bra e acum un bărbat în toată puterea cuvântului.

„Ți-a trecut vreodată prin minte, în urmă cu cincisprezece ani, că o să se întâmple aşa ceva, că o să ne întâlnim aici?”, îmi vine să-l întreb pe don Nicolás, dar nu-l întreb. Mă felicită pentru premiu şi eu continui să stau lângă el, e singurul loc unde mă simt bine în această seară a premierii, pentru că mă transportă pe vremea când Bra şi Valdi erau copii de şase şi şapte ani.

Îl văd pe don Nicolás ca pe un copac viguros, un copac al trecutului. Organiza excursii. Ne ducea să vedem zăpada, toți, părinți, copii, profesori, Ne ducea la schi. Făcea rost de schiuri şi clăpari pentru elevii mai săraci. Democratiza excursia. O dată am mers la pârtia din Candanchú şi ne-am cazat cu toții la o cabană. Eram vreo şapte, opt familii. Don Nicolás aranjase totul. Am făcut cina împreună: cârnați mai groşi şi mai subțiri, ouă. Se apropia Crăciunul, trebuie să fi fost 21 decembrie, la un sfârşit de săptămână. Şi acum se apropie Crăciunul, suntem în 11 decembrie.

Apropierea Crăciunului îmi aminteşte de tata, căci a murit pe 17 decembrie. E perioada când Dumnezeu pogoară pe pământ. Nimeni nu mai crede în Dumnezeu, dar mie mi se pare că de Crăciun cerul îşi împrumută culoarea de la albul corpului lui Dumnezeu, mi se pare că Dumnezeu se încarnează

în râurile înghețate şi în vântul rece al dimineții, se strecoară în zâmbetul oamenilor, dă vigoare inimii cerşetorului; pare că Dumnezeu rupe lanțurile istoriei, se dezlănțuie pe câmpuri, se dezlănțuie în oraşe.

Fireşte că ştiu că Dumnezeu nu există. Dar există frumusețe în ideea de a fi iubit de o ființă atotputernică. Sau să te iubească cineva, oricine, numai să te iubească. E mai bine să te iubească o ființă fictivă, decât să nu te iubească nimeni.

Fireşte că ştiu că a vorbi despre Dumnezeu e ceva depăşit, nedemn de un scriitor din secolul XXI. Dar mie nu-mi pasă.

Cum Dumnezeu nu există, îmi zic că sărbătoarea Crăciunului va însemna prezența peste tot a tatălui meu. Ca şi cum el i-ar fi luat Dumnezeului biblic stăpânirea cerului şi a pământului.

Vai de capul meu, câtă frumusețe văd şi la cât de puțin îmi foloseşte.

Dar o văd.

La plecare, don Nicolás îmi zice:

— Când mergem la schi?

Şi întrebarea asta mă tulbură foarte tare.

Am citit undeva că Dumnezeu are o listă cu numele tuturor ființelor vii (animale şi oameni) care au existat sau există de la începutul timpului.

Niciunul nu se va pierde.

Mă gândesc la lista aceea în timp ce mă îndepărtez de don Nicolás, ştiind că n-am să-l mai văd niciodată.

Sau voi vedea doar numele său pe listă.

Mare între oameni, mare între oamenii pe care i-am cunoscut în viața asta, aşa îl văd îndepărtându-se pe don Nicolás.

N-am să-l mai văd niciodată.

Amândoi ştim asta.

Niciodată nu o să mai schiem împreună.

Cea mai uluitoare poveste visată de omenire continuă să fie învierea lui Cristos. Nu mai este o credință, e evident. Acum e doar un mit, detestat de mulți oameni, şi pe bună dreptate, căci la vremea lui a fost o dogmă impenetrabilă şi fiind o astfel de dogmă a servit drept scuză pentru asasinarea oamenilor. Dar dacă ne limităm numai la poveste, putem avea acces la o revelație despre ceea ce suntem: un jind de reîntoarcere, de întoarcere la carne.

Mă farmecă mitul învierii pentru că este vorba despre o înviere din morți. Mă uimeşte faptul că două mii de ani înainte de ideile despre nemurire care apar acum ca urmare a ultimelor descoperiri tehnologice şi se întrevede posibilitatea ca creierele noastre (memoria, inteligența, voința) să poată fi mutate într-un alt spațiu, care să nu fie organic sau uman, în mitul învierii deja apăreau toate astea şi încă într-o formă mult mai frumoasă.

A învia dintre morți era ceva omenesc şi conținea frumusețe.

Mutarea creierului într-un computer este jalnic şi trist şi asta se va întâmpla până la urmă. Da, vom avea o nemurire pe care nu o putem numi aşa; va fi mai degrabă un soi de permanență, de persistență.

Vor putea fi etichetate drept „vieți permanente”. Va fi o permanență garantată, funcțională, plăcută, accesibilă, populară, dar nu glorioasă.

Toate astea mi-au venit în minte pentru că mă aflu în plină sărbătoare a Crăciunului, e 25 decembrie 2018.

Am venit pentru două zile în Barbastro, aşa că am făcut asta: m-am dus până la intrarea clădirii în care se află casa unde Bach şi Wagner au locuit împreună. Am simțit o dezordine morală. A mea, fireşte. Şi o altă dezordine, temporală. În locuința aceea, tata a trăit patruzeci şi cinci de ani, iar mama a trăit cincizeci şi patru de ani.

M-am gândit la asta: la diferența asta de ani trăiți acolo.

Exista o relație specială între 4 şi 5. Tata, 45 de ani, mama, 54. Sunt uluit de aceşti nouă ani în care casa a fost fără tata.

Casa, ordinea asta, cărămizile astea.

Am sunat la interfon.

Nu mi-a răspuns nimeni.

N-au mai închiriat apartamentul, ce bine, m-am gândit. M-am uitat din stradă la pergola verde, pergola verde de la sufragerie. Era tot acolo, abandonată, uzată.

Părea drapelul trecutului.

I-am dăruit fiului meu Valdi o geacă, apoi m-a cuprins tristețea şi am suferit la gândul că poate o să o arunce într-un colț al dulapului său şi n-o s-o poarte niciodată.

În clipa asta, cel mai important lucru pentru mine este să ştiu că va purta geaca aceea. Poate că geaca aceea este pielea mea, oferită fiului meu. Frica lui Cristos apare în momentul în care crede că tatăl său l-a părăsit.

Tata mi-a adus din Jaca o geacă din piele întoarsă. Aveam atunci paisprezece ani. E cea mai bună geacă pe care am avut-o în viața mea.

De fiecare dată când o îmbrăcam, simțeam forța iubirii lui. La un moment dat din viețile noastre, acea geacă de piele întoarsă a dispărut. Am căutat-o de multe ori prin casa părinților mei. După moartea mamei, când am golit apartamentul, am continuat să o caut.

De fiecare dată când o îmbrăcam, ştiam că tata nu m-a părăsit.

40

Din motive de serviciu, Mo trebuia să fie în Statele Unite în primele zile din ianuarie, 2019. Aşa că ne-am hotărât să mergem mai repede şi să petrecem Revelionul la Chicago, unde am ajuns pe 30 decembrie.

Au fost peste nouă ore de zbor din Madrid. La *economy class*, fireşte. Am dormit pentru că m-am drogat: iau o pastilă, un relaxant muscular, care mă adoarme pe loc. Aşa doarme şi Arnold şi nu mai turuie. Mo nu a dormit, s-a uitat la filme pe ecranul plasat pe scaunul din fața ei.

Asta ne-a dat puțin viața peste cap, aşa că atunci când am ajuns la Chicago eu eram proaspăt ca un trandafir, iar Mo obosită de *jet lag*.

S-a întins pe patul din camera de hotel şi a adormit. Am acoperit-o cu o pătură, o pătură pe care o găsisem în dulap. Am stins luminile şi am coborât în stradă.

Se auzeau colinde, oamenii intrau şi ieşeau din magazine. Se făcea tot mai frig, erau minus şase grade. Din când în când, ningea.

Îmi plăcea mult frigul care se lăsase. „Şi mai frig", îi strigam cerului.

M-am dus până la poduri, pe unul dintre ele chiar am mers încercând să-mi dau seama unde era exact jumătatea lui, mânat de gândul că la jumătatea podului trebuie să fie adâncimea cea mai mare a râului. M-am sprijinit de balustrada plină de zăpadă şi m-am uitat la întunecimea apelor.

Când eram mic, făceam asta pe râul Barbastro, apoi pe toate râurile din toate oraşele în care am călcat: căutam mijlocul râului, albia apelor, de pe pod, stăteam acolo, gânditor, încercând să văd spiritul râului. A fost un poet englez care făcea la fel şi credea că râurile au suflet. Eu cred la fel. T.S. Eliot a meditat asupra râurilor. Zicea că râul este în noi, râul este un curent înfrățit cu umanitatea noastră şi ne obligă să facem poduri. Aproape la fel a gândit şi Jorge Manrique cu cinci sute de ani mai devreme.

Râurile sunt obsesia noastră. Ceea ce a văzut la râuri Jorge Manrique în secolul al XV-lea, a continuat să vadă Eliot în secolul XX, iar acum văd eu.

M-am gândit să mă arunc în apa aia.

Să mă dezbrac, să rămân gol şi să sar. Am presupus că nu aş apuca să simt foarte multe. Înălțimea, căderea, răceala extremă a apelor, toate astea m-ar face să-mi pierd cunoştința aproape imediat. Şi aş înceta fără durere să mai exist. Apoi m-am gândit la Mo, la cum ar primi vestea şi cum vestea aia ar ajunge şi la alți oameni.

Cine sunt acei alți oameni, în afară de Mo?

Nu vedeam pe nimeni.

Nimeni.

Era multă libertate acolo, un soi de desprindere de orice legătură cu oamenii.

Întunecimea apelor era foarte atrăgătoare. Putea fi o moarte dulce. O fi gândit tata vreodată aşa cum gândesc eu acum pe podul ăsta, în ninsoare?

S-o fi gândit vreodată la sinucidere?

Niciodată.

El, niciodată. Şi speranța mea stă în acest niciodată.

Adevărul este că aveam chef să mor, iar dorința aceea, de data asta, nu venea de la nenorocitul de Arnold, nici din vreo tristețe de nedepăşit. Cheful de a mă arunca în apă venea de la impulsul spre extincție.

Plenitudinea care trebuie să existe într-un adio trăit cu profunzime extremă.

M-am gândit la mama.

Încă nu a sosit timpul să mă alătur ei.

Încă nu a sosit timpul, dragă mamă. Încă nu a sosit timpul de a fi din nou mamă şi fiu în vecii vecilor, până când soarele va cădea cioburi pe pământ şi entropia va câştiga lupta cu universul.

Paternitatea şi maternitatea reprezintă victoria asupra entropiei, asupra degradării vieții şi materiei. Ştie asta vreun fizician? Ştiu eu, cel care la cincisprezece ani nu înțelegea geometria punctelor în planurile echidistante ale unei drepte. Nu înțelegeam matematica. Nu înțelegeam graficul funcției. Îmi amintesc de cât de complicată era matematica în anul trei de liceu. Iar acum sunt matematicianul suprem, regele matematicienilor, căci tocmai am descoperit, aici, pe râul Michigan, în ziua de Revelion din 2018 că paternitatea şi maternitatea sunt axul gravitațional al bucuriei şi frumuseții, sunt o forță trainică ce se impune fără violență, dar cu iubire, blestematei de entropii.

Am continuat să mă plimb pe pod.

Când eram hotărât să mă întorc la hotel, m-am întors de fapt în acelaşi loc, cu aceeaşi idee în minte.

Eram singur acolo, în mijlocul podului. O grămadă de amintiri îmi veneau în minte. Nu-mi era frig, eram doar curios cum ar fi senzația de a te arunca în râul din Chicago. Am calculat că mă aflam la o înălțime de vreo cincisprezece metri. Suficientă pentru ca greutatea corpului meu să mă poarte până pe fundul apei, unde ar fi nămol şi pietre, un spațiu fantasmagoric şi condamnat la invizibilitate.

Dacă nici tata şi nici mama nu s-au aruncat în niciun râu, nici eu nu aveam să mă arunc.

L-a văzut pe tata la capătul acestei scări de gânduri. Purta un costum gri şi cravată. Prin 1975. Îmi vorbea din 1975, vorbea cu fiul său, de Revelionul din 2018.

În realitate, deja eram doi străini.

Sunt treisprezece ani de când nu te-am văzut, i-am zis.

Întoarce-te la hotel, mi-a zis el.

Treisprezece ani fără să ne vedem, treisprezece ani care anunță cei treisprezece mii de ani care vor veni şi în care nu ne vom vedea.

Am ajuns nişte străini, tată? Se poate aşa ceva? Spune-mi tu, care acum ştii totul.

Ne privim cu neîncredere?

Chicago era o fantomă de oțel, sticlă, fier şi beton; era o huidumă inumană, construită totuşi de inimi umane. Beton, fier şi sticlă la minus şapte grade.

M-am gândit la miile de familii care au trăit în oraşul acesta în ultimii o sută de ani, de când oraşul a început să prospere; am vrut să aud conversațiile oamenilor care au trăit aici; conversații din 1920, din 1930, din 1940.

Dar şi conversațiile familiilor de la 1890, de la 1900, de la 1910. Păream un medium. Bărbați şi femei născuți aici în 1900, odată cu secolul XX şi au prosperat, au fost tați şi mame, asta este Chicago, un râu de bucurie din trecut.

Vreau să văd bucuria din trecut: momentul venirii pe lume a primului copil, momentul nunții, momentul înaintării în

funcție la locul de muncă, momentul cumpărării unei case în anul 1918.

Toate acelea pe care râul încă le poartă în sine.

Toată acea energie întunecată pe care o revărsăm asupra vieții cât timp suntem vii şi ale cărei rămăşițe le pot vedea numai spiritiştii, mediumurile sau poeții, şi pe care eu le pot vedea pentru că am moştenit asta de la Wagner, mama mea.

Ea mi-a transmis darul acesta, întemeiat pe logică: energia umană nici nu se creează, nici nu dispare, ci se transformă.

Eu sunt un exemplu al acestui principiu fizic. Moştenirea e asta.

Erau cerşetori pe stradă, dispuşi să moară în mijlocul gerului sălbatic. Le-am dat tuturor câte un dolar. Unuia i-am dat cinci dolari pentru că nu mai aveam bancnote de un dolar.

Mă priveau zâmbind speriați. Ar fi trebuit să le dau mai mult. Ar fi trebuit să le dau toți banii mei. Ar fi trebuit să ştiu cum să mă desprind de groaza de a nu avea bani şi să le dau toți banii mei, dar n-am fost în stare, de frică să nu sfârşesc ca ei. Şi totuşi, toți sfârşim ca ei, pentru că toți suntem datori cu o moarte. Cu toții suntem sclavi ai banului. Nu vedeam asta. Nu ştim să vedem cea mai mare sclavie.

41

M-am întors la hotel şi Mo încă dormea.

Camera era plină de țiuituri electrice pe care Mo, din fericire, nu le aude.

Eu le auzeam pe toate. Printre ele era unul fantasmagoric, greu de spus de unde provenea: era un zgomot ca de metrou, se auzea în cameră tot la două minute.

Imperfecțiunea vieții justifică sinuciderea, a justificat-o ieri, o justifică azi şi o va justifica mâine, zice Arnold, şi zice răspicat. Cum de a putut apărea Arnold din cineva sperios şi temător ca mine, mă întreb. Şi chiar Arnold este cel care întreabă.

Arnold haoticul, Arnold desfiguratul, Arnold depresivul, Arnold cel mare.

Arnold, regele lumii.

Imperfecțiunea vieții mi-a zgâriat inima în tot timpul existenței mele.

Imperfecțiunea vieții, să o simți, să o simți până la greață, de la tine am primit asta, mamă, mă însoțeşte, e a ta. Când îmi apare în fața ochilor sfânta imperfecțiune a vieții, vii şi tu odată cu ea şi mă săruți, în sfârşit.

Arnold eşti tu.

Arnold e din stirpea ta.

Bunicul din partea mamei s-a sinucis pentru că fiul său cel mare a murit într-un accident de maşină, care s-a izbit de un camion, la şaptesprezece ani. Bunicul nu a reuşit să treacă peste asta şi s-a spânzurat.

Ceva de la el ajunge până la mine.

De aceea stă Arnold lângă mine, îmi aminteşte de bunicul şi de acel unchi care a dispărut cu totul, căci nici cu bunicul, nici cu unchiul nu există nici măcar o singură fotografie.

Un accident pe o şosea, prin anii patruzeci, sfârşitul anilor patruzeci, după calculele mele, dar nu pot şti cu exactitate.

Nu puteam dormi, bâzâitul electric îmi tortura nervii, aşa că am început să mă gândesc la tata şi chipul său răsărea din întunecime, de parcă ar fi răsărit din apele râului pe care le văzusem. Ca şi cum tata ar putea cuprinde toate locurile în care am fost, sunt şi voi fi. Ideea că el şi ea, mama mea, mă pot însoți în această derivă terestră în care s-a transformat viața mea, mă liniştea, dar tot nu reuşeam să adorm.

În camera asta dintr-un hotel din Chicago nu se afla liniştea. Nu mai există linişte. Citeam un eseu de Erling Kagge despre linişte şi îmi însuşeam pe loc tot ce citeam acolo. Exploratorul norvegian a mers la Polul Sud: în ger, în zăpadă, în absența oamenilor, Erling Kagge jinduia să afle liniştea.

Se prea poate ca liniştea să fie bucuria.

Arnold e zgomotul.

Pentru bunicul meu, Arnold a fost zgomotul unui camion izbindu-se de un copac.

Mi-am dat seama că mereu caut cu disperare liniştea, pentru că în liniştea absolută îi pot auzi pe morți, pe tata şi pe mama, şi mă pot auzi pe mine însumi.

A reuşit Erling Kagge să-şi audă morții acolo, la Polul Sud?

Prevăd o expansiune a zgomotelor, pentru că civilizația noastră produce, mai mult decât orice, zgomote.

Natura produce sunete, oamenii zgomote.

Pe scriitorul ceh Franz Kafka zgomotele îl înnebuneau.

Când sunetul se transformă în zgomot începe degradarea vieții. De asta nu suport zgomotele.

Aici, în clipa asta plină de angoasă şi confuzie, îmi amintesc de Bra şi Valdi, care sunt în Spania.

42

Mă ridic din pat, acum ştiu de unde vine zgomotul: e de la lift, lipsitul de suflet, blestematul de lift. De ce mă deranjează atât de tare zgomotul acesta şi de ce tânjeam să-l aud în urmă cu patruzeci şi cinci de ani? Pentru că în urmă cu patruzeci şi cinci de ani, când nu puteam dormi pentru că părinții mei nu erau acasă, zgomotul ascensorului le anunța întoarcerea şi mă liniştea.

Un zgomot iubit şi un zgomot urât şi ambele sunt acelaşi sunet. Fireşte că s-au schimbat mult tehnologia şi construcția lifturilor. Dar principiul continuă să fie acelaşi: electricitate şi scripeți, angrenaje, şuruburi, cabluri metalice şi sistem de frânare.

Toți dorm, toți reuşesc să doarmă, numai eu nu.

Îmi amintesc de când eram în armată.

Era la fel: venea ora culcării, se dădea stingerea şi colegii mei de dormitor adormeau buştean în trei secunde.

Da, în trei secunde.

Nu înțelegeam nicicum ce fel de însuşire era aceea.

Una dintre nopțile de insomnie a fost specială. Era vară, era o căldură cumplită, dormeam cu fereastra deschisă. Din când în când adia un vânticel şi lumina lunii se strecura în încăpere. Tocmai împlinisem douăzeci şi trei de ani. Toți colegii mei erau epuizați, rupți de oboseală după instrucția grea de peste zi. Şi eu eram, numai că nu puteam pune geană peste geană.

A fost una dintre primele dăți când, intenționat, gândul meu s-a impus asupra trupului meu.

Mereu gândurile mele au fost mai tari decât corpul meu. E o înfăptuire cumplită, o izbândă de-ale lui Arnold: nu conta care era starea corpului meu, gândurile mele (marele Arnold) îl guvernau şi guvernează totul, ca în aceste momente, când mintea mea a decretat ca zgomotul liftului să-i cheme pe morți, aşa că trebuie să stau de veghe, să veghez nimicul, pentru că părinții mei deja sunt nimic, aşa cum şi eu voi fi, cum aş fi putut fi în urmă cu treizeci de minute dacă m-aş fi aruncat în râul din Chicago, continuând astfel tradiția întemeiată de bunicul meu.

Lângă oricine am dormit, a adormit înaintea mea. Fratele meu, în copilărie. Colegii, prietenii, în tinerețe.

Toți au adormit înaintea mea.

Şi iată-ne aici, pe mine şi pe Arnold, mereu treji, de parcă am fi de gardă. Şi poate chiar suntem de gardă.

Arnold aducându-mi aminte de groaza de a fi viu, aducându-mi aminte că există golul şi nimicul, că există eşecul. Arnold Schönberg, muzicianul celor care suferim de toată harababura psihologică de pe pământ.

Marele Arnold, o ființă maiestuoasă, o ființă care-i cu mine, o ființă care vine de la ei doi, e şi el fiul lui Bach şi Wagner. Şi al bunicului meu, mai ales.

Arnold, marele Arnold, căruia oamenii îi zic „depresie”, „depresie severă”, „depresie endogenă”, „anxietate”, „angoasă”, „nevroză”, „tulburare obsesiv-compulsivă”, „tulburare bipolară”, nume de care Arnold râde.

Pentru că Arnold este zgomotul furiei.

E mai mult decât numele astea triste date de psihiatria contemporană.

Arnold este un artist al haosului, al groazei, al diformității, al imperfecțiunii şi al adevărului.

Arnold, sălbaticul.

Arnold, ucigaşul de creiere.

Arnold, adevărul gol-goluț.

43

De când s-au născut copiii mei, nu mai ştiu să cheltuiesc bani pentru mine. Dacă trebuie să-mi cumpăr o cămaşă, o caut pe cea mai ieftină. Nu ştiu să-mi ofer niciun capriciu, oricât de puțini bani ar presupune. Renunț la tot, şi nu o fac pentru că m-aş simți vinovat, ci pentru că nu merit nimic, pentru că nimeni nu merită nimic.

Uneori mă gândesc ca ultimul gest al vieții mele să fie un transfer bancar. Să le trimit toți banii mei şi să dispar. Să le trimit lor toți banii pe care am reuşit să-i adun şi apoi să mă transform într-un cerşetor. Poate că atunci aş fi împăcat.

Nu fac asta pentru că sunt alienat, ca toți oamenii din lumea asta.

Dacă nu ştii să te transformi într-un cerşetor, nu ştii nimic, nu ai învățat nimic, eşti un tâmpit, dacă nu ştii să renunți la tot, viața nu-ți permite să o cunoşti, uite-aşa-i de simplu.

Adevărul este numai al cerşetorilor.

Viața e cerşetorie.

Nu ştiu să mă transform într-un cerşetor.

În camera de hotel sunt nişte papuci de casă. Aprind lumina şi Mo continuă să doarmă, ce noroc pe ea că doarme în continuare. Îi scot din ambalajul de plastic şi mi-i pun în picioare. Sunt groşi, sunt de calitate. Şi îmi amintesc că ultima dată când am stat cu Valdi la Madrid, n-am avut să-i dau papuci de casă. Sunt super comozi şi mă gândesc că l-ar încânta, că ar zâmbi când i-ar lua în picioare, aşa că mă agăț

de hăul ăsta, de transmutația asta a unor papuci de casă spre bucuria fiului meu.

Mă uit la papucii de casă.

Nu sunt de genul folosește-i o dată și aruncă-i. Cineva din departamentul de resurse materiale al acestui hotel, al acestui lanț de hoteluri, a desenat acest tip de papuci de casă care nu sunt precum cei din alte hoteluri, care sunt caracterizați de absența tălpii, de rezistența scăzută, de imposibilitatea ca piciorul să se simtă comod în ei; pe când acești papuci de casă au o talpă groasă și căptușită, sunt confortabili, de asta mi-ar fi plăcut ca Valdi să fie aici.

„Uite, Valdi, papucii ăștia sunt pentru tine”, iar el i-ar fi privit curios și și-ar fi dat seama, ca mine, pentru că ne asemănăm mult, că papucii ăia sunt o sărbătoare a vieții.

Și i-ar fi încălțat.

Și-am fi râs împreună.

Căci felul în care Valdi și cu mine râdem împreună este condamnat să dispară din lumea asta.

Și va dispărea, așa cum a dispărut felul în care râdeam împreună eu și tata.

44

L-am sunat pe Valdi de la Chicago, mâine este Anul Nou și ziua lui de naștere. Am coborât din cameră în *hall*-ul hotelului, devreme, dar era ticsit de oameni peste tot: în fotolii, la cafenea, în magazine. *Hall*-ul acestui hotel este aproape ca un orășel.

L-am sunat de două ori, a doua oară mi-a răspuns. Mi-a zis că poartă geaca pe care i-am făcut-o cadou în urmă cu câteva zile.

Asta mi-a fost suficient.

Dar apoi m-am uitat în telefonul mobil la cât timp a durat convorbirea noastră și am văzut că doar un minut și o secundă.

A trebuit să mă agăț cu putere de ideea că poartă geaca pe care i-am făcut-o cadou, cum poate omul să se agațe cu atâta pasiune de genul ăsta de fapte. Cât de importante pot ajunge să fie unele cadouri, cele care au capacitatea de a ne conduce la prezența ființei iubite.

De asta tata şi mama erau obsedați să ştie dacă port hainele pe care mi le cumpărau.

Acum înțeleg.

Prea târziu.

Înțelegem totul prea târziu.

Nici Valdi n-are habar ce e cu obsesia asta de a şti dacă poartă sau nu geaca; nu poate înțelege că e o chestiune extrem de importantă pentru tatăl său, aşa cum nici eu n-am înțeles niciodată de ce tata mă întreba de mii de ori dacă port geaca pe care mi-o dăruise.

Când un tată sau o mamă îi fac fiului cadou o geacă şi el o poartă, acel tată şi acea mamă ating corpul fiului lor prin mijlocirea acelei haine şi aşa se pot simți liniştiți. Prin intermediul gecii făcute cadou, sunt cu fiul lor, ăsta-i miracolul.

Americanii se maschează de Anul Nou. Hotelul ăsta e o adevărată sărbătoare. Oamenii poartă haine elegante. Cât de recunoscător îi sunt eleganței oriunde o întâlnesc. Am plănuit să ne uităm de la fereastra camerei noastre la focurile de artificii. O grămadă de clienți ajung la hotel încărcați cu bagaje, cu geamantane, cu ornamente de sărbători de iarnă; îşi poartă costumele în huse, există o obligație socială de a te deghiza.

Restaurantul hotelului oferă un meniu de sfârşit de Revelion, un bufet suedez în care toate felurile de mâncare au acelaşi gust.

Restaurantele americane sunt mereu prost iluminate. Asta le dă o senzație de irealitate care trece prin mâncare şi-ți intră în suflet.

Ne-am uitat la meniu pentru că voiam să mâncăm ceva la cină.

Viața înseamnă să faci alegeri, mi-am zis în timp ce observam diversele feluri de mâncare şi din mers trăgeam cu ochiul la ce alesese perechea de alături, care nu prea dădea atenție mâncării, probabil pentru că era o pereche de proaspăt îndrăgostiți.

Nu i-am invidiat deloc pe îndrăgostiți, mă interesa numai ce aleseseră. Mi se părea mai interesantă carnea care li se răcea în farfurii, decât sărutările înflăcărate pe care şi le dădeau.

Am ales să mă uit la carnea dintr-o farfurie, trista carne a unui animal mort aflată în fața a două ființe care o disprețuiau.

Nu suntem conştienți de alegerile pe care le facem. Mi-a spus cândva un psihanalist care e şi actor de teatru. Mi-a spus că cele mai importante decizii pe care un bărbat sau o femeie le ia în viață sunt făcute inconştient.

Deciziile sunt secrete şi sunt secrete, ba chiar de nemărturisit, pentru că moralitatea lor nu e socială, ci biologică, aproape animalică, instinctivă, atavică, nu reflexivă.

Convorbirea cu Valdi a durat un singur minut. Ştiu că ar fi trebuit să vorbim cel puțin zece minute.

Trebuie să fii mereu pregătit pentru cele mai mari dezamăgiri din câte se pot imagina; şi în acele dezamăgiri trebuie să faci loc bucuriei, da, bucuriei.

Pentru că bucuria este responsabilitatea mea ca ființă umană. Este temelia naturii mele.

Singurul lucru sfânt e bucuria.

Ce bine ar fi ca Valdi să o descopere cât mai repede.

Poate că ştie deja. Până la urmă, eu mereu am avut nevoie de mult efort şi de mult timp până să descopăr adevărurile esențiale ale vieții, iar unul dintre ele este că viața te dezamăgeşte mereu, pentru că este imperfectă.

Poate că moartea nu o să mă dezamăgească, dar ăsta-i un sarcasm care nu-şi are locul în noaptea asta.

Anul Nou vine mereu plin de melancolie.

Am ajuns în Iowa City pe 2 ianuarie. Eram agitat pentru că mă simțeam la distanță nu de Spania, ci de fiii mei care locuiesc acolo. Am călătorit cu autobuzul, cu Greyhound, aşa cum călătoresc săracii. Americani săraci, mai toți afroamericani, chinuiți de boli şi obezitate, de angoase şi de încă ceva căruia nu aş şti cum să-i zic, poate inconştiența propriei sărăcii. Ei cred că nu merită o altfel de viață, iar asta poate fi aproape de invidiat.

Mo cumpărase aşternuturi noi pentru casa din Iowa, aşa că m-am lăfăit prin pat, încântat de acea catifelare şi moliciune. M-am gândit la demnitatea aşternuturilor, a curățeniei, la cât de mult ne place nouă, oamenilor, să inaugurăm lucruri noi. M-am gândit la aşternuturile avute de-a lungul vieții mele, a diferitelor mele vieți.

Câte întrebări i-aş pune acum mamei despre aşternuturile pe care le-a avut în viața ei, ca să le pot înțelege mai bine pe cele din viața mea. Când am plecat la studii la Zaragoza, mama mi-a cumpărat un aşternut nou, cearşaful avea elastic la colțuri, aşa că mi-era uşor să-l întind, numai că era un aşternut de proastă calitate şi se scămoşa, iar eu nu suportam asta.

Îmi închipui că trebuie să fi fost un aşternut ieftin.

Cel pus de Mo e excelent, ca un culcuş.

Mă chinui deja de câteva zile cu limba engleză. E o limbă care mă descurajează; de fapt, mă nelinişteşte existența limbilor străine.

Părinții mei vorbeau o spaniolă simplă, mai ales mama, plină de expresii colocviale şi de regionalisme din Alto Aragon. Nici nu ştiu cum de sunt capabil să vorbesc o singură limbă, spaniola. Normal ar fi fost ca un tip ca mine să nu fi învățat să vorbească deloc.

Aşa se face că de multe ori, când vorbesc în public, stâlcesc cuvintele. Oamenii se uită la mine cu un amestec de mirare, plictis şi compasiune.

Am încercat să învăț engleza pentru că ajunsesem să călătoresc frecvent în Statele Unite. Am ajuns să o înțeleg bine

când o văd scrisă. M-am gândit la tata, m-am gândit la el în engleză. Râdeam în sinea mea. Am avut o discuție absurdă cu recepționera hotelului unde ne cazaserăm în Chicago. Am sunat la recepție pentru că uitaseră să facă curat în camera noastră, dar nu-mi găseam cuvintele în engleză, aşa că în disperare de cauză am început să-i vorbesc recepționerei în spaniolă. Ea m-a întrerupt imediat spunând că nu vorbeşte spaniolă. Am început să-i vorbesc în franceză, limbă pe care am studiat-o la liceu. Mi-a zis că nu ştie nici franceză, că putem vorbi doar în engleză.

Am închis telefonul.

Şi am început să visez că tata, când împlineam doişpe ani, m-ar fi trimis, la costum şi cravată, la un colegiu din Londra, unul de elită. Am început să fantazez cu un bilingvism la care niciodată nu o să am acces. Nicio recepționeră din Spania nu şi-ar găsi de lucru vorbind doar spaniola, dar în Statele Unite găseşte vorbind doar engleză. Nedreptatea va mai exista încă multe decenii, mai bine zis secole.

Îmi place mult limba engleză, dar nu o mai studiez. Oamenii cred că urmare a deselor mele călătorii în Statele Unite vorbesc o engleză perfectă, dar e o minciună. I-am dus de nas pe toți, făcându-i să creadă că vorbesc engleza. Nu e o minciună sfruntată, mai degrabă inocentă, plină de umor, neînsemnată, aproape o glumă intimă pe care mi-o fac mie însumi.

Tatei îi plăcea franceza, datorită distanței mici dintre Barbastro şi Franța, dar cred că în limba aceea ştia să spună doar „ce faceți”, „bună dimineața”, „bună seara” sau „bună ziua”.

Acum nu mai vreau să vorbesc nicio limbă.

Moartea mai înseamnă şi asta: uitarea limbii materne. Morții spanioli uită spaniola. Morții englezi uită engleza, iar ruşii, rusa.

Intră în moarte fără cuvinte.

Ce mă miră nu este că-i atât de greu să învăț engleza, ce mă miră este faptul că am învățat spaniola, mi se pare

extraordinar că o inteligență mediocră ca a mea a reuşit să învețe chiar şi o singură limbă.

E minunat să ştiu că am o inteligență mediocră şi cu toate astea capacitatea mea de a iubi viața este cea a unui zeu al inteligenței. Niciodată n-am înțeles cum de mi s-a întâmplat una ca asta: cum o inteligență mediocră ca a mea poate iubi atât de mult lucrurile.

Uneori mă gândesc că n-am învățat nicio limbă, că nu am învățat spaniolă, că e o ficțiune de-a mea, că în realitate nu ştiu să vorbesc nicio limbă. Pentru că a vorbi o limbă, chiar şi numai una, e semn de vanitate.

Treptat, am ajuns dependent de benzodiazepine, arma cu care-l fac să tacă pe Arnold Schönberg. Nu contează ce ia un bărbat sau o femeie, lui Dumnezeu nu-i pasă. Nimeni nu este vinovat că încearcă să alunge prezența ororii din lume, prezența lui Arnold.

Oroarea din lume face şi ea parte din frumusețea lucrurilor.

Limba engleză, cu monosilabele ei indistincte, este pentru mine o frumusețe de neînțeles.

Nu înțeleg ce mi se spune şi sufăr.

E o suferință care te transformă într-o piatră, într-un dulap, într-un copac. Cineva care e şi el acolo, redus la prezența fizică. Mai mult, la o prezență fizică obişnuită, neînsemnată. Regăseşti umilința pietrelor şi a copacilor. De aceea, mă gândesc că e un miracol că vorbesc spaniola.

Când sunt aici, în Statele Unite, încep să vorbesc spaniolă pe stradă. Vorbesc singur. Mulțimea de oameni care vorbesc singuri în țara asta este incalculabilă. E un exercițiu de descărcare sufletească şi disperare. Aud cuvintele mele spaniole şi cred că nu sunt adevărate, că sunt inventate.

Toate limbile sunt sunete inventate. Primul care şi-a dat seama de asta a fost lingvistul Ferdinand de Saussure, născut

la Geneva[1] în 26 noiembrie, 1857. Pe seama lui circula o glumă nesărată: se spunea că nu doar se născuse la Ginebra, ci că a şi trăit cu ginebra, o băutură care-i plăcea foarte mult.

Saussure a murit la cincizeci şi cinci de ani, pe 2 februarie 1913, şi a luat cu el în mormânt una dintre cele mai cumplite descoperiri despre condiția umană: limbile noastre sunt doar nişte melodii, sunt sunete scornite.

Cuvintele noastre sunt precum ciripitul la păsări.

Saussure a demonstrat că drumul de la realitate, de la materie, de la viață la cuvinte e un drum lipsit de substanță, artificial, de mucava. A demonstrat că viața nu trăieşte prin cuvinte.

Mă simt atât de vinovat, încât mă îndoiesc că vorbesc o limbă cunoscută. Mă gândesc că sunt o piatră care emite sunete sparte.

Când reuşesc să înțeleg o conversație în engleză, mă împlinesc social, urc pe scara societății, nu mai sunt un amărât de spaniol mort de foame care se târăşte pe meleagurile visului american şi mă transform într-un cetățean. Dar la următoarea conversație, dacă e ceva mai complexă, revin la condiția mea de muritor de foame.

Mă târăsc prin Statele Unite vorbind o engleză de nimeni înțeleasă. De ce să folosesc eufemisme: vorbesc o engleză de căcat. De fiecare dată când spun ceva în engleză, oamenii se uită la mine ca la un cerşetor. Nu înțeleg ce-mi spun şi sfârşesc prin a spune da la orice.

Toți cei care nu vorbim engleza suntem cerşetori în imperiul acesta. E o lecție de umilință. Dar îți şi vâră ura în suflet. Şi te face să te simți foarte singur. Această singurătate lingvistică te face să te dedici ție însuți, să vorbeşti mai mult cu tine însuți.

---

[1] În original, în spaniolă „Geneva” se spune „Ginebra”, iar în continuare urmează un joc de cuvinte intraductibil, pentru că tot „ginebra” mai înseamnă şi „gin” (n.tr.).

Nu sunt neapărat americanii cei care te privesc cu milă sau dispreț când văd că nu ştii engleza, ci spaniolii care ştiu engleză. De aceea, Spania este o țară crudă, produce genul ăsta de oameni neînțelegători şi fanatici. Când un spaniol care vorbeşte engleza întâlneşte un alt spaniol care nu o vorbeşte, îl disprețuieşte pe loc, pentru că disprețul este identitatea noastră istorică. Imediat se gândeşte „unde merge țăranul ăsta, amărâtul ăsta, incultul ăsta, mojicul ăsta”. Spaniolii care nu vorbesc engleza sfârşesc prin a se teme de spaniolii care o vorbesc, nu de americani.

Îmi amintesc că oamenii râdeau şi-şi băteau joc de Mariano Rajoy, fostul prim-ministru, pentru că nu vorbea engleza. Dar asta se făcea în Spania, nu în Statele Unite. Spaniolii râdeau de Rajoy, nu americanii. Nu i-am văzut niciodată pe spanioli să râdă de un preşedinte al Statelor Unite pentru că nu ştie spaniolă.

Mariano Rajoy era şi este de dreapta, dar faptul că nu ştia englezeşte arăta că provine din clasa de mijloc, dar nimeni nu a înțeles asta. Spaniolii îi disprețuiesc pe politicienii care nu vorbesc engleza. Cred că Cervantes nu vorbea engleza, nici Goya, nici Federico García Lorca. Cei care o vorbesc au studiat-o de mici. Dar asta nu contează. Ce contează este să ai motive întemeiate pentru ură, iar a nu vorbi engleza este un motiv cât se poate de întemeiat. Toată lumea a râs de accentul cu care o fostă primăriță a Madridului a spus câteva cuvinte în engleză. Normal că era o engleză proastă, aşa cum e şi a mea, aşa cum e a tuturor celor care nu am avut un tată bogat care să ne plătească o şcoală bilingvă, dar numai o țară de ciobani e capabilă să râdă de cineva pentru un asemenea motiv.

Nu ştiu ce ar fi spus Ferdinand de Saussure despre ura îndreptată împotriva limbii; l-ar fi interesat să cunoască Spania, cu siguranță. Ar fi putut adăuga o notă pitorească la *Curs de lingvistică generală*, una dintre cele mai teribile cărți pe care le-am citit în viața mea, pentru că acolo ni se spune că noi, oamenii, suntem doar nişte superstiții de vocale şi consoane. Cei mai mulți oameni mor fără să-şi dea seama că

şi-au trăit viața vorbind în temeiul unei convenții arbitrare, în temeiul unei ordonări sonore care e doar un teatru vocal. Mor fără să ştie că de fapt şi-au petrecut viața cântând, nu vorbind.

Când bălmăjesc câteva cuvinte în engleză, mă gândesc la tata şi la mama. Mă gândesc că îmi spun „întoarce-te acasă, lasă asta, ei nu te înțeleg pe tine şi tu nu-i înțelegi pe ei, niciodată nu vei reuşi, eşti prea bătrân deja, în curând o să ni te alături, iar nouă ne ajung trei cuvinte, două cuvinte, un cuvânt, niciun cuvânt". Uneori îl iau pe tata la rost, de ce, când eram copil, nu m-ai trimis la vreo şcoală englezească, de ce m-ai lăsat invalid, de ce m-ai condamnat la tetraplegia asta, la bezna asta, la beciul ăsta. Alți tați şi-au trimis copiii în Anglia în fiecare vară, zece ani la rând. Tu nu m-ai trimis nicăieri. Popii ăia nu te învățau engleza. Nici măcar franceza. Nu te învățau nicio limbă vie.

Te învățau moartea. Erau specialişti în limbi moarte. Te învățau latina, pentru că nimeni nu o vorbea.

Aşadar, iată-ne, eu şi el, prin oraşele din Statele Unite, tata şi cu mine, fără să vorbim cu cineva. „Nu vorbi cu nimeni, măcar aşa n-o să ştie sigur, căci dacă-ți deschizi gura vor şti că suntem doi cerşetori", îmi zice tata.

Dacă nu vorbeşti, dacă taci mâlc, te poți camufla, îți poți ascunde ruşinea de a nu vorbi engleza, atâta timp cât nimeni nu te întreabă nimic.

46

Mâine mă întorc la Madrid. A trebuit să stau o noapte la Chicago. Autobuzul cu care am plecat din Iowa City m-a lăsat în Oraşul Vântului la amiază, în jur de unu. Şoferul mânca Doritos şi asculta muzică la căşti, conducea cu o singură mână. Zâmbea, muzica pe care o asculta îl binedispunea.

Compania de transport cu care am mers nu are autogară. Se numeşte Megabus, cea mai ieftină concurență pentru Greyhound. Dar călătoria cu Megabus e mult mai plăcută,

chiar dacă te lasă în mijlocul unei şosele pustii, fără case, fără civilizație, pe un teren viran. Am avut ceva de mers până să găsesc un taxi care să mă ducă la hotel.

Mă îndreptam spre hotel plin de teamă, mi-era teamă că o să-mi dea o cameră care nu-mi va plăcea. Le-am scris cerându-le una liniştită. Am început să mă tem de camerele de hotel. Poate că e vorba despre aceeaşi teamă ca de necunoscut. Dar de data asta am avut noroc şi camera a fost splendidă.

Era atât de mare încât imediat m-am simțit agitat. Voiam să pun stăpânire imediat pe vastitatea ei.

Camera are (scriu la prezent pentru că în clipa asta mă aflu în cameră) patru ferestre mari, două dau spre bulevardul Michigan, iar celelalte două spre un zgârie-nori, chiar dacă eu aş spune că toate cele patru ferestre dau de fapt spre bulevardul Michigan. Totul era atât de curat încât mi-am zis că nu merit atâta curățenie. Patul imens mi s-a părut o provocare, la cât sunt de scund. Cum să acopăr cu corpul meu această urieşime, această vastă imensitate de cuvertură, cearşaf, perne, saltea.

Am ieşit în oraş să mă plimb. Am mers din nou la podul pe care am stat la sfârşitul anului. De data aceasta nu mi s-a mai părut amenințător. Am vrut să-i sun pe Valdi şi pe Bra ca să le spun că mâine mă întorc la Madrid, dar niciunul nu mi-a răspuns.

L-am sunat pe fratele meu şi bine am făcut. Mi-am dat seama de ceva uluitor: prin intermediul fratelui meu, puteam să le spun părinților mei morți că sunt aici, pierdut în oraşul acesta.

Simțeam nevoia ca ei să primească mesajul acesta.

Poate că v-ați transformat în zgârie-nori, m-am gândit. Dacă e aşa, n-are de ce să-mi fie frică.

Cred că tendința mea spre haosul psihic creşte. Mă gândesc la deteriorarea capacităților mele. Nu mă gândesc la deteriorarea lui Mo, pentru că ea este mai tânără. Mi se pare că e bine, că e bucuroasă. Plină de entuziasm. Are viața de partea ei, deşi uneori nu-şi dă seama. Are o profundă energie

vitală. Mo e ca un copac. Copacii sunt cel mai frumos lucru din lume. Mereu am fost fermecat de copaci.

Am profitat de zilele din Iowa ca să vorbesc cu psihoterapeutul meu; Mo m-a trecut pe asigurarea ei medicală, aşa că am avut acces la sistemul de sănătate american. Datorită ei am avut o grămadă de medici. Am căutat, fireşte, un doctor bilingv. I-am vorbit despre nevrozele mele. Mi-a zis să nu mă simt vinovat pentru ele, să-mi trăiesc nevrozele fără vinovăție.

Am mers să cumpăr apă şi fructe de la un CVS. M-am plimbat printre rafturile pline de lucruri, lucruri a căror finalitate mi se părea cea mai puțin importantă din lume. Totul era extrem de scump. Mi-am cumpărat o banană cu un dolar, era tot ce am găsit mai ieftin.

Din nou senzația de profundă nemeritare.

După ce am ajuns în cameră, mi-am dat seama de incoerențele din viața mea: nu avea niciun sens să mănânc la cină o banană de un dolar într-o cameră de lux, gândul ăsta m-a aruncat într-un abis, în abisul tuturor uriaşelor şi întunecatelor contradicții care stau la temelia vieții mele, care într-o zi va dispărea.

Capitalismul este epuizant.

Şi Arnold e tot capitalismul.

47

Am la mine o grămadă de benzodiazepine, în eventualitatea că Arnold mă vizitează în noaptea asta. S-ar putea să nu vină. Nu vine întotdeauna.

Până la urmă, Arnold a venit, aşa că am luat câteva. Aş putea să le iau pe toate şi să mor aici, în camera asta minunată.

Părinții mei sunt deja morți, aşadar nu le-aş face nicio problemă. Pentru copiii mei, moartea mea ar fi ceva ireal şi îndepărtat, căci până la urmă ar avea loc de cealaltă parte a

Atlanticului. Greul ar cădea pe umerii lui Mo. Ar trebui să facă față tuturor problemelor birocratice. Să completeze toate formulare. La început, i-ar fi greu să reacționeze, ar plânge ca o nouă Magdalena, dar apoi simțul datoriei ar face-o să se pună în mişcare, să rezolve toată birocrația şi să mă îngroape undeva. Şi mi-ar organiza o înmormântare frumoasă. Ceea ce nu ştiu este dacă m-ar trimite în Spania sau m-ar lăsa aici. Mi-ar plăcea să mă lase aici, în Statele Unite, aş fi încântat să mă lase aici. Bach şi Wagner n-au mormânt, pentru că au fost incinerați, aşa că rămăşițele mele nu trebuie duse nicăieri. Îmi amintesc de mormântul lui Elvis Presley, aproape de cel al părinților săi. Ce bine a gândit Elvis faza asta: toți trei împreună; mă rog, toți patru, căci mai e înmormântat şi fratele geamăn al lui Elvis, născut mort pe 8 ianuarie 1935, căruia totuşi i-au dat numele de Jessie Garon Presley. Am uitat de bunica lui Elvis, deci sunt cinci. Bunica lui Elvis a murit pe 8 mai 1980, după ce şi-a îngropat nepotul în data de 16 august 1977 şi fiul în 26 iunie 1979. Mă gândesc la bunica aceea care a văzut cum moare totul.

Când am vizitat Graceland şi am văzut mormintele părinților săi şi al lui, am ştiut că Elvis Presley plecase din lume după ce înțelesese sigurul lucru care merită a fi înțeles. Aveau să fie din nou împreună, la asta mă refer.

Cred că mi-ar fi bine îngropat în Statele Unite, ca atâția bărbați şi atâtea femei care, dintr-un motiv sau altul, au sfârşit aici. Nu-mi provoacă nici cea mai mică tristețe. Putem şi trebuie să vorbim despre orice, fără dramatisme.

Când vine vorba de ultima dorință şi cineva îşi exprimă dorința de a fi îngropat într-un loc anume, nu văd altceva decât egoism sau vanitate. Firesc este să te îngroape unde se poate. Aşa că nu e cazul să ne exprimăm nicio dorință. Unde-i mai uşor. Unde nici să nu se vadă. Unde-i convine celui care te va îngropa. Unde să nu deranjezi. Unde e cel mai economic, ca

să nu zic ieftin. Unde nu trebuie făcute niciun fel de pregătiri. „Acolo unde locuieşte uitarea”[2], acolo.

Pe unde umblă corpul meu în timp ce dorm prin paturi de hotel? Coboară în lumea celor care nu mai sunt şi stă cu ei, stă la taclale cu ei, primeşte invitația de a rămâne acolo, de a sta acolo, într-un loc fără lumină şi fără materie?

Pare o minciună ca Wagner să nu revină lângă mine.

Aş primi-o ca şi cum ar fi cel mai mare dar din viața mea, aş vedea-o pogorând din ceruri şi ar avea grijă de mine. Când adorm cu zâmbetul ăla provocat de drogurile de la Arnold, o văd pe ea.

O văd pe mama, un ținut care a colonizat ținutul meu şi niciodată nu mi-a oferit independența, nici eu nu i-am cerut-o.

Când dorm în marile paturi din hotelurile americane, încep să cobor prin galerii şi tunele, prin grote submarine, prin ghețari plin de fum şi bolovani galbeni din care se aude muzică de operă şi acolo văd elefanți care vorbesc, văd chipul trecutului, văd trecutul transformat în comandant, în şeful vieții şi îngenunchez în fața lui.

El râde de mine, aşa cum râd părinții de copiii încăpățânați şi inocenți.

Şi-mi zice „întoarce-te în patul tău, du-te înapoi la hotelul tău”.

Şi atunci mă trezesc, când e aproape şase dimineața, când se întrezăreşte o nouă zi.

Sosirea acelei ore, şase dimineața, mă unge pe suflet, pentru că tu, tată, te trezeai de multe ori la ora aceea, când plecai la drum. Îmi amintesc ora aia şi mă cuprinde amețeala. Mă întreb cum se poate ca amintirea ta să rămână vie printr-o oră: cumplita oră şase dimineața. Pentru că aceea era ora pe care tu o alegeai, de bunăvoie, pentru a pleca la drum.

Agenții comerciali aveau dreptul acesta: să-şi aleagă ora de plecare la drum. Tu ai ales mereu aceeaşi oră: şase dimineața.

---

[2] Vers de Gustavo Adolfo Bécquer, preluat şi de Luis Cernuda (n.tr.).

Şi ora asta s-a gravat pe tabla neagră a sufletului meu, la foc galben.

Era ora ta: şase dimineața.

Pentru mine a fost marea oră a lumii.

Ora oamenilor care prin munca lor au dat consistență şi materialitate acestei lumi.

Ora muncitorilor.

Marile tale călătorii nu vor fi niciodată ca ale mele. Ale tale erau de maximum trei sute de kilometri; ale mele sunt de şapte mii şi totuşi, călătoriile tale sunt legendare şi minunate, iar ale mele, nu.

Tu mergeai prin satele uitate şi capitalele de provincie din anii şaizeci ai fostului secol XX.

Eu vizitez marile oraşe ale planetei.

Dar călătoriile tale erau cosmice, ale mele neînsemnate.

Cum se face scamatoria asta?

48

E şase dimineața, camera de hotel e imensă, mă ridic din pat. E frig. Mă uit pe fereastră la bulevardul Michigan.

Sunt minus şapte grade.

Mă îmbrac repede şi cobor în viteză de la etajul 21 în stradă.

Nu e lumină.

Există doar gerul.

Merg o vreme şi văd că de fapt sunt minus unsprezece grade.

Continui să umblu.

Trec câteva maşini.

La recepție, tipul din tura de noapte se uită la mine surprins, mă întreabă dacă am nevoie de ceva. Nu ştiu ce să-i spun. Am simțit nevoia de a atinge noaptea geroasă, nu pot să-i spun asta. Îi arăt cartela camerei, nu cumva să sune la poliție. Nu există clienți ciudați ca mine.

Mă dezbrac în cameră.

Mă vâr din nou în pat.

Lumina zilei începe să se strecoare prin perdele. Vine lumina.

Fac eforturi timide pentru a invada partea de pat în care nu am dormit, adică un teritoriu vast care va rămâne virgin. Nu îndrăznesc să invadez partea aceea de pat. Mi se pare că este un lux pe care nu-l merit.

Nemeritarea e singurul subiect al vieții mele. Când eşti conştient că nu meritai tot binele şi tot norocul, atunci înțelegi cât de generoasă e viața.

Şi am o revelație. În sfârşit, reuşesc să-mi dau seama ce mi se întâmplă în camerele de hotel. În ele mă întorc în uterul matern, mă întorc la corpul şi la materia mamei mele. Mă întorc la sângele ei, din care niciodată nu ar fi trebuit să ies.

De asta nu trebuie să existe zgomote.

De asta sunt atât de fericit în camerele de hotel americane, pentru că sunt mari şi luxoase, pentru că sunt sus în hoteluri cu multe etaje, pentru că înălțimea aia e un simbol, pentru că luxul acelor camere îmi redă luxul sângelui mamei mele.

De aceea găsesc bucurie în acele camere.

Sângele mamei mele era o arhitectură luxoasă făcută din carnea ei.

Aşa că intru în casă, intru în corpul mamei mele.

Relația dintre o mamă şi fiul ei are o forță energetică mereu în stare să facă față tuturor invențiilor tehnologice din viitor şi tuturor cuceririlor de noi şi inimaginabile spații de libertate pe care viitorul le va aduce omenirii.

În relația dintre o mamă şi fiul ei se află energia lui Dumnezeu. El e acolo – nu contează ce înțelegem prin Dumnezeu, nu are de-a face cu religiile, ci cu misterul – în relația aceea, stă acolo, se odihneşte acolo. Oricât de multe lucruri va aduce umanitatea (şi vor fi lucruri fascinante, eliberatoare, jubiliare), nu vei pierde niciunul dacă îți mențiii mama vie în timp.

Tot ce ai trăit lângă mama ta este mai important decât tot ce urmează să vină, asta am vrut să spun.

Mai mult: dacă ştii să vezi şi să păstrezi în sufletul tău tot ceea ce mama ta ți-a dat, nu vei muri niciodată.

La toate astea mă gândesc în dimineața asta, în acest hotel din Chicago, unde simt că întregul oraş s-a hotărât să mă apere, să mă iubească.

Încerc să dorm, dar dorm din douăzeci în douăzeci de minute. Mă trezesc şi aprind lumina. Îmi pun halatul (din partea casei) şi mă plimb prin cameră.

Halatul acela e atât de perfect încât încerc să-l scap de neomenia lui, de lipsa unor rădăcini familiale. Este un halat anonim care va trece de la un corp la altul.

Aşa cum eu merg din oraş în oraş.

Mă uit pe fereastră.

Îmi dau seama că nu-mi mai e frică, chiar dacă continui să-mi țin privirea departe de oglinzi.

Mi-a luat cincizeci şi şase de ani ca să scap de teama de mine însumi. Nu ştiu cine sunt, nici nu voi şti vreodată, dar nu-mi mai e frică de mine. Dacă mă uit în oglindă, nu ştiu cine-i omul de acolo. Nimeni nu a ştiut vreodată. Nimeni nu va şti.

Nici mama nu a ştiut cine era.

Vor şti, cândva, Valdi şi Bra?

Vor şti copiii copiilor lor?

49

Cea mai urâtă întrebare pe care i-o poți pune unui tată sau unei mame care-şi văd rar copiii este ce mai fac copiii lor. Vei vedea cum amuțeşte pe loc. Priveşte în gol. Se pierde. Nu ştie ce să răspundă. Nu te mai aude şi începe să-şi treacă în revistă tot trecutul pentru a găsi undeva vina care să explice de ce-şi vede copiii atât de rar.

Se întoarce în timp, îi vede născându-se, îi vede crescând, îi vede din nou născându-se. Vede cu viteza luminii zilele de

naştere, petrecerile din familie şi vacanțele de sărbătorile de iarnă. Vede totul şi tot ce vede se transformă într-un eşafod.

Ajută-l, din milă, să-şi găsească vina.

Mulți oameni te ajută să-ți găseşti vina, pentru că cel mai rău este să nu o găseşti. Dacă nu o găseşti, înseamnă că pur şi simplu copiii tăi nu te iubesc, sau nu te-au iubit niciodată, ori nu te vor iubi niciodată.

Dacă o găseşti, s-ar putea să-ți vină să te sinucizi.

De multe ori mi-a venit să mă sinucid, ştiu de ce, ştiu cu exactitate, ştiu că din cauză că-mi vedeam rar copiii, dar şi din obsesia de a-i vedea. Obsesia asta e personală, e a mea.

Îți faci calcule în privința morții. Te gândeşti la câți bani ai la bancă. La asta m-am gândit când treceam un pod peste autostradă. Cât i-aş da lui Bra şi cât i-aş da lui Valdi. Aceeaşi sumă, m-am gândit la sumă. M-am gândit să-i las ceva bani şi lui Mo, ca să se întoarcă în Spania şi m-am mai gândit şi că, la sfârşit, ea va trebui să mă îngroape. Şi să-mi achit datoriile.

Aşa stând lucrurile, aş putea pleca de pe lumea asta.

Nu sunt fabulații; am des astfel de gânduri, dar nu mi se par îngrozitoare, pentru că ele conțin o neobişnuită duioşie, o scrisoare de dragoste.

Oamenii au alungat poezia din viața lor, de aceea există atâta amărăciune, nemulțumire şi ură. Experiențele de viață în care există poezia nu mai sunt frecvente.

Banii ăştia le vor fi de mare folos în viitor; nu sunt mulți, dar tot e ceva. N-am ştiut niciodată ce gust au banii moşteniți. Toți banii din viața mea i-am câştigat întotdeauna muncind.

Câtă frumusețe va fi în banii ăştia pe care am reuşit să-i câştig, dacă o să-i las lor.

Mă gândeam la ce vor face Bra şi Valdi cu banii şi cum îşi vor aminti de moştenirea asta după ce vor trece patruzeci de ani. Atunci, după patruzeci de ani, ei se vor pregăti să lase ceva copiilor lor. Şi iată cum am dat nas în nas cu tunelul timpului.

Podul e la o înălțime de vreo douăzeci şi cinci de metri peste autostradă, poate chiar treizeci. Mi s-a părut o înălțime

suficientă. Mi-a trecut prin minte să mă arunc pe unde trec maşinile, atunci impactului izbirii de asfalt i se vor adăuga loviturile fatale ale maşinilor, numai că exista riscul ca unul dintre acei şoferi să se rănească, inclusiv să moară. Dar ce mi-ar păsa mie de haosul provocat de sinuciderea mea, dacă oricum n-aş mai fi conştient de nimic.

Exact în acel moment am simțit o împunsătură în inimă, un soi de certitudine că voi continua să fiu conştient.

Îmi pot imagina o lume fără mine, aşa cum li se întâmplă tuturor oamenilor. De fapt, nu e chiar aşa, mai exact este că pot să-mi imaginez o lume fără mine pentru că aş continua să fiu – într-un soi de existență despre care nu ştiu nimic – legat de viața ființelor pe care le-am iubit.

Mereu legat de ele.

N-am moştenit bani la moartea lui Bach şi Wagner, iar acum mă întreb ce s-ar fi întâmplat dacă aş fi moştenit bani. Cred că mă aflu la un pas de încă una dintre marile enigme ale vieții mele. Dacă aş fi moştenit de la ei o locuință, sau o sută de mii de euro, sau un apartament la mare, sau nişte terenuri, sau orice altceva, nu i-aş mai iubi atât de mult. Iubirea mea este mult mai profundă tocmai de asta, pentru că nu mi-au lăsat niciun bun material, dimpotrivă, împreună cu fratele meu a trebuit să plătim înmormântarea. Dar văd în asta ceva ce are dimensiuni supranaturale.

Faptul că părinții mei nu au avut nimic îmi confirmă bănuiala că au fost îngeri deghizați.

Dacă mi-ar fi lăsat bani, cred că i-aş fi transformat în iubire.

Dacă mama mi-ar fi lăsat, nu ştiu, să zicem cincizeci de mii de euro în cont, cred că m-aş duce zilnic la banca aia pentru a vedea cei cincizeci de mii de euro, pentru a o vedea pe ea, împrăştiată acolo, iubindu-mă prin intermediul banilor. Pentru că se poate iubi prin intermediul tuturor lucrurilor.

Cât de mult avem nevoie noi, oamenii, să ne simțim speciali.

Într-o noapte din Săptămâna Mare, în 1981, doi tineri cutreieră un sat din Alto Aragon, dintr-un capăt într-altul, o dată şi încă o dată, bat aceleaşi străzi.

Vorbesc încontinuu.

E prima mea dragoste.

Nu înțeleg ce se întâmplă, dar sunt nebun de bucurie, îmi tremură inima, mă simt cel mai norocos tânăr. Nu înțeleg cum de am atâta baftă, eu, atât de neînsemnat, un neica nimeni.

M-am îndrăgostit şi ea răspunde dragostei mele.

Nu reuşesc să înțeleg.

De ce să merit eu asta?

Cine are grijă de mine, dar cine? Nu destinul. Nu întâmplarea. Simt răsuflarea voinței cuiva sau a ceva.

La şase şi jumătate dimineața, mergem fiecare la casa lui.

Intru în casa mea ca şi cum aş intra în altă casă. Altceva nu-mi mai amintesc, îmi închipui că Bach şi Wagner dorm, nu cred să ştie ceva din ce s-a întâmplat.

Nu ştiu nimic din ce s-a întâmplat şi e minunat să nu ştie nimic.

Aşternutul e rece, dar e o alinare, pentru că mă simt invincibil, aşa se simt îndrăgostiții.

A sosit primul cadou din viața mea, disproporționat, nemeritat, de o generozitate răvăşitoare.

Încă nu înțeleg cadoul acela.

Se uită cineva la noi din ceruri? Le pasă stelelor de noi? Toată lumea are câte ceva, dar eu nu aveam nimic.

N-am meritat niciodată să se uite cineva la mine.

Asta e tot ce există mai bun în mine, un profund sentiment de recunoştință. Lumina vieții e recunoştința. Când eşti recunoscător, poți vedea oamenii în esența lor. Îi poți vedea în goliciunea lor. Asta mi s-a întâmplat.

Perioada maturității e perioada recunoştinței.

Poetul Federico García Lorca iubea Spania cum nimeni nu a iubit-o vreodată. A iubit-o cu bucurie. I-a iertat totul Spaniei şi continuă să fie aici, cu noi. Îl citeam când aveam cincisprezece ani şi tata mă privea.

— Ce citeşti? mă întreba.

Se uita la coperta cărții.

— Citeşti Lorca, zicea.

Şi zâmbea.

S-a transformat în fantoma noastră aurită. Lorca ne-a iubit pe toți, căci în poezia lui eram toți spaniolii, inclusiv cei care l-am omorât. Cu atât mai mult cei care l-au omorât.

M-am trezit în casa mea din Madrid şi am visat scena asta, amintirea când tata m-a văzut citind din Federico García Lorca. A fost o zi însemnată ziua aceea când tata m-a găsit iubind Spania, pentru că Federico García Lorca a fost Spania.

Dar visul era şi mai complex şi mai extins, şi era în întregime dominat de prezența lui Federico García Lorca.

Visul meu e aşa:

Suntem împreună, toată familia mea. Nimeni nu a murit, nici nu va muri vreodată. Stăm la o terasă pe plajă, e plin de oameni fericiți, plin de familii din toate regiunile Spaniei. Se aud accente din toate zonele, din nord, din sud, din Aragon, din Catalonia, din Extremadura, din Galicia, din La Mancha. Suntem toți împreună. Unii beau sangria, alții bere rece ca gheața. Tata e un bărbat de patruzeci de ani. Mama, o femeie de treizeci şi cinci. Copiii mei au, inexplicabil, aceeaşi vârstă ca părinții mei. Nepoții mei sunt copii la vreo şapte, opt ani şi se joacă cu mine. Nu ştiu ce vârstă am, dar nu contează. E o mare petrecere familială. În fața noastră se întinde Mediterana. Se aude muzică. E Argentinita şi cântă aşa: „Trăiască Sevilla, trăiască Triana, triască cei din Triana, trăiască cei din Sevilla!”

La pian cântă Federico García Lorca.

Pare că Federico García Lorca e cu noi, că ar fi din familia noastră, sau din toate familiile de aici, de pe terasa asta de pe plajă. Ca şi cum ar fi fratele drag al tuturor celor care ne aflăm acolo.

Câtă frumusețe.

Suntem anunțați că mai durează vreo douăzeci de minute până să ni se aducă paella şi, pentru că e cald, facem cu toții o baie în mare. Apa e transparentă, valurile liniştite. Tata poartă un şort de baie din anii şaizeci din secolul trecut şi zâmbeşte ca un zeu de marmură.

Râdem şi ne jucăm în apă.

Apoi ni se aduce paella, plină de calamari, sepie, langustine, creveți, stridii, homari, midii şi ardei delicioşi.

Mama zice că orezul e perfect şi se bucură din plin de el.

E bronzată şi frumoasă.

Se aude din nou Argentinita cântând, cântă romanța *Los mozos de Monleón* şi la pian cântă Federico García Lorca.

Soarele se scurge pe nisip, lumina albastră e de apă.

„*Muchachos que vais al toro, mirad que el toro es muy malo...*”, cântă Argentinita, într-o veşnicie intens spaniolă.

Îl văd pe Federico García Lorca contopindu-se cu Spania. Văd frumusețea absolută, pentru că Federico García Lorca a fost frumusețea absolută.

A mai fost şi cea mai revoluționară bucurie văzută vreodată de Spania.

Spania şi Federico García Lorca sunt unul şi acelaşi. Exact acelaşi. De-a lungul timpului, milioane de spanioli, milioane şi milioane de săraci şi umili, săraci şi fericiți, săraci şi săraci, săraci şi flămânzi, săraci şi frumoşi, asta a fost Lorca, toate aceste milioane de bărbați şi femei care ne-am născut şi am trăit aici. Toți vai de capul lor, toți cu inima plină de speranță.

Asta a fost Federico García Lorca.

Mă bucur că tata m-a văzut o dată citind din guvernatorul bucuriei.

A fost primul poet pe care l-am citit şi m-am îndrăgostit de el pentru totdeauna. Cred că era şi este cel mai mare poet din univers.

„Amigos, que yo me muero; amigos, yo estoy muy malo...”

Se caută de multă vreme osemintele lui Federico García Lorca. I-au căutat mormântul peste tot. Există multe teorii despre unde s-ar afla, dar nu-l găseşte nimeni.

Nu vrea să mai iasă la lumină.

E sub picioarele noastre.

Călătoreşte sub pământ prin peninsula Iberică, de la Granada la Santander, de la Santander la Valencia, de la Valencia la Sevilla, de la Sevilla la Madrid, se mişcă pe sub paşii noştri de la suprafață şi continuă să ne iubească de sub pământ.

Continuă să ne iubească.

Pe 18 august 1936, Federico García Lorca a fost asasinat în Granada.

În pământ e cel pe care pământul de deasupra, numit Spania, l-a iubit până a căzut mort. Sub pământ, în pământul la care a ținut atât de mult. Pare că ar exista o ordine şi un mister. Ce bine-ar fi să veghezi în continuare asupra noastră, ce bine-ar fi să continui să ne transformi în frumusețe. Avem nevoie de frumusețe.

Să nu te arăți niciodată.

În pământul nostru, există o hălăduire sălbatică de cadavre îngrozite de posibilitatea că cei ce sunt în viață le vor găsi.

Cum să ştii dacă cei care vin acum sunt prieteni şi nu casapii dintotdeauna.

Cum să ştie asta un cadavru din 1936.

Crima nu poate fi mântuită.

Nu te lăsa găsit niciodată.

52

Bra a mers la şcoală în Franța, într-un sat din Pirinei. Nu a vrut să meargă. Urma să meargă acolo la colegiu.

Liceul se afla în mijlocul unui loc uluitor de frumos, în creierul munților şi a pădurilor nesfârşite. Era vară. Bra o ținea una şi bună că nu vrea să petreacă un an acolo. Urma să

facă clasa a noua la acel liceu francez, printr-un acord încheiat între Franța şi Spania.

Asta se întâmpla acum un deceniu, în 2009. Datele înseamnă totul pentru mine şi simt nevoia să le repet pentru că mi se pare că e necesar să le zic de două ori, să insist asupra lor.

Dar din anul 2009, în timp ce mă uitam la liceul unde urma să studieze fiul meu, am trecut la începutul anilor ’70. Tata îmi tot spunea că ar vrea să mă trimită la un schimb cu un copil francez. Eu aş fi mers în Franța, iar copilul francez ar fi venit în Spania, cam aşa înțelegeam eu toată ideea asta.

Băteam câmpii cu ideea asta.

Nu o înțelegeam bine.

— O să te trimitem în Franța, zicea tata umblând cu mine de mână prin Barbastro. Şi un copil francez va veni în Spania, conchidea el.

Asta nu s-a întâmplat niciodată.

Nu vreau să pierd ce am simțit, nu vreau să pierd cele mai frumoase lucruri pe care le-am simțit în viața mea.

Mă apropii de problema capitală a acestor pagini pe care le scriu cât de bine pot.

Nu vreau să pierd niciuna dintre zilele pe care le-am trăit în lumea asta, a cărei esență este sfințenia. Cine ne-a furat sfințenia din lume? Cineva ne-a furat-o şi jaful ăsta este recent.

Sfințenia? Ăsta da cuvânt. Mai este unul: frumusețea. Mereu confund cuvintele. Dar faci tot ce poți ca să mergi dincolo de frumusețe, şi întrebarea e cum mai numeşti tu asta, deşi, pe de altă parte, orice om are dreptul de a jindui după un bine de origine supranaturală.

Orice om care a avut o familie, dacă jinduieşte după ea cu imaginație şi simțire, poate trăi în spiritul frumuseții, asta am vrut să spun.

Bra nu voia să stea acolo. Avea doar treisprezece ani. În vara aceea, ne-a rugat încontinuu să anulăm înmatricularea. Probabil că el nici nu-şi mai aminteşte.

Ne-am întors la începutul lui septembrie, de data aceasta pentru a-l lăsa la internat. Avea o valiză, o valiză uriaşă. Eram în 1 sau 2 septembrie. Acolo, în Pirineii Centrali, la treizeci de kilometri de Lourdes, foarte aproape de Pau, printre izvoare şi păduri adânci. Acolo se afla liceul acela bătrân, cu hardughiile lui străvechi. Directorul a amintit principiile culturale ale Republicii Franceze. A avut loc o ceremonie publică.

Franța m-a tulburat. M-a tulburat ordinea colectivă, dragostea pentru acea ordine, ceva imposibil pentru un spaniol.

Mulți dintre profesori purtau cravată.

M-am uitat uluit la cravate.

Directorul ne-a vorbit despre internaționalismul culturii şi educației franceze. Era un bărbat elegant, calm, la vreo şaizeci de ani. Purta o mustață îngrijită pe care eu am văzut-o drept un simbol estetizant al Franței.

M-am gândit la Franța.

Mi-am amintit de o evidență geografică şi în clipa aceea mi s-a părut revelatoare. Franța şi Spania sunt unicele țări din Europa care au sute de kilometri de coastă în două ape strategice: Mediterana şi Atlanticul. Regatul Unit şi Germania nu au habar de cultura mediteraneeană. Italia şi Grecia nu au habar de cultura atlantică. Franța îşi ascunde latura mediteraneeană, şi-a dezvoltat mai mult latura atlantică. În Spania, dimpotrivă, e mai relevantă identitatea mediteraneeană, decât cea atlantică. Dar să ai acces la cele două ape este un dar din partea spațiului şi al labirinturilor politice ale istoriei.

Mamei nu-i plăcea Atlanticul, pentru că apa lui era rece, prefera Mediterana. În schimb, tatălui meu îi plăceau Galicia şi apa Atlanticului de acolo, pentru că vara nu era cald şi pentru că fratele lui, Rahma, se mutase în Galicia, iar asta mereu i s-a părut interesant şi atrăgător.

Tata a iubit Galicia pentru că fratele său s-a dus să trăiască acolo. Nu a ştiut să-i spună fratelui său că-l iubea, aşa că i-a spus întregii Galicii, ceea ce mi se pare minunat. Când vorbea

despre Galicia, tatei îi scânteiau ochii şi asta era datorită lui Rahma, pentru că îşi amintea de fratele său, îşi amintea de copilărie şi de prima tinerețe, iar eu am moştenit iubirea aia pentru Galicia şi de fiecare dată când merg acolo sunt însoțit de tata şi de unchiul meu Rahmaninov, cei doi frați adevărați, care s-au iubit atât de mult şi şi-au spus asta de prea puține ori. Fidelitatea lui Bach pentru Galicia îşi avea temelia în călătoriile făcute la sfârşitul anilor şaizeci şi începutul anilor şaptezeci. Ultima a fost în 1974.

Am străbătut Spania într-un Seat 600, apoi într-un Seat 850, apoi într-un Seat 124 şi destinația era Galicia. Lugo, acolo unde locuia Rahmaninov cu familia sa recent întemeiată. Tatălui meu îi plăceau verile din Galicia pentru că nu suferea de cald noaptea, chiar putea dormi învelit cu o pătură subțire şi era înnebunit după mâncarea galiciană, era încântat de cât de bine se mânca acolo. Îi plăceau crabii-păianjen. Cele mai plăcute amintiri cu ei sunt de la plajă din La Lanzada, acolo, împreună cu fratele său, atunci, în 1970, în 1971, în 1972. Odată am plecat spre Barbastro cu o ladă de crabi-păianjen, dar s-au stricat, drumul în Seatul 850 dura două zile. Crabii-păianjen n-au rezistat. Tristețea de pe fața lui Bach era cât un ocean.

N-au rezistat crabii-păianjen, Doamne, Dumnezeule, aş fi putut să-l ajut cumva. Bach a vrut să ducă Atlanticul în Barbastro. Dar nu a putut.

Noi, spaniolii, avem două mări, aproape trei, mări cu plaje kilometrice, precum cea din La Lanzada. Iar Atlanticul devine Marea Cantabrică atunci când ajunge la Santander şi San Sebastián. Îşi schimbă numele. De ce îşi schimbă numele?

Ce mare prefer eu?

Nu ştiu.

Mamei îi era limpede, iubea atât de mult soarele verilor mediteraneene, iubea atât de mult felul acela de a trăi pe lume. Şi toate astea pulsau în creierul meu acolo, la internatul unde urma să stea Bra. Eram prins de un vârtej geografic. M-am gândit că poate Atlanticul din Franța era diferit de Atlanticul

din Spania. M-am gândit că Mediterana spaniolă era altfel decât cea italiană. Alunecam într-un haos sentimental care amesteca mări, țări şi familia. Cum îmi lăsam copilul în grija Franței, am simțit nevoia să meditez asupra naturii țărilor, asupra frumuseții mărilor, asupra întâmplării de a avea o singură mare, de a avea două sau trei.

Întâmplarea le dă munți unor țări, altora le dă deşerturi. Unora monarhii, altora, republici. Unora, bogăție, altora sărăcie.

În fine, m-m gândit să iubesc Franța, doar îmi lăsam copilul în grija ei.

Franța, te iubesc pentru că ştiu că tu-l vei iubi pe Bra, la asta mă gândeam, îmi băteam capul cu astfel de cimilituri, cu acea confuzie mentală, cu acea vulnerabilitate, cu acea frenezie, cu acea formă de gândire magică, cu acel Arnold care era acolo şi-mi spunea „îți abandonezi copilul”, cu acele limite la care mă împinge Arnold.

Apoi ne-au condus la dormitoare şi ne-au fost prezentați colegii de cameră ai lui Bra. M-am speriat. Erau foarte înalți. Bra era încă în creştere.

Dormitorul era mare, gândit pentru şase persoane, cu trei rânduri de paturi suprapuse. Am verificat dacă paturile erau rezistente. Bra m-a întrebat de ce tot trăgeam de gratiile paturilor, a fost singurul care a observat.

S-a tras la sorți şi lui Bra i-a revenit patul de jos, numai că colegul care urma să doarmă în patul de sus mi s-a părut foarte corpolent, foarte mare. Aşa că eram obsedat de rezistența paturilor. Disimulam cum puteam, dar nu mai făceam altceva decât să verific rezistența oțelului din paturile acelea. Când nu mă vedea nimeni, trăgeam cu mâinile de gratiile paturilor.

Până când nu m-am urcat, sub un pretext oarecare, în patul de sus, nu m-am liniştit.

Brusc, toată lumea s-a uitat la mine. Părinții celorlalți copii, cel care ne arăta încăperile, băiatul căruia îi corespundea patul

de sus care se trezise brusc că un adult se aşezase pe salteaua lui.

Dacă mă ținea pe mine, atunci avea să-l țină şi pe colegul mare şi corpolent care urma să doarmă în patul de deasupra patului unde dormea fiul meu, acesta era raționamentul meu, care era egal cu raționamentele mamei mele.

Mama a avut mereu aceleaşi obsesii când era vorba de copiii ei. Nu sunt obsesii, sunt griji primitive, inteligențe rudimentare, care dăinuie în nevoia de a le asigura protecție maximă copiilor tăi.

Am dormit într-o cabană, a doua zi urma despărțirea. Aveam să-l revăd abia peste o lună. Natura era strălucitoare.

De ce era atâta lumină?

Cabana era mică, dar primitoare, înconjurată de copaci frunzoşi care se legănau şi crengile lor produceau muzică. Din apropiere pornea un drum care ducea în sat, mărginit de brazi. Erau multe familii cazate în cabanele din jur. Toate acele familii veniseră pentru acelaşi lucru, ca să-şi lase copiii acolo, în grija învățământului francez. Cu toții împărtăşeam aceeaşi idee, le doream copiilor noştri să învețe franceză şi să aibă o viață mai bună. Acesta era jindul nostru: copiilor noştri să le fie mai bine, să vorbească franceză, să fie mai deştepți decât noi, pentru că toți credeam că francezii mereu o duseseră mai bine decât noi. Nu spuseserăm asta cu voce tare niciodată, dar de asta eram acolo, pentru că în adâncul nostru nu aveam încredere în Spania.

Acesta era motivul.

Cred că singura persoană pe care am cunoscut-o în viața mea care să aibă mereu încredere în Spania a fost tata.

El credea în Spania.

Credea în Spania pentru că avea o bunătate naturală, pentru că-şi iubea satul, Barbastro, pentru că-şi iubea fratele, deşi nu i-a spus-o niciodată.

Am îndrăgit cabana aceea, părea un mic paradis şi se vorbea spaniolă peste tot.

I-am spus lui Bra că se află acolo pentru a cunoaşte altă cultură şi a învăța să trăiască laolaltă cu alți copii de vârsta lui. În realitate, cel mai mult îmi doream să învețe franceza.

Dacă înveți o altă limbă, dacă o înveți bine, poți ajunge să fii două persoane, la asta mă gândeam. Cred că era gândul unui om speriat.

În ziua următoare, mi-am luat la revedere de la Bra la internat. L-am pupat de două ori în timp ce Arnold zgâlțâia din nou patul de deasupra.

M-am gândit la lucrurile lui, la şosetele lui, la cămăşile lui, la puloverele lui. Pe drumul de întoarcere m-am gândit numai la asta: la hainele lui, la trusa lui nouă de igienă personală, la pantofii lui, la periuța lui de dinți. Arnold era cel care rememora în creierul meu toate astea.

Mi-am amintit de trusa de igienă personală a tatei.

Trusele astea sunt importante, sunt pline de vulnerabilitate şi de duioşie. Trusele copiilor mei îmi sfâşie inima. La fel mi-o sfâşia şi cea a mamei, plină de rujuri şi creme.

Când vedeam trusa tatălui meu, în ultimii săi ani de viață, mi se rupea sufletul, pentru că era aceeaşi de patruzeci de ani.

Cât a durat drumul de întoarcere, Arnold mi-a reamintit că-mi abandonasem fiul. Acum îmi dau seama cât de neîntemeiată era angoasa mea din acea perioadă.

Dar Arnold e tot aici.

53

Mi-e tot mai teamă, îmi analizez teama ca pe o pădure amenințătoare.

„De ce trebuie să-ți fie teamă dacă în viață există numai frumusețe?”

Cine mi-a spus fraza asta? Cine tocmai mi-a spus-o?

El, tata, care continuă să vină. Nu înceta să vii şi spune-mi dacă ți-e teamă acolo, acolo unde eşti.

Niciodată un tată nu-i spune fiului său că-i este teamă.

54

Nu există în viață ceva mai neajutorat decât un scriitor. Cei mai buni sunt cei mai neajutorați, cei mai copii. Scriu pentru că le este teamă.

La asta m-am gândit azi-dimineață, la vulnerabilitatea mea. M-am trezit în Cartagena de Indias, în Columbia. Am venit în oraşul acesta minunat ca să vorbesc despre părinții mei morți, să vorbesc de romanul pe care l-am scris despre ei.

Mi s-a întâmplat ceva aproape supranatural: în timp ce mergeam prin Cartagena de Indias, pe o stradă înțesată de oameni, mi s-a părut că timpul intră într-o gaură neagră şi, cum era foarte cald, o căldură asemănătoare celei de la Mediterana în lunile de vară din Spania, am avut senzația că ei s-au întors, părinții mei, şi că mergeam împreună prin Cambrils, în vara anului 1975, iar senzația a fost atât de puternică, încât mi-au dat lacrimile.

De ce sunteți peste tot?

„Ne-ai evocat într-o carte, ai făcut asta, umbli prin toată lumea povestind viețile noastre. Cine eşti tu ca să povesteşti viețile părinților tăi la mii şi mii de străini?”

Nu sunt străini, sunt oameni buni.

„Asta aşa-i, sunt oameni buni.”

Într-o bună zi, toată omenirea va atinge perfecțiunea, bunătatea totală şi atunci va începe o nouă eră pe Pământ.

Trăiesc într-o lume ticsită de spectre.

Continui să cutreier străzile din Cartagena de Indias, viața pare să dea pe dinafară, oamenii cântă, bărbați şi femei strălucesc învăluiți de zăpuşeală, e o noapte plină de fericire, de bucurie, e vineri, e plin de restaurante, baruri, piețe, se aud chitare şi cântece.

Lasă-mă să văd inima vieții, îi spun tatălui meu.

„Îți aminteşti de tauromahie? mă întreabă.

Defăimata, disprețuita tauromahie spaniolă, da, îmi amintesc.

„Totul ține de picador, obiectivul său este să slăbească forța taurului, pentru că forța taurului e excesivă, e ca un uragan. Fii atent la tauromahie, acolo e totul.”

Tată, acum oamenii din Spania urăsc tauromahia. Toată lumea o detestă, şi eu la fel. Nu suport să văd cum suferă un biet animal.

„Nu e vorba de asta, schimbă protagoniştii, trebuie să vezi în picador forța timpului. Taurul iese în arenă cu o energie insuportabilă. Viața este insuportabilă. Tinerețea este energia aceea: ne depăşeşte, ne ia pe sus, ne înfurie, ne anulează. De aceea intervine personajul acela sinistru şi criminal, picadorul, a cărui misiune este, prin intermediul durerii, să-l slăbească de puteri pe taur, să-i fure energia aceea cosmică, pentru a-l linişti. Exact aşa ajungem şi noi la moarte, ca o concluzie naturală, după ce ne-au slăbit puterile de la atâtea împunsături cu lancea însângerată. Lancea însângerată, nu o vezi? E în tine.”

55

Văd un palmier luptând împotriva vântului, rezistând asaltului nemilos al forței Atlanticului. E singurul palmier care există pe plaja asta.

De fapt, nu e nicio plajă, e doar coastă, un loc anonim unde marea ajunge şi nimeni nu o aşteaptă. Plajele sunt locuri unde oamenii aşteaptă marea. Marea ar trebui să se simtă recunoscătoare sau entuziasmată pe plaje.

Marea pe care o văd din camera mea de hotel ajunge la țărm şi acolo nu e nimeni. Marea e ca mine, o viață care ajunge într-un loc unde nu e nimeni.

Mai întâi am fost fiul unui tată şi al unei mame, apoi un bărbat care s-a căsătorit de două ori, asta am fost. Nu mai e nimic de adăugat. Suntem locurile unde cineva ne-a aşteptat.

Mă uit din nou la palmier.

Simt că inima mi se topeşte în acest oraş, Cartagena de Indias, unde sunt singur, unde niciodată nu o să vin cu tata, nici cu mama.

Am rămas fascinat de atmosfera de pe stradă şi de pălăriile care se vindeau peste tot. Pălării superbe, dar care totuşi îmi inspirau teamă. Teamă de pălării.

Cineastul Luis Buñuel a mărturisit că se teme de pălăriile mexicane; şi mi-e îmi stârnesc teamă.

Pentru că pălăriile sunt o podoabă pe care nu o merit.

Tata nu a purtat niciodată pălărie, se gândea că pălăria îi va strica frizura, lui, cel care era obsedat să-i stea bine părul. N-am ştiut niciodată cum să-mi aranjez părul. Când intru într-o frizerie şi sunt întrebat cum vreau să mă tundă, nu ştiu ce să zic. Pățesc la fel şi când intru într-un magazin de încălțăminte şi mă întreabă ce număr port la pantofi. Toate astea le hotăra mama mea. Apoi le-am hotărât eu, dar pe baza unor minciuni.

Cu toate astea, am vrut să-mi cumpăr o pălărie, dar n-aş fi ştiut cum să o pun în geamantan. Apoi mi s-a spus că se putea împături, dar deja era prea târziu.

În Cartagena am descoperit un fruct, pitahaya, supranumit „fructul dragonului”. Pitahaya e o fuziune între kiwi auriu, smochine şi pepenele spaniol. M-a uimit pentru că mi s-a părut foarte umil, la fel de umil ca mandarina. Mama nu a văzut niciodată pitahaya. Nu ştiu ce-ar fi zis despre fructul ăsta. Cred că i-ar fi plăcut. Îmi amintesc că era nebună după perele din soiul San Juan.

Comunic cu mama prin intermediul fructelor.

Fructele sunt tot mai importante pentru mine, pentru că am văzut că pentru mama fructele simbolizau apa, soarele şi pământul.

În Cartagena mi-am dat seama că ajunsesem dependent de pitahaya. Poți mânca oricâte, e ca şi cum ai bea apă. Dar mă deranja faptul că maică-mea nu auzise de fructul ăsta, iar asta mă făcea să mă îndoiesc de descoperirea mea. Mi se întâmplă atâtea lucruri pe care nu le pot împărtăşi cu nimeni, ceea ce

mă omoară cu zile. Mă omoară cu zile singurătatea asta, boala asta.

Am ajuns dependent de Cartagena de Indias, acolo unde soarele, briza Mării Caraibilor, umiditatea arzătoare, copacii, vegetația în stare de grație, casele, palatele, mânăstirile, bisericile, străzile înguste, curțile interioare, fântânile, piscinele hotelurilor, tarabele, muzica, se reped asupra ta ca un uragan de voluptate şi de preamărire a vieții.

Te simți ca încoronat de briză şi umiditate. Să fii acolo, în oraşul acela, să nu faci nimic altceva decât să fii acolo se percepe ca un succes al existenței, un succes al vieții.

Oriunde aş fi, port mereu cu mine stafiile mele. Când călătoresc, călătoresc ele.

Dacă privesc marea, privesc ele.

Stafiile mele din trecut sunt tot ceea ce sunt eu azi.

Am fost iubit şi am fost urât, asta pot să văd.

Am provocat iubire şi ură.

Trebuie să ştii să găseşti iubire şi în faptul că ai fost disprețuit. Dacă cineva m-a urât, a fost pentru că mai întâi m-a iubit.

Nu poți ascunde faptul acesta, faptul că ai făcut rău altor persoane, pentru că e inerent vieții.

Faptul că i-ai făcut să sufere pe cei din familia ta este întotdeauna de neiertat şi inevitabil.

Impunerea personalității tale şi căutarea fericirii tale le fac rău celor pe care-i iubeşti sau i-ai iubit cel mai mult.

Nu există tihnă în viață.

Nu poți pretinde să duci o viață liniştită. Viața e orice altceva, dar nu ceva liniştit.

Viața înseamnă pasiune. Viața este Arnold.

Cred că le-am făcut cu adevărat rău numai câtorva persoane, două, trei, toate din familia mea. Pentru că tot ceea ce este important se petrece în familie.

Suferința provocată persoanelor străine de familia ta este o suferință iluzorie, nu există. Din simplul motiv că suferința vine din iubire, iar iubirea se oferă în familie.

Oamenii normali îi fac să sufere numai pe cei din familia lor, pentru că acolo este iubirea.

56

Cred că l-am văzut acum vreo patruzeci de ani, şi în seara asta l-am revăzut. A venit la prezentarea romanului meu, într-un oraş din sudul Spaniei. După prezentare, au fost destui cititori care au venit să vorbească cu mine şi să le dau autograf. Mi-a atras atenția un bărbat care mi se părea cunoscut. Forma feței, frizura, privirea.

M-am gândit că-l ştiam de undeva.

Patruzeci de ani, poate chiar patruzeci şi doi trecuseră de când nu-l mai văzusem.

Când mi-a dat cartea să i-o semnez, mi-a întins mâna, iar eu i-am strâns-o. Atunci mi-a spus:

— Sunt vărul tău, Benito, fiul lui José şi al lui Adoración.

Am încremenit. M-au cuprins emoțiile. Nu ştiam ce să-i zic. L-am întrebat despre cei doi frați ai săi, ceilalți verişori ai mei.

Mi-a zis că trăiesc.

— Trăiesc, asta mi-a zis, ca şi cum ar fi ştiut că după patruzeci de ani aceasta-i singura veste care contează. Nu contează dacă lucrează sau nu, dacă locuiesc la Madrid sau la Paris, într-un sat sau pe o insulă, dacă sunt bogați sau săraci, dacă sunt burlaci sau căsătoriți, văduvi sau preoți.

Contează doar asta: „trăiesc”.

Am deschis cartea ca să i-o semnez şi atunci m-a întrebat:

— Apar şi eu în carte, nu-i aşa? N-am ştiut ce să-i zic, dar da, apare în carte. E în carte, apare în romanul meu.

Era vărul meu primar.

Maică-sa, Adoración, era sora mai mare.

Cele două surori – mama mea şi mama lui – îmi răsar în minte, împreună din nou, aşa cum erau mereu în urmă cu patruzeci şi cinci de ani, pentru că nu erau doar surori, ci şi foarte bune prietene. Fiind mai mare, Adoración era cea care

comanda, pe ea pica greul deciziilor. Era inteligentă, simpatică, binevoitoare, veselă. Avea carismă, era o femeie copleşitoare şi plină de viață. Ştiu că mama o iubea mult, dar s-a întâmplat atât de demult, încât pare că nu s-a întâmplat niciodată.

Eu şi Benito continuam să stăm acolo, privindu-ne, iar eu nu ştiam ce să-i spun. Nu puteam să ne manifestăm dragostea, nici măcar să ne pupăm, dar eu ardeam pe dinăuntru.

Se lăsase, brusc, liniştea.

— Ai copii? I-am întrebat într-un târziu.

Mi-a zâmbit şi a arătat cu degetul spre un tânăr şi o tânără din cealaltă parte a sălii.

— Ăia doi de acolo.

I-am privit şi mi s-au părut doi îngeri.

Erau doi îngeri.

Apăruse ceva sfânt, în sfârşit.

Cel mai mare era un băiat înalt, mult mai înalt decât Bra sau Valdi, mai înalt decât oricare membru din familia noastră: un băiat frumos, zâmbitor, cu barbă, chipeş. La fată nici nu am putut să mă uit, nu am avut curajul de-a o privi.

Nu ştiu dacă a fost un gest de laşitate.

Am simțit o dragoste adâncă pentru copiii vărului meu, mi s-a părut că erau şi copiii mei.

— Sunt şi copiii mei, mamă, i-am zis mamei mele, fantomei ei.

Ar fi trebuit să-l îmbrățişez pe Benito. Dar mereu îi încurcasem numele cu cel al fraților săi, nu reuşesc să țin bine minte. Avea doi frați: unul se numea Luis Alfonso, celălalt Armando, sau poate că Luis Armando şi celălalt Alfonso.

Verişori primari ale căror nume s-au evaporat.

M-a rugat să scriu următoarea dedicație: „Lui Benito, fiul lui José şi al lui Adoración.” Aşa am scris şi am adăugat: „şi o îmbrățişare de la vărul tău primar”.

A plecat cu cartea semnată, copiii lui îl aşteptau, zâmbind. Păreau fericiți să aibă un tată care apare în carte. Cum

Dumnezeu de ne-am înstrăinat atât de mult? Acesta pare să fie destinul vieții mele.

Organizatorii evenimentului au observat că Benito nu era un cititor oarecare, nici vorbă. Au observat că se întâmplă ceva cu mine. Când neliniştea mă copleşeşte, nu mai aud ce-mi spun oamenii şi pătrund într-un tunel.

Restul nopții am rămas în tunel, gândindu-mă la Benito. Poate că lucrul cel mai extraordinar a fost că înfățişarea sa mi s-a părut cunoscută. M-am gândit la aceste două cuvinte: „văr primar”[3], conțin un abis. Conțin cuvântul „frate”, adică fiu al mamei tale şi al tatălui tău.

Câți ani o fi având? De câte ori s-o fi căsătorit? Când s-a căsătorit? Ce lucrează? Îi merge bine?

Publicarea romanului meu a fost un soi de magnet care a atras spre carte tot restul familiei mele, împrăştiată prin Spania, mai ales pe verişori. Verişori primari. Unora le place cartea, bănuiesc că altora nu.

Dar mie, îmi place?

Cred că mă pregătesc de plecare de pe lumea asta şi o fac în stilul meu.

Ce aş fi simțit eu dacă un văr primar de-ai mei ar fi scris o carte despre familia noastră?

Aş fi citit-o cu inima strânsă. Cred că aş fi plâns, pentru că simplul fapt de a scrie povestea morților noştri este frumusețe în sine. Să-i aduci pe morți în prezent nu poate fi rău niciodată.

Dacă nu-i aduci, mor şi mai mult.

Nu se poate să moară şi să tot moară, mai ales când stă în puterile tale să eviți asta.

Cu siguranță că Benito are în inimă un altar unde stau părinții lui, unchiul şi mătuşa mea, şi el îi contemplă în fiecare zi. Benito nu a simțit nevoia să scrie o carte, îi e suficient să-i

---

[3] „Primo hermano”, în spaniolă. Pentru a se putea înțelege continuarea, trebuie precizat că „hermano” înseamnă „frate” (n.tr.).

poarte în inimă pe José şi pe Adoración. Îi invidiez austeritatea, încrederea nestrămutată a inimii lui.

Mie nu-mi era îndeajuns să-mi port părinții în inimă; eu a trebuit să le actualizez viețile şi poate că tocmai de asta Benito s-a uitat la mine într-un fel care includea, mai mult decât un reproş, o dureroasă intuiție a slăbiciunii mele umane. Dar fără slăbiciunea asta a mea, nu ne-am fi revăzut niciodată.

Nu aş fi văzut niciodată zâmbetul inocent şi bun al fiului său, chiar dacă l-am văzut numai pentru o secundă.

Nu, nu a fost atât de blamabil, sau de stupid, sau de nepotrivit ceea ce am făcut.

A avut sens.

Incredibil este că nu cred să fi luat eu acea decizie.

Cine a luat-o?

Poate că decizia aia nu a venit din cele mai inexplicabile întunecimi, poate că morții nu mai interferează cu viitorul din trecutul lor dureros. Dacă nu aş fi scris o carte despre familia mea, nu i-aş fi revăzut pe verişorii mei.

Nu aş mai fi ştiut nimic de ei.

Să ştiu de ei este important.

Să ştiu că sunt vii, că se bucură de viață şi că bezna din care venim cu toții s-a luminat puțin până la urmă. Părinții lor erau frați. Noi nu mai suntem nimic. Legătura a dispărut, ca să nu mai zic de cea dintre copiii lor şi ai mei. Şi, brusc, apare un roman în care apărem toți şi legătura se reface.

Romanul acela părea o euharistie.

O speranță în mijlocul muțeniei universale.

Faza e că mulți dintre verişorii mei, dintre cei care au mai rămas din familiile părinților mei, au citit cartea.

Şi iată cum o familie care nu a însemnat nimic niciodată, care niciodată nu a fost exemplară, care nu mai ştia ce înseamnă fraternitatea, care îşi distrusese memoria comună, o familie în care nu mai existam unii pentru alții, acum e cunoscută public.

E ciudat, clar.

E o ciudățenie care mă fascinează.

Nu ne puteam privi în ochi eu şi Benito, nici nu ne-am îmbrățişat, doar am dat mâna.

Totuşi, el purta carnea mamei mele, aşa cum eu purtam carnea mamei lui, pentru că mamele noastre au fost surori. Iar trăsăturile lui erau asemănătoare cu ale mele. Această asemănare anatomică era ceva real şi biologic. Nu mai aveam o relație familială, ci biologică, singura care e sigură, tulburătoare şi indiscutabilă.

Benito semăna mult cu Monteverdi, unchiul lui, fratele mai mic al mamei sale. Marele Monteverdi care a rămas holtei, a murit singur, a murit beat de secrete de familie. Bietul Monteverdi. Noroc şi suferință totodată, şi zic noroc pentru că eroismul de a muri fără să ştii de ce ai trăit mă copleşeşte în momentul acesta.

În familia mamei mele au fost şase frați, numai eu mi-i mai amintesc.

Mai trăieşte unul singur, îl cheamă Cristóbal. Copiii lui, aşadar verişorii mei, insistă să mă duc să-l văd, dar eu nu vreau. Copiii lui Cristóbal au citit romanul şi imediat au vrut să mă duc să-l văd, dar nu pot, nu am curaj, nu am forța de a sfida faptele, pentru că de fapt am inventat totul.

Numai el a mai rămas.

A mai rămas numai Cristóbal, pierdut într-un apartament închiriat de la stat, la periferia Madridului, aşteptând să-i sune ceasul.

Iar odată cu el vor dispărea toți frații.

Nimeni nu şi-i aminteşte cu pasiunea cu care mi-i amintesc eu. Dacă nici pasiunea asta nu e dragoste, atunci cineva să-mi spună ce-i.

57

Familia din partea mamei era diferită de cea din partea tatălui, foarte diferită. Mereu mi-au plăcut mai mult cei din partea tatălui, dar ce mai contează asta, cui să-i mai pese de

această preferință când toate ajung cenuşă, e o vanitate aproape ridicolă.

Dar printre rudele mamei au fost doi îngeri: mătuşa Reme şi soțul ei. Până şi în trecut se duce un război. Morții unei familii luptând împotriva morților din cealaltă familie, pentru a vedea cine obține cel mai bun loc în memoria mea.

Exact în clipa când scriu astea, Lucía, verişoara mea primară, fiica lui Rahma, îmi trimite pe WhatsApp fotografii cu bunica mea.

Şi fotografii cu tata şi cu fratele lui, amândoi au lucrat la aceeaşi firmă. Îi retrimit fratelui meu fotografiile. El îmi răspunde întrebându-mă de unde am scos fotografiile alea. Fratele meu zice: „Ce elegant e tatăl tău în fotografia asta”.

Nu spune „ce elegant e tata”.

Iar asta este foarte important.

În alegerea de a spune „tatăl tău” în loc de „tata” stă întregul mister al familiei.

Nu am vrut să împărtăşim sau să exteriorizăm legăturile.

Am preferat să fim singuri, fiecare cu legăturile lui. Şi cred că alegerea asta a fost specială, diferită, originală. A fost o alegere determinantă, ne influențează la infinit.

Când mama vorbea cu mine despre tatăl meu, nu spunea niciodată „tata”, iar tata făcea la fel în cazul mamei, nici el nu zicea „mama”. Mereu zicea „maică-ta”.

Nu a zis niciodată „întreab-o pe mama”.

De asta, acum, fratele meu îmi spune „ce elegant e tatăl tău în fotografia asta”.

Dar eu i-am răspuns „da, ce elegant e tata”. Şi probabil că răspunsul meu pe WhatsApp l-a pus pe gânduri. Şi a înțeles perfect ce voiam să-i spun.

Ce s-a întâmplat în viața celor trei frați de au ajuns să rupă legăturile primite la venirea pe lume în aceeaşi familie?

Iată-i pe toți trei:

E o fotografie din anii cincizeci. Nimeni nu ştie dacă din 1951 sau 1958, cu siguranță a fost făcută în acel interval, dar nu e datată. Cei rămaşi în viață se dau de ceasul morții pentru o cât mai exactă datare a trecutului. Cred, pentru că sunt ghicitor, că este din 1954, cam pe-acolo.

Conversațiile dintre cei trei frați din ziua când a fost făcută fotografia au fost uitate, au dispărut. Dar e cert că ele au existat.

Acele conversații continuă în trecut, pentru că trecutul e un act de frumusețe. Am făcut un pas înainte, un pas uriaş, şi frumusețea mi-a apărut drept singura explicație a misterului vieții.

Fiecare dintre cei trei avea o viață de dus la capăt, şi totuşi, iată-i acolo, împreună.

Împreună, cei trei frați.

Bach la stânga, Rahmaninov la dreapta. În mijloc, mătuşa mea, Esmeralda, căreia nu i-am dat niciun supranume de muzician în cartea asta pentru că nu am curajul necesar, pentru că trăieşte şi pentru că am văzut-o o singură dată în viața mea.

De fiecare dată când bunica mea îi vedea împreună pe toți trei, trebuie să se fi simțit fericită şi binecuvântată.

Dar bunicul meu, oare mai trăia?

Da, într-adevăr, mai trăia când a fost făcută fotografia. E un exorcism ceea ce fac eu aici, e cea mai lungă călătorie cosmică făcută vreodată de un om.

Râd de călătoriile spațiale.

Râd de călătoriile pe planete sau stele aflate la milioane de ani lumină de Terra.

Călătoriile alea sunt o nimica toată.

Cea mai mare călătorie este în împărăția unde se află ele, ființele pe care le-am iubit şi care au plecat, lăsându-ne vulnerabili pentru totdeauna.

Ziua în care a fost făcută fotografia putea fi una de primăvară sau de toamnă, de la jumătatea lui mai, sau de la începutul lui octombrie. Deduc din hainele cu care sunt îmbrăcați. Sau poate că era iunie, căci ea, mătuşa mea, poartă mâneci scurte, sau poate că o fi fost jumătatea lui septembrie.

Dintre cei trei, numai ea mai trăieşte.

Cei doi frați au murit.

Esmeralda trăieşte într-un oraş spaniol, dar numele lui nu mi-e cunoscut.

Bach şi Rahma au murit, da, aşa este, au murit departe unul de celălalt. Mai întâi a murit Bach, apoi Rahma.

Pentru mine, cei trei din fotografie au fost ultimii trei romantici: cel din dreapta este Lord Byron, femeia din mijloc este Mary, iar bărbatul din stânga este Percy B. Shelley.

58

Încerc să dorm tot mai mult, imaginea patului meu mă linişteşte, îl simt ca pe locul în care dispar. Mă droghez pentru a dormi mai mult, pentru ca Arnold să tacă, recunosc asta cu seninătate, pentru că asta este ceea ce se întâmplă. Pentru ca Arnold să dispară. Singurul țel al vieții mele este de a-l face pe Arnold să dispară. Bănuiesc că asta li se întâmplă multor oameni de vârsta mea. Într-o zi, l-am auzit pe un prieten spunând că soția lui, care e scriitoare, a ajuns dependentă, pentru că făcea abuz de pastile ca să poată dormi.

Atunci când dormi, nu mai eşti nici vinovat, nici nu mai poți comite greşeli, fiind în acelaşi timp viu. Cât timp dormi, nu eşti mort. Nu trebuie să faci față nici nemulțumirii, nici frustrării, nici eşecului, pentru că dormi, dar eşti prezent.

Să dorm cât mai multe ore a ajuns să fie, în viața mea actuală, un obiectiv militar pentru sănătatea mea fizică şi psihică.

Li s-a întâmplat multor oameni, oameni care încearcă să scape prin somn de eşecuri, aşa cum s-a întâmplat cu Marilyn Monroe sau Amy Winehouse. Nu luau pastile pentru a se trezi odihnite şi a merge mai departe; le luau ca să scape de vocile, faptele, decepțiile şi nenorocirile personale.

Fireşte că pastilele astea ne mănâncă neuronii, dar m-au ajutat să-mi văd patul ca pe un drum spre locuri extraordinare.

Acolo voiam să ajung, în acele locuri.

Nu e vorba de visele ciudate pe care le am, toată lumea are vise ciudate, ci de profunzimea pe care o găsesc în pat, iar acea profunzime creşte în camerele de hotel, acolo unde a fi singur înseamnă a fi aproape de pacea sufletească. Iubesc aşternuturile. Să-mi întind picioarele goale până la capătul plăpumii, să simt acel spațiu neexplorat şi apoi să încep să-mi amintesc toate paturile în care am dormit.

Cât de singur am ajuns, locul ăsta este aproape un altar.

Nu mi-aş fi putut imagina că voi reuşi să trăiesc cu sentimentul ăsta, care pentru mulți este natural. Cât de singură trebuie să se fi simțit mama după ce a rămas văduvă. Mi-o închipui în altarul în care mă aflu eu.

Toți suntem apăsați de propriul nostru Arnold. Arnold, dătătorul de altare. Nu există bărbat şi nici femeie care să nu aibă un Arnold.

Somnul te apropie de morții tăi, ei te ating când dormi.

Nu îndrăznesc să te atingă când eşti treaz, te ating când te prăbuşeşti în abisul acela.

Să dormi fără întrerupere multe ore, ca atunci când erai copil, şi să te trezeşti pentru a continua să fii plin de entuziasm, să te trezeşti plin de bucurie, căci atunci trupul tău era proaspăt şi sufletul la fel.

59

Uneori mă gândesc că n-am ştiut să înțeleg nimic. Iar acum, când am cincizeci şi şase de ani şi peste şase luni voi face cincizeci şi şapte, văd că din cenuşa trecutului meu se înalță o dorință şi nu ştiu ce este.

Crezusem că am văzut multe în viață, dar era o minciună. Nu văzusem nimic, până când nu am dat peste asta, ceva cu totul nou, şi care tocmai mi s-a arătat.

Este frumusețea.

Frumusețea care se dovedeşte a fi ultima invitată în viața mea. O caut peste tot, e nouă în inima mea.

Viața oricărui om este chemată să descopere frumusețea şi frumusețea este peste tot, în toate locurile vizibile şi invizibile.

Astăzi sunt la Zürich, mă aflu aici pentru că Mo a fost invitată să predea un semestru la universitatea de aici. Am senzația că mă târăsc prin lume. Nu că aş călători prin lume. Nu vreau să călătoresc. Cel care călătoreşte, nu-şi apropriază ceea ce vede. Îmi place expresia „mă târăsc prin lume” pentru că înseamnă să călătoreşti cu inima în țărână.

În după-amiaza asta mă întorc la Madrid.

În aceste zile la Zürich am fost obsedat de lac. Foarte mulți oameni s-au refugiat în oraşul acesta, oameni care fugeau, sau oameni care nu aveau altundeva unde să meargă, dezertori, revoluționari, scriitori, pictori, artişti, filosofi, aristocrați faliți, exilați de toate soiurile. Scriitorul irlandez James Joyce este îngropat aici; la fel şi Elias Canetti. Sunt unul lângă celălalt. Le-am văzut mormintele azi-dimineață. Tot în Zürich a apărut şi dadaismul, care ura convențiile, lua burghezia în răspăr şi căuta o libertate care nu există, dar cel puțin o căuta. Se spune că poetul dadaist Tristan Tzara şi revoluționarul Lenin, care a locuit aici în 1916, au jucat o dată şah fără să ştie nimic unul despre celălalt, aşa cum joacă doi necunoscuți, din întâmplare. Dadaismul este tinerețea secolului XX. Apoi ni s-a dat nouă să trăim maturitatea şi bătrânețea secolului.

Dacă tot au fost la Zürich atâția oameni celebri, mi-ar fi plăcut ca şi mama şi tata să fi fost la Zürich. Şi, ca de obicei, mi-a venit în minte întrebarea cum ar fi fost viața mea dacă tata şi mama s-ar fi născut şi ar fi trăit la Zürich.

Aşa îi port cu mine, inventându-le vieți noi în care apar mereu şi eu. M-am gândit că Bach ar fi fost ceasornicar, iar Wagner vânzătoare la ceasornicărie, sau invers, nu contează. Important este să fie împreună. În Zürich, totul ține de ceasuri. Întregul oraş este o vitrină cu ceasuri de lux.

Să dai timpului luxul timpului, asta înseamnă ceasurile de aur.

Poate că nemurirea este un lac cu un mic cuter în mijlocul apei, într-o zi cu soare cu dinți, un soare încețoşat, cu lumină

puternică, dar nu caldă, o lumină mai degrabă rece din cauza brizei, un soare amestecat cu vestirea sosirii lunii, ca şi cum apusul ar fi prezent deja, iar cuterul ar emana un miros sfânt de lemn, lemnul din care s-a făcut ambarcațiunea aceea, şi pe punte ar sta o familie, un bărbat, o femeie şi copiii lor, iar copiii s-ar uita la părinții lor cu o sclipire rea în ochi, o sclipire care vorbeşte despre moarte şi pierdere, iar cuterul s-ar mişca lent, câțiva pescăruşi ar coborî din cer şi s-ar lăsa pe apă şi, din când în când, mama ar arăta cu degetul spre cer, indicând un loc anume, apoi şi-ar lăsa mâna în jos încet, până ar scufunda-o în apă şi ar simți răceala apelor provenite din zăpada topită a iernii.

Toate astea le-am văzut pe lacul din Zürich.

Mi-am văzut familia într-un punct al eternității.

Mă sperie stăruința ideii de sinucidere, nu-mi dă pace nicio clipă. Şi sinuciderea se moşteneşte. Avem cuvinte noi: „biologie”, „genetică”, „ADN”, sunt metafore futuriste, sunt cuvinte avangardiste pentru a numi ceva ce a fost dintotdeauna acolo: întunecata forță a vieții care trece de la părinți la copii, de când a apărut inteligența omenească pe pământ.

Pentru că la sfârşitul timpului vom descoperi că Adam şi Eva au fost adevărați, au locuit în casa ta, pentru că au fost tatăl şi mama ta.

Iar acum trebuie să plec din Zürich.

Mi-am făcut bagajul, un geamantan micuț, iar străzile sunt scăldate de soare. Mo stă pe canapea şi citeşte, aşteaptă să vină clipa despărțirii.

Ea va rămâne la Zürich, eu voi pleca cu avionul, mă voi înălța până la nori, voi zbura peste Alpi, iar ea va sta în continuare acasă, vom fi la mii de kilometri distanță, dar frumusețea va continua să trăiască în inimile noastre.

Odată găsită, nu mai pleacă.

O să mă uit la ea în fotografiile de pe Facebook, pentru că îmi place să mă uit la fotografiile cu ea, în acele fotografii Mo se

transformă într-o altă femeie; poate că acesta este unul dintre marile ei mistere.

Mereu i-am spus lui Mo că aparatul foto o iubeşte.

Când spunem că o persoană e fotogenică sau că aparatul foto o iubeşte, nu suntem conştienți că de fapt cine ne iubeşte este lumina soarelui, căci asta înseamnă fotografia: iubirea luminii pentru corpul tău, căderea luminii asupra cărnii tale trecătoare.

Aşa că mă uit la fotografiile cu Mo şi văd în ele o altă persoană.

Când o am în fața ochilor, este ca şi cum nu aş vedea-o pe de-a-ntregul, de aceea mă uit la poze cu ea.

Şi mă îndrăgostesc de pozele alea.

Iar Arnold se îndrăgosteşte şi el.

60

În momentul acesta, mă aflu într-un oraş numit Póvoa de Varzim, în Portugalia. Din camera mea de hotel contemplu oceanul. E înspăimântător, plin de valuri violente. Oricare dintre valurile alea m-ar putea ucide.

E Atlanticul.

Oceanul e o preajmă, o avertizare, o capcană, o armată care încercuieşte pământul, o prezență a vidului cosmic.

Îmi amintesc de poezia lui Eliot.

Morții mă cheamă din nou. Şi pe Eliot îl chemau morții, îi vedea pretutindeni. Cum să nu îi vezi pe morți dacă vrei să vezi viața.

Moartea te face dependent de ea.

Valurile alea furioase mă sfidează.

Îl sun pe Bra. Îmi răspunde. Vorbim şapte minute care-mi alină sufletul.

Închid telefonul, sunt lungit pe pat. Îmi las telefonul pe piept ca şi cum ar fi fost un pistol, un crucifix, un pumnal, un sacrament.

Aud un zgomot, foarte slab, dar îl aud. Mă ridic din pat şi încerc să-mi dau seama de unde vine. Îmi lipesc urechea de pereți. Nu pare să vină din camera alăturată. Celălalt perete e exterior, dă spre scara de incendiu. Deschid uşa camerei mele şi mă uit la scara de incendiu.

Este o scară obişnuită, lipită de clădire, inertă, ruginită, mâncată de umiditate şi de sarea marină.

Mă întorc în cameră cu un sentiment de neajutorare amestecat cu o senzație de excentricitate.

Nu reuşesc să localizez zgomotul.

Îmi amintesc de cuvintele psihiatrului meu american: de multe ori, aceste obsesii sunt în legătură cu ceva mai ascuns care se întâmplă în inconştientul nostru. Ştiu că asta-i adevărat, aceste zgomote mă anunță că există ceva acolo, jos, care-mi aminteşte că încă există.

Ce este?

Alți oameni nu trăiesc într-o asemenea agitație continuă, pentru că viața mea e aşa, o continuă agitație, o coborâre în camerele aflate sub corpul meu.

Arnold peste tot.

Zgomotele alea sunt amintirea Răului, amintirea prezenței omului, prezenței nedreptății, prezenței nefericirii. Acesta este un alt cuvânt care apare mereu în viețile oamenilor: nefericirea.

Nu ştiu ce caută acolo nefericirea.

Ce este nefericirea?

Este Arnold.

Aud din nou zgomotul acela. Ies pe coridor. Sunt la etajul zece. Pe măsură ce înaintez pe hol, se aprind luminile, mereu sunt surprins de automatizarea asta atât de prezentă în hoteluri şi care are ceva de supranatural. Brusc, când trec prin fața unei camere, aud gemete.

Sunt doi oameni care fac dragoste. Îi aud, pe el şi pe ea, o voce de bărbat şi una de femeie. Vorbesc în portugheză. De fapt, nu vorbesc, murmură. Mă simt uşor scandalizat. Îi aud şi nu pot evita să nu mă întreb cine or fi.

Plăcere este ceea ce simt?

Ce este plăcerea?

Ea țipă, el scoate nişte monosilabe.

Se aude pe tot coridorul.

Mă gândesc la camerista care va trebui să curețe resturile acestei scene de dragoste. Transpirație, spermă, mirosuri, fluide, prosoape, aşternuturi umede.

Ce mai există dincolo de toate astea? Există ceva undeva?

Voința de a fi în alt corp este voința morții, mereu a fost aşa pentru mine. În afară de situația în care celălalt corp este uns prin taina căsătoriei. N-am crezut niciodată în Dumnezeu, dar cred în instituția căsătoriei. Pare a fi o credință cu care m-am trezit peste noapte, pentru că-mi amintesc că am scris împotriva căsătoriei, am chestionat de mii de ori căsătoria şi totuşi, acum mi se pare un spațiu al adevărului. Poate că mă gândesc la căsnicia părinților mei, care a fost perfectă. Căsătoria a apărut pe lume pentru a ne apăra de noaptea sălbatică a tuturor morților, sau de neajunsul de a fi unul singur. Acest neajuns de a fi unul singur şi de a te transforma în iluminarea de a fi doi se împlineşte prin căsătorie.

Nu mă refer la cununia bisericească, evident.

Vorbesc despre relația ancestrală între doi oameni, al căror sex nu contează, ci contează uniunea.

Uniunea este frumusețea.

Căsătoria a apărut pe lume ca să nu mai fim unul, ci să devenim doi.

Aşa cum au făcut tata şi mama.

Nu mai vreau să continui să aud gemetele astea. Îmi vine să bat la uşă şi să le spun amanților: „Bună, sunt preotul, am venit să vă cunun. Pentru că ştiu că nu sunteți cununați. Dacă ați fi, nu v-ați trage-o cu atâta patimă. Dar dragostea asta, făcută aşa, cu atâta pasiune, fără să fie prin mijlocirea căsătoriei, vă va ucide”.

Vă va ucide.

De asta sunt aici, ca să vă cunun.

Aveți nevoie de linişte sufletească.

Pentru că niciun om nu poate să dăinuiască în pasiune, s-ar putea ca Bach să fi ştiut asta în anumite momente din viața lui, s-ar putea ca tocmai să-mi spună asta cu ajutorul zgomotului din camera mea, pentru că zgomotul din camera mea m-a făcut să ies pe coridor şi să aud gemetele amanților.

Gemetele amanților sunt ridicole. Invenția voluptății a fost doar atât, o invenție. E numai biologie.

„Intră şi cunună-i”, îmi zice Bach zâmbind.

„Căsătoreşte-i ca să aibă linişte, căci căsătoria ne dă linişte sufletească.”

Când eram copil, credeam că Dumnezeu se căsătorise cu Fecioara Maria. Îmi amintesc că la prima mea comuniune nu exista în mine niciun principiu religios în afară de vanitate. Vanitatea, mereu cu vanitatea de gât. Voiam ca Isus Cristos să coboare de pe cruce şi să-mi spună ceva, să-mi spună „tu eşti alesul”.

Acum am cincizeci şi şase de ani, am Atlanticul în față şi singurul absolut care-mi rămâne de cunoscut este moartea, pe care l-aş putea cunoaşte chiar acum, căci valurile sunt imense. În zece minute aş muri înecat. Nu cred. Ştiu să înot, aş lupta pentru viața mea. Ar dura mai mult de zece minute.

Ar dura două ore.

Două ore de chin, poate mai puțin, poate patruzeci de minute; există minunea asta de a măsura lucrurile.

Timpul se poate măsura, suferința nu.

Mă mâhneşte mulțimea de valuri care ajung pe plajă, o mulțime furioasă, milioane de valuri din toate oceanele Pământului care mor pe plajă fără să aibă conştiința a ceva şi bine că nu o au. Dar toate aceste valuri uriaşe din fața mea sunt de o frumusețe cumplită, aici, în Póvoa de Varzim, valuri care mă cheamă.

Totul mă cheamă.

Tata a fost cel care mi-a arătat marea şi nu mă pot întoarce la clipa aia, la acea prezentare, la ziua când tata m-a dus să văd marea.

Singura modalitate de a poseda valurile acelea este să le fac să se spargă de corpul meu, de fața mea, de brațele mele.

Toate ființele umane care se căsătoresc în clipa asta sunt bucuria. Căsnicia părinților mei a însemnat onestitate, stabilitate, fermitate, edificare. A fost un castel. Au construit un castel. Aşa că trebuie să-i pomenesc şi din perspectiva căsniciei, pentru că au fost căsătoriți.

Uitasem de acea perfecțiune care i-a ajutat să-şi împlinească viețile: erau căsătoriți. Datorită căsniciei, trecerea lor prin lume a avut delicatețe şi stabilitate.

„Stabilitate” este un cuvânt fundamental în viața omenească. Stabilitatea este frumusețe şi bucurie.

Pe lângă cuvântul „stabilitate”, mai este unul foarte frumos: „sorginte”.

S-au căsătorit pe 1 ianuarie 1960, dar au ascuns data, au aruncat-o în mare, în valuri, în valuri ca astea pe care le am acum dinainte. Valurile din 1960 sunt aceleaşi valuri în 2019.

Legătura lor prin căsătorie a fost tot ce au avut mai trainic în viețile lor şi din trăinicia aceea am apărut eu şi fratele meu. Legătura aceea dintre ei nu era niciodată rostită, dar exista. Cum poate fi ceva nerostit esența şi motorul vieții?

Aşa a fost.

Oamenii vorbesc puțin despre căsniciile lor, de multe ori le ascund, deşi sunt tot ce li s-a întâmplat mai important în viață. Faci cunoştință cu o persoană şi în loc să-ți vorbească de căsnicia ei, începe să-şi vorbească despre locul de muncă, sau de călătorii, de politică, de fotbal, de filme sau de economie.

Ne e teamă să vorbim despre ceea ce ne provoacă teamă. Căsnicia ne stârneşte teamă, căci este teama însăşi.

Ar fi trebuit să ne fie de ajuns să fim căsătoriți, dar cineva a conchis că asta nu-i de ajuns.

De unde mă aflu acum, în Póvoa de Varzim, faci cu maşina mai puțin de jumătate de oră până la Porto.

Am toată ziua liberă, e sâmbătă. Aşa că m-am urcat într-o maşină care m-a dus la Porto.

Au trecut aproape şaisprezece ani de când am fost la Porto, în Săptămâna Mare din 2003. Acum e februarie, 2019, atunci era aprilie, 2003. Cumpăraserăm o maşină, un Renault şi am mers toată familia în Portugalia.

Îmi amintesc foarte bine călătoria aceea. Bra şi Valdi erau nişte țânci, fireşte. Sunt sigur că nu-şi mai amintesc. Aveam un chef nebun să probez maşina aia şi să merg undeva cu ea, oriunde.

Am mers în Portugalia toți patru.

Acum sunt singur.

Fac o analiză sumară, încerc să îmi dau seama cine am fost în 2003 şi cine sunt acum, în 2019.

Nu văd legătura, nu găsesc uşa care duce de la un bărbat la alt bărbat, uşa aia ar trebui să fie un corp.

Ar trebui să fie corpul meu.

Mă uit la râul Duero şi îmi amintesc că în 2003 am fost fascinat de delta lui. Verbul „a fascina” nu se potriveşte clasei mele sociale. Cei din clasa mea folosim „a plăcea”. Nu m-a fascinat nimic în viața asta pentru că nu mi-am putut permite, mie lucrurile mi-au plăcut, dar nu m-au fascinat. Tata nu a folosit niciodată „a fascina”, iar mama nici nu ştia ce înseamnă verbul acela. Totuşi, am sfârşit prin a-l folosi, şi de fiecare dată când îl folosesc, mă îndepărtez de Bach şi Wagner, iar asta mă îngrozeşte. În prezența lor, niciodată n-am folosit cuvinte pe care ei nu le cunoşteau.

Suntem felul în care vorbim şi trebuie să rămânem fideli acelui fel de a vorbi, pentru că este patrimoniul nostru moral. Nu avem altul. Oamenii ca mine nu pot folosi „a fascina”, plus o grămadă de alte cuvinte de care am fost jefuiți în noaptea istoriei.

Am venit la Porto cu un prieten. Suntem de aceeaşi vârstă.

Îmi spune întâmplări din viața lui şi eu îi spun din viața mea, printr-o înțelegere tacită, bazată pe generozitate şi atenție. Dacă ți se fac mărturisiri, faci şi tu mărturisiri şi aşa timpul trece mai repede, nici nu-l simți, căci mărturisirile au ceva de tauromahie. Înserarea se lasă peste Porto. Şi pentru că ne considerăm destul de străini unul de celălalt, ne facem tot mai multe mărturisiri. Prietenul meu îşi deschide sufletul, eu îl deschid pe al meu.

Ne oprim la o terasă. Beau o Coca-Cola zero, el bea o bere.

Oraşul e acolo, înserarea face tot mai mult loc nopții şi-mi vin din nou în minte amintirile din călătoria aceea din 2003. Bra şi Valdi erau foarte mici, De atunci au trecut şaisprezece ani şi copiii ăia sunt acum bărbați şi enigma asta a transformării unui copil într-un bărbat mă uluieşte, mă entuziasmează şi mă înnebuneşte.

Pentru că un copil nu-şi poate aminti cum era când era copil. Are nevoie ca părinții lui să-i spună cum a fost. Niciodată n-am putut să mă văd copil. Tata şi mama mi-au povestit câte ceva, după ce am crescut.

Nici Bra şi nici Valdi nu au cum să ştie cum a fost acea călătorie la Porto, în 2003. Doar eu ştiu. Aştept să mă întrebe cum a fost. Când eram deja adult, tatălui meu îi plăcea mult să-mi povestească despre unele dintre călătoriile pe care le-am făcut când eram copil. Nu vreau să zic că-mi spunea multe chestii, câteva fraze, acolo, dar erau fraze de aur care mi se întipăreau în inimă: „Când am fost la fratele meu, în Lugo, de Săptămâna Mare, în 1970, mâncai doar calamar prăjit, nu mâncai altceva nici în ruptul capului, numai calamar”.

Atunci, în 1970, mă privea cu o duioşie cum nu am mai văzut niciodată de atunci. De asta sunt obsedat de toate aceste amintiri, care vor sfârşi prin a mă ucide, amintiri întemeiate poate pe o singură întrebare: de ce m-a iubit tata atât de mult?

Nu am meritat.

Drumul acela l-am făcut cu maşina tatei, un Seat 124 recent cumpărat. Un drum de o mie de kilometri.

Mă uit la prietenul meu care-şi vede de bere. Mă uit la coca-cola mea şi acum văd limpede un motiv pentru a continua să trăiesc: să aştept, să aştept ca fiii mei, într-o bună zi, să vrea să afle cum a fost acea călătorie.

Şi atunci o să-mi amintesc de acea frază sfântă izvorâtă de pe buzele de aur ale tatălui meu, de privirea lui minunată, de nesfârşita lui iubire pentru mine, căci din iubirea lui nesfârşită au răsărit cuvintele astea: „mâncai numai calamar prăjit”.

Am mâncat pentru tine, tată, pentru ca într-o zi fraza aia şi faptul că mâncam numai calamar prăjit să fie pasajul acesta prin care vii la mine.

62

Mai târziu, la hotel, stând în fotoliu şi auzind marea în depărtare, cu briza intrând prin uşa deschisă a balconului, am început să mă gândesc la moarte, să mă gândesc cu adevărat.

Nu la moarte în general, ci la a mea.

Cum va fi?

Oamenii nu ştiu să se gândească la propria moarte: de câte ori se gândesc la moarte, se gândesc la moartea celorlalți, la a altora, oameni pe care i-au iubit sau i-au disprețuit, dar nu la cea proprie.

Nu ştim să facem acest exercițiu de inteligență. Nu e plăcut să-l faci.

Mă joc cu ideea că e un pistol pe masă. Armele trebuie să miroasă a ceva, a metal, a fier, a vaselină. Îmi imaginez mirosul ăla, sunt foarte sensibil la mirosuri. Pentru că viața a fost, înainte de orice altceva, un miros. Mirosul unei arme de foc e de neuitat. Mirosul ăla îți rămâne pe degete.

Când am făcut armata, mi-am dat seama cât de ucigaş e un glonț. Până nu vezi, nu-ți poți închipui ce face un glonț. O împuşcătură e o abstracție până când vezi ce face. La poligonul de tragere era o veche grindă de fier, rămasă acolo de la vreun şantier. Era alături de țintele la care trăgeam. Într-o zi, când

m-am dus să verific ținta în care trăsesem, m-am uitat atent la grindă. Avea urme de gloanțe care nu nimeriseră ținta. Gloanțele alea făcuseră nişte găuri perfecte în grinda de fier. Mi-am imaginat găurile alea, perforările alea într-un corp omenesc. A fost ca o revelație. Am înțeles mai bine moartea cauzată de armele de foc.

Armele de foc au avantajul de a te duce în pragul morții în cea mai rapidă manieră imaginabilă. Creează simultaneitate între viață şi dispariția vieții. De aceea sunt interzise peste tot, mai puțin în Statele Unite, unde pasiunea aceea pentru imediatețea morții încă nu a fost prescrisă.

Mi-au venit în minte Ernest Hemingway şi Mariano José de Larra. Ambii s-au sinucis aşa, cu arme de foc. Mi-am amintit şi de preşedintele chilian Salvador Allende, care s-a sinucis la 11 septembrie 1973, ca urmare a loviturii de stat împotriva guvernului său şi a sălbaticului atac armat asupra palatului La Moneda. Stânga nu a recunoscut sinuciderea lui şi timp îndelungat a susținut că fusese asasinat de militarii care dăduseră lovitura de stat. Acum se acceptă că Allende a decis să-şi tragă un glonț şi gestul acesta conține mai multă onestitate decât presupusa sa asasinare de către militari, căci nu le-a dat nicio opțiune, iar asta contează. Contează mult pentru că presupune un act de conştiință, în care capitularea nu e nici măcar o ipoteză. Cine nu se sinucide speră în adâncul său să nu fie ucis de ceilalți, deschizând astfel uşa rugămințiii de îndurare. Allende nu a vrut să lase loc nici măcar sugerării unei ipotetice îndurări, nu a vrut să ajungă să depindă de o decizie, nu a vrut nici măcar să se uite în ochii mizerabililor care veneau să distrugă democrația. Nici să-i insulte, nici să le vorbească, nici să le spună pe nume, nici să-i condamne, nu a vrut nimic. De aceea, glonțul care i-a împrăştiat creierii a fost un glonț bun din punct de vedere moral, un glonț curajos, plin de necesitate. De fapt, au fost două gloanțe, pentru că Allende s-a folosit de arma sa automată pentru a se împuşca în cap şi în față. Cele două gloanțe i-au distrus oasele feței. Legiştii au constatat că fața îi

era de nerecunoscut. Autopsia lui Allende a revelat ceva surprinzător: preşedintele chilian avea ficatul, inima, rinichii şi plămânii în stare bună de sănătate, ca şi cum ar fi fost organele unui tânăr, ceva destul de rar la un bărbat de şaizeci şi cinci de ani.

Faptul că avea organele sănătoase înseamnă, în mod simbolic, că democrația are de-a face cu bucuria, aşa vreau eu să văd lucrurile. Ar mai fi putut să trăiască încă mulți ani. Dată fiind sănătatea organelor sale interne, Allende ar fi ajuns nonagenar.

Mă emoționează luciditatea lui Allende, mă emoționează că nu a şovăit nicio clipă. Ştia foarte bine ce are de făcut şi determinarea lui continuă să ne inspire. Pe mine mă inspiră, îmi spune că există oameni care au meritat să trăiască, oameni care călăuzesc omenirea spre un loc plin de demnitate.

Nu se poate trăi fără demnitate.

Continui să mă joc cu ideea pistolului pe masă, cu greaua lui arhitectură de fier, cu prezența lui impunătoare. Glonțul şi împuşcătura reprezintă zecimea de secundă în care corpul trece de la conştiență la inconştiență.

Dar ce-ar zice tata dacă m-ar vedea apărând lângă el cu o gaură în tâmplă.

Bach nu m-ar mai iubi.

Nu pot să o fac datorită lui.

Puterea ta ajunge până acolo, în acel necunoscut loc al conştiinței mele. Un mort îmi interzice să mă sinucid.

Nu ți-ar plăcea deloc să ajung la tine în asemenea condiții, cu un „nu” spus vieții prin împuşcarea corpului pe care tu şi mama mi l-ați dat. Nu pot să o fac datorită vouă.

Datorită vouă, care sunteți morți.

Dar aş putea-o face din cauza celor care sunt în viață. Pentru că cei vii nu mi-au dat nimic.

Numai voi doi, care nici nu mă aşteptați, nici nu vă amintiți, pentru că inventez totul; îmi imaginez că încă mă auziți, pentru că asta mă ajută să rămân în viață, să ajung la ea, la bucurie.

Normal că ştiu că inventez totul, că nu mă auziți, normal că ştiu că nimic nu a fost aşa cum povestesc eu, ştiu că nu a fost atâta iubire, ştiu că totul a fost banal, ştiu că îmi doresc la nebunie să inventez această poveste de iubire, să-mi inventez viața, care nu e aşa cum o povestesc eu, pentru că cel care povesteşte e Arnold, acea ființă posomorâtă şi totodată mult prea luminoasă.

Niciodată nu va fi din disperare, nici din tristețe, nici din cine ştie ce nenorocire.

Va fi din iubire de frumusețe.

Va fi pentru frumusețe.

Şi pentru că bucuria dispare din inima mea.

Nu cred că frumusețea li se arată oamenilor în tinerețe, nici în floarea vieții. Se arată când totul începe să dispară. Se arată la vârsta de cincizeci şi cinci, cincizeci şi şase sau cincizeci şi şapte de ani. Atunci, la vârsta aceea, începe să se lase văzută frumusețea care a stat ascunsă atâta vreme.

E de râsul lumii că tocmai eu mă gândesc la gloanțe, la găuri în corp, la grinzi perforate. Tocmai eu, care când mă duc la dentist mi se pare că mă duc la tăiere, eu, care nu suport nici cea mai mică înțepătură de ac în gingie, eu, care atunci când îmi schimb ochelarii, nu suport jetul de aer în pupile.

Şi pe de altă parte, de unde naiba să fac eu rost de un pistol.

Nu e de vânzare la Carrefour, nici la Hipercor, nici la Zara.

63

Am tuşit toată noaptea. Tusea nu m-a lăsat să dorm. Răcelile sunt cea mai indescifrabilă chestie din lume. Nimeni nu ştie, în realitate, ce sunt. Cu atât mai puțin medicii. Cred că sunt o amintire puternică a primei nopți a inteligenței în luptă cu bacteriile.

Prima noapte în care Homo sapiens a fost conştient de corpul său, de dureri, de suferințe fizice, de transformarea

suferinței fizice în acea categorie ciudată numită suferință psihică, alias Arnold.

Acum sunt din nou la Zürich.

Mo m-a aşteptat în apartamentul ei.

Am ajuns aseară, de la Madrid, am ieşit să ne plimbăm prin oraş, în fiecare casă pe care o vedeam aşezam o familie.

Familiile au întemeiat oraşe lângă râuri şi lacuri. I-am zis lui Mo că ar trebui să mergem la lac. Am luat tramvaiul şi am mers să-l vedem. Nu are nume, i se zice lacul din Zürich. E tămăduitor lacul ăsta, de fiecare dată când îl văd mă linişteşc, mă calmez, îmi dă pace sufletească.

M-am gândit la singurătatea peştilor şi la apele reci.

Adâncimea maximă a lacului este de 136 de metri. M-am gândit că şi peştii formează familii, ciopoare, grupuri. Acolo, la adâncime, trebuie să fie pietre, nisip, beznă şi nimic şi aşteptare.

M-am gândit la apa de la adâncime, pentru că apa de la suprafață e altfel decât cea de la adâncime. Nu apele de la țărm, care convieţuiesc cu oamenii, convieţuiesc cu pământul, convieţuiesc cu porturile şi cu vapoarele ancorate. M-am gândit la apele alea îndepărtate, la distanțe kilometrice de țărm, aflate în adâncime şi mi-am zis că tata şi mama trăiesc în apele acelea.

Pentru că ei sunt peste tot. Ştiu, ei sunt peste tot, numai aşa pot trăi. Dacă atunci când mă gândesc la te miri ce îmi zic că şi ei sunt în gândul acela, atunci gândul meu se bucură.

În urmă cu câtva zile, scriitorul columbian Héctor Abad Faciolince a spus că sunt un orfan de cincizeci de ani. M-a definit cu exactitate. Un orfan de peste cincizeci de ani care se târăşte prin lume purtat de ceva nou care a apărut în viața lui: o speranță căreia uneori îi zic frumusețe, alteori bucurie. Trebuie să credem în bucurie, căci fără ea viața umană nu va dăinui.

Nu ştiu cine sunt.

Nu ştiu ce vor deveni copiii mei.

N-o să-mi cunosc nepoții, nu pot nici măcar să-mi imaginez chipurile copiilor nepoților mei, care nu vor şti cine sunt, nici de ce am fost pe lumea asta, nici de ce am suferit, nici de ce m-am bucurat, nici cum a fost ultima mea zi pe pământ.

Şi totuşi, ziua aceasta din Zürich este reală.

Dar trecutul, e şi el real?

Îmi amintesc de prietenii care au dispărut din viața mea. Ajungem să ne cunoaştem moartea de la distanță, de la mare distanță.

Într-o zi o să aflu că el sau ea, o parte a acelor perechi de prieteni de-ai mei, a murit. Sau poate că eu voi fi cel care va muri. Şi trebuie să facem față ciudatei senzații care va rămâne în inima noastră, pentru că vom vedea, acolo, la depărtare, viața noastră trecută spunându-ne adio, dar un adio cumplit de fugitiv.

Îmi amintesc că prietenii aceia veneau la noi la cină. Aduceau cadouri pentru cei doi fii ai mei, care pe atunci erau foarte mici.

Un scriitor trebuie să scrie mereu, până la sfârşitul zilelor sale, să scrie mii şi mii de amintiri. Prietenii aceia au adus o jucărie care imita un cort de indieni, iar Bra şi Valdi au fost încântați.

Am instalat cortul, şi Bra şi Valdi au fost cuceriți, oarecum neaşteptat, de jucăria aceea. Îmi amintesc că acea pereche de prieteni căsătoriți – lui am să-i zic Schumann şi ei Clara Schumann – erau de o generozitate extraordinară şi le plăcea foarte mult de copiii mei, iar pentru asta le sunt foarte recunoscător, aşa ceva te ajută să-ți împarți paternitatea, ca şi cum ți-ar mai lua din greutatea ei. Toți părinții sunt recunoscători pentru astfel de gesturi, gesturi prin care cineva, pentru câteva momente, devine tata sau mama copilului tău.

Schumann şi Clara au fost importanți în viața noastră din acei ani şi totuşi au dispărut. Sau eu am dispărut.

Îl admiram pe Schumann, vedeam în el un model şi mă gândeam că Schumann făcuse față, în cel mai natural mod, provocărilor etice ale vieții. Mi se părea un bărbat elegant, cult,

cumpătat şi de o exactitate extremă când venea vorba de a judeca ceva. Mi-am dat seama că exactitatea, în orice aspect al vieții, de la cel mai banal la cel mai conceptual, era o formă de a iubi viața. Amândoi, atât el, cât şi Clara, le-au arătat multă dragoste lui Bra şi Valdi, iar astăzi vreau să-mi amintesc asta şi să le mulțumesc. Pentru că atunci când cineva prinde drag de copiii tăi mici, încrederea ta în viață creşte şi devii un om mai bun. E ca şi cum ți-ar spune „mergi înainte, nu te lăsa, dacă ai nevoie de noi, anunță-ne, ştim cât de greu este să o scoți la capăt cu copiii, şi noi suntem părinți, deşi copiii noştri sunt acum mari”. Nici Bra, nici Valdi nu-şi mai amintesc de ei, aşa cum nici eu nu-mi amintesc de persoanele care i-au ajutat pe Bach şi Wagner să ne crească pe fratele meu şi pe mine. Sunt invizibile pentru copii; vizibile pentru părinți.

Mai era un prieten, am să-i spun Haydn, cu care petreceam multe nopți. Țineam mult la Haydn pentru că era un om vesel, jovial, luminos. Eram prieteni la cataramă şi iată că acum s-au făcut vreo şase, şapte ani de când nu l-am mai văzut. Uneori văd fotografii cu el pe Facebook. O dată m-am gândit să-l sun, dar n-am reuşit. În urmă cu vreo cinci, şase ani, i-am trimis o scrisoare, câteva rânduri, cu veşti despre viața mea.

O scrisoare confuză şi incredibil de scurtă.

Nimic, până la urmă nimic.

Nu mi-a răspuns, sau poate că trebuia să mai insist eu, nu mai contează.

Soții Schumann şi Haydn au dispărut din viața mea într-un mod atât de original încât n-aş putea jura că au făcut cândva parte din ea, chiar dacă e cât se poate de adevărat că au făcut.

Există dovezi, uneori trebuie să apelăm la dovezi, chiar dacă viața nu are nevoie de verosimilitate.

Veneau la noi la cină.

Noi mergeam la ei, de multe ori. Nu am fost doar o dată. Nici doar de şase ori. De vreo sută de ori ar fi tot prea puțin. Calculele sunt importante când e vorba de rezultatele finale.

Prieteniile acelea au dispărut, sau, mai bine zis, au murit. Limba spaniolă avea şi are un verb pentru toate astea. Verbul

este „a frecventa”. Se poate spune despre cineva „îl frecventam în vremea aia”. Prin el se arată că a existat o legătură, iar natura acestei relații rămâne ascunsă, conținutul rămâne suspendat într-o ambiguitate politicoasă.

Oamenii trec prin lume creându-şi multe legături despre care nimeni nu ştie pe ce sunt întemeiate. Unele pe prietenie, altele pe relații de familie, pe simpatii, interese comune, iar despre altele nu se ştie pe ce.

De aceea există „a frecventa”, o minunată invenție a limbii spaniole, care îmi oferă un culcuş întotdeauna.

L-am frecventat pe Haydn şi el m-a frecventat pe mine. Totuşi, cel mai evident şi cel mai misterios lucru din relația noastră este prezentul. Îmi imaginez că se gândeşte de multe ori la mine, aşa cum şi eu mă gândesc la el.

Am ținut şi țin la Haydn.

Țin la el?

Aici am vrut să ajung, la uluitorul prezent, căci nu pot sau nu ştiu cum să-l sun pe Haydn, n-aş şti ce să-i spun, mă tem de a nu şti ce să spun, şi poate că orice aş spune s-ar transforma într-o eroare.

Vreau să mi-l amintesc la sfârşitul anilor optzeci, prin 1989, pe când era în deplinătatea forțelor. Pe atunci ne vedeam foarte des. Prânzeam împreună, cinam împreună, stăteam de vorbă şi eram solidari. Aş vrea să pornesc acum în căutarea acelor zeci de ore de discuții pe care le-am avut, pentru că acele discuții – pot să jur – au avut loc, s-au întâmplat.

Aşadar, de-a lungul a mai mult de două decenii, din 1988 până în 2010, mai mult sau mai puțin, eu şi Haydn am purtat sute de ore de discuții.

Acel timp a avut loc.

Ne-am petrecut timpul unul cu celălalt. Şi n-am construit nimic material care să dăinuiască. Am fi putut fi zidari şi să înălțăm o casă, chiar dacă una mică, din patru pereți, în timp ce discutam, iar acum casa aceea ar sta drept dovadă, sau drept sorginte.

Ştiu că în oricare din zilele astea Haydn va părăsi lumea.

S-ar putea să o părăsesc eu primul.

De fapt, s-ar putea să conteze prea puțin cine o va părăsi primul. Relevant este să ştiu ce s-a întâmplat cu toate acele mii de ore de discuții: mărturisirile, complicitățile, secretele, hohotele de râs, glumele deştepte, hohotele nestăpânite, tot ce ne-am spus, de ce natură erau toate astea?

Deşi întrebarea este cum pot fi salvate toate acestea?

În mod obişnuit, oamenii nu au de ce să-şi pună întrebări, pentru că există o continuitate în relația lor. Dar când acea continuitate se rupe, apar toate astea, care şi ele înseamnă frumusețe atâta timp cât te ajută să vezi cum e moartea înainte de moarte şi îți îmbogățesc cunoaşterea.

De ce natură sunt amintirile? Haydn avea un Renault 12, dar conducea foarte prost. Într-o seară, Haydn şi soția lui au venit la noi la cină. A fost o seară specială, aparte, am vorbit despre o grămadă de lucruri şi în tot ce am vorbit viitorul apărea luminos, promițătoarea idee de viitor, pentru că speranța în viitor este una dintre marile litanii ale vieții.

Trebuie să fi fost prin 1990, primăvara, când primăvara se învecina deja cu vara.

În ziua următoare, Haydn m-a sunat ca să-mi spună cât de bine petrecusem. A folosit cuvântul „memorabil”. A spus că a fost o seară memorabilă. Iar seara aceea este acum aici pentru că aşa a vrut Haydn. Poate că în loc de seară a spus noapte albă, căci Haydn era romantic şi sentimental, dar ştiu sigur că a folosit cuvântul „memorabil”.

Noapte albă sau seară memorabilă, aşa e.

Convorbirile noastre telefonice durau cel puțin o oră. Discuțiile acelea erau pline de o armonie şi o plenitudine cum nu o să mai am niciodată, pentru că tinerețea nu se mai întoarce niciodată.

Tocmai de asta îmi dau seama că ar trebui să pun mâna pe telefon şi să îl sun pe Haydn, iar dacă nu pot vorbi cu el, atunci cu persoana care-l îngrijeşte, sau cu copiii lui, să încerc să-i transmit prin cineva că țin la el în continuare, că mă gândesc la el în fiecare zi, orice ar fi asta, orice ar însemna

asta. Să-i spun: „Haydn, mă gândesc la tine în fiecare zi”, căci aşa este. Dar mi-e teamă, mi-e temă ca nu cumva el să-mi poarte ranchiună, chiar şi o ranchiună inconştientă, o ranchiună nejustificată, pentru că în sufletul meu nu mai e loc de niciun fel de ranchiună.

Fie ce-o fi, Haydn nu mai este cel care a fost şi nici eu nu mai sunt. Asta este una dintre marile terori silențioase ale vieții. Nu doar cum ne uzăm şi murim treptat, ci şi cum ne transformăm în necunoscuți, fără să fim aşa întru totul.

Haydn s-o fi gândind că ar fi trebuit să-l sun, aşa cum şi eu m-aş putea gândi că ar fi trebuit să mă sune el, şi uite-aşa s-au scurs săptămânile şi lunile care s-au făcut ani şi care până la urmă se vor face moarte.

Ştiu că am fost important pentru Haydn.

Poate că Haydn s-a obişnuit să spună adio fără a rosti cuvântul „adio”, căci e clar că a aflat de moartea unor prieteni de-ai lui din tinerețe pe care nu-i mai frecventa.

Din nou verbul acesta.

Îmi vin în minte prieteniile lui Haydn, pentru că am auzit despre ele. Haydn mi-a povestit despre prietenii săi şi acele poveşti îmi vin acum în minte.

Prietenii aceia au murit fără ca Haydn să-i sune.

De asta mă gândesc că Haydn are mai multă experiență în chestiunea asta, el s-a născut în 1932, iar eu în 1962. Am fost de față când a primit vestea morții câtorva dintre prietenii săi şi am fost foarte atent la cum primea acele veşti. Am fost foarte atent, chiar dacă pe atunci pentru mine – din cauză că eram tânăr – moartea nu avea consistență. Mă gândeam cum ne gândim cu toții: nu mă priveşte, nu are ea treabă cu mine şi, cine ştie?, poate chiar nu o să aibă vreodată.

Exista ceva care mă emoționa când vedeam felul în care Haydn primea vestea că vreunul dintre prietenii săi mai mari decât el, unul născut să zicem în 1915, sau 1920, murise. Atunci Haydn începea să-şi amintească de timpul petrecut împreună cu decedatul, de prânzuri şi cine luate împreună, cândva, prin anii şaizeci sau şaptezeci.

Trecutul şi viața însăşi sunt nişte prânzuri şi cine luate împreună cu alții. Cu prietenii. Cu familia. Cu cine-o fi.

Acum e rândul meu să port povara amintirilor lui Haydn, pentru că am asistat la amintirile acelea, pentru că el mi le-a spus. Şi pentru că sunt amintiri bune, amintiri despre persoane care au murit demult într-un oraş din nordul Spaniei, oameni pe care nimeni nu şi-i mai aminteşte.

Am uitat să spun o informație relevantă.

Haydn era poet, un poet extraordinar, un om cult care a scris câteva cărți de poezie excelente. În cazul lui Haydn, condiția lui de poet a fost relevantă pentru că l-a înzestrat cu un simț al vieții intens şi original. Ceea ce e şi bine şi rău. Mânat de impulsul vocației lui, Haydn a atins excepționalitatea vieții, ceea ce l-a făcut să aibă nişte visuri care nu se vor împlini niciodată. Cei mai mulți oameni nu construiesc visuri extraordinare în viața lor, sau visuri cu caracter spiritual, aşa cum a făcut Haydn pentru că era poet.

Era o plăcere să-l vezi plin de entuziasm şi să-i asculți vorbele pline de entuziasm, numai că acum toate astea, care au fost atât de bune cândva, se transformă în ceva apăsător, ceva ce conține prea multă melancolie sau suferință. Acum, când nu-l pot suna. Poet fiind, Haydn îşi va trăi prăbuşirea ultimelor sale zile cu o intensitate şi o conştiință excesive, aşadar dureroase.

În sfârşitul lui Haydn mi-l ghicesc pe al meu.

Nu ştiu ce să fac cu miile astea de amintiri din valiza lui Haydn. Poate că la un moment dat Haydn m-a văzut ca pe un fiu. Cred că Bach, tatăl meu, l-a văzut o singură dată. Mă întreba des despre el. I-a plăcut prietenia noastră şi i-a atras atenția că erau de acelaşi leat.

Tatăl meu s-a bucurat că am un prieten de vârsta lui. Cred că asta l-a făcut fericit, s-a gândit că ajunsesem capabil de a admira oamenii din generația lui.

Tata se gândea că mă maturizam.

Îmi amintesc că Haydn m-a sunat când a murit tata, îmi amintesc condoleanțele lui lungi şi pline de simțire.

Când a murit Wagner, mama mea, Haydn nu a mai sunat, pentru că deja nu ne mai frecventam şi el era bolnav. Tocmai mi-am amintit că nu a sunat, iar asta ar putea fi o explicație pentru destrămarea prieteniei noastre, una care pe mine mă scoate basma curată. Dar nici nu mai e vorba despre asta, aşa ceva nu mai are acum niciun sens. Acum contează să ştiu ce s-a întâmplat, pentru că Haydn şi cu mine ne-am iubit mereu, acesta-i adevărul, iar iubirea aceea era firească şi limpede. De asta încerc să aflu ce s-a întâmplat.

Am fost devotați unul celuilalt, iar acum nu mai e nimic.

Dar chiar dacă nu mai e nimic, iubirea noastră prietenească rămâne inalterabilă şi e motiv de bucurie.

Scriu despre Haydn pentru că a fost şi este un om care a făcut casă bună cu bucuria.

Dacă m-aş prezenta acum în fața uşii casei lui şi aş apăsa butonul soneriei, am fi din nou prietenii buni care am fost?

Ce s-ar întâmpla?

Prietenia noastră a fost importantă pentru că amândoi ştiam despre cuvinte că duc la înfăptuiri eroice care se desfăşurau în vreun loc minunat, dar pe care nu l-am cunoscut niciodată. Acel loc eram chiar noi înşine, deci continuăm să nu-l cunoaştem.

Amândoi credeam în pasiunile pe care poezia le dăruieşte oamenilor, şi încă mai credem, dar fără să mai mergem la biserică.

Stăm acasă.

Îmi spunea multe lucruri despre cei care-l precedaseră în arta poeziei în oraşul acela, psalmodia lent numele unor oameni a căror amintire era ştearsă demult. Haydn a fost mereu un om vesel şi plăcut. Gândurile negre nu l-au bântuit niciodată, nici depresia, nu l-a avut pe Arnold în viața lui, iar asta mă face să cred că încă e bine, că se simte bine, că va avea un zâmbet larg în drum spre moarte. Şi că Arnold nu o să treacă pe la el.

Vreau să-mi amintesc unele dintre nopțile albe, deşi mi-e cam teamă să-mi pun memoria să scotocească după vremea

aceea. Mi-e teamă, dar îmi amintesc de casa lui Haydn, un apartament mare, cu mobilier mic-burghez cumpărat în anii şaizeci, cu canapele cu forme moderniste şi candelabre cu multe brațe.

„Eşti bunul meu prieten tânăr”, zicea Haydn.

Prietenii lui cei mai buni erau doi oameni de vârste diferite. Prietenul mai vârstnic, al cărui nume nu contează acum, şi eu, prietenul tânăr. Haydn şi-a exprimat de multe ori încrederea în prietenia noastră. Rostea cele două nume – pe al prietenului vârstnic şi pe al meu – cu voce tare şi ne copleşea cu fidelitate şi armonie, iar eu asistam la acele dovezi cu o anumită stinghereală, dar şi cu uimire şi mult respect, căci mi se părea un fel de a trăi care ținea de trecut, poate de anii cincizeci şi şaizeci ai secolului XX, şi astfel Haydn mă conecta cu trecutul, făcându-mă să văd în el umbra tatălui meu.

„Nimeni din oraşul ăsta nu m-a înțeles cum mă înțelegi tu, îți jur, ți-o spun din toată inima”, mi-a zis Haydn.

Mereu luam cina împreună între Crăciun şi Revelion, începând cu 26 şi până în 30 decembrie. Acelea erau zile deosebite. Ascultam operă la picup la el sau la mine acasă.

1989, 1990, 1991, 1992, în anii aceia a fost.

Nu ştiu cât timp voi mai trăi; dacă voi mai trăi încă vreo douăzeci sau treizeci de ani, nu ştiu cum se vor reorganiza amintirea şi părerea mea despre Haydn. Bănuiesc că amintirea se va schimba.

Când voi avea vârsta pe care Haydn o are acum, voi continua să mă gândesc la anii în care am vorbit zilnic, la anii în care eram prieteni la cataramă.

Oamenii de felul nostru tind să idealizeze viața, dar ce altceva să faci cu viața dacă nu să o idealizezi, asta este singura modalitate prin care viața ne dă voie să vorbim despre ea cu un pic de iubire, respect şi drag.

Într-un fel, prietenia cu Haydn a fost una paralelă cu cea pe care nu am avut-o cu tata. De multe ori, atunci, pe când aveam treizeci de ani, i-am comparat. Lui Haydn îi mersese infinit mai bine din punct de vedere material şi intelectual.

Chiar dacă la începutul prieteniei noastre îmi atrăgea atenția faptul că avea un amărât de Renault 12, o rablă deja demodată la sfârşitul anilor ‘80.

Am observat că pentru Haydn maşina nu era importantă, pe când pentru tata da, iar asta mă punea pe gânduri.

Coborârea în trecut e plină de pericole, doare, misterele lui te dor. Vai de omul a cărui viață e lipsită de orice mister.

Îmi închipui că asta face Haydn acum: încearcă să se gândească la cum i-a fost viața.

Şi poate că Haydn, care m-a îndrăgit foarte tare, îmi trimite un mesaj minunat prin intermediul prieteniei noastre apuse, poate că îmi spune asta: aminteşte-ți cum eram eu când aveam vârsta ta, aminteşte-ți cum mă bucuram de viață, de prietenie, de veselie, de tovărăşie, încearcă să-ți aminteşti de mine pe vremea aia, nu din orgoliul de a mă şti amintit, ci cu nădejdea că exemplul meu te-ar putea ajuta în infamul labirint al lumii şi al timpului.

Cu nădejdea de a vedea că bucuria este posibilă la vârsta ta, o vârstă la care eu eram plin de bucurie.

Aşa voi face, Haydn, aşa voi face.

Muzica ta îmi răsună în inimă.

64

Țin un curs de scriere creativă în oraşul spaniol Santander. Le vorbesc participanților despre o femeie care s-a născut la Montevideo în 1920 şi a murit în acelaşi oraş, în 2009. A trăit optzeci şi nouă de ani, cu paisprezece ani mai mult decât tata şi cu opt mai mult decât mama.

Mereu fac astfel de calcule, nu le pot evita. Calcule care şi-ar dori să țină contabilitatea speranței mele.

Ca şi Haydn, Idea Vilariño s-a dedicat poeziei. A scris un poem memorabil despre despărțirile pe care le trăiesc oamenii, un poem la care țin extraordinar de mult, pentru că vorbeşte

despre ceea ce mi se întâmplă mie, chiar dacă ordinea întâmplărilor e alta.

E un poem celebru pentru că este despre povestea de iubire pe care Vilariño a avut-o cu un scriitor celebru. Dar asta-i cel mai puțin important, aproape că nu contează. Contează felul în care Idea a văzut abisul relațiilor umane care cândva au fost de o intensitate copleşitoare, iar într-o bună zi s-au risipit.

A fost foarte îndrăgostită de un bărbat, credea că bărbatul acela era un țel în viață, unul mare, de neînvins, de neschimbat. Şi nu era. A trecut timpul şi bărbatul acela şi ea s-au despărțit. Bărbatul era căsătorit. Şi-au spus adio şi s-a deschis abisul.

Nu povestea de dragoste contează, le spun cursanților mei.

Am xeroxat poemul, i-am dat fiecăruia câte o copie şi acum ei îl citesc.

Citesc şi eu cu voce tare: „Nu va mai fi, gata, nu vom trăi împreună, nu-ți voi creşte copilul, nu-ți voi coase hainele, nu vei fi cu mine noaptea, nu te voi săruta la plecare, niciodată nu vei şti cine am fost, de ce m-au iubit alții. Nu voi ajunge să ştiu de ce, nici cum niciodată, nici dacă era adevărat ceea ce ai spus că era, nici cine ai fost, nici ce am fost pentru tine, nici cum ar fi fost să trăim împreună, să ne iubim, să ne aşteptăm, să fim. Acum nu mai exişti într-o zi viitoare, nu voi şti unde locuieşti, cu cine, sau dacă-ți aminteşti. Nu mă vei mai îmbrățişa niciodată ca în noaptea aia, niciodată. Nu te voi mai atinge. N-am să te văd murind”.

Acesta este poemul scris de Idea Vilariño, sar peste câteva versuri când îl citesc cu glas tare, şi-l citesc ca pe o bucată de proză. Oricum, acolo se spune o poveste.

Să nu vezi murind pe cineva care a fost important în viața ta este un mister, dar se întâmplă frecvent. Să nu mai ştii nimic despre ultimii ani din viața cuiva care a fost esențial pentru tine, să nu ştii nici numărul de telefon, nici domiciliul, îți creează o stare de irealitate profundă.

Suntem milioane cei care am simțit această irealitate.

Prieteniile sunt temporare, la fel şi iubirile. Rămâne de văzut dacă îşi amintesc de noi oamenii de care noi chiar ne amintim cu o intensitate deşartă.

Îşi amintesc de noi la fel de mult cum ne amintim noi de ele?

Important este să ne amintim noi, pentru că prin amintire ne înălțăm. Cum ar fi fost să trăim împreună; întrebarea aceasta ne deschide un viitor care nu va mai fi. Dar îl vedem, pentru o clipă. Da, îl vedem. Clipa în care ne este dat să vedem viitorul acela ne face să iubim viața, umbra vieții.

Fiecare poartă în inimă un secret care este un secret chiar şi pentru acea inimă.

65

Sunt în zona de îmbarcare a aeroportului din Zürich, trebuie să mă întorc la Madrid. Mă uit la pantofii noi pe care Mo mi i-a făcut cadou acum câteva zile.

La început, n-am vrut pantofii ăştia, nu pentru că nu-mi plăceau, ci pentru că nu aveam nevoie de ei. Dar erau superbi. Mă uitam la ei cu încântare. I-am văzut în Zürich, într-un magazin de încălțăminte dintr-un gang. Lumina de februarie intra în magazin şi făcea ca pantofii să lucească precum nişte fructe într-un copac.

Am intrat în magazin.

Era doar vânzătoarea.

Am încercat mai multe modele.

Întotdeauna când probez pantofi încerc să ghicesc prin ce locuri voi ajunge cu ei. Mă gândesc la covoare, la duşumele, la mochete. Mă gândesc la hoteluri, la parchet din lemn nobil, la marmură. Mă gândesc la viitor.

A-ți cumpăra pantofi înseamnă a paria pe viitor. Nu-şi cumpără pantofi cineva care va muri mâine. Va trebui să mai trăiesc câțiva ani pentru ca aceşti pantofi să aibă sens. Nu aş putea fi lipsit de respect față de cadou, față de materialul din

care sunt făcuți pantofi ăştia, față de efortul uman, de munca din spatele fabricării unor pantofi.

Mi-au plăcut atât de mult că am rămas încălțat cu ei.

Am ieşit din magazin încălțat cu pantofii noi. Îmi amintesc că numai la mama am mai văzut atâta nerăbdare. Ea făcea la fel. Dacă-şi cumpăra ceva, voia să poarte imediat.

Am văzut-o de multe ori ieşind dintr-un magazin încălțată cu pantofii noi şi ducându-i în cutie pe cei vechi. Prima dată când am văzut-o făcând asta m-am gândit că mama e o magiciană, că face vrăji.

Mă emoționa faptul că pantofii vechi ajungeau în cutia nouă. Îmi spulbera tot ce credeam eu despre nou şi vechi. Brusc, pantofii care până în urmă cu zece minute fuseseră cei ai mamei mele acum nu mai erau, şi în picioarele ei apăreau alții, iar cei vechi ajungeau într-o cutie elegantă şi atractivă.

Nu reuşesc să-mi amintesc pantofii mamei mele. Însă reuşesc să-mi amintesc cizmele pe care şi le cumpăra când era tânără, la începutul anilor şaizeci. Îmi plăceau cizmele alea pentru că urcau până mai sus de genunchi. Mi se păreau perfecte, îmi plăcea că mama purta cizmele alea.

O văd chinuindu-se să-şi scoată cizmele alea, pentru că piciorul intra în ele forțat. Erau nişte cizme cu carâmb moale şi un fermoar nesfârşit. Mi se părea că mama era foarte sexi în cizmele alea de la sfârşitul anilor şaizeci şi începutul anilor şaptezeci. Iar acum nu reuşesc să-mi amintesc ultimii ei pantofi. Asta mă mâhneşte. De ce nu m-am uitat cu atenție la pantofii ei? Dacă aş revedea-o, m-aş uita la pantofii ei. Cât de puțin m-am uitat la ea, cât de puțin.

Erau nişte cizme de pe vremuri şi noi o ajutam să şi le scoată. Mi se păreau nişte cizme-capcană, nu realizam că singurele părți dure ale cizmei erau tocul şi talpa, iar restul se putea împături. Mă gândeam că cizmele pentru femei erau mai sofisticate decât cele pentru bărbați. Existau cizme care treceau mai sus de genunchi. Nu le-am mai văzut niciodată în magazinele de încălțăminte. Nicio femeie nu le mai poartă în ziua de azi. Dar la începutul deceniului şapte au fost o

revoluție, iar văzute azi ne dăm seama că desenul lor conținea o formă veche a bucuriei sau a inocenței. La fel se întâmplă şi cu acei pantaloni care se numeau tanganezi şi formau un triunghi în dreptul gleznei, acoperind pantoful. În perioada aceea au făcut furori, astăzi abia de se mai poartă.

Nu reuşesc să-mi amintesc pantofii tatei. Unde-or fi ajuns ultimii săi pantofi?

Ce bine ar fi fost dacă aş fi fotografiat pantofii tatălui meu, m-ar fi ajutat să mi-i amintesc. Bine că am fotografiat Turnul Eiffel din Paris, sau Puerta del Sol din Madrid, sau Empire State Building din New York, dar nu pantofii tatălui meu, care erau mai importanți decât toate monumentele din cele mai frumoase oraşe din lume. De asta, acum, fotografiez lucruri pe care majoritatea oamenilor nu le fotografiază.

Nu pot vorbi cu nimeni despre tata şi despre mama, aşa cum mi-ar plăcea să vorbesc. Nu pot vorbi cu nimeni despre ei, pentru că nimeni nu acceptă că nu i-am îngropat deja. Toată lumea sfârşeşte prin a-şi îngropa morții. Eu nu am făcut-o, sunt tot în doliu pentru că sunt otrăvit cu frumusețea doliului, am ajuns dependent de doliu.

66

Cărările vieții mele au făcut ca astăzi să fiu invitat la un prânz cu Felipe González, în Madrid. Au trecut anii, dar în deceniul opt şi bună parte din deceniul al nouălea din secolul trecut, Felipe González a fost totul pentru Spania. Pentru mulți, el a fost cel mai strălucit prim-ministru spaniol din secolul XX.

Am ajuns la întâlnire puțin iritat, pentru că ploua în Madrid şi m-am pierdut. Până la urmă am luat un taxi de care nu aveam nevoie, de fapt, căci eram foarte aproape de locul stabilit, dar nu ştiam. Cred că nu o să mai am timp suficient pentru a cunoaşte bine Madridul, deşi îi acord toată atenția de care sunt în stare.

Am observat că mi-a slăbit mult capacitatea de orientare. Simțul meu de orientare a fost bun întotdeauna, dar acum nu mai este. Mă neliniştişte mai tare să ştiu că-mi pierd simțul de orientare decât să mă ştiu pierdut în mijlocul Madridului. A doua nelinişte se poate rezolva, prima nu. Dar ambele nelinişti vin la mine contopite în aceeaşi descurajare, ca şi cum ar fi un complot pus la cale de Arnold. Mi-e o groază cumplită de boli de genul Alzheimer şi îmi amintesc de ultimele zile ale prim-ministrului Adolfo Suárez, care a fost în funcție înaintea lui Felipe González. În ultimii ani de viață, din cauză că suferea de Alzheimer, Adolfo Suárez a uitat cine fusese, a uitat că a fost prim-ministrul Spaniei. Se zice, nu ştiu dacă e adevărat, că atunci când regele Juan Carlos I l-a vizitat, Suárez nu l-a recunoscut şi şi-a închipuit că Juan Carlos I e un cerşetor, aşa că a pus în palma regelui câțiva cenți. Nici măcar un euro, câțiva cenți.

Ploaia şi vântul mi-au amintit de ostilitatea oraşelor când nu ai parte de maşină oficială, când circuli cu transportul în comun.

Îmi doream foarte mult să-l cunosc pe Felipe González. Numai că, în timp ce ploaia cădea peste pardesiul meu, mă gândeam că acel pardesiu e nou şi se strică. M-am mai întrebat şi dacă Felipe González e un politician cu faimă internațională autentică, cineva destul de celebru încât să apară într-un roman şi să nu trebuiască să precizezi cine e. Cineva precum Ronald Reagan, Margaret Thatcher sau Mihail Gorbaciov, pentru a numi câțiva politicieni din vremea lui. Deşi nu-mi dau seama dacă cei pe care i-am numit sunt cu adevărat celebri. Nu ştim cine va rămâne în istoria ultimului sfert al secolului XX. Poate că istoria se transformă într-o imensă irealitate.

Mă duceam la acel prânz şi ca omagiu adus mamei mele şi tatălui meu. Pentru că atunci când eram cu toții împreună, când eram o familie, când eram tata, mama, fratele meu şi cu mine şi mâncam de prânz, în anii optzeci, dădeam drumul la televizor şi îl vedeam pe prim-ministrul Felipe González.

Cred că tata, mama, fratele meu şi cu mine ne gândeam că Felipe González e Spania. Pentru că e imposibil să te gândeşti la o țară altfel decât prin intermediul persoanelor care o reprezintă.

Şi, dacă Spania exista, atunci exista şi familia noastră. Aşa că atunci când îl vedeam pe Felipe González la televizor, ne vedeam pe noi înşine, formând un întreg, ăsta era secretul.

Am intrat în sala unde urma să aibă loc prânzul şi mai multe persoane m-au salutat cu afecțiune şi amabilitate. Am fost foarte recunoscător pentru asta, căci mi-era foarte teamă. Mereu mi-e teamă să mă întâlnesc cu persoane care au reprezentat ori reprezintă Statul sau Spania. Şi totuşi, în cazul lui Felipe González am simțit o senzație aparte: am simțit duioşie.

Mi-am dat seama că era un om foarte timid, îți dai seama de asta din mişcarea ochilor. Pare exagerat ce o să spun, dar acea mişcare a ochilor fostului prim-ministru, care oscila între o privire piezişă şi o privire în pământ, mi-a amintit de două persoane. S-ar putea ca creierul meu să se fi transformat într-o maşinărie capricioasă sau cam sătulă să tot proceseze informații, însă de fiecare dată când mă uitam în ochii lui Felipe González şi îi urmăream privirea, îmi veneau în minte doi oameni care privesc sau priveau la fel ca fostul prim-ministru al Spaniei.

Cei doi oameni sunt: scriitorul spaniol Carlos Castán, autor al unor excelente volume de povestiri şi tatăl meu, Johann Sebastian Bach.

Fostul prim-ministru privea ca ei.

Am fost hărăzit cu asta: fac comparații exacte între privirile oamenilor.

Mereu m-am priceput la a compara fizionomii, la a observa asemănări fizice, asemănări ascunse care alungă ideea de originalitate, ideea că trăim într-o lume originală; asta-i o virtute moştenită de la mama, cea care lăsa toată familia cu gura căscată când ghicea că cutărescu era leit cutărescu.

Continuam să-l privesc cu aviditate.

Iar el ştia, bănuiesc că de peste patruzeci de ani are parte de oameni care-l privesc cu aviditate.

Peste patruzeci de ani pe buzele tuturor; şi m-am gândit la asta, la cum trebuie să se simtă cineva care-şi expune permanent chipul. Apoi m-am uitat la mâinile lui: fostul prim-ministru are degete subțiri, neobişnuite, mi s-a părut că mai degrabă are mâini deosebite. Degetele păreau să fie mai tinere decât restul corpului. Ca şi cum degetele mâinilor sale nu ar fi îmbătrânit în ritmul în care o făcuse restul trupului său.

M-am gândit la Isus Cristos, m-am gândit la cum ar fi mâinile lui Isus Cristos. Pictorii au văzut la Isus Cristos cea mai frumoasă expresie corporală posibilă.

De la degete, am trecut la părul lui des. Nu avea niciun fir de păr care să nu fie alb. Dar capul său nu trăda locuri cu păr rar sau început de chelie. Ceea ce m-a bucurat. Apoi mi-am amintit că mai fuseseră şi alți prim-miniştri care nu avuseseră probleme cu părul. De exemplu, nu vreau să zic că fostul prim-ministru José María Aznar ar avea mult păr, ci doar că are o chică neagră deasă. Şi Adolfo Suárez a stat mereu bine cu părul. Cel care a avut cel mai puțin păr a fost José Luis Rodríguez Zapatero, deşi cred că asta era din cauză că-i plăcea să poarte părul tuns foarte scurt. Nici Mariano Rajoy nu se putea plânge de păr. Era chel unul dintre foştii prim-miniştri, care a deținut foarte puțin funcția şi aproape că nu contează; se numea Leopoldo Calvo[4] Sotelo şi a ajuns la putere fără să fi fost votat de cineva, de aceea era chel. Îmi vine să râd gândindu-mă că numele lui se potriveşte la fix cu teoria asta. Democrația avea păr abundent. Dictatorul Francisco Franco a fost chel. Chelia lui Franco era chelia Spaniei.

Democrația a adus guvernanți cu păr pe cap.

Ba chiar şi cu favoriți, pentru că Felipe González, în tinerețea lui, purta favoriți, sau cel puțin eu mi-l amintesc cu favoriți. Dictatura e cheală şi democrația pletoasă, să mori de

---

[4] În spaniolă, „calvo” înseamnă „chel” (n.tr.).

râs, nu alta. Din punct de vedere anatomic şi iconografic, democrația a adus guvernanți mai înalți. Franco era durduliu şi scund. Suárez şi Felipe trebuie să fi avut, după calculele mele, cel puțin un metru şaptezeci şi cinci şi erau slabi. Rajoy şi Rodríguez Zapatero sunt înalți, peste un metru optzeci. Franco avea un metru şaizeci şi doi, cam pe acolo. Democrația a adus corpuri mai zvelte, mai arătoase. Dacă prim-ministrul tău nu e nici gras şi nici chel, asta te motivează, te ajută în viață. Te ajută foarte mult. Eu cred că însuşi Dumnezeu l-a blestemat pe Franco (chiar Dumnezeu, cel pe care Franco îl pomenea atât de des) făcându-l chel, scund şi gras. De asemenea, s-ar putea ca tocmai chelia, obezitatea şi micimea lui să fi fost atributele care te făceau cel mai mult să crezi în Franco. Poate că mustața a fost trăsătura definitorie a aspectului său fizic. Mustața aia a ras patruzeci de ani din istoria Spaniei. O fi fost o mustață magică, o mustață cu puteri supranaturale.

Felipe a vorbit destul de mult, ceea ce m-a ajutat să-mi mai dau seama de încă ceva: locvacitatea lui se baza pe explicarea continuă a unor chestii evidente. Evidente pentru mine, dar mi-am dat seama că au fost mulți ani în istoria Spaniei în care aceste chestii nu erau evidente. Aşa că am avut revelația unui accident important din viața acestui bărbat: se transformase în dascăl.

L-am văzut pe Felipe González ca pe un dascăl.

Tot asta a fost şi poetul republican Antonio Machado: un dascăl.

La fel a fost şi Isus Cristos.

La fel a fost şi filosoful Wittgenstein, pe care niciodată nu l-am înțeles prea bine şi numai eu ştiu de câte ori a trebuit să spun că îl înțeleg, ca să nu par prost şi pentru ca intelectualii să nu creadă despre mine că sunt un retardat, ceea ce de fapt şi sunt. Asta o să-i placă la nebunie lui Arnold.

Niciodată nu l-am înțeles pe Wittgenstein, poate cel mult primele două fraze din *Tractatus*, după care totul se făcea

impenetrabil. Nu ştiu de ce, dar acum mă bucur că nu l-am înțeles.

Totul este vanitate.

Faptul că nu sunt capabil de a-i înțelege pe atâția filosofi mă face să mă văd ca pe un om destul de puțin inteligent, care trăieşte numai pentru a vâna frumusețea.

Pentru că frumusețea chiar mă interesează.

Frumusețea este analfabetă şi incultă, îți ia ceva până să-ți dai seama de asta.

Iar bucuria e şi mai şi, mult mai analfabetă şi mai incultă.

Dascălii repetă de mii de ori aceleaşi chestii. Asta făcea şi făcuse Felipe González de-a lungul vieții lui: o nesfârşită repetare a trei concepte de bază, precum egalitate, democrație şi dreptate, asediind conceptele astea din toate părțile, la fiecare argument, la fiecare cugetare.

L-am văzut mai degrabă ca pe un dascăl oropsit, nu ca pe cineva care a fost la putere.

În lumea veche, reprezentarea Statului sau a regatului, ori a imperiului trebuia să fie proporțională cu grandoarea a ceea ce era reprezentat. Acea proporționalitate a făcut ca regii sau împărații să fie divini, să fie mai presus de oameni. Nu puteai să-i priveşti în ochi. Dacă nu ar fi fost aşa, ceea ce se reprezenta şi-ar fi pierdut valoarea.

Grandoarea unui imperiu, a unei națiuni sau a unui Stat era simbolizată prin inaccesibilitatea împăratului şi prin nimicirea imediată a celui care ar fi îndrăznit să-l privească în ochi. Căci altfel, maiestuozitatea imperiului nu era credibilă.

Dacă nu ar fi fost aşa, totul ar fi intrat pe tărâmul îndoielii.

Sunt aici, lângă acest bărbat de şaptezeci şi şapte de ani, iar puterea de reprezentare a coborât până la mâna mea, până la mâna unui om comun, ca mine. Sau ca oricare altul.

Viața foştilor preşedinți din toate țările occidentale s-a transformat într-una obişnuită, liniştită, paşnică, ca a oricărui cetățean. Dar bărbatul acesta nu este puterea şi poate că nu a fost niciodată.

Cine este puterea?

Cine este garantul?

Cine sau ce face posibil ca oamenii să se trezească de dimineață şi să meargă la muncă, ca funcționarii să-şi îndeplinească sarcinile, să existe şosele, ca trenurile spaniole să funcționeze, ca poliția să investigheze infracțiunile, judecătorii să dea sentințe, profesorii universitari să țină cursuri şi să corecteze lucrările de examen, arhitecții să facă locuințe, reprezentanții primăriei să urmărească bunul mers al serviciului de salubrizare, şefii de stat major să dispună cumpărarea de avioane noi din Statele Unite, bancherii să se gândească la investiții din viitor, fotbaliştii să-şi dorească să marcheze, gunoierii să golească toate containerele de gunoi când noaptea se lasă peste peninsula Iberică, când toată Spania merge la somn?

Cine face posibil să existe Spania?

M-am gândit că atâta timp cât a fost prim-ministru, a fost Felipe González. Acum, când e în apropierea mea, am senzația că nu a fost el şi cu atât mai puțin ar fi fost real monarhul ce-i stătea alături pe vremea aceea, Juan Carlos I.

Am senzația că există o forță necunoscută, pe care o au toate țările, un soi de inerție care face ca totul să funcționeze.

În timpul discuțiilor, fostul prim-ministru l-a numit pe Juan Carlos I „bătrânul rege”.

Pare o expresie frumoasă, elegantă: „bătrânul rege”, dar în Spania Juan Carlos I nu se mai bucură de prestigiu. Pare că nimeni nu-l mai iubeşte. Asta m-a pus pe gânduri. Mor oamenii care l-au iubit. Oamenii de acum, persoanele tinere, cele de treizeci de ani, îl asociază pe bătrânul rege cu afaceri necurate, cu corupția, cu încasarea de comisioane ilegale. Totuşi, fostul prim-ministru l-a numit „bătrânul rege”.

Mă uit din nou la el şi observ că are capul mare, ca mine. E o trăsătură genetică familială pe care o împărtăşim.

Toți spaniolii sunt acelaşi spaniol.

Toți oamenii sunt un singur om.

De ce mă înduioşează omul acesta? Mi se pare, brusc, un copil. Oricare dintre noi ar fi putut avea acel noroc al istoriei

care te transformă într-un prim-ministru. Norocul a căzut pe el, dar putea să cadă pe oricine.

Nu există nimic special, niciodată nu a existat.

Nimic special la nimeni, nici la Iulius Cezar, nici la Carol Quintul, nici la Napoleon.

E un hazard, nu e nici măcar misterul istoriei. Nu e altceva decât dorința noastră de a umple nişte goluri ale naturii, lucruri pe care natura nu le-a dus la bun sfârşit.

Nu a ştiut să le ducă la bun sfârşit.

După prânz, ni s-au arătat nişte dosare voluminoase în care erau ordonate şi catalogate scrisorile pe care spaniolii i le scriseseră lui Felipe González pe vremea când era preşedintele guvernului Spaniei. Oamenii îi trimiteau scrisori lui Felipe González pentru că el era chipul Spaniei. A fost pentru mult timp. Bărbații, femeile, copiii, tinerii, bunicii, bunicile, adolescenții, toți îi scriau pentru că administrația publică nu are chip, pentru că o primărie nu are chip, pentru că un minister nu are chip, pentru că funcționarii Statului nu au chip.

Un funcționar nu-ți poate rezolva viața.

O instituție publică nu poate să înțeleagă nenorocirile care vin peste tine: o pensie de urmaş anulată, o boală, o concediere, moartea unui fiu, ruina economică, disperarea, singurătatea, sărăcia.

Mai ales sărăcia.

Mai ales singurătatea.

În acea epocă existau numai trei chipuri: Juan Carlos I, Adolfo Suárez şi Felipe González.

Don Juan Carlos era regele, era ceva îndepărtat şi cu rol decorativ, iar Adolfo Suárez a pierdut alegerile fără drept de apel şi peste amândoi încă plutea umbra tristă a dictatorului Francisco Franco.

Aşa că Felipe González a ajuns să fie Spania.

Fără el nu ar fi fost posibilă construirea edificiului democratic în care acum stăm cu toții. Oamenii ştiau asta. Merită amintit. Oamenii de treabă, simpli, liniştiți, ştiau. Ştia

şi clasa de mijloc. Ştiau casnicele şi soții muncitori, căci vorbesc despre Spania din 1980. Oamenii din vremea aceea scăpaseră de o dictatură, scăpaseră de analfabetism politic, totul era nou şi existau visuri comune, toate erau noutăți. Oamenii au văzut că González însemna progres. Şi asta-şi doreau oamenii, să progreseze. Trebuia să scăpăm de duhoarea subdezvoltării, de duhoarea Spaniei înapoiate, de duhoarea franchismului, a bisericii, a catolicismului rânced, pentru că eram cea mai retrogradă societate din Europa. Dacă privim la deceniul al optulea cu ochii de azi, imediat ne dăm seama că oamenii nu aleg aproape nimic, pentru că timpul istoric în care trăiesc determină totul. Cei care au trăit în anii optzeci au fost absorbiți de convențiile acelor vremuri, aşa cum cei care trăim în al doilea deceniu al secolului XX suntem absorbiți de convențiile din prezent. Convenții pe care le numim adevăr, libertate, democrație, dreptate, progres, inclusiv iubire, inclusiv viață intimă, inclusiv erotism, inclusiv poezie.

Din 2 decembrie 1982 până în 5 mai 1996, Felipe González, prim-ministrul, a fost o formă umană, ochi, zâmbet, mâini, o voce prin intermediul căreia miilor şi miilor de cetățeni spanioli disperați li se transmitea ideea că trăiesc într-o țară, adică într-o comunitate, într-o democrație, într-o fraternitate recognoscibilă, într-un loc în care merita să trăieşti.

Pentru că dacă nu trăieşti într-o comunitate (asta este ceea ce numim o națiune), nu trăieşti nicăieri, rămâi în voia sorții.

Timpul a trecut, ura şi iubirea se tocesc, totul ajunge să fie istorie, totul e pregătit pentru seninătatea cu care trecerea timpului stinge pasiunile politice, greşelile şi realizările.

Vreau să mă întorc la puternica vrajă prin care un popor îşi caută reprezentarea pe un chip. Fără acel chip nu există națiuni. Puține chipuri democratice şi legitime am avut noi, spaniolii.

Nu, nu au fost deloc multe chipurile democrației noastre, nici ale progresului. Mulți dintre spaniolii care i-au scris lui Felipe au murit sau au uitat că odinioară au pus o scrisoare la

poştă, dar la un moment dat în viața lor Felipe González a însemnat ultima speranță pentru sufletele lor chinuite.

Mă gândesc la un om care la un moment dat, în perioada aceea când González a guvernat Spania, a pus la poştă o scrisoare pentru prim-ministrul lui, o scrisoare în care îşi povestea toată viața.

Nu există onoare mai mare decât să primeşti o asemenea scrisoare.

Scrisorile spaniolilor care au crezut în prim-ministrul lor, care au crezut că prim-ministrul îi va ajuta, care au crezut că prim-ministrul se află acolo pentru a-i însufleți, trebuie să ne protejeze de orice tip de întuneric.

Am plecat şi, în timp ce merg să iau metroul spre casă, îmi imaginez o conversație cu mama. Îi spun că am luat masa cu Felipe González, Dar nu ştiu să duc mai departe această conversație. Încerc cu tata, amintindu-mi ce zicea tata despre Felipe González. Dar nu pot întreține nici conversația asta. Pentru că în conversațiile noastre nu a fost niciodată vorba despre literatură. Nu vor să vorbească cu mine.

De ce?

Deja ei nu mai văd prezentul meu.

Nu mai au acces la prezentul meu.

Sunt două fantome care se hrănesc din trecut. Nu-i interesează prezentul meu. Ar fi trebuit să-l cunosc pe Felipe González în urmă cu cincisprezece ani, acum e prea târziu.

Îmi vine în minte o imagine. Fostul prim-ministru a venit la întâlnire cu un Mercedes vechi. Întâlnirea a avut loc la sediul din Madrid al Fundației Felipe González, un spațiu mai degrabă mic, redus la o singură încăpere, din Fabrica Regală de Tapiserie, de pe strada Fuenterrabía. Am văzut maşina de la fereastră. Avea o escortă care nici măcar nu purta cravată. Era îmbrăcat ca un om obişnuit. Nu purta nici măcar geacă. Era tot ce putea fi mai departe de Kevin Kostner din filmul *The Bodyguard*, din 1992. Iar Mercedesul era un model din anii ‘90, demodat.

Cel mai rău lucru care i se poate întâmpla unei țări este exact acelaşi lucru care i se poate întâmpla şi unui om. Cel mai rău este acelaşi lucru de-a lungul timpului şi istoriei: cel mai rău este să fii sărac. Există o bucurie izvorâtă din bogăția înțeleasă ca exaltare a vieții, bogăția care reiese din contemplarea clădirilor, a catedralelor, a marilor poduri, a construcțiilor umane; de asemenea bucuria izvorâtă din abolirea foametei, a nevoilor esențiale; oamenii au nevoie de case, dulapuri, haine, aşternuturi, prosoape, pantofi, călătorii, maşini, avioane, nu se mulțumesc cu a fi pe lume; simt nevoia de a se împlini.

67

M-am trezit abătut, cu Arnold mişunând prin casă. Era în toate camerele. În bucătărie, Arnold. La duş, Arnold. La masa de scris, Arnold. Într-un târziu, mi-a spus: „nu mai poți, renunță, ai încercat, dar nu mai poți, du-te înapoi în pat, nimeni n-o să te învinovățească pentru asta, ai făcut tot ceea ce este omeneşte posibil; dintre toți pe care-i vizitez, tu eşti cel care a luptat cel mai mult, nimeni n-o să-ți poată reproşa că azi nu te-ai ridicat din pat, eşti campion mondial, acum e cazul să te odihneşti, ai dat totul din tine, nimeni nu a luptat ca tine contra mea, eşti medaliat cu aur, dar acum trebuie să te odihneşti, bagă-te în pat, nu te mai da jos din pat.”

M-am ridicat, bineînțeles.

Trebuia să iau trenul ca să merg la T4, căci după-amiaza aveam avion spre Zürich. Arnold tot timpul cu mine.

Am străbătut T4 cu Arnold în inima mea; l-am sunat pe fratele meu şi am vorbit de chestii obişnuite, ceea ce m-a mai încurajat puțin şi am reuşit să mă îndepărtez la câțiva metri de Arnold; apoi l-am sunat pe Valdi şi n-am apucat să stăm de vorbă. El mânca, iar eu urma să urc în avion.

Mi-am zis în sinea mea: nu contează nimic, lasă-mă-n pace, Arnold, trebuie să mă concentrez să trăiesc după-amiaza asta

de martie. Am început să mă uit la pantofi, pantofii primiți cadou de la Mo şi care-mi plac atât de mult.

M-am aşezat în aşteptarea îmbarcării şi continuam să mă uit la pantofi când mi-am dat seama că orice om poate avea acces, la un moment dat, la revelarea sensului existenței lui, dar când se poate produce acea revelație? Poate să dureze ani întregi până să vină. Asta înseamnă că avem o obligație: aceea de a rămâne în viață cât mai mult posibil. M-am speriat la gândul posibilității ca revelația aceea să ajungă prea târziu.

Mă gândesc că un om ca mine poate avea revelația aceea la nouăzeci de ani.

Să trăieşti mulți ani este un succes, cel mai mare succes.

Să trăieşti mulți ani înseamnă să fii cu viața mulți ani, să o cunoşti tot mai bine cu fiecare zi. În fiecare zi un nou sărut din partea vieții. Bach şi Wagner ar fi trebuit să trăiască mai mult, măcar încă vreo zece în plus. Astea sunt singurele calcule care contează, cele care măsoară vârsta noastră.

Se zice că vom ajunge să trăim o sută patruzeci de ani, de asta se vor bucura copiii lui Bra şi Valdi. Dacă vor trăi o sută patruzeci de ani, atunci vor avea timp să mă caute prin uitarea în care voi zăcea, îi aştept acolo ca să le dau câte-un sărut.

Mi-ar plăcea să trăiesc o sută de ani cu sănătatea intactă, şi asta o spun eu, cel care mă lupt cu sfaturile lui Arnold, care mereu îmi vorbeşte despre beatitudinea inconştienței pe care ți-o dăruieşte moartea.

Să trăiesc cu conştiința a ceea ce am trăit, cu memoria ascuțită perfect, ca un cuțit de măcelar, capabil de a felia şi mărunți deceniile în ani, anii în luni, lunile în zile, zilele în ore şi orele în minute, aşa vreau să fie memoria mea.

Am aterizat şi am continuat să mă uit la pantofi pe măsură ce străbăteam terminalele.

Am luat tramvaiul şi Mo m-a aşteptat în stația de lângă casa noastră.

Văzând-o aşteptându-mă, am simțit bucurie. Acesta este succesul: să te aştepte cineva undeva.

Am mers să văd lacul. Mo era obosită, avea de lucru şi a rămas să citească pe canapea. Mi-a explicat cum să mă întorc cu tramvaiul şi mi-a dat bani potriviți pentru automatul de bilete. M-am gândit din nou la mama, cea care, când eram copil, îmi dădea bani ficşi pentru orice. Mi-am amintit de vechile monede spaniole din anii şaptezeci, de vechea monedă de cinci pesete şi de cea de cincizeci de pesete, mi-am amintit că atunci când vedeam moneda de cincizeci de pesete întotdeauna eram mulțumit, căci era mare şi îți dădea siguranță, cu moneda aceea puteai să faci față vieții liniştit, îți garanta că poți cumpăra nişte lucruri. Vechile monede spaniole din timpul franchismului mi-au venit în minte când am văzut francii elvețieni. Spaniolii au venit aici, au emigrat aici, în Elveția, pentru că peseta valora puțin, iar francul elvețian mult mai mult. Spaniolii din anii şaptezeci au emigrat în Elveția încercând să găsească mai mulți bani pentru aceeaşi muncă. Viața spaniolilor continuă să fie la fel: încearcă să câştige bani, asta-i clasa de mijloc, încercăm să facem astfel încât să nu ne lipsească nimic. Asta-i ceea ce l-am văzut făcând pe tata şi asta fac şi eu: încerc să mă descurc. Niciodată nu vom avea puterea de cumpărare a elvețienilor, pentru că suntem spanioli, pentru că venim dintr-o țară unde politicienii sunt corupți, inutili, neglijenți, leneşi şi megalomani, care nu-şi dau seama de esențial, iar esențial este că în Elveția se câştigă mai mulți bani decât în Spania pentru aceeaşi muncă. Lenevia e mai rea decât corupția. Lenevia politicienilor spanioli îi face să ocupe un birou şi să vadă cum trece viața fără să intervină. Se gândesc că intervin funcționarii şi muncitorii de rând, că de asta sunt plătiți de ei. Aşa gândesc politicienii spanioli. Dacă o ducem bine, e datorită turismului, portocalelor şi pentru că facem paella, numai de asta, şi că suntem în Europa, că ne aflăm mai jos de Pirinei. În nicio țară

nu se vede atât de tare ca în Spania distanța cosmică dintre politicieni şi popor. Spaniolii de rând sunt minunați, harnici şi dedicați, talentați şi capabili, cinstiți şi ageri la minte, plini de viață şi întreprinzători; în schimb, politicienii lor sunt leneşi. Lenevia le devorează sufletul. Spaniolii care se trezesc devreme au ridicat țara asta. Politicienii spanioli le sug sângele spaniolilor care se trezesc devreme şi aşa funcționează statul ăsta, prins într-un soi de vampirism atavic şi primitiv, care îşi are rădăcinile în feudalismul medieval.

N-am cum să nu mă duc să văd lacul, i-am spus lui Mo.

Nu are sens să vin din Madrid şi să nu văd lacul, apa, cea mai tare chestie de pe planeta asta: apa.

Mereu încerc să fiu în apropierea apelor, aşa că am ieşit cu paşi sprinteni, căutând râul, podurile, lumina plutind pe apă. Şi iată lacul, învăluit în întunericul înserării.

Dacă văd apa, mă liniştesc. Pentru că unde există apa, continuă să existe natura, continuă să fie un adevăr. Unde e apă nu pot fi autostrăzi, camioane, avioane, magazine, zgârie-nori, spitale, închisori, ospicii. Unde este apă nu e loc de minciună.

Dacă văd apă, privirea mea nu se simte umilită, speriată, jignită.

Apoi am dat o raită pe străzile din centrul istoric şi era ticsit de oameni tineri, căci era vineri.

Haydn, prietenul meu poet, mi-a spus, cu mulți ani în urmă, că eu sunt zodie de apă. Mi-am amintit brusc când mă uitam la apa curgând pe sub poduri. Tinerii umblau mascați pentru că era Carnavalul.

Străzile erau numai un râset şi un cântec şi bere şi strigăte. Oamenii se bucurau.

Mi-am amintit de prima dată când am venit la Zürich, pe vremea când Bra şi Valdi erau mici, trebuie să fi fost în 2007. Îmi amintesc că ne-am cazat la Novotel, care pe atunci era un lanț hotelier celebru pentru prețurile bune. Avea piscină interioară şi am mers să înotăm. Eu voiam să mă plimb prin Zürich, dar Bra şi Valdi nu înțelegeau de ce trebuie să dăm

piscina în schimbul unor străzi dintr-un oraş necunoscut, neprimitor şi străin. Erau doi copii de nouă şi zece ani şi voiau să se scalde în apa caldă. Nu înțelegeau ce putea fi interesant la un oraş când toate oraşele sunt la fel: străzi, semafoare, McDonald's şi maşini.

Pentru un spaniol, toate oraşele europene sunt aproape de neatins, mereu scumpe, mereu prea scumpe, mai culte, mai prospere decât ale noastre şi ne aduc aminte cu ostilitate că suntem ruda săracă a acestui continent. Călătorim prin Europa cu frică, mereu atenți la prețuri, observând că taxiurile şi restaurantele din oraşele alea au prețuri astronomice. În schimb, când europenii vin în Spania, totul li se pare extraordinar de ieftin.

Eu, ca de obicei, căutam în oraşe un anumit adevăr sau o anumită frumusețe, o anume revelație intelectuală, bietul de mine, mereu cocoşat de atâta subdezvoltare spaniolă, molima franchismului apăsându-mi mereu umerii. Noi, spaniolii din generația mea, avem nevoie să călătorim, poate pentru că ne-am născut într-o țară încremenită.

Totuşi, acum caut acele amintiri şi nu găsesc nimic, numai străfulgerări ale memoriei.

Merg în locurile unde am fost cu copiii mei, cu ani în urmă şi nu găsesc nimic. Dar constatarea asta e valoroasă. Numai eu ştiu adevărul acesta: am fost aici, în Zürich şi am revenit după doisprezece ani, fiind un cu totul alt om decât eram când am fost aici în 2007.

Mă gândesc la transformarea asta fizică şi sufletească şi nu am cum să nu fiu cel puțin recunoscător unei forme de destin. Căci ştiu că în anul acela, în 2007, eu nu eram fericit. Nu, nu eram. Se prea poate să nu fiu nici acum. Se prea poate să nu fiu niciodată. Dar un lucru e sigur: încerc să fiu, încerc din răsputeri.

Încerc din răsputeri, încerc cum numai eu ştiu, ăsta sunt eu, invocând ființele dragi mie, încerc să fiu fericit.

Ştiu că încerc pentru că m-am schimbat. Dacă o persoană se schimbă, atunci ştim că încearcă să fie fericită.

S-ar putea să fie un timp potrivit pentru a întemeia familii şi alt timp potrivit pentru a le distruge. Pe ruinele unei familii se înalță un bărbat care merge singur.

Am continuat să cutreier zona istorică uitându-mă la vitrinele cu ceasuri. Întregul Zürich e o sărbătoare a ceasurilor. Mă uitam la prețuri.

Toate ceasurile sunt extrem de scumpe.

Cine-şi poate cumpăra un ceas de cinci mii de euro?

Nu aveam şi eu dreptul să port unul la încheietură? Nu m-am chinuit destul în viața asta pentru a merita un astfel de premiu?

Ce premii ne dă viața?

Dragostea copiilor noştri?

Dacă mama ar trăi, aş putea să o sun şi să o întreb ce părere are dacă-mi cumpăr un ceas de cinci mii de euro din Zürich.

„Ce faci la Zürich?” m-ar întreba.

Şi mi-ar zice că dacă tot e să cumpăr un ceas de cinci mii de euro, atunci să îl cumpăr pentru ea. Să-i fac cadou un ceas; şi mi-ar reaminti cât de puține cadouri i-am făcut cât a trăit şi cât de multe îi fac acum, când e moartă.

Am zâmbit în sinea mea.

Am plecat de lângă vitrină. Am căutat tramvaiul 9 şi m-am întors acasă.

Nu găsesc niciodată momentul potrivit pentru a merge la culcare, nu vreau să mă bag în pat, am senzația că trebuie să slujesc în continuare viața, să nu o las de izbelişte.

Mă bag în pat, paturile elvețiene nu au cuvertură, ci o pilotă umplută cu pene. La început, mi-e frig, apoi nu. Apoi temperatura e perfectă. Nu ştiu la ce să mă gândesc ca să mă prindă somnul. Mă gândesc la chipul tatălui meu când avea vârsta pe care o am eu acum.

Din pat, văd o luminiță îndepărtată; este încărcătorul de la laptopul lui Mo, pentru o clipă mi s-a părut o fantasmă. Mo foloseşte computere Apple, eu nu, eu folosesc din cele normale, nici nu ştiu ce marcă sunt. Mă uit adeseori la computerul ei şi-

mi zic că trebuie să fie mai bun decât al meu, pare mai trainic, întotdeauna este expus preferențial în magazine, este mai *cool*, mai infailibil. Şi mai scump, mult mai scump. Am ajuns la o vârstă la care nu mai pot schimba marca laptopului, asta mă face să zâmbesc, gândul ăsta extravagant. În aeroporturi, în cafenele, în hoteluri, toată lumea are Apple, ceea ce mă face să mă simt un înapoiat, un provincial, ca unul care merge călare pe un măgar în fața unor oameni care călăresc cai înzorzonați.

Adorm simțindu-mă profund vinovat. M-am învățat să adorm stăpânit de sentimente care altora le-ar provoca panică, da, am ştiut să fac asta.

Instinctul de supraviețuire pe care un om este în stare să-l dezvolte conține o energie mai mare decât cea a combustiei soarelui şi a tuturor stelelor din univers.

Mă gândesc că Bra şi Valdi au moştenit asta de la mine, acest „da” răspicat pentru supraviețuire. Nu e un bun material. Nu sunt bani. Nu sunt bijuterii. Dar e o moştenire fabuloasă.

Nu adorm.

69

Orice bărbat sau femeie care şi-a schimbat radical viața aude o voce care-i pune mereu aceeaşi întrebare: „A meritat?”. Este cea mai tristă şi mai laşă întrebare din câte există, căci e plină de imaturitate şi de teamă şi nu ştie să-şi dea seama de un adevăr inflexibil al vieții: există numai prezentul.

Prezentul e forța noastră.

Fireşte că mi-e dor de cele două familii întemeietoare din viața mea: familia în care am fost fiu şi familia în care am fost tată, evident că sufăr că le-am pierdut şi nici nu ştiu măcar de ce s-au pierdut.

Dar prezentul acesta în care trăiesc acum este incomensurabil, căci este un timp în care imprevizibilul îmi conduce viața. Nimic din ceea ce mi se întâmplă nu a fost prevăzut vreodată, prevestit, nici măcar bănuit.

Imprevizibilitatea e tot bucurie, pentru că imprevizibilitatea pare un cadou, sugerează apariția unui înger, apariția extraordinarului.

Din acest prezent contemplu misterul prin care se pierd familiile, se desfac. Unele sunt şterse de moarte şi de timp, altele de divorțuri şi de dramele curente ale vieții.

Ce spectacol uman plin de nelinişte, să vezi familiile pierzându-se pe calea uitării, a stingerii lor.

Nu mi-aş fi putut imagina că un om atât de obişnuit, ca mine, ar putea trezi interesul destinului.

Când un destin neaşteptat îşi face apariția în viața ta, sfârşeşti prin a te îndrăgosti de libertate.

Este inexplicabilă această răsplată.

Cuvântul este „răsplată”. Câți pantofi ai în dulap? Câți pantofi au avut bunicii tăi? Câte generații te separă de foamete? Ce ai făcut pentru a merita asta?

Tata a fost mult mai fericit decât mine, având mult mai puține lucruri decât am eu. Zâmbetul cu care a înfruntat lumea n-o să-l am niciodată. Nu mi-a dat acel zâmbet, poate pentru că am scuturat pomul cunoaşterii.

Ce s-a întâmplat?

Ce înseamnă toate astea?

Nu cumva am confundat bogăția cu gunoiul?

Ce ar fi făcut tata dacă i s-ar fi dat o viață ca a mea, o viață de scriitor, o viață cu cărți şi cunoaştere?

Nu ar mai fi fost bărbatul excepțional care a fost, iar acesta este un mister care-mi îngheață sângele în vine, îmi otrăveşte sufletul, mă mâhneşte şi mă buimăceşte. Misterul acesta conține un mesaj pe care nu-l ştiu descifra.

Zâmbetul lui larg, austeritatea lui, marea lui demnitate, cum le-a dobândit dacă nu cunoştea lumea aşa cum o cunosc eu? Sau o fi cunoscut-o şi a lăsat să pară că nu o cunoaşte?

Cine era?

Cine a fost bărbatul acela?

Cine sunt eu, dacă nu o versiune de-a lui, o variantă mai nereuşită a sufletului său?

Aşa e, o variantă neînsemnată, măruntă, de prisos a sufletului său, asta sunt eu.

70

Eu şi Mo am mers la Basel. Din Zürich se face o oră. Când am văzut Rinul, m-am gândit la râul care trece prin satul meu şi în apa căruia ne scăldam. Umezeala apei era aceeaşi. Forma umezelii şi forma malurilor şi felul în care râul ce curgea pe lângă case erau aceleaşi pe care eu le văzusem cu atâția ani în urmă.

Întreaga zi petrecută în Basel m-am gândit la umezeală, la forța umezelii de a face legătura între vii şi morți.

Prima oară când am simțit umezeala râurilor a fost într-o zi de vară toridă. Umezeala râurilor e un cadou pe care ni-l face pământul, un cadou dedicat corpului tău, de asta uneori mă gândesc că tot ce am simțit în prima mea vară de lângă râul din satul meu e un sentiment care nu se va sfârşi niciodată, chiar şi când voi fi mort sentimentul acela va ieşi din leşul meu, se va înălța şi se va contopi cu întreaga umezeală a tuturor râurilor de pe pământ.

Asta am simțit astăzi când am văzut Rinul.

Mamei îi plăcea la nebunie umezeala râurilor.

De ce?

Uneori mă gândesc că era o femeie atinsă de un misticism devorator, pentru că mă arde, mă copleşeşte din lumea morților.

Mă invadează ea, mama mea.

Fructele pe care le mânca vara erau rodul umezelii pământului. De fiecare dată când intru într-un magazin de fructe vine şi mama cu mine, îmi amintesc de ea, ea este cea care intră, nu eu. Pasiunea mea pentru magazinele de fructe o am de la mama. Ea pipăia şi alegea pepenii. Ea folosea cuvântul „a tria”.

„Trebuie să triezi pepenii”, zicea.

Folosesc cuvântul ăsta, numai eu îl folosesc, pentru că în locurile pe unde trăiesc eu nu-l spune nimeni, verbul acesta nu se aude nicăieri, răsună doar în caverna sufletului meu. Minunatul verb „a tria”. A fost unul dintre marile verbe pe care Wagner le-a folosit în viața ei, pentru că era verbul fructelor.

Cântărea pepenii în palmă, estima cât sunt de copți, îi strângea până când coaja le pârâia uşor, ba chiar îi ducea la ureche. Eu credeam că sunt toți la fel. Dar acum fac şi eu acelaşi lucru cu pepenele, care mi se pare regele fructelor. Totul e ascuns într-un pepene. Nu ştim nimic despre el până când nu-l deschidem. Iar înăuntrul lui e umezeala pământului transformată în dulceață.

Acum mama vine la mine prin umezeala unui râu european lângă care ea nu a stat niciodată. Ea nu ştia că există țări, imperii, regi, istorie, şi nici eu nu ştiu.

Din respect pentru mama, am uitat numele istoriei, politicii şi realității.

Le aud numele zilnic, dar nu ştiu dacă există, iar dacă există n-au nimic de-a face cu mine, asta m-a învățat mama.

„Nimic nu are de-a face cu tine”, a zis ea.

„Cu tine, numai eu şi viața pe care ți-am dat-o avem de-a face, nu uita asta, că altfel te vor amăgi toți.”

Mă vizitează în fiecare noapte. Şi o las să mă viziteze.

Aş fi vrut să mă scald în Rin, căci de fiecare dată când văd un râu am chef să mă scald în el.

Râurile au fost mereu zeități. Un râu este un zeu, de aceea e important ca orice copil, de mână cu părinții săi, să intre într-un râu, să atingă cu tălpile pietrele alunecoase de pe fundul apei, să cunoască întunericul din ape, copacii umbrind albia, misterul peştilor, limitele malurilor, mirosul de nămol, pata de noroi de pe față.

Cum îmi amintesc de tine de fiecare dată când văd un râu.

Obsesia ta pentru râuri este astăzi obsesia mea.

Obsesia aceasta nu va fi moştenită nici de Bra, nici de Valdi, se va pierde odată cu noi, nu le voi putea lăsa moştenire umezeala.

Lumea s-a schimbat.

Lumea noastră a fost diferită de lumea asta.

Şaptezeci şi unu la sută din suprafața Pământului este apă.

De asta mă duceai vara la râul din satul nostru, pentru că apa este mai puternică decât pământul.

Aşa am cunoscut apa şi e foarte posibil ca Dumnezeu să fie alcătuit din apă. De fapt, nu din apă, ci să fie apă. Şi poate că tu eşti Atlanticul, iar tata, Pacificul.

Părinții se transformă în oceane, pentru că apa eşti tu. Mereu ai fost apă, iar acum, când eşti moartă, te-ai transformat în ocean. Şi tot tu mi-ai dat puterea de a invoca morții. Se găseşte în toate culturile, în toate civilizațiile.

A invoca morții înseamnă pur şi simplu iubire, ce să fie altceva dacă nu iubire.

Aşa că văzând Rinul te-am văzut pe tine, lungită pe pământ, bucurându-te de soare.

71

Infracțiunile, crimele se prescriu. Judecătorii şi poliția nu mai cercetează infracțiuni comise cu mult timp în urmă. Când eram tânăr, asta mereu mi s-a părut nedrept, crimele nu pot fi uitate.

Ca să înțeleg, a trebuit să mai trăiesc nişte ani şi să îmbătrânesc.

Infracțiunile se prescriu pentru că timpul în scurgerea lui este mai puternic decât legile omeneşti şi pentru că timpul revelează inconsistența dreptății şi a nedreptății.

Timpul este înfățişarea sub care ni se arată natura şi ne aminteşte că trecutul nu există.

De aceea, toate vinovățiile mele vor fi prescrise, nu pentru că ar exista iertare sau căință, ci pentru că vor deveni imemoriale. Nimeni nu-şi mai aminteşte de infracțiuni săvârşite acum patruzeci de ani pentru că s-au evaporat. S-au făcut asemenea vântului, brizei, prafului de pe drumuri.

Cum să-ți aminteşti briza, sau vântul, sau praful?

Vinovățiile mele, dureroase mele vinovății sunt pe cale de a fi prescrise. Răul pe care l-am făcut în viața asta altor oameni, unor oameni pe care i-am iubit, dispare treptat. Asist zilnic la extincția faptelor, cu fiecare zi extincția este tot mai mare.

Se sting crimele noastre, care nici n-au fost nu ştiu ce crime. Mai degrabă nişte greşeli care au provocat tristețe, angoasă şi suferință.

Peste o sută de ani, cine va mai putea şti sau judeca durerea pe care le-am provocat-o altor oameni. Totul va fi prescris. Dreptul penal şi dreptul civil au găsit această formulă fascinantă a încheierii perioadei legale.

Se apropie prescrierea tuturor greşelilor mele.

Şi totuşi, uzura inimii mele e încă acolo. Această uzură a început din ziua primei mele comuniuni. Cred că nu înțelegeam nimic din ce se petrecea. S-a prescris şi ziua aia. Dar îmi amintesc de toate cadourile primite.

Nişte prieteni de-ai lui Bach şi Wagner, prieteni foarte buni, mi-au făcut cadou un binoclu. A fost un cadou extravagant care nu i-a plăcut lui Wagner, pentru că nu l-a înțeles şi nici nu a văzut la ce ar fi bun. De ce-ar fi vrut un copil de şapte ani un binoclu. Sau de ce-ar fi vrut ea. Era de mare calitate, o marcă dintre cele mai bune. Un binoclu din 1970, scump, luxos, de un lux care nu se potrivea cu viețile noastre.

În anii care au urmat, nu l-am folosit la nimic. Nici Bach nu a fost deloc interesat de binoclu. Nu cred că l-a folosit vreodată. Nici măcar o singură dată. Îi era egal dacă lucrurile erau în apropiere sau la depărtare. Nu a demonstrat niciodată nici cea mai măruntă curiozitate. Bach, mereu mai presus de lucruri: indiferența lui față de apropierea sau depărtarea lucrurilor o văd azi ca pe o adevărată lecție de filozofie. Binoclul acela a tot fost mutat prin casă. Niciunul dintre noi nu ştiam ce să facem cu el. S-a deteriorat, încetul cu încetul. Husa era de piele. Nu ştiu unde a sfârşit. O lentilă de la obiectiv a căzut, rotița de focalizare s-a blocat. Nu se mai vedea

nimic prin el, nici de aproape, nici de departe, dar îşi păstrase prezența impunătoare.

Nu ştiu de ce mi-au făcut un cadou atât de extravagant. Nu era pentru mine. Cine ştie cum a ajuns la mine. Poate că a fost un cadou primit chiar de acei prieteni ai părinților mei, care n-au ştiut ce să facă cu el, aşa că mi l-au pasat mie.

La eveniment a mai participat şi un coleg şi prieten de-ai tatei. Îl chema Jordi Ponce. Cred că mi-a dăruit un ceas de aur alb. Apoi, unchiul meu Rahma mi-a făcut cadou un ceas Duward din aur obişnuit. Am iscat multe discuții la şcoală, căci colegii mei refuzau să accepte că există aur alb. Ziceau că e din inox. Eu aveam încredere în ceasul primit de la Jordi Ponce, aveam încredere în aurul alb. Nici nu-mi trecea prin minte că putea fi fals. Era un ceas Thermidor, asta era marca. Am fost foarte intrigat de aurul alb.

La fel mi-a stârnit interesul acel prieten al tatei, un burlac educat şi sofisticat. Locuia în Barcelona. Mamei nu-i prea plăcea de el, dar nici nu-l antipatiza. Uneori îl critica, alteori îl lăuda. Dacă tata m-ar vedea acum scriind despre Jordi Ponce s-ar bucura şi s-ar îngrijora, în egală măsură.

Cum se poate să-ți aminteşti asta, m-ar întreba.

Şi eu mă întreb. Cum se poate să-mi amintesc toate astea. După mulți ani, i-am botezat pe Bra şi pe Valdi. Aceea a fost o zi specială. Foarte specială.

Au trecut treizeci de ani de la prima mea comuniune până la botezul lui Bra şi Valdi, dar atât prima mea comuniune, cât şi botezul lor s-au sărbătorit la acelaşi restaurant.

Nu doar în acelaşi restaurant, ci la aceeaşi masă, în acelaşi loc din sală, lângă aceleaşi ferestre.

Acolo, unde eu am primit binoclul acela ciudat, copiii mei şi-au primit cadourile. Cred că am fost singurul care şi-a dat seama de detaliul acesta tulburător.

Era acelaşi spațiu.

Nu am fost singurul. Tata, marele Bach, şi-a dat seama şi el.

Ne-am dat seama amândoi, mereu amândoi, mereu el şi eu.

Astfel se deschide carnea timpului, inima vieții, când contempli o coincidență de o asemenea dimensiune înțelegi că tot ceea ce ne înconjoară curge conform unei ordini care include dezordinea şi a unei dezordini care include ordinea, de aici tensiunea, şi din această tensiune emană bucuria, speranța şi frumusețea.

Totul se prescrie, se prescriu infracțiunile, se prescriu greşelile mele, sunt în curs de prescriere vinovățiile mele şi prescrise vor fi toate fantasmele mele.

Acum trei ani, în 2016, am fost din nou acolo, în sala aceea din acel restaurant şi am stat şi am atins aerul, pentru că numai aerul mă întâmpină când invoc trecutul.

Mi-am amintit de ce spunea Idea Vilariño: „Nu te voi vedea murind”.

Invocarea trecutului te poate ține ocupat douăzeci şi patru de ore din douăzeci şi patru. Ce există în prezentul meu dacă nu această îndărătnică, decadentă, copleşitoare şi voluptuoasă bogăție a trecutului.

Când absolvi un om de vină, când îl ierți, vede lumea fără tristețe şi angoasă. Cine a inventat botezul a fost un adevărat stăpân al vieții: să fii absolvit de păcat, adică să-ți fie iertată orice vină. Prin naştere purtăm vina, nu a păcatului originar, ce mai poveste şi asta, ci vina că părinții şi bunicii noştri au făcut rău şi o să-l facem şi noi, pentru că în adâncul de nepătruns al vieții se află răul pe care-l facem semenilor noştri.

Şi brusc, botezul şterge vina, pe când eu, pentru a scăpa de vina mea, a trebuit să scriu, să mă curăț, să mă purific, să mă înfierez, să mă iert, să stau ca pe jar, să mă distrug.

Bărbații şi femeile caută bucuria şi dau peste vină.

În fiecare zi mă gândesc la oamenii cărora, într-un fel sau altul, le-am făcut rău, chiar dacă în ochii unui judecător imparțial ar fi cel mai mic rău din lume; niciodată răul nu este obiectiv, răul atacă inima celuilalt, dacă celălalt se simte rănit nimic nu-l poate consola, acel rău este real şi incontestabil.

Multe persoane nu înțeleg şi nu vor înțelege asta niciodată.

Are legătură cu valurile mării, cu norii, cu copacii. Nimeni n-ar tulbura acea frumusețe a lucrurilor naturale: inima omului este ca un copac, nu poate înțelege nevoia cuiva de a-l curăța, de a-i răpi crengile, în schimbul promisiunii unei vieți mai bune.

Cobor împreună cu Mo pe o stradă din centrul oraşului Zürich şi dau peste o ceasornicărie faimoasă unde sunt expuse modele de ceasuri vechi. Nu sunt ceasuri la mâna a doua. Sunt ceasuri pierdute în timp, iar asta înseamnă plenitudinea unui ceas. Împlinirea maximă a unui ceas este aceea de a fi victima timpului pe care îl măsoară. Sunt multe piese de colecție: sunt reprezentate toate mărcile prin modele începând din anii douăzeci ai secolului trecut până la modele de la începutul secolului XXI. Mă uit aproape îngrozit, pentru că am în fața ochilor un model Thermidor, de la începutul anilor şaptezeci, din aur alb.

Apoi, Mo şi cu mine mergem la operă.

Mergem să vedem *Norma*, de Vincenzo Bellini, la Opera din Zürich, o clădire elegantă, de la sfârşitul secolului al XIX-lea, construită pe ruinele fostului teatru, care arsese. Mă emoționează clădirile care dispar şi, odată cu ele, dispare şi ce s-a petrecut între pereții lor. Alte clădiri le iau locul, clădiri care la rândul lor vor dispărea. Am luat cele mai ieftine bilete, douăzeci şi cinci de euro bucata, singurele care se mai găseau, alături de cele mai scumpe, care costau peste trei sute de euro. Mereu se întâmplă aşa: biletele care rămân nevândute sunt cele mai scumpe şi cele mai ieftine, aşa că de obicei găseşti locuri goale. Plasatoarea ne-a condus la locurile noastre.

Începe actul întâi, un cor apare pe scenă. Este vorba despre corul cu Oroveso şi druidele. De la locul meu, văd numai corpuri îndepărtate. Ce bine mi-ar prinde acum binoclul acela primit la prima mea comuniune. Trecutul este o pivniță plină de obiecte a căror utilitate se revelează în viitor. Pivnița aia mă duce cu gândul la providență, la cuvântul ăsta mitologic: providență.

Norma vrea să-şi ucidă copiii pentru că bărbatul pe care-l iubeşte s-a îndrăgostit de o altă femeie, s-a îndrăgostit de Adalgisa. Norma se jertfeşte printr-un act de frumuseţe egal cu cel pe care eu îl încerc în fiecare zi din viaţa mea. Mărturisirea vinovăţiei Normei este un act de credinţă în viaţă, un act de iubire, un act de singurătate.

Ies de la operă emoţionat.

Frumuseţea Normei mă răneşte.

O port pe Norma în inimă. Eu sunt Norma, îmi zic. Toţi suntem Norma. Toţi suntem jertfă, renunţare, iertare şi moarte, ca Norma. Oricât de multe voi pierde în viaţa asta, mereu îmi va rămâne posibilitatea de a reasculta opera asta, mereu îmi vor rămâne un binoclu pierdut şi un ceas Thermidor, din aur alb, pierdut şi el.

Am luat tramvaiul 9 şi ne-am întors acasă.

Fantazez la o viaţă de aristocrat, aici, în Elveţia, să am o casă în centrul oraşului Zürich şi să merg în fiecare săptămână la operă, la teatru, la balet, să mănânc de cină la cele mai bune restaurante, să am un yacht pe lac, să dorm mult şi să mănânc puţin şi să fiu liniştit, să ajung la linişte sufletească, la seninătate.

Să nu-mi doresc lucruri, să nu-mi doresc nimic.

Să existe cineva, undeva, care să aibă grijă de tine şi acel cineva să şteargă răutatea, cruzimea şi oroarea din viaţa bărbaţilor şi femeilor.

Cuvântul la care gândesc clipă de clipă este „providenţă”, adorm cu cuvântul acesta în minte.

„Providenţă”, un cuvânt atât de tainic.

72

Cele mai traumatice momente din viaţa mea au loc într-un trecut foarte îndepărtat, când părinţii m-au dus pentru prima dată la şcoală. Credeam că numai eu sunt pe lumea asta şi dintr-o dată există sute de persoane asemănătoare mie.

Trebuie să vorbesc cu ele, să stau cu ele. Şi libertatea, entuziasmul, bucuria dispar.

Atunci îți pierzi bucuria pentru prima dată.

Persoanele care îmbătrânesc singure, fără familie, fără copii, fără partener de viață, redevin ființa care a pus temelia corpului lor, redevin copii. Copii în fața pericolului.

Copii care au rămas singuri în fața pericolului. N-am înțeles atunci de ce mama se îndepărta de mine şi mă lăsa în seama altora, persoane care până la urmă au ajuns să facă parte din viața mea. Viața lângă mama s-a stins treptat şi a venit viața asta mai lungă, mai extinsă, în care ea s-a tot îndepărtat de mine până când a murit.

Una dintre cele mai mari suferințe din inima mea s-a născut în timpul unei ore din şcoala primară, la un colegiu teologic. Preotul a trebuit să plece şi l-a pus pe un coleg de clasă să-i țină locul.

A-i ține locul înseamnă să stai pe locul profesorului şi să supraveghezi clasa, să nu vorbească nimeni, să fie disciplină.

Toate astea se întâmplă acum cincizeci de ani.

Acum o jumătate de secol.

Copilul ales străluceşte de mândrie. I-a fost dată o misiune specială, este un copil ales, aşa îl văd eu. Şi încep să mă gândesc la ce se gândeşte orice persoană când este smulsă de lângă maică-sa şi lăsată printre oameni: de ce l-au ales pe el, pe băiatul acela, şi nu pe mine. Aşa începe lăcomia după funcții, lăcomia socială.

Un copil de cinci ani jinduind funcția de supraveghetor de clasă.

Într-un mod total arbitrar, decide că vorbesc, dar e o minciună, nu vorbesc cu nimeni. Îmi scrie numele pe tablă. Dar îl scrie cu b, pe când numele meu se scrie cu v.

Văzând numele meu scris cu „b” în loc de „v” m-am simțit umilit şi rănit, dar şi perplex şi plin de curiozitate, pe buza unui abis care avertiza că identitatea mea era neînsemnată, obişnuită pentru ceilalți oameni.

Eu, care eram un zeu pentru mama, acolo m-am văzut tratat ca un lucru fără importanță, ca o mogâldeață, ca un corp, ca un balot inexpresiv şi ridicol.

A fost cea mai tristă zi din copilăria mea, cea mai neagră, cea mai cumplită.

Orice om a avut parte de o astfel de primă dată. Acum o pot vedea din perspectiva frumuseții, pentru că până la urmă copilul care am fost era pur şi simplu îndrăgostit de mama lui, aşa cum sunt toți copiii de pe fața pământului.

Copiii care nu înțeleg că au un destin social, pentru că au crezut că destinul lor este de a rămâne veşnic lângă mama lor, aşa cum gândeam şi eu.

Veşnic copilul şi mama lui, copilul lângă mama lui, în slavă, stăpâni pe viață, întru stăpânire veşnică, precum în iconografia creştină. În iconografia aia se vorbeşte despre copilărie. Copilul Isus, odată îndepărtată semnificația religioasă, care e circumstanțială şi anecdotică, înseamnă asta: inalterabilitatea mamei şi fiului ei, într-un răvăşitor spectacol plin de frumusețe, de umanitate, pentru că umanitatea trebuie să exulte pentru ca să o putem concepe, pentru ca să o putem înțelege, pentru ca inima noastră să explodeze de bucurie.

Mi-am pierdut regatul când am fost dus la şcoală.

B-ul din numele meu a fost începutul despărțirii de paradis.

Memoria este carne şi sânge.

Neurochirurgii au multe cuvinte pentru carne şi sânge, dar sunt doar cuvinte, cuvinte fără fapte.

Cuvinte care nu îmbunătățesc, nici nu fac mai cuprinzătoare, nici nu explică, nici nu nuanțează aceste două cuvinte: carne şi sânge.

Carne şi sânge, acolo se duce tot ce am fost.

Dar ce frumusețe sălbatică, copilul supraveghetor şi celălalt copil care am fost eu, acum cincizeci de ani, la o oră din şcoala primară, el uitându-se la mine şi hotărând că am vorbit, că am încălcat regulile, el jucându-se deja cu legea, iar eu blocat în fața dramei iscate de lege, cu numele meu înaintat oprobriului public, scris pe o tablă, cu o greşeală de ortografie.

Apoi, preotul a revenit şi a cerut să fie şterse numele.

Nu au existat pedepse, nici consecințe, totul a fost anulat, pur şi simplu. Nici măcar nu a catadicsit să citească cele două nume care apăreau pe tablă. Le-a şters ca pe ceva lipsit de importanță.

Şi atunci mi-am dat seama că ceea ce părea o dramă de nedepăşit şi cu consecințe dezastruoase, a dispărut transformat în praf de cretă.

73

Tata nu a cunoscut intensitatea capitalismului pe care am cunoscut-o eu. Nu avea capitalismul în el, de aceea nu şi-a pierdut încrederea în cuvântul dat, în bunătatea naturală. Capitalismul nu i-a împietrit inima.

A trăit fără să fie neîncrezător în cineva.

Mergea cu maşina prin localități, total încrezător. Niciodată nu şi-a pierdut încrederea în oamenii cu care se întâlnea.

Această încredere a tatălui meu în ceilalți oameni a fost de aur.

În privința asta semăna cu Mo, pentru că nu am văzut o femeie mai încrezătoare decât ea. Mereu are încredere în oameni. Mereu se gândeşte că oamenii vor da tot ce e mai bun în ei şi că niciodată n-o să-i facă rău.

Eu semăn cu mama, şi în ea se cuibărise neîncrederea. Nu sunt ca tata. Însă acum văd limpede că neîncrederea e doar slăbiciune şi eşec.

Nu, tata nu a cunoscut intensitatea capitalismului pe care am cunoscut-o eu. L-a văzut, fireşte că l-a văzut. Vedea că există bogați şi săraci, vedea deplasarea capricioasă a bogăției, dar a ştiut să rămână deoparte, nu a intrat în joc.

Cum a făcut asta?

Voi muri fără să ştiu.

Niciodată nu a fost înşelat cum am fost eu. Niciodată nu l-am văzut să invidieze pe cineva. De parcă viața lui ar fi fost

atât de trepidantă încât nu ar mai fi avut timp să vadă bogăția altuia.

Nu şi-a dorit să aibă bogății materiale, case, maşini scumpe, nici proprietăți de orice fel, cu atât mai puțin bani.

Nici nu a ştiut măcar că existau averi uriaşe. Nu s-a uitat la vecinii bogați din Barbastro, deşi erau câțiva. Nici nu i-a trecut prin minte că are ceva de-a face cu obligația asta, cu obligația de a fi bogat sau sărac.

Nu a fost tentat.

Nu s-a uitat.

Era prins cu ale lui, dar ce erau, Dumnezeule, ce erau acele ale lui. Cred că eram eu, cred că erau Wagner şi fratele meu. Şi el însuşi.

Exista în el ceva din trăinicia unui om din popor, ceva înrădăcinat în profunzimea oamenilor simpli din Barbastro. La cei umili chiar s-a uitat, pentru că-i trezeau curiozitatea. Bogații nu-i trezeau curiozitatea. Oamenii simpli, da, pentru că probabil îl transportau în acel Barbastro de pe vremea tatălui său, Barbastro dinainte de războiul civil, satul în care el a fost copil.

A vorbit puțin despre începuturile copilăriei lui, petrecute înainte de 1936.

În vremea aceea, trebuie să fi văzut ceva nemaipomenit pe străzile din Barbastro. Războiul l-a decimat. El şi-a păstrat un soi de misticism care-l ducea înapoi la încremenirea satului, la piața înconjurată de galerie, la cele patru străzi principale, la cele două poduri peste râu, la cele două biserici, la baruri şi la grădinile de zarzavat.

Ăsta ar fi putut foarte bine să fie paradisul lui.

Uneori îl observam cum merge pe străzile din Barbastro. Mergea într-un fel aparte, ca şi cum ar fi salutat umbrele, morții, trecutul. Vedea trecutul satului său.

Era un pod între trecut şi prezent.

De aceea umbla prin Barbastro ca şi cum ar fi fost un înger.

Nu a vrut viața pe care eu aveam să o duc; poate a văzut-o o dată: a văzut viața mea, sau o vede chiar acum, iar dacă o vede

acum, cu siguranță i se face milă de mine, sau se emoționează, sau se sperie, pentru că bunătatea naturală a fost cea care l-a ținut departe de cunoaşterea marilor oraşe, de călătorii multe, de oameni mulți, de multe lucruri importante, care într-un fel rezolvă ultima problemă a oricărui om: singurătatea.

Regatul singurătății lui a fost mai cristalin.

Îmi repet fraza asta: regatul singurătății lui a fost mai cristalin decât cel al prim-miniştrilor, decât cel al preşedinților republicilor, al preşedinților marilor corporații, al celor mai bogați şi faimoşi oameni de pe planetă.

Aşa că te văd din nou, tată, luminos, obosit, fără bani, fără casă, fără loc de muncă, fără nimic.

Viața mea este viața pe care mi-o dă capitalismul clipă de clipă.

Tot ce respir este capitalism.

Prietenii, cunoscuții, colegii, toți oamenii cu care mă intersectez mă privesc din capitalism.

A avut parte de bucurie în viață, de multă bucurie. De aceea fluiera mereu. Poți fluiera acum pentru mine?

La început a fost entuziasmat de ideea de a mă face scriitor. Dar o dată, eram deja în secolul XXI, a citit o cartea de-a mea şi nu i-a plăcut. Nu ştiu ce a văzut el în carte, probabil beznă, ficțiune şi singurătate.

Beznă şi vanitate, umbră şi cenuşă, cum se spune în filmul *Gladiatorul*, unde un luptător veteran, un gladiator bătrân moare spunându-le tinerilor săi asasini „umbră şi cenuşă”.

Chiar dacă nu a zis nimic, mi-am dat seama, din atitudinea lui, că nu i-a plăcut. În acest sens, cred că tata era obiectul unei dominări, o lungă dominare ce vine din noaptea timpului, o dominare a strămoşilor care răsar din lanțul biologic ce se întinde până în centrul evoluției. Tata şi primul om, asta e.

Cu cât se îndepărtează mai mult moartea lui – şi zilnic se îndepărtează cu un metru, pentru că la morți spațiul şi timpul converg încă din clipa morții – , cu atât înțeleg mai bine că în tata trăia un fel de zeu.

Pentru că Dumnezeu – sau cum vreți să-i spuneți, există mii de cuvinte, spuneți-i mister, spuneți-i voință, frumusețe, genom, specie, deşi cuvântul „Dumnezeu” a fost de o nemaipomenită precizie a limbajului – intră în corpul părinților. Când părinții mor, Dumnezeu se face vizibil puțin. Când moartea părinților pleacă, Dumnezeu se face vizibil din nou.

Îl vedem în cadavru.

Dumnezeu se face vizibil în cadavrul tatălui tău. Apare acolo, timp de zece secunde. Şi-l vezi. Acesta este misterul. Vezi energia profundă a vieții.

Dumnezeu e acolo zece secunde.

Te lasă să-l vezi zece secunde, ca să-ți dai seama că există, că va exista, să-ți dai seama că deşi tu nu ştii, el există, e acolo şi în mâinile lui străluceşte bucuria.

„Ia-o”, îți zice.

Şi ceea ce iei tu este cadavrul.

74

Într-o zi, prin 1970, în localitatea Benasque din Pirinei, tata m-a dus la un hotel care acum nu mai există. Hotelul acela avea piscină, una dintre primele din zona aceea muntoasă. Era iunie, piscina se deschisese recent şi apa era congelată.

Nimeni nu făcea baie.

Poate să fi văzut câțiva în costum de baie. Vechile piscine erau mai apropiate de sculptură decât de valoarea lor practică. Pe atunci păreau nişte opere de artă. Erau decorate cu pietre mari, păreau trainice, formidabile. Treptele erau de fier. Avea o adâncime de trei metri. Vechile piscine erau adevărate. Cele din prezent sunt doar nişte copii proaste ale acelora.

Tata mi-a zis: „Îți dau douăzeci şi cinci de bani dacă faci baie în piscină”, o veche monedă de douăzeci şi cinci de pesete, pe care era ştanțată figura dictatorului Francisco Franco.

L-am privit în ochi.

Ştia că o voi face.

Purtam şort de baie.

M-am aruncat în piscina cu apă înghețată, am dat câteva ture şi toată lumea s-a strâns să vadă minunea. Mă rog, câțiva oameni, câțiva clienți ai hotelului, erau şi nişte doamne în vârstă venite să se bucure de aerul de munte. Totul erau liniştit, suav, ordonat. Erau măsuțe şi bănci sub stufoşii copaci din Pirinei.

M-am aruncat în piscină, am sărit în cap. Apa înghețată nu mi-a făcut niciun rău pentru că el mă privea, pentru că el era acolo. Nu exista ostilitate, nici durere, nici teamă, nici pericol.

Eram doar eu şi apa şi nemişcarea timpului, căci atunci am descoperit că sub apă mişcarea realității se suspendă, timpul se face insonor şi curgerea lui încremeneşte, dispare identitatea socială a celui care stă sub apă şi am făcut cercetări acolo, în zona celor care se scufundă în apă din dorința de a pleca din împărăția viilor într-o altă împărăție, în împărăția apelor. Poate că tata voia să descopere împărăția apelor. Tocmai el, care nu ştia să înoate. Dar, deşi nu ştia să înoate, ştia totul. În împărăția apelor nu răzbat vocile, nu răzbat tratatele, nici trufia, nu răzbat contractele, nici ierarhiile, nici şefii de guvern, nici bogăția, nici sărăcia, nici dreptatea, nici nedreptatea, acolo există doar linişte, imponderabilitate, anularea auzului şi tactilului şi coborârea unei lumini fine, unei lumini filtrate, care ocroteşte.

Când am ieşit din apă, mă aştepta cu un prosop. M-am gândit că tata era natura însăşi, ca şi cum ar fi fost un fapt ireversibil.

Oamenii se uitau la noi doi.

Poate că s-a gândit că în împărăția apelor aş putea comunica din nou cu el, după ce timpul vieții lui se va fi încheiat.

Nimeni nu a făcut baie în ziua aceea, pe atunci oamenii nu ştiau cât de bună e o baie cu apă rece. Pe atunci oamenii nu ştiau nimic despre *spa*. În epoca aceea, oamenii nu aveau prea multe lucruri, dar aveau viață. Totul era mai greu, nu exista

tehnologia, dar viața era mai puternică. Acum trăim cu reprezentări ale vieții. Înainte, cel puțin în ziua pe care o evoc, viața nu avea nevoie de reprezentări pentru că exista în sine.

Nu ştiu de ce a făcut treaba aia, ce a vrut prin provocarea aia. Îmi imaginez că a vrut să mă vadă în apă, el făcea chestii dintr-astea, şi aici e adevărata problemă. Adevărata problemă este că toate chestiile alea pe care el le făcea – cum a fost să-mi ofere douăzeci şi cinci de bani pentru a face baie într-o piscină din munți – sunt cele mai umane chestii care mi s-au întâmplat în viață.

Inima mi s-a umplut de bucurie când am ieşit din apă şi am câştigat pariul, mă simțeam ca un erou.

Îi plăcea să mă vadă înotând.

Timpul trecut nu se mai întoarce, dar există ceva ce se întoarce mereu, revine încontinuu: misterul.

Viața poate să moară, dar misterul nu, iar acum misterul este în copiii mei. Oamenii uită misterul. De aceea viețile lor decad, se prăbuşesc, se umplu de amărăciune, se viciază.

Ca scriitor, responsabilitatea mea morală este de a reaminti existența misterului.

75

Odată, tata m-a dus la cules de ciuperci. Am mers cu un prieten de-al lui. Era un bărbat care avea mereu o țigară fără filtru între buze. Avea puțin păr pe cap. Mamei nu-i prea plăcea de el, nu-i plăcea din cauza scrumului de țigară care-i cădea te miri când; pe atunci mulți oameni erau aşa, fumau fără să țină cont de edificiul instabil de scrum care creştea pe măsură ce țigara se consuma; şi acel edificiu, brusc, se prăbuşea ca o avalanşă, lăsând un strat subțire de cenuşă pe cămaşa fumătorului şi în jurul său. Bănuiesc că omul acela a fost la noi acasă o dată şi i-a murdărit mamei ceva cu scrum. Şi mama fuma, dar mereu cu o scrumieră aproape. Pe vremea aceea, existau două clase de fumători: cei care aveau nevoie de

scrumieră (ăştia erau mai moderni) şi cei care nu aveau (ăştia erau fumători ancestrali, fumători care fumau aşa cum fumaseră primii fumători, undeva, prin secolul al XVII-lea).

Mulți oameni fumau aşa, în voia sorții, şi acel prieten al tatei ținea mereu o țigară între buze cu coloana ei de scrum orizontală suspendată în aer.

Erau vremuri aparte.

Prietenul acela al tatei avea un Citroën 2 CV şi într-o dimineață de octombrie rece, dar însorită, am mers cu maşina lui la cules de ciuperci. Maşina aceea îmi atrăgea atenția pentru că mi se părea o farsă, o jucărie, căci avea caroseria moale şi banchetele erau ca nişte scaune. Părea o maşină pentru copii. Ei doi aveau fiecare câte un coş, eu nu. Şi mai aveau şi bricege, nişte bricege foarte mici, cu mâner de lemn. Şi nu le-a mers rău în ziua aceea.

Aproape că nu vorbeau, erau genul de prieteni care nu-şi spun nimic. Câteva observații dacă e frig sau dacă va ploua, ori dacă va fi vânt sau dacă va fi foarte cald, şi cam atât.

Din când în când, îl vedeam pe tata aplecându-se pentru a căuta vreun râşcov. Nu-i prea plăcea să se aplece, însă îi plăcea foarte mult să găsească ciuperci. Dar ar fi preferat ca toate ciupercile să se înalțe de la sol, ca prin magie, şi să i se culce-n palmă, fără să fie nevoit să se aplece. Îi plăceau mult ciupercile, dar am fost la cules o singură dată. Nu am mai mers niciodată să culegem ciuperci.

O singură dată în viață, dar eu mi-o amintesc ca pe o zi importantă, oare de ce?

Pe vremea aceea toate drumurile erau înguste şi circulau puține maşini. Am mers să luăm prânzul la o crâşmă din sat. Octombrie e luna ideală pentru a cutreiera pădurile din provincia Huesca. Copacii sunt plini de nuanțe gălbui, soarele dulce mângâie uşor.

Am mâncat ochiuri din ouă de la găinile patroanei crâşmei. Am mâncat pâine proaspăt coaptă. Pe lângă ochiuri, am mai

mâncat şi torteta[5]. Tatei îi plăcea foarte mult torteta. Şi mie, prin imitație. Însă într-o zi am aflat ce este torteta – practic, sânge de porc – şi n-am mai mâncat. Ce bine-ar fi fost dacă nu mi-ar fi spus nimeni.

I-am văzut pe cei doi bărbați mâncând ochiurile. Şi atunci tata mi-a dezvăluit un secret care m-a însoțit toată viața. Mi-a spus că ouăle trebuie prăjite în ulei încins, nu contează că iese multă fumăraie, numai aşa se pot face bine, iar dacă în timpul prăjirii albuşul se întinde mai mult decât trebuie, atunci e semn că oul nu este proaspăt.

De aceea ouăle pe care le mâncau erau mici, pentru că erau proaspete. Ei au mâncat fiecare câte două ochiuri. Eu doar unul. Apoi ni s-a adus cozonac de casă şi a primit şi el laudele tatei.

Aşa se face că ori de câte ori gătesc ochiuri, mă uit la mărimea albuşului. Stau neclintit, cu ochii pe albuş, pentru că în cercul acela alb apare mereu dezvăluirea pe care mi-a făcut-o tata şi revine ziua în care am fost la cules de ciuperci şi am mâncat în crâşma aceea.

Aşa e, mereu e aşa.

De fiecare dată când fac ochiuri îmi amintesc de tata. E o minune, o operă de artă a memoriei, un cadou din partea condiției umane.

Prima dată când am făcut ochiuri în Statele Unite, în casa lui Mo din Iowa, am avut o surpriză imensă, ouăle păreau foarte proaspete, căci aveau albuşul concentrat şi închegat, nu era unul dintre albuşurile alea care se extind în toată tigaia şi lasă gălbenuşul lipsit de protecție, într-o singurătate tristă.

M-am gândit că tatei i-ar plăcea ochiurile pe care le mâncau americanii. La asta m-am gândit, m-am gândit cu furie, pentru că niciodată n-am să-i pot spune.

---

[5] Un soi de gogoşi pe bază de sânge de porc, făină, pesmet şi untură (n.tr.).

Mă voi duce furios în moarte. „Nu intra supus în noaptea cea bună”, a zis poetul galez Dylan Thomas; intrăm în ea cu multe discuții nepurtate, cu multe lucruri de spus. Observațiile tatălui meu despre ochiuri le-a pus pe pânză, într-un tablou celebru, pictorul Diego Velázquez. E vorba despre tabloul *Bătrână prăjind ouă*. Ouăle din tablou ar fi primit aprobare din partea tatălui meu. Velázquez a pictat tabloul în Sevilla, în anul 1618. Iar femeia din tablou mi se pare a fi aceeaşi femeie care i-a servit pe tata şi pe prietenul său în ziua când am fost cu ei la cules de ciuperci.

Iubitul american al unei prietene de-ale lui Mo era fermier. Într-o zi am ieşit toți patru la o cafea. Era un bărbat înalt, voinic, roşcovan şi zâmbea întruna, chiar dacă puțin fals. Un bărbat foarte harnic, relația cu prietena lui Mo avea să se încheie prost. Ne-a făcut cadou o duzină de ouă de la ferma lui.

După ce am încins uleiul în cratiță şi am văzut albuşurile perfecte, deci incredibil de proaspete, ale acelor ouă, m-am gândit din nou la tata şi la dezvăluirea lui. M-am gândit din nou la 1618, la bătrâna pe care Velázquez a văzut-o prăjind ochiuri în Sevilla. Şi atunci mi-am amintit de un alt lucru pe care nu ştiam că-l mai țin minte şi care a fost spus tot în ziua cu ciupercile, dar vă jur pe toți sfinții că nu-l mai țineam minte.

Fraza spusă de tata a fost asta: „Dă-ți seama că deşi uleiul e încins, gălbenuşul este aproape rece, iar aşa ceva chiar că-i un mister, ba mai mult, dacă nu e rece, înseamnă că nu-i bine făcut”.

76

Ca pe un coridor lung, vechi şi întunecat, aşa simt ziua asta în care mă trezesc fără chef de viață. Arnold e aici, nu mai venise de ceva vreme, dar mereu se întoarce. Niciodată nu va

pleca de tot. Corpul meu îi este locuința unde se simte-n largul său.

Am rămas singur cu el, nu mai e nimeni. Oamenii nu ştiu să trăiască fără familie, îmi zice Arnold, mereu zice chestii din astea.

Se târăsc prin lume şi se prăbuşesc în mijlocul străzii, răpuşi de un infarct, aşa cum moare Omar Sharif la sfârşitul filmului *Doctor Jivago*. Mamei îi plăcea mult Omar Sharif.

Familia însemna nişte copii care-şi aşteaptă tatăl şi mama, sunt oameni care desconsideră asta şi aleg altceva, dar acel altceva când se apropie sfârşitul, când apar bătrânețea şi decrepitudinea, nu foloseşte la nimic.

Nimic nu foloseşte în afară de copii.

Bra şi Valdi nu ştiu asta. O vor şti într-o zi, vor vedea cotlonul acela sensibil şi vor contempla povestea vieții unui om, tatăl lor, care a căutat cu disperare bucuria.

Stăteam în pat şi mă gândeam la toate astea, nu aveam chef să mă ridic, întins lângă Arnold, care mă privea cu răceală, eram învelit bine în aşternut şi aşternutul era rece, dar era un frig blând, care-mi aducea în minte casele în care am locuit mai demult şi nu aveau încălzire centrală.

„Nu există nimic după moarte, a zis Arnold, iubirea ta pentru părinții tăi nu e altceva decât un delir literar, sau şi mai bine zis, o tulburare; oamenii acceptă toate astea fără nicio problemă şi se bucură de prezent.”

„Nu cred că condiția umană conține acceptarea resemnată a trecerii timpului. Nu te poți bucura de prezent fără a avea în fața ochilor trecutul. Prezentul este superb dacă întregeşte trecutul. Viața are nevoie de un ieri. Pe de altă parte, resemnarea poate conține bucurie. Iar fantomele nu sunt mai puțin importante decât ființele din carne şi oase.”

Despre astea vorbeam cu Arnold când a sunat interfonul. Venise un instalator ca să vadă ce e cu boilerul şi a trebuit să mă dau jos din pat. În câte case am locuit şi nu aveau încălzire centrală? În anii optzeci, apartamentele închiriate de studenți nu aveau încălzire centrală şi niciodată nu scăpai de senzația

de frig. Încălzirea centrală nu s-a generalizat până la începutul anilor nouăzeci. Încetul cu încetul, au dispărut sobele cu butelie de gaz, sobele cu petrol şi radiatoarele electrice. Industria spaniolă de încălzire a făcut loc celei de răcire. Acum toate casele moderne au aparat de aer condiționat. Mai întâi ne-a terorizat frigul, apoi căldura.

I-am deschis uşa instalatorului şi l-am condus la boilerul aflat pe balcon. Era nouă şi jumătate dimineața, o dimineață din martie, plină de soare. Am stat amândoi şi ne-am uitat la soare. El a zis că am noroc cu atâta soare pe balcon. Dar eu am zis că stau tot timpul în camera mea. Nu m-a întrebat de ce stau tot timpul în camera mea. Am bănuit că avea copii. L-am întrebat despre ei.

Are doi, Paula şi Leandro.

Aşa-i cheamă.

Mi-a spus că pe el îl cheamă Alberto, dar fiului i-a pus numele Leandro pentru că aşa-l chemase pe bunicul soției lui.

În timp ce curăța boilerul, a început să se gândească cu voce tare la circumstanțele familiale care-l făcuseră să-şi numească fiul Leandro.

— Nu l-am cunoscut pe bunicul lui Leandro, dar toată familia soției mele îl adora, ei zic că era un om bun, ajuta pe toată lumea. Şi aşa trebuie să fi fost, dacă-şi amintesc atât de mult de el. Pentru că de răi nu-ți aminteşti, sau îți aminteşti cu răutate.

Aşa a zis.

Am vorbit destul de mult, aşa că atunci când a plecat mi-a dat mâna. Cred că-şi dăduse seama că a trezit în mine un respect adânc, un respect care nu excludea o invidie nevinovată, pentru că eu îi mai invidiez doar pe cei care au norocul de a fi inimoşi.

Inimoşii, o speță anonimă; dacă fiscul i-ar cunoaşte, le-au lua nişte impozite enorme.

Ce bine ar fi dacă aş fi la fel de norocos ca instalatorul ăla care mi-a verificat boilerul şi l-a lăsat impecabil de curat, apoi s-a dus fericit spre alt apartament ca să curețe alt boiler. Am

văzut cum l-a curățat pe al meu: nu doar cu îndemânare, ci şi cu sârguință.

Era un om plin de bucurie.

Mulțumesc, Doamne-Dumnezeule, că există astfel de oameni pe lumea asta.

Bărbatul acela, al cărui nume era Alberto, a făcut ca Arnold să dispară.

77

Blestemate fie miopia, astigmatismul şi privirea mea obosită. E Arnold din nou. Văd tot mai prost şi niciodată nu mi-a plăcut să port ochelari, în afară de cei de soare.

Mama era la fel. Îi plăceau doar ochelarii de soare, pentru că erau un accesoriu. Eu şi mama mereu am avut nevoie de accesorii. Chiar din cele ieftine şi ridicole.

De aceea, mama a mers frecvent la magazinele chinezeşti, şi eu la fel. După ce le-a descoperit, la începutul anilor nouăzeci, a devenit dependentă de ele, şi eu la fel.

Mergeam împreună şi cumpăram accesorii, bijuterii, mărgele, gablonzuri. Ea cumpăra şi bibelouri, cum ar fi elefanți. Avea o întreagă familie de elefanți, aproape o turmă. Le-a pus într-o vitrină. Stăteau acolo, împodobeau casa. Eu cumpăram foarfece şi mici capsatoare care se stricau repede. Totul era atât de ieftin şi eram fericiți că ajungeam acasă cu o grămadă de mărunțişuri.

Turma de elefanți a avut importanța ei. După ce Wagner a murit, Mozart m-a ajutat să golesc locuința. Lui Mo i-au plăcut lucrurile mamei mele, iar asta m-a emoționat şi mi-a dat pace sufletească. Mama şi ciudatele ei mărunțişuri. De exemplu, turma aceea de elefanți din ghips, dacă o fi fost din ghips. Apoi mai erau cupele câştigate de tata ca vânzător, ca agent comercial şi ca jucător de macao. Şi vesela şi nişte ciudate cărți cu rețete de bucătărie care erau ale lui Johann Sebastian Bach. Toate acelea au fost păstrate de Mo, nu înțelegeam la ce

bun să păstrezi toate acelea, nu vedeam valoarea lor, dar Mo a văzut-o.

Părea că Mozart fusese trimisă ca să mă facă să văd valoarea tuturor acelor lucruri. Mo a salvat o orhidee de-a mamei.

Da, Mozart a salvat o orhidee wagneriană. A dus-o la Madrid şi tatăl ei a replantat-o, a cultivat-o, a îngrijit-o. În urmă cu câteva luni am văzut orhideea, strălucea, se pregătea să înflorească, aşadar continua să fie vie.

De-a lungul acestor ani, Mo m-a întrebat de multe ori despre mama mea. Voia să ştie ce ar fi gândit mama despre ea. Cred că i-ar fi plăcut mult de ea.

Ar fi fost bine dacă mama ar mai fi rămas câțiva ani pe lumea asta. Suficient timp încât să o cunoască pe Mo. Asta m-ar fi făcut fericit, sau mai bine zis m-ar fi liniştit, ori ajutat. Dar mama a trebuit să plece. Plecarea ei era necesară pentru ca viața mea să se deschidă.

Puțin a lipsit, foarte puțin, pentru ca Mozart şi Wagner să se întâlnească. Întâlnirea cu Bach ar fi fost absolut imposibilă, căci a murit în 2005.

Bach era din perioada barocă, fireşte.

„Hai să mergem la chinezi, mamă”, ziceam eu în epoca aceea, iar ea era mulțumită peste poate.

Aveam nevoie de un ornament cu care să ne înveselim viețile. De fapt, ne fascina luxul, dar n-am depăşit niciodată magazinele chinezeşti.

La chinezi găseai de vânzare şi ochelari de soare şi mama îşi cumpăra. Acum, cu vederea mea slăbită şi cu miopia, mi se pare că totul e mai întunecat. De-asta, pentru casa mea din Madrid cumpăr becuri cu putere maximă şi, în aşteptarea zilei în care să se vândă becuri la fel de puternice ca lumina absolută, le aprind pe toate. Dar tot nu văd nimic şi mă apucă disperarea.

Tata stingea mereu luminile din apartamentul nostru din Barbastro. Mama le aprindea pe toate, tata protesta. Tata

vorbea de factura la curent, fără să ştiu ce e aia, iar mama îi dădea înainte cu toate luminile aprinse.

Acum sunt eu cel care aprinde toate luminile.

Să fie lumină în toată casa.

Luptând mereu contra întunericului.

78

Am văzut de multe ori scrisul mamei mele şi am observat cum scrisul acela se stingea, părea tot mai mult o linie, o dungă, o mâzgălitură. Făcuse puțină şcoală. Nu mi-o pot imagina nicidecum aşezată într-o bancă. Nu reuşesc să o văd într-o şcoală. Nu citea nimic, în afară de câte o revistă pentru femei, din când în când. Nu scria nimic. Când trebuia să noteze vreo dată, scrisul ei era pe punctul de a dispărea sau de a se transforma într-un desen abstract. Observam asta şi mă enervam, mă umplea de milă şi de nelinişte. Mă făcea să sufăr, dar nici nu ştiam ce să fac. Mă înfuriam. Dar pe cine mă înfuriam? Nu ştiam nici pe cine să fiu furios. Pe istorie? Pe Spania? Mă gândeam că mama ar fi trebuit să se străduiască mai mult, cred că gândul acesta era nedrept. Tata s-a străduit, deşi nici el nu a făcut mai multă şcoală decât ea. În caligrafia mamei mele se vedea Spania.

Spre sfârşitul vieții, reuşea să scrie cel mult un cuvânt, iar odată ajuns pe hârtie, cuvântul acela era aproape de neînțeles. Îmi amintesc că făcea un „e” cât o namilă, părea o literă spânzurată de o creangă. Litera „m” îi ieşea strâmbă, înclinată spre abis.

Văd stafia analfabetismului acolo unde este şi a fost toată familia mea, acolo unde am fost mereu cu toții. Sute de ani acolo. Toți strămoşii mei erau copiii analfabetismului secular.

Revin la hârtiuțele de lângă telefonul fix, e acolo un cuvânt scris cu un marker care nu scria bine, foaia de hârtie îndoită, vocalele înfoiate, consoanele desfigurate, litera „l” mai să iasă de pe pagină, litera „p” umflată, „b” în loc de „v”, „a”-urile

transformate în baloane asemănătoare cu „o”-urile, care la rândul lor semănau cu nişte cireşe, căci naiba ştie de ce aveau codiță.

Mă uitam la foaie şi ştiam din instinct că acele cuvinte scrise cu o caligrafie devastată reprezentau toată familia mea. Şi îmi mai dădeam seama de ceva mult mai rău, îmi dădeam seama că asta mă îndepărta de mama.

Eram o formă de artă neverificată de istoria artei.

Scriu aceste amintiri despre mama mea în oraşul italian Torino, pe punctul de a-mi pierde mințile, pentru că mereu sunt pe punctul de a-mi pierde mințile, mai ales că Arnold îşi face bine meseria, dar poate că am reuşit să înțeleg că toate sunt la fel, că viața mea s-a oprit în urmă cu decenii, căci atunci când sunt singur într-un hotel şi mă copleşeşte teama în camerele acelea unde totul mi se pare amenințător şi periculos, cred că ce se întâmplă de fapt este că mi-e dor de ea, mi-e dor de mama mea şi cred că mai sunt fiul ei iubit şi că nu m-am maturizat deloc. Numai aşa se poate explica disperarea asta pe care nu reuşesc s-o explic nimănui.

Eu am o caligrafie mai bună, aici e buba, de fapt. Dar o pot face să dispară. Aşa că acum, în camera asta de hotel, iau carnețelul de pe noptieră şi pixul cu numele hotelului gravat pe agățătoare şi încep să mâzgălesc. Scriu „haber” fără h. Deformez cuvintele. Fac „m”-uri şchioape. Fac nişte „o”-uri care par săculeți de cartofi mucegăiți.

Şi râd.

E un omagiu bun.

Mă întind pe pat şi râd din toată inima. Mă ridic din nou şi scriu verbul „haber” fără „h” şi cu „v” în loc de „b”. Iese *aver*. Şi iată cum limbajul îşi pierde consistența, îşi pierde înțelesul.

— Mama a fost prima dadaistă din istorie, zic cu voce tare.

Apoi tac şi ațipesc îmbrăcat, cel mult zece minute.

La trezire, simt că în camera asta din Torino tocmai a început teroarea mirosurilor. Mi se pare că încăperea miroase. Am încercat să localizez mirosul. Cred că vine de la perdele. E un miros ca de plastic. Mi-am amintit, brusc, că salteaua

gonflabilă cumpărată de tata pentru vacanțele la mare mirosea la fel. Am ieşit să mă plimb pe străzile din Torino şi m-am văzut ca pe o figură demonică în derivă. Nu există nicio modalitate de a opri această cangrenă, această cădere a mea în propriul trecut. Arnold a apărut de pe străzile din Torino şi m-a luat de braț.

Totodată, mă simt dominat de acea impresie de adevăr care există într-un om ce cutreieră oraşele lumii căutându-i pe morți, senzația aceea de adevăr care pulsează în ochii lui Arnold.

Acum îmi dau seama de natura acestui ultim an al vieții mele: fuga, călătoria; cât călătoresc, am senzația că frumusețea se mişcă odată cu mine, că trecutul se întoarce, că lumea mă iubeşte, că viața este reală.

Mi-am dat seama că omenirea a triumfat. Am fost la Roma şi astăzi am venit cu trenul la Torino. Dimineața, în gara Termini din Roma, în timp ce mă uitam la mulțimea de persoane şi de trenuri, am avut o revelație: rasa umană este o singură identitate, cu caracter invizibil, şi ființa asta şi-a îndeplinit obiectivul, care nu este altul decât conservarea speciei.

Am triumfat ca specie şi cred că ştim asta, cumva. Acum ne mai rămâne să creştem longevitatea; căutăm o cât mai mare durabilitate a vieții noastre; eu o caut din iubire pentru cei care mă iubesc. Şi din iubire pentru mine însumi. Longevitatea trebuie să fie însoțită de sănătate. Sunt tot mai obsedat de cuvântul ăsta, de cuvântul „sănătate”, poate că este cel mai important din această împărăție a vieții. Mama a simțit că sănătatea o părăseşte şi nu a suportat asta. I s-a părut o meschinărie a naturii. De când natura i-a făcut asta mamei, o urăsc, o blestem: bănuiesc că vrea să-mi facă şi mie acelaşi lucru. Natura a fost meschină cu mama. Am văzut meschinăria aceea. Of, natură, cum ai putut să-i faci asta mamei mele, care era singura din lumea asta care te iubea aşa cum ai fost iubită în prima noapte a speciei.

Am sunat-o pe Mo şi i-am spus ce mi se întâmplă, iar ea m-a ascultat şi mi-a spus să mă liniştesc. I-am zis că am văzut meschinăria naturii. Îmi închipui că s-a gândit că o iau razna; nimic nou, de altfel. Bun, m-am liniştit. Am închis telefonul, dar peste cinci minute eram iarăşi plin de nelinişti, vorbeam cu Arnold.

I-am trimis un mesaj pe WhatsApp fiului meu Valdi, dar ştiu că n-o să primesc răspuns niciodată. A-i scrie lui Valdi e ca şi cum i-ai scrie lui Dumnezeu. Fiul meu Valdi şi Dumnezeu sunt două ființe care niciodată nu răspund la scrisori, iar asta e minunat.

N-am văzut ca Dumnezeu să le răspundă celor care-i vorbesc.

Valdi face la fel.

Depărtarea lui Dumnezeu şi cea a lui Valdi sunt egale.

79

Am fost în Italia, la lansarea traducerii romanului meu. Am vorbit în fața a peste două sute de persoane despre Bach şi Wagner. Oamenii mă felicită pentru că am ştiut să spun povestea familiei mele.

Voi doi, iată-vă, traduşi în italiană. Acum oamenii vă cunosc în Italia şi mă întrebam dacă asta o fi bine sau o fi rău.

Cred că tatei i s-ar fi părut că e rău, iar mamei, în funcție de cât aş fi fost fi plătit pentru povestea vieților voastre. Pentru că aşa era mama.

„Ce-o să-mi cumperi din bănetul cu care eşti plătit pentru că ai vorbit despre tatăl tău şi despre mine? – asta ar fi zis Wagner. Va trebui să-mi cumperi ceva ca lumea şi tatălui tău la fel, căci nu prea ne-ai cumpărat multe lucruri, ştiu bine că n-ai avut cum, iar acum când ai avea, noi nu mai suntem. Acum, când ne-ai putea cumpăra tot felul de lucruri, noi nu mai suntem, să mori de râs, şi ştiu foarte bine cât de mult ar fi însemnat pentru tine, ştiu că ar fi fost important pentru tine.

Eu aş fi fost super mulțumită, chiar dacă tatălui tău i-ar fi fost egal, ştii cum era el. Ți-ar fi fost recunoscător dacă l-ai fi invitat la cină la un restaurant bun, asta i-ar fi plăcut.”

Ştiu foarte bine ce se întâmplă când apar vocile astea: se întâmplă că eu caut tot felul de trucuri şi şmecherii, sofisme şi şarlatanii şi capcane pentru a evita despărțirea devastatoare, despărțirea reală. Fac totul pentru a vă reține pe lumea asta.

Orice fiu zice adio şi apoi se întoarce la viața lui.

Ce fel de fiu sunt eu, care vă reține în lumea asta şi nu vă lasă să vă odihniți. Ştiu ce se întâmplă: vreau să vă trezesc, nu vreau să vă las să dormiți, nu vă las să vă odihniți printre morți, nu vă las să aveți parte de odihna firească şi de uitare în nimicul celor care nu mai sunt.

De aceea, îmi imaginez că sunteți scandalizați de lucrurile pe care fiul vostru le scrie despre voi. Îmi imaginez că mă condamnați şi mă urâți pentru că am făcut publice viețile voastre.

Dar urându-mă, sau chiar şi numai enervându-vă foarte tare pe mine, ieşiți din moarte şi vă întoarceți la viață. Enervându-vă pe mine, şi pe bună dreptate, abandonați moartea, tăcerea, încremenirea defuncților. Pentru că ei singuri, morții nu pot să se enerveze, să se supere, nici să urască.

Asta fac cu cărțile pe care le scriu despre voi.

Vă zgâlțâi, vă deranjez, vă incomodez, ca în cazul când cineva face un atac de cord sau e pe moarte şi trebuie să-l loveşti ca să nu adoarmă, pentru că dacă adoarme, nu se va mai trezi niciodată.

E o poveste de iubire care nu se încheie niciodată.

De ce povestea asta de iubire?

Firească este o poveste de iubire între un bărbat şi o femeie, sau între un bărbat şi un bărbat, sau între o femeie şi o femeie, dar nu între un fiu şi părinții lui.

Ce s-a întâmplat aici?

Am rămas fără nimic, asta s-a întâmplat. Mă îndrept spre un mare gol şi nu vă am decât pe voi doi. Nu există nimeni

altcineva în viața mea. Nici Mo, nici copiii mei, pe care-i iubesc şi care mă iubesc, nu pot să mă ajute.

Nimeni nu mă poate ajuta.

Numai voi doi mă puteți ajuta, iar voi sunteți morți.

Trecutul a devenit un zeu.

De asta mă puteți ajuta, pentru că nu puteți, de asta apelez la imposibil. E „mor pentru că nu mai mor” cum zice sfânta Teresa de Ávila, asta e.

80

Sun la recepție şi îi rog să-mi dea altă cameră. Nu ne înțelegem prea bine. Cobor la recepție. Recepționera vorbeşte spaniolă şi îmi spune să o urmez. Îmi arată o cameră de la etajul patru.

Rămân în noua cameră, dar cred că a fost o greşeală. Ies să mă plimb prin Torino, gândindu-mă încontinuu că am greşit când am schimbat camera. O prietenă din organizația care m-a adus la Torino îmi arată oraşul.

Mă uluieşte tot ce văd.

Ceea ce văd mă zgârie pe ochi şi asta mă face să-mi dau seama, dintr-o dată, că e posibil ca în mine să existe un mistic şi că asta să fi fost, de fapt, problema mea dintotdeauna, că văd lucruri care nu există, văd lucruri extraordinare unde nu e nimic, lucruri care sfârşesc prin a-ți complica viața.

În timp ce umblăm prin oraş, prietena din partea organizației mă întreabă despre personajele romanului meu.

Intrăm în Palatul Regal din Torino şi în timp ce văd unde trăiau regii italieni, îi povestesc prietenei din partea organizației despre locul unde au trăit părinții mei. Îi vorbesc despre Barbastro. Brusc, înțeleg că nu are sens să-i vorbesc despre localitatea aia unei femei italiene, pentru că cred că asta e vanitate, cred că nu am dreptul să fiu eu protagonistul, mi se pare ilegitim.

Aşa că-i spun, pentru a tranşa discuția: „Toți avem o localitate din care ne tragem, toți avem o familie, vorbeşte-mi despre a ta”.

Îmi vorbeşte despre familia ei, dar foarte pe scurt şi nici nu o înțeleg prea bine. Mi-aş dori din răsputeri să vorbesc italiana, dar nu îmi este permis. Există mii de lucruri care nu-mi sunt permise.

Sfântul Duh le-a dăruit apostolilor harul de a vorbi în limbi, harul de a vorbi toate limbile pământului, limbile care există şi limbile care au existat.

Latina, aramaica, ebraica, sanscrita, cum or fi toate aceste limbi vechi, dispărute, scufundate nimeni nu ştie unde. Nimeni nu mai vorbeşte latina în lume. Limba în care s-au spus atâtea lucruri a murit. Limba care a creat civilizația asta nu mai există, aşa cum nu mai există nici cei care m-au creat pe mine.

Mă întorc la hotel, intru în noua mea cameră şi îmi dau seama că am avut dreptate. Aş vrea să pot vorbi în latină, într-un act de frumusețe, într-un act de împodobire a aerului cu silabe latine pe care nimeni nu le mai rosteşte. În clipa asta îmi amintesc de don Luis Castilla, el m-a învățat multă latină. Îmi amintesc de bătăile mele de cap când traduceam Virgiliu. Pentru că a traduce Virgiliu era, într-un fel, a atinge civilizația cu mâinile tale.

Îmi imaginez un bărbat sau o femeie care vorbesc o limbă cu numai trei vorbitori: unul viu şi doi morți; o limbă pe care nu o ştie nimeni, pe care nu o înțelege nimeni. Persoana aceea ar sfârşi prin a crede că nu mai ştie să vorbească, aşa mi se întâmplă mie. Milioane şi milioane de oameni vorbesc limbi care-mi sunt necunoscute, iar limba pe care o vorbesc eu mai e vorbită doar de doi morți şi de mine.

Cred că fug de nemişcare.

Mă sperie nemişcarea, de asta accept orice invitație pe plan profesional. Cred că niciun scriitor nu acceptă să meargă în atâtea locuri ca mine.

Dacă stai tot timpul în acelaşi loc, eşti obligat să fii cineva, să ai o identitate cunoscută. Dacă călătoreşti, dacă umbli

mereu, nu-ți rămâne timp de a te gândi la tine însuți, cutreieri oraşele, peroanele, şoselele, aeroporturile, cele mai inospitaliere locuri. Identitatea ta dispare şi atunci te poți odihni.

De asta călătoresc, pentru a nu-mi aminti că am un nume, pentru a nu-mi fi mie însumi o povară.

Din oraş în oraş, dintr-o țară în altă țară, pentru a nu mă mai simți pe mine însumi, căci cine se mişcă nu are timp să se gândească la sine. A sta pe loc e ca şi cum te-ai privi în oglindă. A te mişca înseamnă a sparge toate oglinzile. A te mişca înseamnă a nu te vedea reflectat. Cine e în mişcare nu poate fi prins într-o oglindă sau într-o fotografie.

Mai călătoresc şi pentru că uneori fantomele se pierd în oraşele celor vii. Şi atunci vă ies în întâmpinare.

Fantomele se tem de nemişcare, pentru că le aminteşte că sunt moarte, de aceea călătoresc, aşa cum fac şi eu. Fugim de nemişcare, pentru că nemişcarea te transformă într-un cetățean, într-un om cu obligații sociale, un om cu familie, cu loc de muncă şi domiciliu constant.

Eu nu am familie, cel puțin nu o familie evidentă, am resturi sau amintiri de familie lipite de pielea mea şi singura modalitate de a uita că nu am o familie este să călătoresc.

De asta călătoresc, pentru că mi-am pierdut familia. Şi pierderea asta este de neiertat. Pot doar să o amplific, să o cresc, să o trăiesc din plin, dar nu să o vindec, trebuie explorată până când pierderea asta începe să emane frumusețe.

Umblu prin camera de hotel şi mă întreb dacă sunt şi ei aici, în Torino, părinții mei.

S-au pierdut prin cine ştie ce oraş de pe pământ şi trebuie să merg să-i caut, dar nu ştiu unde. Cu cât vizitez mai multe locuri, cu atât am mai multe şanse de a-i întâlni.

Deschid fereastra camerei şi intră aerul rece, mă uit la munții din depărtare, la Alpii acoperiți de zăpadă. Ar trebui să mă duc acolo, în Alpi, ar trebui să mă duc acolo imediat şi să întreb de ei.

Văd trei ființe călătorind, trei ființe fugind de nemişcare. Două dintre acele ființe călătoresc în moarte. Cealaltă călătoreşte în viață. Dar toate trei călătorim.

Poate că extind munca tatălui meu: a fost agent comercial, un om care dormea la pensiuni. Eu sunt un călător al cuvântului, dorm în hoteluri. Nu ştiu dacă hotelurile în care dorm sunt mai bune decât pensiunile în care dormea tata.

Nu mi-a vorbit despre acele camere, despre acele cantine, despre acele hosteluri. Nu mi le-a descris niciodată.

La ce bun să mă duc undeva dacă nu pot să-i povestesc tatălui meu. Nu pot să-i povestesc ce mănânc, ce văd, ce cumpăr, ce văd. Nu-i pot descrie oraşele pe care le vizitez. Aşa că nu mănânc nimic, aşa că nu văd nimic, aşa că nu cumpăr nimic, aşa că nu mă uit la nimic, aşa că nu sunt în niciun oraş.

Ba da, mi-a vorbit o dată de o pensiune. Pensiunea Vivas din Jaca. Îmi imaginez că s-a simțit foarte singur, aşa cum mă simt eu în hotelurile în care dorm. Gradele singurătății sunt şi ele importante, pentru că tocmai am sunat-o pe Mo şi am vorbit vreo zece minute. Apoi am închis. Şi a revenit fantoma tatălui meu şi fantoma tuturor camerelor de la hosteluri şi pensiuni în care a dormit cât a avut viață profesională.

Nu cred ca tata să fi folosit vreodată aceste două cuvinte: „viață profesională”.

Mă întreb încontinuu ce-ai făcut tu, tată. Ai contribuit prin munca ta la crearea bogăției în Spania?

Ce este bogăția?

Pentru a putea răspândi bogăția, mai întâi trebuie să o creezi. Cine creează bogăția azi, în Spania? Nimeni nu mai vorbeşte despre asta. Marii funcționari de stat sunt cei care creează bogăția? Cine o creează? Cine ne dă de mâncare?

Tu ai creat-o. Ai făcut posibil ca bărbații din anii şaizeci să-şi poată comanda un costum la croitorie, asta ai făcut. Alții ce-au făcut? Ce fac acum oamenii?

Nu te-am văzut trezindu-te cu noaptea-n cap, pentru că eu încă dormeam în patul meu când tu te trezeai la şase dimineața.

Nu m-ai văzut trezindu-mă cu noaptea-n cap pentru că atunci nu mai locuiam împreună.

Copiii mei nu m-au văzut trezindu-mă cu noaptea-n cap, aşa cum nici eu nu te-am văzut pe tine, e un lanț de invizibilități pus în slujba prosperității unei țări.

Îmi amintesc că te mândreai că nu ai nevoie de ceas deşteptător, că eşti capabil să te trezeşti la ora la care trebuie. Te-am auzit spunând asta de multe ori. Tot ce te-am auzit spunând, acum capătă din nou viață.

Uneori te trezeai la cinci în loc de şase, căci trebuia să mergi la Teruel, destinația ta cea mai îndepărtată.

Ar trebui să nu te mai caut, dar nu există nimic în viața mea de acum care să fie la fel de minunat precum să te caut, poate pentru că atunci când te caut pe tine, mă caut pe mine.

Să te caut înseamnă frumusețe.

Am ajuns să te caut nu pentru tine, nici pentru mine, ci pentru frumusețe.

Eu te-am auzit mândrindu-te că nu ai nevoie de ceas deşteptător, iar asta mi se părea o înfăptuire divină care demonstra originea ta legendară, originea ta celestă, pentru că toți muncitorii din lumea asta aveau nevoie de deşteptător, numai tu nu. Şi vreau să invoc acum misterul acesta, pentru a şti dacă mai străluceşte pe undeva.

Pentru că misterul acesta se zvârcoleşte în sufletul meu ca un imens şarpe de foc de fiecare dată când trebuie să mă trezesc devreme şi pun alarma la *smartphone*-ul meu, căci atunci când aleg cu arătătorul ora de pe ecran, îmi amintesc de cuvintele tale şi cuvintele alea pe care le-ai spus de atâtea ori vin la mine ca nişte pelerini, ca nişte lacrimi albastre.

Nu înțeleg de ce-mi amintesc atât de mult de tine, de ce viața mea nu e altceva decât ofrandă amintirii tale. Nu înțeleg măreția asta. Nu o înțeleg. De ce sufletul tău mă absoarbe şi

mă duce pe tărâmul sufletelor, un loc unde se contopesc misterul, frumusețea şi bucuria.

81

Trufia oamenilor este pe cât de nemăsurată, pe atât de perversă, trufia asta de a vrea să faci distincție între bărbați şi femei, între ființe umane de rasă neagră, de rasă albă, de rasă orientală.

E numai trufie.

Cei care caută egalitatea între bărbați şi femei se gândesc că nu sunt egali, din trufie. Trufia, mereu. Trufia de a vrea să faci dreptate.

De parcă natura ar şti că cutare corp este de bărbat şi cutare de femeie. Trufia noastră mă scandalizează. Însă mă ajută să văd ceva ce am moştenit de la mama. Mama nu făcea distincție între bărbați şi femei. Pentru ea exista doar viața, nedeterminată, informă, nesfârşită, elementară, trainică, ruptă de societate şi de convenții, lipsită de trufie, lipsită de planuri, lipsită de schimbare, imponderabilă şi inalterabilă.

Această lipsă de trufie este un dar primit de la ea.

Cum a putut să-mi dăruiască asta, ceva atât de delicat şi original.

Nu fac distincție între bărbați şi femei pentru că sunt un ignorant, pentru că sunt un om profund dezinformat, pentru că în mine nu zac credința şi trufia necesare pentru a face diferențieri anatomice.

Nu ştiu ce înseamnă anatomia unui bărbat în comparație cu anatomia unei femei. Voința de a face o asemenea diferență mă obligă la un act de credință în care inteligența mea slăbeşte, se scufundă, naufragiază, dispare.

Nu poate crede în egalitate cine nu a văzut niciodată vreo diferență, nu pentru că i-ar fi necunoscută îndelungata istorie de suferință a femeii, ci din umilință.

Cum să fac distincție între un bărbat şi o femeie, dacă eu nu cred în legile umanității, în legile istoriei, în legile sociale. Eu nu fac altceva decât să încerc cu disperare să mă întorc la noaptea misterului, la noaptea lunii, a stelelor şi a râurilor, adică la patria pe care mi-a arătat-o mama.

În fiecare clipă, viața îşi râde de cei şcoliți, de cei culți, de cei înțelepți. Pentru că viața alege îngeri, nu episcopi. Pentru că viața alege poeți, nu oameni de litere.

Ca să vezi cum e viața.

Ce dementă e viață.

82

Sunt la Muzeul Prado. Toate marile colecții au tablouri cu nunți regale şi nunți împărăteşti. Nunțile regale sunt fastuoase, dăinuie în muzee, în memoria dată de cărțile de istorie şi dăinuie în memoria oamenilor.

Nunțile supuşilor sunt umile şi dosnice, astfel se împlineşte o poruncă primitivă care ține de întemeierea popoarelor şi exprimă sărăcia şi anonimatul în fața bogăției şi rămânerea în istorie a unuia singur, căci pentru ca popoarele şi națiunile să existe, unul dintre membrii lor trebuie să fie încoronat ca şi cum ar fi o ființă supranaturală.

E un act de credință.

De aceea, încă din Antichitate, regii şi împărații te obligau să îngenunchezi, pentru că ceea ce ei reprezentau trebuia să fie de neatins, îndepărtat, celest şi inechivoc, dacă se dorea existența unui popor sau a unei națiuni.

Cu cât reprezentarea unui Stat sau a unei țări este mai violentă şi mai înspăimântătoare, cu atât existența acelui Stat sau acelei țări capătă mai multă putere şi vigoare. Aşa au stat lucrurile mult timp.

Pentru a crede în existența unei colectivități, acea colectivitate trebuie să aibă un reprezentant devastator şi atotputernic. Aşa a fost istoria.

Dar de vreo trei secole încoace, am început să ne îndoim de toate astea. Națiunile slăbesc, regii sunt ridiculizați şi oamenii trăiesc cum pot.

La vârsta mea, singura modalitate de a trăi în pace este de a respira puțină frumusețe. Poate frumusețea ce vine din trecut, ca şi cum ar fi o credință sau o religie. Dacă îl adorăm, dacă ne închinăm la el, aşa cum fac eu, trecutul ne trimite puțină bucurie deghizată. Acestui lucru şi-a dedicat ultimii ani din viață scriitorul francez Marcel Proust.

— Cărei religii îi aparțineți? îl întrebau pe Proust.

— Religia mea este trecutul, răspundea el.

Marcel Proust s-a născut pe data de 10 iulie 1871, la Auteuil, un cartier din Paris, şi a trăit cincizeci şi unu de ani, foarte puțini pentru standardele noastre de azi. Avea ochi mari şi mustață. Mi-l imaginez privindu-se în oglindă. În anul 1905 a murit maică-sa, pe care o iubea profund. Aceea a fost o lovitură de pe urma căreia nu şi-a mai revenit niciodată. Moartea mamei lui a declanşat scrierea marii lui opere, enciclopedica *În căutarea timpului pierdut*. A mai declanşat şi ideea lui despre amintire, căci moartea mamei l-a făcut să vadă că viața are nevoie să fie completată cu amintirea vieții. Şi-a dat seama că o singură ființă din toată lumea merita întreaga lui încredere şi aceea a fost maică-sa, pe care nicio altă femeie sau orice altă ființă umană nu ar fi putut să o înlocuiască vreodată. Acesta este eşecul: să-ți dai seama că iubirea necondiționată este un fapt retrospectiv. Şi eu mi-am dat seama de asta după ce au murit tata şi mama.

S-a închis într-o cameră pariziană, din care nu ieşea, şi s-a dedicat celebrării trecutului. Nu suporta zgomotele. Şi-a tapetat pereții cu plută. A fost un pionier al izolării fonice. Nu există nimic la el pe care să-l înțeleg mai bine decât gestul de a îmbrăca pereții în plută pentru a te izola de zgomote. Căutarea adevărului este aceeaşi cu a liniştii absolute. Mi-ar plăcea să văd ziua în care nişte tâmplari intră în locuința lui Proust pentru a face cea mai ciudată treabă din viața lor: să îmbrace pereții cu plută. N-au mai făcut niciodată aşa ceva. Pare cea

mai simplă muncă, pentru că pluta nu e grea ca piatra, cărămida sau marmura. Însă îşi dau repede seama că clientul este un perfecționist care-i obligă la o migală excesivă. Pentru Proust, aşa cum a fost şi pentru Kafka, Arnold este zgomotul.

Prima izolare fonică din Paris s-a făcut în casa lui Proust. Tâmplarii nu înțelegeau care-i faza, dar ochii lui Proust străluceau. Credea că-i va da lovitura de grație zgomotului, acelui Arnold al său. Freud ar fi zis că îşi dorea să se întoarcă la liniştea din uterul matern. Poate că noi toți căutăm liniştea aceea. Proust a început să scrie tot ceea ce trăise şi, pe măsură ce scria, salva tot ce trăise şi-i dădea o dimensiune epică, îl transforma în poveste sfântă, şi astfel viața prezentă i se părea suportabilă, nu mai auzea zgomotul.

Se droga.

Un dependent de propria sa viață, de trecutul său.

Când se odihnea, stătea nemişcat, fără să clipească, încercând să capteze vreun blestemat de zgomot, iar când se dovedea că pluta funcționa, bucuria îi umplea inima.

Dintre toți scriitorii care au existat, acesta este cel pe care-l înțeleg cel mai bine.

Marcel Proust moare la Paris în 18 noiembrie 1922, fără să aibă conştiința morții, pentru că-şi salvase viața în mii de pagini. Moare sedat cu trecut. Moare plin de libertate şi de bucurie.

Mii de pagini, milioane de cuvinte.

Îmi imaginez următoarea scenă: ajung cu un vapor într-un oraş mare, să zicem New York la începutul secolului XX, am nişte valize, un palton peticit, sunt mort de foame şi de frig.

Un funcționar mă întreabă ce religie am. Aceeaşi întrebare pe care i-au adresat-o şi lui Proust. Pentru că e imposibil să trăieşti fără a crede în ceva.

— Religia mea este trecutul, răspund.

O religie întemeiată pe trecut, întemeiată pe cultul tatălui tău şi mamei tale şi a tot ce există într-un timp anterior acestei clipe, acolo unde ființele iubite nu mor niciodată.

Bun, acum ştiu încotro mă îndrept.

Mă întorc acasă.

Apăs butonul soneriei, pentru că încă nu mi-ați dat o cheie de la casă, căci încă sunt prea mic. Ajung la sonerie. Sun, şi tu, mamă, deschizi uşa, iar scena asta se întâmplă chiar acum şi se repetă şi se repetă şi se repetă şi eu o scriu în toate cărțile mele, pentru că este o rugăciune, o închinare, a psalmodiere care mi te aduce încoronată de ceva ce nu aveai când erai în viață, vii încoronată cu frumusețe şi bucurie.

Pentru că bucuria e un mister.

Pentru că tocmai am întemeiat o religie. Un celebru critic literar a spus că marii scriitori întemeiază religii personale, şi exact asta a făcut scriitorul Franz Kafka. Țin mult la ideea asta, evident că nu sunt Franz Kafka, dar am şi eu inima mea.

Închipuirea, iluzia de a avea o inimă.

83

Astăzi am vorbit cu Bra cincisprezece minute la telefon. Asta-i partea bună a *smartphone*-urilor: măsoară durata conversațiilor. Am mai mare încredere în cifre decât în cuvinte. Cincisprezece minute cu el sunt o adevărată victorie.

De aceea vreau să ştiu câte minute.

Nu contează despre ce vorbim, important este timpul.

Pentru că timpul măsoară convieţuire şi aceasta este temelia iubirii: orele, zilele, anii petrecuți lângă ființa iubită.

Cincisprezece minute, acesta a fost timpul convieţuirii noastre.

Cu toate astea, mă simt liniştit. Dacă ar fi fost o conversație de trei minute, aş fi trist. Părinții trebuie să arate că sunt interesați şi că ştiu multe despre subiectele de care sunt interesați copiii lor, cu scopul de a ajunge la o convorbire de cincisprezece minute.

După ce am vorbit cu el, am mers să mănânc singur la un restaurant de la periferia Madridului.

Am comandat carne.

Brusc, restaurantul mi s-a părut o biserică. Ospătarii erau tineri, oameni de douăzeci şi ceva de ani. I-am urmărit cu privirea. De la o vreme, îi văd pe copiii mei transfiguraţi în toţi tinerii din lume.

Îi văd muncind.

Chelneriţa mi-a adus muşchiul file şi m-a întrebat dacă-mi place. Avea vreo douăzeci de ani. Era oacheşă. Îşi dădea silinţa. Putea fi fiică-mea.

Apoi am mers să mă tund. M-a tuns un tânăr de douăzeci de ani, cu braţele pline de tatuaje. M-am gândit la tatăl acelui tânăr frizer.

Frumuseţea radicală a copiilor noştri, la asta mă gândesc. Frumuseţe oferită lumii, o lume insensibilă la darul acesta. Părinţii îşi văd copiii obligaţi să facă munci grele, pentru ca alţii să se îmbogăţească, numai că fără îmbogăţirea celor puţini, toţi am sfârşi în cea mai cruntă mizerie. E pervers şi comic, totodată.

Imensa frumuseţe a tuturor copiilor, a tuturor taţilor şi mamelor din lumea asta ar trebui protejată.

Mo nu are copii. Am încercat să facem, dar n-am avut noroc. O priveam şi-mi imaginam un copil al nostru, unul care să aibă părul ei. Mă gândeam la o fată. În urmă cu cinci ani, când am început relaţia noastră, ne-am promis că vom face un copil. Eu aveam deja doi, dar nu mă deranja cu nimic să mai am încă unul.

Mo m-a înduioşat foarte tare când a acceptat faptul că era dificil să avem un copil. Am mers la un specialist, am făcut nişte tratamente. Dar nu a fost să fie. De pe altă parte, mă lua cu ameţeală. Acum nu mă mai ia. Acum mă gândesc numai la cât de minunat ar fi fost să am un băiat sau o fată cu ea.

Sunt convins că ar fi fost o fată.

Mi-am imaginat cum ar fi arătat. M-am gândit că ar fi moştenit culoarea roşcată a părului ei şi forma prelungă a degetelor. Mi-am imaginat nume. M-am gândit la Elvira, la Clara, la María, nume care îmi plac. Sau Carmen, sau Isabel, sau Inés. Numele spanioleşti de femeie sunt minunate. Mă

îngrijora vârsta mea. E foarte greu să creşti un copil. În urmă cu patru ani, mă temeam că Bra şi Valdi vor reacționa urât la vestea că eu voi avea un copil, şi ei un frate vitreg. M-am temut foarte tare de reacția lor. M-am speriat de-a dreptul. Se putea transforma într-o tragedie. Acum îmi pare rău că m-am temut. Nu trebuie să ne fie chiar atât de teamă. Mereu teama. Veşnic teama.

Teama care provine din cum vor reacționa ceilalți la acțiunile tale.

M-am mai temut şi că copilul acela nu mă va iubi. Că o va iubi mai mult pe maică-sa. Poate pentru că exact asta mi s-a întâmplat cu Bra şi Valdi. Există, de asemenea, frumusețe şi în faptul de a iubi mai mult pe unul dintre părinți, căci cel mai puțin iubit nu doar că înțelege, ci se şi bucură în inima lui.

E cumplit să nu poți avea un copil cu femeia pe care o iubeşti; ar fi trebuit să ne întâlnim mai devreme, cu cinci ani mai devreme, poate. Nu ştiu.

Chiar dacă nu am avut un copil, ni l-am închipuit, l-am visat.

Făceam şi încă mai fac calcule cu vârstele noastre; mă gândeam că atunci când fetița aceea (căci m-am gândit că de data asta va fi o fetiță) ar fi avut zece ani, eu aş fi avut şaizeci şi şase; când ea douăzeci şi cinci, eu optzeci şi unu.

Cu puțin noroc, atunci s-ar fi sfârşit cu mine, poate. Aş fi lăsat-o în lumea asta, eu cu optzeci şi unu de ani, ea cu doar douăzeci şi cinci. Douăzeci şi cinci de ani e puțin, e foarte puțin, căci viața încă e a naibii de ascuțită la douăzeci şi cinci de ani, însă ar fi rămas cu maică-sa şi gândul acesta mă liniştea.

Îmi imaginam bătrânețea mea înconjurat de trei fii şi fiice, scenele acelea imaginate aveau farmec. Dar totul se întâmpla doar în imaginație, adică nicăieri.

Acea fiică pe care Mo şi eu nu am avut-o, sau acel fiu, este o cimilitură a iubirii noastre, o enigmă. Un important scriitor spaniol, pe care l-am citit din doască-n doască, deplângea faptul că nu putuse să aibă copii cu ultima lui soție, pentru că

aceea era iubirea vieții lui, însă copiii lui erau făcuți cu prima soție.

Copiii nu ştiu, dar vin pe lume pentru a pecetlui iubirea dintre bărbați şi femei.

Copiii se transformă în verighete de foc care unesc pe vecie un bărbat şi o femeie. Sunt forme de carne a voinței iubirii. Un bărbat şi o femeie care se hotărăsc să aibă un copil, caută să pună rădăcinile propriei lor iubiri, chiar dacă ei nu ştiu asta. Nu va fi atât de uşor să ne despărțim, îşi spun în inconştient cuplurile cu copii.

Îmi amintesc de o familie de prieteni de-ai părinților mei. Era o familie fără copii. Mai văd şi acum chipul acelei femei, cel al bărbatului mi s-a şters din minte. I-am auzit pe părinții mei comentând ceva despre faptul că nu puteau avea copii.

Erau mereu împreună. În Spania din 1970, să fii o familie fără copii, când cuplul era format din persoane de patruzeci de ani, era foarte dur. Exista multă decepție şi frustrare în familiile acelea, sute de ore de lămuriri cerute naturii, de parcă ar fi fost vorba despre o pedeapsă.

Acea familie era prietenă cu părinții mei, dar ceva o ținea la distanță şi acel ceva eram eu şi fratele meu. Acea familie putem fi acum eu şi Mo, dar când eram copil, am văzut că cei doi erau profund îndrăgostiți, căci îmi amintesc limpede aerul angelic al acelei femei, chipul ei dulce şi-mi mai amintesc cu câtă tandrețe îşi lua soțul de mână.

N-au avut copii, nu aveau copii şi oamenii şuşoteau. Oamenii mereu şuşotesc. Asta fac oamenii în Spania: şuşotesc. În acei ani şuşoteau din nişte motive; acum şuşotesc din alte motive.

Niciodată nu se va sfârşi şuşoteala, pentru că şuşoteala este marele ocean pe care-l numim viață socială.

Şuşoteala, mereu şuşoteala. Fără şuşoteală nu există epoci, nici societate, nici viață colectivă, nu există istorie. Oameni care şuşotesc mereu pe la spatele tău. În urmă cu cincizeci de ani erau nişte motive imposibil de chestionat. Astăzi, acele motive au dispărut şi au apărut altele, la fel de imposibil de

chestionat, şi care vor fi ridicole peste cincizeci de ani. Dar şuşoteala dăinuie.

Şuşoteala este fiica poliției.

Frumusețea este fiica naturii.

Oamenii râd de şuşoteala din alte vremuri, iar oamenii din viitor vor râde de şuşoteala din prezent şi de cei care râd de şuşoteala din trecut.

84

Cum să disting un an de altul, 1970 de 1977, 1980 de 1985, 1999 de 2009?

Totul este trecut, o invenție a gândirii mele, chestii de-ale mele, nevoi emoționale, fantezii, deliruri, viața mea.

Odată, în 2002, am luat-o razna, am sfidat timpul. Era în vacanța din Săptămâna Mare, ne aflam în Hondarribia, un sătuc de pe coastă. Ne plimbam pe plajă, bătea un vânt cumplit, dar era soare.

Brusc, am avut un acces de bucurie. Amestecul de vânt şi soare m-a dat peste cap.

Un acces de bucurie nebunesc.

Bra avea cinci ani. Voia să ne întrecem la fugă. Şi ne-am întrecut.

Plaja era goală. O plajă din nordul Spaniei, cu apele Mării Cantabriei înfiorate, încrețite, spumă învârtejită în aer, apă aruncată de vânt în fețele noastre.

L-am strâns în brațe cu putere pe Bra, l-am ridicat. L-am înălțat în aer.

Şi i-am zis: „Promite-mi că nu vei uita niciodată momentul ăsta, briza asta atât de puternică trebuie să ți se întipărească în minte, vântul acesta care aproape că ne ia pe sus, vânt, mare, soare, aceste trei elemente te vor ajuta să îți aduci aminte, vreau ca asta să fie prima amintire despre tatăl tău, fii atent, întipăreşte-ți-o în minte, promite-mi, prima amintire a sălbaticei, puternicei, cumplitei, norocoasei, fericitei,

necondiționatei iubiri pe care ți-o port şi ți-o voi purta mereu, pentru că mereu am să te iubesc, orice s-ar întâmpla în viitor, indiferent de ce vei ajunge, mereu voi fi tatăl tău, mereu voi fi gata să dau totul pentru tine fără ca tu să-mi dai ceva vreodată, căci dacă-mi vei da ceva vreodată e suficient să fie un pupic, nici măcar un sărut, doar un pupic, iar eu am să fac din acel pupic o citadelă mai mare decât universul, superioară galaxiilor, superioară milioanelor de stele, mai mare decât însuşi Dumnezeu, atât de mult te iubesc, Bra, atât de mult, să nu uiți niciodată, spune-le copiilor tăi şi copiii tăi să le spună copiilor lor, şi tot aşa, până când soarele se va prăbuşi peste rasa umană şi viața va dispărea şi chiar şi după ce viața va dispărea, eu mă voi întoarce la tine, îți jur, mă voi întoarce la sângele tău, pentru că sunt tatăl tău, iar înainte de a-ți fi tată, am fost fiul celui mai minunat om din istoria oamenilor, pentru că tata a fost omul cel mai cinstit, cel mai bun, cel mai elegant şi curat din câți au existat, aşa a fost bunicul tău”.

Bra a promis.

L-am strâns în brațe.

Vântul bătea foarte tare, venea amestecat cu soare şi mi-am dorit ca acela să fie botezul memoriei lui Bra, am vrut ca imensitatea mării să fie egală cu imensitatea viitorului său.

Dar n-am mai vorbit niciodată despre asta, nici nu vom vorbi vreodată şi cred că el a uitat. N-am reuşit să fac ce mi-am propus.

Acum îmi dau seama că, de fapt, mă gândeam la tatăl meu. Era 2002, îi presimțeam moartea.

Pe atunci eram funcționar şi condiția mea de servitor al Statului m-a făcut să obțin o reducere de preț la cazare în Hondarribia, o reducere rezervată dascălilor Ministerului Educației, aşa că ne-am putut caza acolo. Altfel, nu am fi putut plăti. Pentru că hotelurile aparțineau pe atunci Statului şi aveau prețuri speciale pentru funcționari. Ştiu că am fost uimit de viața subterană a tuturor acelor mici favoruri cu care administrația publică îi premia pe slujbaşii săi publici. Oferte

la stat sau oferte la privat, dar mereu oferte. Câtă bucurie mi-au provocat ofertele şi continuă să-mi provoace.

Ofertele au fost viața mea, am ascultat mai mult de chemarea ofertelor decât de chemarea lui Dumnezeu. Clasa de mijloc trăieşte cu ochii pe oferte.

Fără oferte, viața noastră nu ar avea sens. Şi ar fi mai rea. Ceea ce e comic de-a dreptul, dar trebuie să ştim să râdem de această nesfârşită comedie umană.

85

M-am întors la Zürich. Voiam să o văd pe Mo, chiar şi numai pentru trei zile. Am făcut o excursie la St. Gallen, care se află la o oră de Zürich.

Mo avea de lucru în oraş, aşa că m-am plimbat singur prin centru.

Nu ştiu cum se numea biserica din St. Gallen în care am intrat. Numele nemțeşti mi se par imposibile, date fiind capacitățile în continuă scădere ale creierului meu, tot mai deteriorat de vârstă, de tot soiul de necazuri şi de incandescența lui Arnold. Nu ştiam nici dacă oraşul în care mă aflam se numea St. Gallen sau Saint-Gall, căci văzusem pe internet că ambele nume sunt folosite. Îndoiala aia m-a alarmat. La fel mi s-a întâmplat şi când am vizitat Basilea[6], căruia aici i se spune Bazel. Dar ce am ştiut imediat e că era foarte bine în biserică. M-am aşezat pe o bancă capitonată. Nu era nimeni înăuntru, aşa că m-am putut bucura de linişte, ceva ce lipseşte peste tot, ceva ce peste ani va ajunge motiv de crimă, pentru că oamenii vor înnebuni din cauza zgomotului. Se va ucide pentru linişte, aşa cum în prezent se ucide pentru bani, pentru că lumea va fi o stridență infernală.

---

[6] Spaniolii spun „Basilea” oraşului Bazel (n.tr.).

Sunt numărate zilele omului obişnuit care se poate bucura gratis de linişte. Şi soarele va sfârşi prin a costa bani. Nu toată lumea va putea sta la soare în viitor. Va exista un soare contaminat, de uz comun. Soarele adevărat va fi un articol de lux, ca apa râurilor.

Ce s-ar alege de vechile oraşe europene fără biserici şi catedrale. N-am încredere niciodată în datarea istorică. Atunci când mi se spune că cutare biserică datează din secolul al XVI-lea, nu cred. Când mi se spune că este din secolul al XI-lea, atunci cred că sunt mințit. Mai jos de secolul al XIX-lea, inteligența mea dispare. Arnold râde în clipa asta, se bucură de îndoielile mele, pentru că îndoielile sunt hrana sa, carnea sa, zahărul său, legumele sale, fructele sale, pepenele său verde mustind de zeamă dulce.

Mi-am dat seama, într-o formă strivitoare, că bisericile sunt spiritul oraşelor vechi. La fel era şi în Barbastro. M-am gândit să trăiesc acolo, într-o biserică.

Am ieşit din biserica aceea liniştită şi am intrat în alta, unde într-adevăr erau turişti care făceau fotografii. Mi-au atras atenția confesionalele, pentru că afişau numele preotului căruia i te puteai confesa. Erau confesionale din secolul al XIX-lea, de lemn, cu sculpturi cu heruvimi dolofani şi perdele groase de culoare verde. Am dat perdeaua într-o parte şi a fost cât pe ce să întreb: „E cineva acolo?”.

Aş fi rămas să trăiesc într-unul dintre confesionalele alea din enigmatica Elveție. Se însera deja când am luat un tren împreună cu Mo. Când am ajuns la Zürich, am băut o cafea în gară şi m-am bucurat de numele clar şi unic al oraşului, pentru că cu Zürich nu se întâmplă precum cu St. Gallen sau Bazel.

Apoi, în drum spre apartament, m-am uitat din nou, pentru a mia oară, la ceasuri. M-am gândit la atelierele unde se fabricau acele ceasuri de marcă. M-am gândit la schimburi de câte şapte ore. M-am gândit la muncitori supercalificați, un soi de muncitori ai timpului, specialişti în maşinării micuțe care măsoară zilele ce ne-au mai rămas.

M-am gândit la pensionarea lor, la cinele de Crăciun cu colegii, la bucuria acelor cine, la bucuria salariilor lor, la bucuria pe care o productivitate crescută ți-o aduce la salariu.

Salariul şi creşterea lui anuală, indicele prețurilor de consum crescând, comisioanele tot mai mari, au adus bucurie în viața muncitorilor europeni.

Toate ceasurile din vitrine aveau prețuri imposibile. Au trecut deja câteva decenii de când au apărut ieftinele şi popularele ceasuri japoneze cu cuarț, care au dus la democratizarea măsurării timpului. Dar pentru mine nu e suficient să ştiu cu exactitate ce oră este.

Vreau să văd ora desenată într-o frumoasă sferă de aur, care să dea demnitate şi puțină frumusețe timpului care mi-a mai rămas.

Îmi trebuie un ceas de aur nu pentru a afişa luxul, ci pentru a da frumusețe sau permanență timpului.

Aurul înseamnă permanență.

Cred că verighetele lui Bach şi Wagner au rămas la fratele meu. Va avea grijă de ele.

Verighetele trebuie să fie de aur, ca să suporte trecerea timpului. Totul se pierde, dar aurul, în casele modeste, trece din generație în generație, până când vine un război sau sărăcia care te obligă să amanetezi, ori să le vinzi la un preț foarte mic.

N-am întrebat-o niciodată pe mama de ce, după moartea tatălui meu, şi-a prins verigheta lui la gât, pe un lănțişor. Am văzut-o atârnând acolo. M-am gândit că din motive estetice şi că astfel îşi rezolvase şi imaginea ei de văduvă.

Cred că părinții mei, într-un fel, nu au crezut în starea civilă, aveau în ei ceva sălbatic. De aceea nu există fotografii de la nunta lor. Nu se simțeau o familie convențională, aşa încât mama nu s-a simțit niciodată văduvă.

Am moştenit asta, o lipsă de interes pentru statutele civile regularizate de către stat. Nu e vorba că nu-ți iubeşti soția, e vorba că nu vrei ca acea iubire să facă obiectul unei catalogări

instituționale. Nu vrei ca acolo unde e natura în toată simplitatea ei, legile oamenilor să înalțe un contract artificial.

Şi nici nu vrei să deții pe nimeni.

Nu-mi plac expresiile de genul „soțul meu” sau „soția mea”. Nu-mi plac posesivele astea.

Brusc, s-a trezit singură, bărbatul care o însoțise patruzeci şi cinci de ani dispăruse, dar nu era văduvă. Căci dacă ar fi spus că e văduvă, s-ar fi adaptat, iar ea detesta adaptarea. De asta, nici tata nu s-a simțit vreodată bunic. Nu le plăcea normalizarea, socializarea, standardizarea, omogenizarea statutului lor civil. Credeau într-o formă de originalitate şi o făceau din instinct, nu din educație, nici din vreun jind aristocratic.

Erau instinct pur.

Acum mă gândesc la piele. La cei patruzeci şi cinci de ani în care tata a purtat verigheta de aur pe degetul inelar. Şi-a pus-o prima dată pe 1 ianuarie 1960. Cineva, nu eu, i-a scos-o pe 17 decembrie 2005. Aproape după patruzeci şi şase de ani, câteva zile au lipsit ca verigheta să împlinească patruzeci şi şase de ani lipită de pielea aceea.

Aşadar, au fost căsătoriți aproape patruzeci şi şase de ani.

Tot ceea ce suntem e scris pe corpul nostru. Asta-i căsnicia: cunoaşterea minuțioasă a altui corp. În această cunoaştere, viața ne oferă totul. Forma unui picior, un gest de oboseală când facem curat în bucătărie, expresivitatea mâinii când are loc un necaz familial, privirea de după o conversație telefonică complicată, un anumit mod de a se aşeza ca să se uite la televizor, felul în care îşi pune periuța de dinți pe chiuvetă, cantitatea de abur care rămâne pe oglinda din baie după ce faci duş. Lenjeria intimă împrăştiată prin tot patul, toată această cascadă nesfârşită de cunoştințe prin care viața se manifestă, şi la sfârşit vedem ce este viața.

Astăzi, la conferința pe care am ținut-o la o bibliotecă municipală din Barcelona, a venit şi un prieten de-ai tatălui meu. A venit ca să-i dau un autograf pe cartea mea.

Tată, ai o grămadă de prieteni încă vii, împrăştiați prin toată Spania.

Oameni care au ținut la tine şi apoi te-au găsit în carte.

S-au tot adunat, o carte i-a adunat pe toți.

Ochii îi scăpărau.

— Am fost foarte bun prieten cu tatăl tău, mi-a zis, copleşit de o emoție sinceră, care-i gâtuia vocea şi-i aducea lacrimi în ochi. Alături de el se afla soția lui, o doamnă blondă, mai tânără decât el.

Îl chema Gabriel Borrell şi cred că te-am auzit vorbind cândva despre el. Toate numele de persoane pe care le-ai rostit în viața ta, pentru mine sunt nume legendare, ele păstrează şi ascund secretul universului. Sunt legende, isprăvi ale trecerii tale prin lume. Ale marii tale treceri prin lume, iar eu nu sunt altceva decât umilul ei cronicar, aşa mă simt. Ca şi cum ar fi nume de alți împărați ai vieții care au condus lumea alături de tine. Prinți, aristocrați, oameni buni, păstrători ai unui adevăr înrădăcinat în ținuturile din nordul Spaniei.

Mi-a spus ceva ce mi-a trezit o imensă curiozitate. Mi-a zis că odată a împărțit cu tine o cameră dintr-o pensiune pentru cei aflați în tranzit, la sfârşitul anilor cincizeci, în oraşul Teruel.

L-am întrebat imediat câți ani are. Şi-a dat seama că încercam să aflu dacă era adevărat ceea ce-mi spunea. În loc să-mi spună vârsta lui exactă, mi-a zis „eu aveam zece ani mai puțin decât tatăl tău. Tatăl tău era ca un maestru pentru mine, ca un frate mai mare”.

Soția lui a spus „a plâns citindu-ți cartea şi tare ne-am bucurat când am aflat că vei veni la Barcelona”.

Gabriel Borrell mă privea căutându-te pe tine şi căutându-se pe sine.

— Tatăl tău era ca Cary Grant, mi-a spus. A zis-o plin de convingere, precum cineva care ar fi ajuns la comparația asta

după mulți ani de analiză, de dovezi fiabile şi nefiabile. Nu precum cineva căruia i-ar fi venit atunci, pe loc, ci ca unul care arată o descoperire, cu bucuria celui care a făcut un pas înainte în ceva ce ține de întreaga umanitate.

Exact aici voiam să ajung: de ceva vreme, căutam pentru tine un *alter ego* din istoria cinematografiei, căci în istoria muzicii deja ştiai cine eşti, în domeniul muzicii numele tău era deja epuizat şi ştiu că eşti în expansiune, ca universul, şi trebuie să ocupi mai multe locuri, mai multe spații, mai multe legende.

Gabriel Borrell a fost cel care mi l-a dezvăluit.

Ai fost Cary Grant.

Trebuie să-ți spun că uneori m-am gândit că ai fost Elvis Presley şi într-un univers paralel cu siguranță ai fost Elvis. Dar eu n-am nicio autoritate în asta. O are Gabriel Borrell, cel care te-a botezat aşa în urmă cu decenii.

Aşa se face că de azi încolo nu mai eşti Bach, numele ăsta se dizolvă pentru totdeauna, dispare, piere, de azi, datorită prietenului tău, te numeşti Cary Grant. Şi nu eu, vreau să fie foarte limpede că n-am fost eu, nici literatura cea care ți-a găsit numele pe vecie.

A fost unul dintre prietenii tăi.

Aşadar, a fost viața.

Viața te-a rebotezat, ți-a dăruit un alt paşaport cu care să călătoreşti prin cerurile pustii ale acestei galaxii pe care o inventez pentru tine, clipă de clipă, ca să nu fii singur.

Aşa că te-ai transformat din nou, aşa cum fac persoanele vii, aflate în continuă mişcare.

Cât de greu e să găseşti în lumea asta bucuria profundă şi cât de puțin durează clipele de bucurie.

O bucurie atât de profundă încât să fie devastatoare, transformatoare, anihilatoare.

Eu am găsit-o în numele acela de care aveam nevoie, în acea descriere perfectă.

Aveam nevoie de numele acela pentru a te avea din nou lângă mine, pentru ca să continui să fii prezent, să ocupi alte locuri, să te extinzi la nesfârşit.

Acum nu mai eşti muzică, eşti imagine în mişcare. Nu trebuie să fac nimic altceva decât să apelez la vechile DVD-uri şi iată-te în filmografia ta vastă. Filmul meu preferat cu tine este *Poveste din Philadelphia*, din 1940, regizat de George Cukor, dar mi-ai plăcut şi în *La nord prin nord-vest*, din 1959, regizat de însuşi Alfred Hitchock.

Numele tău este Cary Grant, marele actor de la Hollywood, cu care semănai în multe privințe, pe care Gabriel Borrell le-a văzut acum cincizeci de ani, cum ar fi: forma feței, bărbia, forma capului şi a umerilor, privirea, statura, prezența, pieptănătura, forma corpului şi purtatul costumelor cu sacou petrecut, care erau preferatele tale.

Sunt la hotel, e miezul nopții şi sunt fericit cu noul tău nume, pentru că noul tău nume e o renaştere şi mă face să constat că metamorfozele tale conțin multă mişcare şi ironie. Totuşi, e adevărat că anxietatea e mereu cu mine, clopotul negru al anxietății, adică marele Arnold Schönberg, cel care în istoria filmului ar putea fi Nosferatu. Căci dacă tu acum eşti Cary Grant, Arnold s-a încarnat în Nosferatu. Am luat un pumn de bomboane oferite din partea casei şi le mănânc ca un nebun.

Nu le mănânc.

Le muşc plin de furie şi simt cum se sparg în gura mea. Par cioburi.

Anxietate în stare pură.

Nosferatu în stare pură.

Camera mea dă spre un patio cu grădină şi copaci şi, deşi e miezul nopții, aud nişte păsărele ciripind. E un ciripit uşor sinistru, păsări care se tânguie în noapte.

Nu sunt păsări de primăvară.

Sunteți voi doi.

Dar, de acum, numele ei nu mai poate fi Wagner.

Sunt spiritele voastre. Cum să nu crezi în morți, când acum morții sunteți voi doi sub forma unor păsări în noapte, păsări însetate de lumina mea.

87

Am fost foarte emoționat când i-am văzut, pentru prima dată, pe părinții mei dansând. Cred că atunci s-a născut adorația mea pentru muzică, pentru că muzica îi transforma pe părinții mei în ceva ce nici nu-mi puteam imagina. Poate că tocmai de asta am sfârşit prin a-i numi aşa, Bach şi Wagner, poate că de asta am sfârşit prin a vedea muzică în toate.

Când tata dansa cu mama, chipul i se schimba, devenea un star de la Hollywood, poate că de asta s-a transformat, la urmă, în Cary Grant.

Mama părea Ava Gardner.

Când dansau, expresia de tinerețe şi de bucurie pe care o emanau căpăta forța materiei.

Pe atunci bucuria era materială.

Dansuri şi petreceri câmpeneşti de la începutul anilor şaptezeci, dansuri la nunțile prietenilor, la mici sărbători, la botezuri, petreceri modeste cu formație de muzică la zilele statului nostru, la început de septembrie, zilele satului Barbastro se desfăşurau între 4 şi 8 septembrie, iar datele alea erau sfinte.

Oriunde aş fi, ziua de 4 septembrie mă face să simt cum îmi sare inima din piept.

4 septembrie era cea mai importantă dată din lume, căci începeau zilele de sărbătoare, iar Ava şi Cary erau bucuroşi, se găteau, se îmbrăcau cu dichis.

Pot fi la New York, sau la Paris, sau la Roma, ori la Madrid, dacă e 4 septembrie ei vin în fața mea şi dansează, pentru că încep zilele de sărbătoare în Barbastro.

Pentru că este 4 septembrie 1973.

Şi ei dansează.

Şi ce e cel mai surprinzător: îi pot vedea.

Nu e un har că-i pot vedea?

Nu e bucurie harul de a-i putea vedea aşa cum erau în 4 septembrie 1973?

Şi dansează, dansează până în zori.

Pentru că le plac petrecerile.

Dansează Cary Grant şi Ava Gradner, dansează în fața mea.

Exact aşa cum eram noi.

Şi dacă spun exact aşa cum eram, nu pot să nu vă văd într-o altă metamorfoză personală, intimă, ca pe protagonişti acelui film din 1973, regizat de Sydney Pollack, intitulat *The way we were*, în care tata este Robert Redford şi mama este Barbra Streisand.

Aminteşte-ne cum eram, spuneți voi în fiecare 4 septembrie. Şi acesta este țelul meu în viață: să am grijă de tot ce ați fost.

Există o misiune mai importantă decât asta? Poate un om să aibă o misiune mai minunată decât asta?

La sfârşitul filmului *The way we were*, Robert Redford şi Barbra Streisand se reîntâlnesc din întâmplare, în anii şaizeci, la New York. Fiecare dintre ei şi-a refăcut viața. Încă se mai iubesc, dar nu mai sunt cei care erau. Se întâmplă la fel ca în poemul scris de Ida Vilariño. Fiecare ştie că nu-l va vedea murind pe celălalt, căci chiar dacă s-au iubit şi încă se iubesc, viața le-a impus destine diferite.

Am trecut prin asta, am trecut în toate felurile posibile.

Şi până la urmă ajungi să înțelegi ceva cumplit: nicio pasiune amoroasă care e cu adevărat pasiune, nu dăinuie pe vecie, pentru că intensitatea este combustibilul pasiunii.

Dacă am fi continuat împreună, nu am fi fost fericiți.

Nu am continuat împreună şi tot n-am fost fericiți.

Nu ne rămâne altceva decât să ne agățăm cu sălbăticie de cuvinte şi să spunem tot timpul o propoziție, să o spunem în engleză, *The way we were*, sau în spaniolă, *Tal como éramos*, sau să spunem în cel mai răvăşitor mod, ca în versul scris de Ida Vilariño: „N-am să te văd murind”.

Mai este cineva despre care nu am vorbit. Mi-am amintit de el ieri, când m-am uitat prin arhiva de fotografii din computer şi l-am văzut într-o poză.

Văzându-l, mi-a stat inima în loc. Mi-a venit să plâng văzându-l pe Brod, câinele meu, ființa cu care am luat micul dejun timp de paisprezece ani.

Uitasem de el, prins de vălmăşagul morților mai iluştri din familia mea. Uitasem de cățeluşul acela pe care l-am iubit din toată inima, deşi n-am ştiut să am grijă de el când a îmbătrânit.

Nici nu mi-am luat rămas-bun de la el.

Nu am ştiut să am grijă de nimeni, de asta scriu, în căutarea unei iertări imaginare. Totuşi, am convingerea deplină că de Bra şi Valdi voi şti să am grijă. Pentru că se împlineşte în mine un fragment din extraordinarul roman *Moş Goriot*, al scriitorului francez din secolul al XIX-lea, Honoré de Balzac. E un fragment în care Goriot exprimă aşa ceea ce simte pentru fiicele sale: „Eu n-am înțeles dumnezeirea decât atunci când am devenit tată. Dumnezeu e întreg şi pretutindeni, pentru că din el a izvorât întreaga creație. Aşa sunt eu cu fetele mele, domnule. Numai că eu le iubesc mai mult decât iubeşte Dumnezeu lumea, pentru că lumea nu este aşa de frumoasă pe cât este Dumnezeu, pe când fetele mele sunt mult mai frumoase decât mine”[7].

N-am ştiut să am grijă de Brod, când s-a îmbolnăvit. M-am speriat, mi-am dat seama că avea nevoie de foarte multă atenție. Nosferatu zice că nu ştiu să mă sacrific pentru ceilalți. I-am pus numele în onoarea lui Max Brod, prietenul cel mai

---

[7] Honoré de Balzac, *Moş Goriot*, traducere de Cezar Petrescu, Editura pentru Literatură Universală, Bucureşti, anul 1965, pp. 90-91 (n.tr.).

bun al lui Kafka, de asta l-am numit aşa. Oamenii nu înțelegeau bine numele câinelui meu, de multe ori credeau că e Tom, care într-adevăr e nume de câine. Îi corectam mereu pe cei care îi schimbau numele. Alții ziceau Rod. Puțini pronunțau corect numele Brod.

Nu puteam să-l numesc Kafka, ar fi fost puțin exagerat, sau poate că nu. Când l-am luat de sărbătorile de iarnă din 1995, pe când era un cățeluş, m-am gândit mult la cum să-l botez. Citisem recent toată opera scriitorului praghez, aşa că mi-am zis că micul meu patruped trebuie să poarte în lume un nume de sorginte kafkiană.

Dacă stau bine să mă gândesc, şi Kafka ar fi fost un nume bun. Dar am ales unul mai modest, iar alegerea asta mi se pare că conține o învățătură kafkiană, căci Kafka a fost cel mai modest scriitor din istorie.

M-am gândit că Max Brod, prietenul lui Kafka, a fost inventatorul lui Kafka. Ştiam şi că Max Brod a ținut mult la Kafka, prietenia lor a fost legendară. Prieteniile legendare trebuie să fie celebrate, pentru că sunt rare.

Brod prețuia opera lui Kafka mai mult decât propria operă. Brod îl adora pe Kafka, de asta mi-am numit câinele Brod, pentru mărinimia pe care am văzut-o în inima acelui om care a intrat în istoria literaturii drept prietenul absolut.

Aşadar, cel mai mare omagiu pe care i-l puteam aduce lui Kafka era să aleg numele bunului său prieten, Max Brod.

Aşa că l-am botezat Brod.

Eu şi Brod am fost fericiți. Noi doi, cele mai kafkiene ființe. Ne-am distrat împreună şi am conspirat împotriva ordinii şi autorității. Am purtat tot soiul de conversații, conversații elevate, de mare profunzime morală şi filozofică. Ne pregăteam să punem mâna pe putere, dar încă nu ştiam în ce zi, era o simplă chestiune tehnică. Ne uitam împreună la filmele de pe La 2, din cadrul programului pentru cinefili, filme de Carl Theodor Dreyer, Serghei Eisenstein, Max Ophüls, Andrei Tarkovski şi Luis Buñuel.

O dată am mers cu el la plajă şi am vrut să-i pun costum de baie. A fost cât pe ce să reuşesc.

Altădată i-am pus ochelari de soare.

Îmi plăcea să-i fac baie.

El urina pe stâlpii de iluminat public şi eu aplaudam. Lătra la poliţişti şi eu aplaudam. Trecea pe roşu şi la fel făceam şi eu. Se temea de lună, şi eu la fel.

Într-o după-amiază de ianuarie, în 2009, inima lui Brod s-a oprit. A murit la vârsta de paisprezece ani şi trei luni.

Încetul cu încetul, a dispărut din mintea mea, deşi atunci când a murit mi-am promis să nu-l uit niciodată.

Când voi muri, poate o să mă întâmpine el, alături de tata şi mama.

Am credința asta, vechea credință că cineva ne întâmpină după moarte. Toți oamenii au credința asta, care vine din petrecerile din timpul vieții, din amintirea că la petrecerile din viața ta mereu au fost oameni care te aşteptau ca să sărbătoriți întâlnirea.

Îmi amintesc că atunci când a închis ochii în brațele mele, în după-amiaza aceea din ianuarie 2009, Brod şi-a recăpătat esența divină. Surprinzătoarea metamorfoză a avut loc în cabinetul veterinarului.

Despovărat de carne, am văzut cine era Brod.

Doamne, Dumnezeule, ce imense sunt viața, materia şi toate cele nedesluşite. Câtă frumusețe a strâns Brod în cei paisprezece ani. Brod era un copil. Cei paisprezece ani sunt o sută patruzeci, iar cei o sută patruzeci sunt o mie patru sute.

Brod era stăpânul a mii şi mii de haite de câini îndrăgostiți de stăpânii lor. Brod era iubire în stare pură.

Să nu mă uiți.

N-am ştiut să te iubesc mai mult.

Veterinarul i-a făcut injecția letală şi Brod m-a privit în ochi, a ştiut perfect că acela era momentul despărțirii.

M-a privit aşa cum te priveşte un copil speriat.

M-a privit zicându-mi „nu face asta, te iubesc, nu face asta şi nu-ți cer asta gândindu-mă la mine, ci la tine, spune-i

veterinarului să nu facă asta, să mă mai lase câteva luni lângă tine, pentru tine o zic şi pentru că mi-am însuşit oroarea ta de vid, asta o să te salveze cândva, oroarea ta de vid va face ca greşelile tale, absențele tale, erorile tale, spaimele tale, meschinul tău spirit de sacrificiu când vine vorba de a avea grijă de cei care te-au iubit să-ți fie iertate”.

Apoi veterinarul a dus leşul în altă încăpere şi după trei minute a revenit cu zgarda pe care era gravat numele cățelului şi numărul meu de telefon. Am părăsit cabinetul cu inima distrusă şi cu zgarda în mână.

Cred că Bra şi Valdi aproape că nu şi-l mai amintesc. Cary Grant îl mângâia din când în când. Se uita la el cu curiozitate. Ava Gardner îi dădea, de multe ori, mâncare bună.

Ava îl vedea pe Brod ca pe o ființă umană, aşa cum vedea şi maşinile tatălui meu. Ava îi zicea „pomanagiu”, pentru că îi părea un cerşetor, cineva care cere. Nici nu înțelegea prea bine cum de fiul ei locuia cu un câine, sau cu un cerşetor cu un nume atât de ciudat.

89

Cum aş putea să te uit?

Ai intrat în viața mea cu un an înainte să se nască Bra. Când erai un cățeluş, mă jucam toată ziua cu tine. Mă muşcai cu dinții tăi micuți.

Nu reuşesc, nu ştiu cum să te aduc dintre morți, pe tata şi pe mama ştiu, dar pe tine nu. Nu reuşesc să te fac să vii, de parcă moartea te-ar fi dus într-un loc în care voința mea nu ajunge.

Nu se poate să te fi stins definitiv, pentru că nimic din ce-am iubit în viața asta nu se poate stinge definitiv.

Cel puțin nu atâta timp cât sunt în viață.

Nimic din ce-am iubit nu poate fi luat de moarte. Ca să vezi ce romantic am devenit, par un personaj din *La răscruce de vânturi*.

Îmi plăcea să te eliberez din lesă când ne plimbam, voiam să alergi. Alergai prin parcul din cartier. Mă aşezam pe o bancă şi tu o tuleai, iar după o vreme te întorceai şi mă priveai cu atenție, în lumina soarelui.

Cine eram eu pentru tine dacă nu o formă solidă de amor şi de guvernare? Guvernam viața ta pentru că țineam unul la celălalt. Eu dădeam ordine. Tu le îndeplineai după bunul tău plac şi eu mă prăpădeam de râs.

Discernământul tău era o operă de artă.

Niciodată nu ți-am dat să mănânci boabe, numai atunci când nu era nimic de mâncare în frigider. Îmi plăcea să te văd mâncând mâncare de oameni.

Îmi plăcea să gătesc pentru tine.

Nu-mi plăcea că lăsai păr peste tot, toată casa plină de părul tău.

Uneori puțeai a câine, dar a ce naiba să fi mirosit dacă nu a câine. În schimb, mirosul corpului meu era pentru tine ce este pentru mine cel mai scump parfum franțuzesc.

Erai mort după şosetele mele şi dormeai cu lenjeria mea intimă între lăbuțe. Cât de mult m-ai iubit. Cum mă priveai. Cât de bine îmi ştiai slăbiciunile, egoismele, servituțile, temerile, mediocritatea şi cu toate astea mă iubeai.

De ce mă iubeai, dacă nu meritam să mă iubeşti. În asta ai fost exact ca tata. Mama m-a iubit pentru că eram la fel ca ea. Dar tu şi tata m-ați iubit cu o generozitate care va dăinui după ce universul va exploda, va îngheța, se va prăbuşi, se va contracta sau orice va fi să se întâmple cu el, după cum spun noii profeți, ale căror idei coincid cu cele ale romanticilor din secolul al XIX-lea.

Sunt tot mai aproape de tine, de culcuşul tău.

Am început să te văd, acolo, ghemuit, aşteptând mâna mea.

Acum gata, te-am adus din morți.

Am vârsta pe care tata o avea în 1987, mereu fac astfel de comparații, paralele. În 1987, Cary Grant şi-a cumpărat ceea ce avea să fie ultima lui maşină.

Şi-a cumpărat o maşină Seat Málaga.

A fost ultimul său succes material din viață.

A cumpărat-o făcând nişte eforturi incredibile. Seatul 1430, care înlocuise Seatul 124, era deja vechi, avea cincisprezece ani. În schimb, Seatul 124 a stat cu noi doar doi ani.

Cincisprezece ani modelul 1430, doi ani modelul 124, ca şi cum ar exista o potecă prin aceste mistice relații dintre timp şi maşini.

La puțin timp după ce tata a cumpărat modelul 124, Seat a scos pe piață modelul 1430. Ava l-a văzut, într-o zi a văzut pe stradă un Seat 1430.

Şi i-a plăcut la nebunie. A venit acasă plină de înflăcărare.

— Ăsta chiar că-i ghinion, dacă mai aşteptam câteva luni am fi putut cumpăra modelul 1430, pentru că e mult mai frumos, a zis Ava.

— Dacă e să ne uităm numai la faptul că are patru faruri, nu două, ca al nostru, iar asta insuflă respect, a conchis Ava.

Cele patru faruri au reverberat în familia noastră ca un jind transcendental. Ne lipsea respectul: maşina noastră nu impunea respect. Brusc, eram în beznă, pentru că aveam numai două faruri, nu patru. Eram în beznă, lăsați în voia sorții de absența celor patru faruri.

Tatălui meu îi mergea bine în epoca aceea. Până la urmă, s-a hotărât să vândă Seatul 124 şi să cumpere Seatul 1430. Ava a botezat noua maşină „paişpe treizeci”, aşa i-a zis mereu.

Nimeni, de când e lumea, nu a meditat mai mult asupra diferențelor dintre un Seat 124 şi un Seat 1430 decât am făcut-o eu şi tata. Iar eu şi mai mult decât tata.

Şi încă meditez.

Şi voi medita până voi muri.

Când mama spunea „paişpe treizeci”, toată familia se ilumina. Mama era încântată de paişpe treizeci, pentru că mai avea şi nişte roți uriaşe şi vopsea metalizată, iar capota era

neagră, avea un ceas în bord, lumini interioare, tapițerie roşie, luxoasă, plus indicator de rotații pe minut. Tata a simțit că a fost neloial față de Seatul său 124. Aşa era tata, un bărbat de o originalitate supranaturală, un artist al fidelității.

A vândut modelul 124 unui cunoscut.

Mergeam prin Barbastro de mână cu tata şi uneori îşi vedea fostul Seat 124 parcat pe vreo stradă. Recunoştea maşina imediat, după număr. O iscodea cu privirea ca să vadă dacă noul proprietar are grijă de ea. Verifica dacă e curată, dacă are praf pe geamuri, dacă îi adusese vreo îmbunătățire, cât de uzate erau cauciucurile. Într-o zi a văzut că noul proprietar o lăsase în bătaia soarelui şi s-a supărat foarte tare, a fost de-a dreptul indignat şi a zis, plin de tristețe şi neputință: „Am vândut-o unui tâmpit”.

Am învățat pe de rost numărul maşinii Seat 124: HU-35322. De fiecare dată când o vedeam pe stradă, inima îmi sărea din piept şi, dacă era la soare, mă supăram, iar dacă era la umbră mă linişteam.

Mi-am însuşit dezolarea tatălui meu în fața unor lucruri din viață care par a fi cele mai banale, am făcut-o din dragoste, iar astăzi, după aproape cincizeci de ani, n-am cum să nu văd în asta o manifestare a frumuseții, a frumuseții pe care eu şi tata am ştiut să o creăm, profunda noastră înfrățire şi profunda noastră singurătate şi ciudățenia noastră, căci tata a fost ciudat şi ciudat sunt şi eu.

Tată şi fiu plini de milă pentru o maşină pe care vanitatea noastră a rănit-o, dorința noastră de ceva mai bun a umilit-o.

Tata şi cu mine am sfârşit prin a crede că renunțarea la acel Seat 124 a fost o cruzime din partea noastră. Aşa că am ajuns să o îngrijim în imaginație. Ne-am zis că nu maşina era de vină că avea doar două faruri, nu patru, că nu avea ceas de bord, că nu avea indicator de rotații, nici roți mai mari sau vopsea metalizată.

Vopseaua metalizată a modelului „paişpe treizeci” a fost pentru familia mea ca o purpură divină, ca şi cum toată familia ar fi fost unsă cu modernitatea şi puterea lucrurilor noi.

Pentru că vopseaua metalizată a fost un mit al anilor şaptezeci. Ava a făcut ca vopseaua metalizată de la „paişpe treizeci” să se transforme într-o revelație, în prevestirea unei căi spre o prosperitate luminoasă care nu a venit niciodată.

Pentru că tot ce a venit au fost moartea, abandonul şi tăcerea.

Poate că tata tocmai asta a văzut în despărțirea de acea maşină care a fost cu noi doar doi ani.

Mergeam de mână, Cary şi eu, căutând ceea ce ar fi putut fi, de parcă maşina aia conținea o ipoteză alternativă despre viitorul familiei noastre, care s-a risipit când a fost vândută. Între timp, mama a consolidat schimbarea numelui noii maşini, aşa cum făcea mereu, pentru că mereu a schimbat numele lucrurilor şi a binecuvântat acea maşinărie cu roți drept noua noastră navă amiral.

Cred că tata, în adâncul său, era victima a ceea ce mi se întâmplă mie în prezent, a sentimentului că nu merităm nimic, pentru că suntem lipsiți de trufie.

Tot ceea ce ni s-a întâmplat în viața asta a fost extraordinar şi epic şi am trăit toate fără să le ştim adevărata lor natură, care mi se dezvăluie acum, după atâția ani. Am avut cea mai frumoasă familie pe care cineva o poate visa şi e de datoria oamenilor să arunce cu furie în luptă fiecare familie împotriva frumuseții universului, să o arunce în luptă şi să câştige, pentru ca familia noastră să fie mai frumoasă decât tot ce există.

„Paişpe treizeci” a fost maşina care a rămas paişpe ani cu noi. Pentru că începând din 1975, tata nu a mai dus-o bine. Au fost obligați să facă un credit pentru a o schimba cu Seatul Málaga. Însă Ava (nu ştiu cum a reuşit) a găsit o expresie pentru a explica întreaga situație. Am rămas mut de uimire în fața perfecțiunii acelor cuvinte, mi se părea incredibil că mama găsise expresia aceea.

Le-a zis oamenilor că „am finanțat-o”.

Asta le spunea Ava Gardner oamenilor, mai ales a celor din familia noastră, pentru că pe atunci nu erau prea mulți

oameni pe lângă ea. Însă folosea expresia aceea, pentru că fuseseră nevoiți să ia bani de la bancă; probabil o fi auzit-o la televizor, aşa trebuie să fi fost.

91

Toate prăbuşirile mele vin de la voi doi; de la cine, dacă nu de la voi doi?

Voi doi sunteți Arnold. De fapt, Arnold nu mai există. E Nosferatu. Arnold a fost în împărăția muzicii, iar în împărăția imaginii este Nosferatu.

Totul s-a schimbat.

Gata cu muzica, acum vin fantomele vizuale.

Aceste cumplite dureri de suflet. Această deznădejde. Această profundă dragoste de viață care include bătrânețea şi nebunia. Cine mi-a dat nebunia? Mi-ai dat-o tu, mamă?

Mă uit la balcon.

Ştii ce înseamnă să te uiți la balcon?

Şi totuşi, nu o voi face.

Voi rămâne în viață, ca oricare altul. Dar lăsați-mă să vă vorbesc, asta mă ajută cel mai mult.

La asta se rezumă viața mea, la a vorbi cu voi, la a vă povesti ce mi se întâmplă.

V-ați gândit vreodată că şi eu voi muri?

V-ați gândit vreodată la prezentul acesta în care sunt închistat?

M-ați imaginat aici, în derivă, complet pierdut, căutând în disperare bucurie şi lumină?

V-ați imaginat cum va fi viața mea în acest 2019, cu voi plecați de pe lume?

Cred că da.

Tu, mamă, sigur te-ai gândit, pentru că tu ai pățit la fel.

„Eşti la fel ca maică-ta”, mi-a zis Cary Grant.

Ştia el ce zicea. La sfârşit, doctorii ți-au prescris antidepresive. Cât de puține ştiu oamenii despre antidepresive.

Mi-ai dat teama, mamă.

Mi l-ai dat pe Nosferatu.

Îl aveai în genele tale, aşa că m-am obişnuit cu teama. Să mă tem de orice lucru. Îi simt prezența în fiecare noapte. Şi mă gândesc că cine mă vizitează a fost mai întâi în vizită la tine.

Aveai oroare de şobolani. Nu era scârbă sau repulsie. Era ceva supranatural. Credeai că şobolanii sunt ființe care vor să te distrugă, să te anihileze.

Într-o zi a apărut unul, sau tu aşa ai susținut, că ai văzut unul pe verandă, într-o mică gaură de sub chiuvetă. Gaura aceea s-a transformat în infern pentru mine, pentru că un infern era pentru tine.

Acel loc al şobolanului e cu mine acum, după cincizeci de ani. Îți dai seama? Ai transformat locul acela într-unul îngrozitor. Odată cu trecerea anilor, n-ai mai vorbit despre şobolani, dar în vremea aceea era pentru tine un animal care reprezenta teroarea absolută.

Tata avea grijă de tine, era atent ca nu cumva să mai vezi vreunul vreodată. De exemplu, când erau imagini cu şobolani la televizor sau în vreun film, tata te avertiza să-ți acoperi ochii sau să pleci din sufragerie.

Într-adevăr, v-ați iubit.

Mi-a luat ceva până să înțeleg, pentru că n-am auzit să vă fi spus aşa ceva vreodată.

Vreau să zic că puterea iubirii voastre nu s-a împlinit cât ați fost în viață, ci acum, când sunteți morți. Pentru că viața, în semnificația ei cea mai profundă, se împlineşte numai în amintire.

Asta a ştiut Marcel Proust, a fost primul care a ştiut. Şi eu ştiu. Oamenii au obligația de a şti asta. Ar trebui să se predea la şcoală.

Aşa că ştiu că îmi trimiteți mesajul ăsta, ştiu că vreți să ajung până la ultima fărâmă de amintire despre viața voastră.

Cum pot eu salva iubirea pe care v-ați purtat-o?

Într-o vară, eram foarte mic pe atunci, am mers la casa de vacanță a unei familii de prieteni. Soțul a găsit în drum un

şobolan mort şi a vrut să te sperie, ştiind cât de scârbă îți era de şobolani.

A intrat în casă ținând şobolanul de coadă. Nu era foarte mare. Dar când l-ai văzut, te-a cuprins panica, ai țipat şi te-ai urcat pe un scaun strigându-l pe Cary Grant, care a venit imediat şi s-a enervat cumplit pe individul acela.

Am plecat de acolo în aceeaşi după-amiază.

Nu ați mai vorbit niciodată cu familia aceea.

Cred că tata te iubea foarte mult. Şi acesta este încă un mister care se adaugă miilor de mistere care au trăit în inima acelei ființe care a binevoit să-mi fie tată.

Uneori, mă gândesc că nu l-am meritat.

Uneori, mă gândesc că nici tu nu l-ai meritat, pentru că tu şi eu, aşa cum a zis tata, eram la fel.

Şi tu l-ai sprijinit pe el, i-ai sărit în ajutor. Poate pentru că în afara căsniciei nu există nimic şi poate că învățăm asta numai după moarte.

Căsnicia voastră continuă să crească printre milioane şi milioane de căsnicii moarte sau dispărute, asta vreau să spun.

Pentru că mie nu mi-a rămas în viața asta nimic mai minunat decât să fiu cu voi şi să mă gândesc că acea căsnicie neconvențională a voastră continuă să fie în vigoare, printr-un soi de contract fără sfârşit.

În fiecare noapte încerc să mă apăr de Nosferatu luând pastile, ca să nu-mi mănânce toată inima, să-mi mănânce doar o parte.

Nosferatu e aici cu mine, el îmi aduce totul, tocmai mi-a adus întrebarea asta. Nosferatu vrea să ştie dacă v-ați gândit la ziua morții mele. Asta-i cumplit, să te gândeşti la aşa ceva e foarte trist. Dar Nosferatu insistă cu întrebarea asta.

Nosferatu zice că dacă m-ați iubit atât de mult, la un moment dat trebuie să vă fi gândit că ziua morții mele va veni cu mulți ani după a voastră şi că acea imensă distanță temporală dintre moartea voastră şi a mea, susține Nosferatu, este un motiv întemeiat pentru a gândi că atunci când voi muri, moartea voastră va fi cu totul uitată în inima mea.

Nosferatu zice că nu v-ați gândit la moartea mea când s-a petrecut moartea voastră, ceea ce înseamnă că de fapt nu m-ați iubit.

Acum a tăcut, poate că până şi el s-a speriat de ce a putut să spună. Dar chiar şi când tace, continuă să fie lângă mine. E aici, tăcut, înghețat, rece, dar respirând ca un şarpe. Nu am curajul să-i ating mâna; mâinile lui înțeapă, mâinile sale sunt riduri şi durere şi sânge stricat. Limba lui e o apă neagră. Nasul său este plin de insecte galbene.

Şi vă invoc, amintindu-mi tot ce-mi pot aminti cu ajutorul memoriei. Ciudată e viața unui om a cărui fericire este dată de amintirea unei căsnicii neconvenționale, îngropate şi dispărute.

Toate familiile spaniole s-au iubit. Există o poveste de iubire în miile şi miile de căsnicii spaniole care nu au fost faimoase, dar au fost de o demnitate extraordinară, acesta este un mister din istoria Spaniei: bărbați obişnuiți şi femei obişnuite care s-au căsătorit şi au trăit împreună patruzeci sau cincizeci de ani, îmbătrânind şi iubindu-se, asta este superb şi asta s-a întâmplat şi cu voi doi şi tare mi-ar plăcea să ştiu ce s-a ales de iubirea din mii şi mii de căsnicii spaniole.

92

Am ajuns de curând în Colliure, o micuță localitate franceză. M-am cazat într-un hotel aflat aproape de mormântul poetului Antonio Machado. Şi e şi asta o chestie, pentru că viața mea ca scriitor spaniol, sau viața oricărui scriitor spaniol, are un singur obiectiv clar: să nu sfârşesc ca don Antonio Machado, să nu mă prăpădesc în exil, bolnav, sărac, în mizeria cea mai cruntă. Chiar dacă el a murit în timp ce locuia cu maică-sa.

Am vorbit la telefon cu Mo, căreia nu-i mai pot zice aşa în continuare, pentru că s-au schimbat toate numele.

De acum, am să o numesc Katharine Hepburn, pentru că seamănă izbitor cu ea, mai ales la păr, la față şi la forma degetelor de la mâini. Ea mi-a zis să nu mai scriu astăzi, să mă culc.

După ce am vorbit cu ea, am ieşit să mă plimb prin Colliure. Am mers pe plajă, să văd apa. Să văd marea când noaptea întunecă viața şi marea dispare. E ca şi cum noaptea ar fi mai puternică decât mările.

Chiar este.

Un tânăr îşi plimba câinele, care avea chef de joacă, era un cățeluş, aşa că a fugit de lângă el şi a venit la mine. Când a ajuns la picioarele mele, m-a privit în ochi şi nu a văzut pe nimeni, apoi a plecat.

Pentru el, eu eram nimeni.

Dar pentru Brod am fost totul.

M-am gândit din nou la Brod şi mi-am zis cât de norocos era stăpânul acelui câine care nu m-a văzut.

Dar să ştii că odată am fost extrem de important pentru cineva din rasa ta, i-am zis cățeluşului în timp ce se îndepărta.

Am revenit în cameră şi am aprins toate luminile, inclusiv pe cea din baie. Camera s-a umplut de lumină, dar niciodată nu e destulă. Am apelat din nou la pastile pentru că se apropia Nosferatu şi v-am invocat din nou.

Nosferatu s-a aşezat lângă mine.

— Dă-mi mâna, mi-a zis.

Nu ştiam că sentimentele mele se vor transforma în ființe şi nici că faptul că nu-mi vedeam copiii zilnic avea să mă conducă într-un loc atât de apropiat de o viață plină de oglinzi, de flori, de îngeri, de halucinații, de tulburări, simțind în acelaşi timp o mare seninătate, care nu-mi aparține, ci mi-o dați voi, voi doi.

Voi doi.

Uneori, Nosferatu îmi spune că aşa i se întâmpla şi sfintei Teresa de Ávila.

Glume stupide marca Nosferatu.

Da, a fost o femeie importantă, nu pentru că era sfântă, ci pentru că s-a jertfit din iubire de viață. Teresa de Ávila era o scriitoare universală. Spania şi restul lumii au ignorat-o mult timp. Mereu se vorbeşte despre Cervantes şi mai deloc despre femeia asta.

Mă întorc la voi, la voi prin intermediul ei.

Pentru că n-am reuşit să fiu nimic în viață dacă nu sunt fiul vostru. Nu am ajuns nicăieri.

Ce fel de mister mai este şi ăsta?

Se întâmplă mereu?

Mi s-a întâmplat doar mie?

Pentru Brod, eu am fost singura rațiune de a exista.

Vorbesc cu Bra şi Valdi stăpânit de conştiința faptului că nu am reuşit să fiu nimic altceva decât fiul părinților mei, gândindu-mă că peste treizeci şi cinci de ani şi copiilor mei li se va întâmpla ce mi se întâmplă mie astăzi. Ca şi cum aş vrea să le dau indicii. Dar nici ei nu se mai pot numi aşa, pentru că muzica a făcut loc cinematografiei, Gabriel Borrell a făcut schimbarea asta.

Aşa că de acum Valdi este Montgomery Clift şi Bra este Marlon Brando.

Schimbarea neîncetată a tuturor lucrurilor, vânzoleala numelor în timp, vânzoleala ființelor umane: de la istoria muzicii la istoria cinematografiei, iar cu istoria cinematografiei se încheie totul, este ultima metamorfoză a acestui efort de iubire.

Acum, familia mea a intrat în cinematografie.

Acum ei nu mai sunt melodie, ci mişcare.

93

Aşadar sunt la Colliure, lângă mormântul lui Antonio Machado, care este un simbol al Spaniei strivitoare. Spania e o țară care ne uimeşte. Spania e insistentă, tragică şi cu oameni

mereu cuprinşi de ură, indiferent din ce cauză, dar a fost țara lui Cary Grant şi a lui Ava Gardner, aşa că o iubesc.

O iubesc pentru că a fost țara voastră.

N-am fost altceva decât spanioli şi a fost numai bine aşa. Pentru că voi ați fost, sunt şi eu. Pentru că Antonio Machado a fost, şi a fost cu mândrie măsurată, cu inteligență senină, cu modestie curată, iar dacă el a fost, cu toții putem fi spanioli. Pentru că v-am văzut îndrăgostindu-vă de Spania şi mi s-a părut că e bine.

Țara mea sunteți voi doi.

Şi iată-mă aici, lângă oasele unui poet care a iubit mult şi a suferit şi mai mult, un poet care a scris *Campos de Castilla*. E un titlu pe cât de admirabil, pe atât de simplu şi sec, un titlu care ori de câte ori îmi răsună în minte mă emoționează şi îmi desenează un zâmbet în inimă. În clipa asta, îmi amintesc două versuri: „într-o seară senină, urcă la Espino / pe înaltul Espino unde e ținutul ei...” Espino e numele cimitirului din Soria. Acolo e îngropată soția lui Machado, Leonor Izquierdo. Machado nu a uitat-o niciodată. În aceste versuri îl roagă pe un prieten să meargă la mormântul iubitei sale. Iubirea nu se împlineşte decât prin moarte. De asta îmi plac atât de mult aceste versuri. Culmile iubirii sunt atinse numai odată cu moartea unuia dintre îndrăgostiți.

S-a întâmplat la 1 august 1912, în Soria, pe o căldură insuportabilă, corpul unei femei de optsprezece ani şi lacrimile unui bărbat de treizeci şi şapte, care priveghează cadavrul, în clevetirile întregii Soria.

Hotelul la care sunt cazat se numeşte Casa Pairal şi este o afacere de familie. Aici vreau să vă chem, Cary şi Ava, acum, în camera asta cu decorul ei familiar. Aş rămâne în camera asta câte zile mai am de trăit, uitându-mă pe fereastră la piața satului.

Astăzi este talcioc.

E frig, e un sfârşit de martie cu mult vânt şi umezeală, o vreme rea. Dar mi-am găsit refugiul în camera asta. Dau căldura mai tare şi vă invoc.

Şi voi veniți.

Mereu veniți.

Mă gândesc că viața care mi-a mai rămas de trăit va fi formată din discuții zilnice cu voi, în toate camerele de hotel pe unde destinul mă va purta.

Sunteți în camerele de hotel.

Acum hotelurile sunt casa mea, nu am alta pe pământ. Hepburn mi-a oferit-o pe a ei, în Madrid şi am acceptat, dar în realitate nu am casă. Prefer inima lui Hep (îi scurtez numele) casei ei.

Nu am casă.

Dar asta e ceva luminos, pentru că e o formă de cedare, de umilință, de renunțare, de rugăciune.

Un bărbat care merge din hotel în hotel, călătorind prin Spania, Portugalia, Italia, Franța şi Statele Unite, amintindu-şi de două fantome îndrăgostite.

Dar în camera asta din hotelul Casa Pairal vă simt mai aproape decât în alte hoteluri şi asta este datorită faptului că e vorba despre un local familial, o casă tradițională, de la sfârşitul secolului al XIX-lea şi zidurile, pereții, duşumeaua, tavanele vă plac pentru că vă aduc aminte de casa noastră din Barbastro, de asta aici v-ați făcut atât de simțită prezența.

Şi mai este un detaliu copleşitor: camera asta are pereții tapetați, aşa cum erau pereții casei noastre în anii şaptezeci.

Mângâi mobilierul vechi din cameră. Ava era grozav de mândră de comoda din hol, nu ştiu din ce motive, nu ştiu dacă a zis vreodată din ce motive, probabil că da, dar nu le-am dat eu atenție, iar acum îmi pare rău, mă întristează că voi muri fără să ştiu de ce-i plăcea atât de mult comoda aceea din hol. E una şi aici, foarte asemănătoare, aşa că am mângâiat-o ca să văd dacă nu cumva îmi spune ceva despre cealaltă comodă, cea care-i răpise mamei inima.

Noaptea se face tot mai târzie, dar nu vreau să dorm, căci voi veniți noaptea, după miezul nopții, atunci apăreți, ca două extraordinare ființe stelare.

Într-o căsnicie trebuie să existe copii şi bunuri pentru ca să fie solidă, aşa e? Aşa funcționează? Există mii de căsnicii fericite.

Bani şi copii, cei doi mari piloni ai iubirii. Şi mi se par minunați, atât banii, cât şi copiii. Ce frică le este de bani bărbaților solitari, sau oricăror bărbați ori femei, pe măsură ce îmbătrânesc.

94

Vreau să amintesc de o noapte de Revelion care mi-a distrus inima, dar mi-a distrus-o în asemenea hal încât mi-a dat în schimb mizericordie.

Mizericordia, zic antropologii, s-a născut în Egiptul antic, sau cel puțin acolo a fost remarcată pentru prima dată.

Era rândul meu să fiu de Revelion cu fiul meu mai mic, care acum nu se mai numeşte Valdi, ci Montgomery Clift, după cum am mai zis. Dar el nu voia să vină la Madrid, era prin 2017, la trecerea dintre 2017 şi 2018.

Aşa că am hotărât, împreună cu Hepburn, să ne petrecem Revelionul cu el la Zaragoza. Trebuia să luăm o cameră la hotel. Trebuia să găsim un loc pentru a lua masa cu el. M-am uitat la mai multe restaurante, toate organizau petreceri de Revelion, cu o mare varietate de băuturi alcoolice.

Nu mai beau alcool din 9 iunie 2014. Nici Hepburn nu bea alcool. Nu a băut niciodată, pentru că are epilepsie. Ea are motivele ei să nu bea, eu am motivele mele. Cert este că niciunul nu putem pune alcool în gură, ceea ce uneori ne duce la un soi de perfecțiune infantilă sau de bizarerie în societate. Uneori m-am gândit că starea de bunătate naturală a lui Hep provine din faptul că nu a cunoscut niciodată stările beției, care sunt stări ce rup înțelesul binelui şi răului. Nu ştiu. Dar ea nu s-a îmbătat niciodată, ceea ce o face să treacă altfel prin lume. Alcoolul e şi o declarație de război contra lumii, de război cu tine însuți. Să nu ştii ce e alcoolul e o formă de virginitate

morală. Să nu ştii ce e alcoolul, înseamnă să fi luat decizii mereu cu mintea limpede, cu voința limpede, având deplină responsabilitate.

Aşadar, nu avea sens să mergem la o petrecere de Revelion scăldată în alcool.

Ce era de făcut?

L-am întrebat pe Monty dacă era de acord să facem o mică petrecere în camera de hotel. A acceptat. Eu şi Hep ne-am cazat la un hotel istoric din Zaragoza, puțin marcat de trecerea timpului, dar care fusese relevant în anii nouăzeci.

Era hotelul Boston, unde dormiseră cântărețul Prince, politicianul rus Gorbaciov şi însuşi Michael Jackson.

Însă acum nu o mai ducea atât de bine, aşa că pentru cincizeci de euro am obținut o cameră cu două paturi, destul de luxoasă, şi cu o masă suficient de mare încât să încapă pe ea câteva platouri cu mâncăruri mai mult sau mai puțin potrivite Revelionului.

Aşa că am mers cu Hepburn la cumpărături, până nu se închideau magazinele. Am făcut nişte cumpărături destul de haotice. Eu eram cam confuz. Nu prea ştiam ce să cred, dar Hep a luat inițiativa şi a zis că toate alea aveau sens, aşa că m-am lăsat întru totul în seama ei. Nu găseam niciun sens în toate alea. De Revelion, toată lumea pregăteşte mese excelente; a noastră avea să fie ciudată rău, altfel, diferită. Aşa că am ales un supermarket din care am cumpărat tot ce am văzut mai scump.

Am cumpărat pateu, jambon de calitate superioară, creveți de Huelva, plus nişte creveți roşii giganți şi brânză de Casar. Pentru Monty am luat Coca-Cola, băutura lui preferată. Iar pentru noi am luat o şampanie roz, fără alcool, gândită pentru petrecerile de copii. A trebuit să cumpărăm cuțite, furculițe, farfurii şi pahare. Hep nu suportă plasticul, aşa că am luat farfurii, tacâmuri şi pahare adevărate. Toate se află acum în bucătăria casei din Madrid şi din când în când le văd şi mi se rupe inima.

Mă temeam că lui Monty masa aia de Revelion o să i se pară o prostie, un eşec total, o prăpastie, o dovadă că tatăl său se îndepărtase pentru totdeauna de spiritul sărbătorilor de iarnă.

Eram agitat, mort de spaimă, mai bine zis.

Adevărul este că masa nu arăta rău deloc. Totul arăta foarte bine, numai că eu îmi aminteam întruna de Cary Grant şi Ava Gardner.

Doamne-Dumnezeule, ce ar fi zis despre toate alea? M-ar fi privit în ochi? M-ar fi ajutat? Pentru tata, sărbătorile de iarnă erau extrem de importante.

N-am văzut în viață mea un om căruia să-i placă mai mult sărbătorile de iarnă. Ce-ar fi gândit Cary Grant al meu despre masa asta de Revelion? El, care pregătea totul cu atâta dragoste şi cu atâta atenție. El, care a făcut din prima zi din an cea mai importantă zi a familiei noastre, un simbol al identității noastre ca familie, dacă am fost o familie.

Am fost?

Dacă am fost, numai eu îmi mai aduc aminte. Dacă am fost, numai eu îmi amintesc cum pregătea totul şi că pentru o asemenea ocazie cumpăra şampanie franțuzească şi fluiera de fericire.

Spre surprinderea mea, lui Monty i s-au părut distractive toate pregătirile noastre şi chiar minunate. I-a plăcut jambonul. Mai cumpărasem, pentru Coca-Cola, o pungă cu gheață pe care am pus-o în cadă.

Din când în când mergeam să mă uit la gheață: punga îşi pierdea rigiditatea şi apa înghețată curgea în cadă.

Nu doar că Monty nu a comentat nimic, dimpotrivă, întreaga situație l-a distrat. S-a întins pe unul dintre paturi, cât timp noi am făcut ultimele pregătiri. Brânza de Casar a fost un eşec, deşi costase o groază de bani. Era cam trecută şi ne-a împuțit toată camera. Până la urmă, am mâncat-o eu, pentru că nu suport să arunc mâncare. Dacă arunc mâncare, am impresia că îi fac rău vieții. Dacă arunc mâncare, nu mai există niciun motiv pentru ca eu să trăiesc, aşa funcționează mintea mea. Dacă arunc mâncare, mă panichez; dacă arunc mâncare la

gunoi, mă apucă o tristețe de moarte. Dacă arunc mâncare, Nosferatu vine să-mi mănânce inima.

Am cumpărat şi struguri.

Am pornit televizorul, şi lui Monty i s-a părut genial să asculte bătăile de clopot de la intrarea în noul an şi să mănânce struguri întins pe pat[8], pe patul meu. La niciun alt revelion nu mai mâncase struguri întins într-un pat de hotel.

Ce fel de familie mai era şi asta, mă gândeam încontinuu. Dar lucrurile ieşeau bine. Sărbătorile de iarnă, când toate au dispărut, se transformă într-o gaură neagră. În ciuda faptului că suport cu greu zilele alea, continui să fiu fascinat de ele pentru că-mi amintesc de tata.

M-am relaxat şi am putut aprecia neaşteptata apariție a frumuseții care învăluise întreaga cameră de hotel unde fiul meu, Monty, a doua mea soție, Hepburn, şi cu mine sărbătoream intrarea în 2018.

Hep m-a susținut din răsputeri, cred că şi-a dat seama cât de greu îmi era şi m-a ajutat cu toate. M-a ajutat să-l țin departe pe Nosferatu. Şi-a dat seama din instinct. La ea, instinctul şi bunătatea merg mână în mână. Mai e şi discretă, aşa că nu-şi manifestă bunătatea prin cuvinte. Nosferatu stătea cu ochii pe ea. În noaptea aceea, Nosferatu ne-a privit pe toți trei: pe Monty, pe Hepburn şi pe mine.

„Toți trei sunteți ai mei”, se gândea Nosferatu.

„Nu, doar eu”, i-am zis.

„Numai tu, a zis el, e adevărat, dar tu îmi eşti de ajuns. Pe tine am să te chinui până o să-ți rogi moartea.”

Era acolo, în camera de hotel, provocându-mi o adâncă tristețe, sfâşiindu-mi sufletul cu vinovății, renunțări, slăbiciuni, stridențe morale răsunându-mi în cap, în articulații, în inimă.

---

[8] În tradiția spaniolă, cu douăsprezece secunde înainte de începerea noului an, se mănâncă pe rând douăsprezece boabe de struguri, în ritmul fiecărei secunde marcate printr-o bătaie de clopot (n.tr.).

Totuşi, imaginea tacâmurilor noi, a veselei, a mâncării, cele două paturi, noutățile îmbucurătoare din viața lui Monty, acceptarea a tot ce era acolo şi viața din prezent văzută ca singura posibilitate de a fi fericit, de a trăi cu bucurie, mi-au alinat sufletul şi l-au placat pe Nosferatu.

Dar Nosferatu tace şi aşteaptă, până când prinde ocazia de a reapărea. Nosferatu este răul lumii asumat de inima mea. Nosferatu este imperfecțiunea vieții instalată în miezul voinței mele. Nosferatu este responsabilitatea mea şi iresponsabilitatea mea.

Hotelului Boston îi datorez o noapte în care spontaneitatea a dus la împăcare. Ne-am uitat toți trei la televizor. Hepburn cumpărase şi detergent de vase, aşa că aveam şi o bucătărie improvizată. Mai aveam şi saci pentru gunoiul menajer.

Sticla de şampanie pentru copii strălucea în mijlocul camerei. Şampania aia, dulce, cu gust de bomboane, era atât de rea încât cu greu am luat câteva înghițituri.

Şampania aia pentru copii ne-a transformat pe mine şi pe Hep în doi copii.

Eu am golit şampania în chiuvetă, asta nu m-a durut, pentru că era o băutură groaznică.

A venit miezul nopții şi ne-am urat un an nou fericit, sosise 2018, anul care avea să fie atât de relevant în viața mea de scriitor, însă în acele momente nu ştiam asta.

Hepburn şi-a sunat părinții. Am fost tare fericit să o aud vorbind cu părinții ei, a fost un soi de repetare a unui gest pe care şi eu îl făceam cu părinții mei. Şi-au urat an nou fericit. Văzând şi auzind cât de mult îşi iubea Hepburn părinții, a revenit şi iubirea pe care eu le-am purtat-o lui Cary Grant şi Avei Gardner.

În fiecare cuvânt rostit de Hepburn erau ei. M-am gândit la asta, la cum se hrăneşte iubirea cu toate conversațiile dintre părinți şi copii.

Nu contează că acum părinții mei sunt părinții altora, prin intermediul părinților a milioane de oameni veneați voi la mine, ceea ce mi s-a părut lecuitor şi alinător.

Trecuse un sfert de oră de la miezul nopții, când Monty a zis că pleacă să se întâlnească cu prietenii lui. L-am însoțit până în holul hotelului.

Am coborât împreună cu liftul.

Era deja 2018 şi el împlinise douăzeci de ani.

M-am gândit la 1 ianuarie 1982, când îi împlinisem eu.

M-am întrebat dacă el se va gândi la acest 1 ianuarie 2018 când va fi 1 ianuarie 2054 şi va avea vârsta pe care o am eu acum. Am atins cu gândul acel 1 ianuarie din 2054 când Monty îşi va aminti de 1 ianuarie 2018, aşa cum eu îmi amintesc de 1 ianuarie 1982.

Uşile timpului erau larg deschise şi un vânt neştiut le zgâlțâia, uşi ale timpului rotindu-se în jurul lor înseşi.

L-am pupat şi a plecat cu prietenii lui.

Am rămas acolo, în holul acela uriaş, un hol care fusese unul de lux în urmă cu douăzeci şi cinci de ani. Îmi amintesc când s-a inaugurat hotelul acesta. Toată Zaragoza vorbea despre el.

Acum e vechi, dar încă mai păstrează ceva din farmecul de altădată. Nu mai este un hotel celebru. În urmă cu câțiva ani şi-a pierdut o stea: a trecut de la cinci la patru. Cred că hotelurile simt când se deteriorează. Hotelurile au fost martori la multe chestii şi sfârşesc prin a se transforma în ființe umane. Am suferit când i s-a luat o stea. Dar e un hotel din alte vremuri. Au apărut altele noi care i-au luat fața.

Când a fost construit, nu m-am gândit nicio clipă că voi petrece aici o noapte de Revelion, deşi am convingerea fermă că el, hotelul Boston, a ştiut încă din 1992, când a fost inaugurat.

A ştiut că voi sărbători acolo o noapte specială, o noapte a continuității şi memoriei, o noapte pe care acum încerc, cât de bine pot, să o transform în bucurie.

În dimineața următoare, în timp ce târâiam bagajele pe hol, ne-am întâlnit cu un recepționer tânăr. Nu ştiu ce mi-a venit să-i vorbesc, într-unul dintre acele accese de euforie care țin de Nosferatu, pentru că Nosferatu mai este şi euforie şi delir.

I-am zis recepționerului că-mi amintesc că la mijlocul anilor nouăzeci Michael Jackson fusese cazat la hotelul Boston. Recepționerul s-a transformat într-un înger, mi-a zâmbit. Vreau să spun că m-a privit ca un înger şi ştia despre ce vorbesc. Nu pentru că ar fi fost fan Michael Jackson, ci pentru că-l obseda ce mă obsedează şi pe mine: rămăşițele ființelor vii împrăştiate în spațiu, prin case, prin aer, pe străzi, în vânt.

Ne-a propus să vedem acea *suite* unde fusese cazat Michael Jackson. S-a dus să aducă cheia. L-am aşteptat vreo cinci minute. *Apartamentul* se afla la etajul şase. A deschis o uriaşă uşă de lemn masiv şi în fața ochilor noştri a apărut luxul îmbălsămat al anilor nouăzeci.

Aşa erau piramidele, poate că atunci am înțeles filosofia marilor monumente funerare din Egipt: locuri încremenite în timp, dorința de dăinuire, toate aşa cum au fost, să nu fie mutat din loc nici măcar un tablou, covorul să dăinuie, să dăinuie toate, toate să fie indisolubile.

Un vis care m-a dus în apartamentul din Barbastro, căci pentru mine apartamentul acela este o piramidă din Egipt.

M-am gândit iarăşi la părinții mei, că le-ar fi plăcut povestea cu această *suite* în care fusese cazat Michael Jackson. Pentru că această *suite* coincidea cu ideea lor despre lux, pentru că eu am cunoscut ideea aceea. Luxul din anii nouăzeci încă era în concordanță cu luxul din anii şaptezeci.

Era compusă dintr-un salon imens, o sufragerie la fel de mare, o cameră cu televizor, o bucătărie cu aer vetust, apoi covoare, mobile vechi, tablouri cu cerbi şi copaci, macheta de lemn a unui vapor într-o vitrină, o mască şi o imitație de colț de elefant. Toate lucrurile acelea nu mai aparțineau nimănui.

Eu şi Hepburn eram uluiți. Recepționerul a zis „încă n-ați văzut cea mai tare chestie”. Ne-a dus în dormitorul principal.

— Aici a dormit Michael Jackson, a zis.

S-a întins pe pat.

— Pot? I-am întrebat.

Iar el a zis:

— Haide.

M-am lungit lângă el, iar Hepburn, pudică, s-a uitat la noi. Nu a îndrăznit să se aşeze. Am insistat, dar i s-a părut destul de deplasat. I s-a părut că nu aveam permis pentru asta, ca şi cum ar fi existat cineva care să elibereze permise pentru aşa ceva.

Stăteam întinşi acolo, recepționerul şi cu mine, uitându-ne la tavan. Apoi am aranjat cu mare grijă cuvertura, ca să nu rămână nicio cută şi nici să nu fie profanată piramida spaniolă a lui Michael Jackson.

Mi-a fost milă de el. În noaptea în care a dormit în patul acesta încă era un bărbat plin de noroc, un bărbat cu viitor. Am încercat să iau legătura cu el. Da, din motivul bine întemeiat că am reuşit să-mi vorbească nu doar tata şi mama. Am reuşit să-mi vorbească şi alți morți.

Acesta este un dar tot de la Nosferatu.

Căci cheia de intrare în împărăția morților se numeşte iubire, sau compasiune.

Asta-i o minciună. Nu se numeşte aşa.

Se numeşte mizericordie.

Mizericordia este superioară iubirii şi compasiunii. Mizericordia este un dar, nu toți oamenii pot să simtă mizericordie. În plus, mizericordia duce la nebunie.

Stăpânul mizericordiei este Nosferatu.

Aşa că morții, văzându-te plin de mizericordie, te lasă să vii la ei. Pentru că le dai demnitate, îi îmbrățişezi cu dragoste, le aduci puțin respect, puțină lumină. Le arăți suferința ta, care e egală cu a lor.

Am vorbit cu Michael Jackson.

I-am spus că totul e bine, că e linişte, că lăsase dragoste pe lume prin cântecele sale şi că toate-i fuseseră iertate, că poate să doarmă linişti t.

Asta i-am spus.

Apoi ne-am dus să mâncăm. Prânzul de an nou. Pentru a celebra prânzul de an nou, am ales un restaurant italian din centrul istoric al Zaragozei. A venit şi fiul meu cel mare, Marlon Brando.

Şi iată-ne acolo pe toți patru: Hepburn, Monty, Brando şi cu mine, care n-am nume, ca şi cum am fi turnat un film la Hollywood, în anii cincizeci, o producție costisitoare, cu o distribuție memorabilă.

M-am gândit de multe ori la faptul că eu n-am nume, la imposibilitatea de a-mi găsi un nume. Cel care spune povestea asta este un om fără nume. De ce toți cei dragi mie au nume, iar eu nu? Pentru că e foarte greu ca un om să ajungă să fie ceva în sine, dincolo de cum îl văd alții.

Ceilalți ar trebui să-mi dea un nume.

Să nu ai nume, să fii numai mizericordie.

96

E clar că de-a lungul carierei lor, Cary Grant şi Marlon Brando au jucat roluri foarte diferite.

Au fost foarte diferiți.

Filmele unuia nu seamănă deloc cu ale celuilalt.

În schimb, Grant al meu şi Brando al meu seamănă foarte mult.

Fiul meu Brando seamănă cu bunicul său, marele Cary Grant. Îi văd dând piept cu viața în acelaşi stil. Amândoi pun mare preț pe cinste. Brando a moştenit asta de la bunicul său: seriozitatea care duce la cinste.

„Tatăl tău este un bărbat foarte serios”, mereu am auzit asta în copilăria mea.

Seriozitatea era o formă de cumpătare şi de bună-cuviință. Fireşte că Grant era serios, modalitatea lui de a vedea lucrurile l-a făcut bun până în adâncul inimii. Bunătatea te obligă de multe ori la tăcere, iar tăcerea este percepută drept seriozitate.

Dumnezeule, cât l-am mai iubit pe tata şi acum îl văd transfigurat în Brando. Sunt la fel amândoi. Cumpătați, austeri, harnici, lipsiți de ostentație, moderați, demni, tăcuți.

Cum se poate ca un bunic şi un nepot să semene atât de mult? Mi se pare o minune, ceva extraordinar, la care eu am fost martor.

Am fost martor la felul cum tata reapare în caracterul şi temperamentul lui Brando, dar într-o formă diferită. Aceeaşi esență, dar în alt corp, în alte mâini, sub altă înfățişare, în altă lume morală, în alt timp istoric, însă e vorba tot de o amețitoare formă de iubire.

Geneticienii şi toți oamenii de ştiință care studiază moştenirea genetică nu înțeleg iubirea.

Chiar dacă asta caută.

Ceea ce caută ei, eu am în fața mea, pentru că-i văd pe tata şi pe fiul meu mergând împreună într-o dimensiune care e frumusețe pură.

De ce te-ai perpetuat în fiul meu, tată? Ai făcut-o tu, sau natura? Ce e natura dacă nu rezultatul iubirii tale? Cred că nu voiai să pleci de lângă mine, cred că nu voiai să mă laşi singur pe lume, aşa că reapari în Brando, permițându-mi să văd trecerea asta, tunelul acesta.

Mă faci să văd un drum la capătul căruia stai tu, aşezat sub un copac a cărui umbră este de aur.

Rigoarea lui Brando, ingeniozitatea lui, felul lui complex de a gândi, stăruința lui, ideea clară despre ce e rău şi ce e bine, toate astea vin de la tine.

Vrei să te văd din nou?

Aşa e, ştiu.

Vrei să te văd din nou, nu ar fi trebuit să mori niciodată, sunt atât de obosit, merg din hotel în hotel, din oraş în oraş, de pe un continent pe altul, suferind prin camere, auzind în camere toate zgomotele, toate lamentările, toate suferințele lumii, dar, în acelaşi timp, invocându-te din acele camere, într-un ceremonial de spaimă şi disperare.

De câte ori apare cuvântul „disperare” în tot ce scriu? Este cuvântul pe care mi l-ai lăsat.

Peste o jumătate de secol, Brando mă va vedea pe mine în fiul său. Cum va fi? Tu ştii deja, tu ştii ce înseamnă asta.

Spune-mi şi mie.

97

Am ajuns la Veneția, în sfârşit. În labirintul călătoriilor mele, Veneția era centrul. Oraşul acesta mă aştepta. Tocmai am sosit. Pentru astăzi, e anunțată creşterea apelor.

Sunt condus la o sală ca să vorbesc despre cartea mea, ca să vorbesc despre voi doi. Am vorbit la telefon cu Hep, i-am zis că sunt speriat. Oamenii sunt politicoşi. În cititorii mei vă văd pe voi doi. Vin oameni ca să le dau autograf. Plouă în Veneția şi mă gândesc încontinuu la pantofii mei care s-au udat.

Mi-e milă de pantofii mei.

Încerc să fac fotografii cu Veneția, nu ştiu prea bine dacă sunt turist sau scriitor. Sunt speriat, asta sunt. Hepburn, printr-un mesaj pe WhatsApp, îmi spune să mă liniştesc. Din cauza călătoriilor şi al serviciului lui Hep petrecem mult timp departe unul de celălalt.

Când sunt singur nu mai sunt un om normal, iar Hep ştie asta. Pentru că atunci când sunt singur, haosul se furişează în inima mea şi atunci cad uşor pradă panicii, sau tristeții, sau euforiei. Hep îmi zice: „Promite-mi că n-o să-ți pierzi capul, orice s-ar întâmpla”. Cum nu vorbesc cu nimeni – căci dacă Hep nu e lângă mine nu vorbesc cu nimeni – intru într-o tăcere în care limbajul articulat îşi pierde sensul, de parcă n-aş mai vorbi spaniolă, de parcă n-aş mai vorbi niciuna dintre limbile cunoscute. Firesc ar fi să vorbim numai cu acei oameni care nu vor folosi împotriva noastră ceea ce spunem, de aici tendința mea de a vorbi numai cu Mo. Din instinct, ştiu că mai bine tac dacă Hep nu e lângă mine. Am ajuns, aşadar, să am încredere într-o singură persoană din toată lumea.

Interesant este că m-a însoțit o studentă la spaniolă. Aşadar, iată-mă obligat să vorbesc spaniolă, să renunț la tăcere. O s-o numesc Gina Lollobrigida. Are douăzeci şi patru de ani şi mi-a citit romanul. Vorbim despre cum se înțelege cu părinții ei. Îi spun Ginei să nu fie prea dură cu tatăl ei. Nu l-a mai văzut de mult timp, aşa că îi spun să-l sune. Mă uit la pantofii Ginei şi mă gândesc la maică-sa. Mă gândesc că maică-sa a ajutat-o să-şi aleagă pantofii pe care-i poartă, la cât de important este să ai pe cineva care să te ajute să alegi şi să cumperi nişte pantofi. Eu nu sunt în stare să-mi cumpăr nici măcar nişte pantofi, nu sunt în stare să-mi cumpăr nici măcar o pâine, mereu am impresia că ar trebui să umblu desculț şi să nu mai mănânc. Eu mergeam cu mama ca să-mi cumpăr pantofi. Mama îi alegea pentru mine şi tata o lăuda pentru alegere, aşa a fost mulți ani şi aşa nu mai este de şi mai mulți ani.

Mă gândesc la ce-i va oferi Ginei viața. Mă întreabă despre Monty şi Marlon. E mai mare decât Marlon doar cu doi ani. Aşa că se întâmplă miracolul cu care încep să mă obişnuiesc, o văd pe Gina ca şi cum ar fi fost fiică-mea.

Trăiesc într-un uragan de mizericordie.

Inima mea cedează mizericordiei.

Pe toți tinerii cu care mă întâlnesc, îi transform în fiii mei.

Vreau să-i meargă bine şi încep să-i dau tot soiul de sfaturi. Mă încâlcesc în atâtea sfaturi. Mă încurc, mă contrazic. Mi se pare că părinții ei au o fiică minunată. Ea râde de această adopție neaşteptată. Mă ajută cu umbrela. Probabil că se gândeşte că sunt un ciudat, un bărbat în derivă; şi dacă chiar gândeşte aşa, nu-mi pasă, pentru că e adevărat. Gina zice că dacă eu mi-am povestit viața în roman, atunci o să-mi povestească şi ea viața ei. Interesant este faptul că nu e pentru prima dată când mi se întâmplă asta.

Gina simțea nevoia să-mi povestească viața ei, căci deşi ea crede că e plină de lucruri care țin mai degrabă de suferință şi durere, ştie din instinct că în viața ei există şi multă frumusețe. Îmi povesteşte viața ei, iar în fața noastră se întinde

Marele Canal venețian; apa şi arhitectura, contopite, ne ajută, ne protejează.

Mă gândesc la Gina şi la viața ei şi o văd transformându-se într-un înger. Cred că îmi pierd mințile. O nebunie bună. Văd bunătate peste tot. Zâmbetul Ginei e un drum care duce la părinții ei şi îmi spun că zâmbetul acela l-a moştenit de la unul dintre ei, sau de la amândoi.

Mă uit la apa din Marele Canal şi în acelaşi timp mă gândesc la naşterea Ginei, mă gândesc la bunicii ei, la câtă bucurie a adus Gina pe lume.

Gina a făcut ca eu să-mi amintesc de vremea când eram de vârsta ei. Ce bine ar fi să am iarăşi douăzeci şi patru de ani, ca ea.

98

Cary Grant, Monty Clift, Marlon Brando, Katharine Hepburn, Gina Lollobrigida şi Nosferatu, toți la Veneția, o distribuție admirabilă, un lux al istoriei cinematografiei.

Parcă am fi invitați oficiali la festivalul internațional de film de la Veneția, care a ajuns la ediția 75.

Cutreier pământul, oraşele, țările şi mama ştia dinainte că aşa va fi, mama ştia că se va întâmpla aşa.

Şi-a imaginat într-o zi, iar eu trăiesc acum ce şi-a imaginat. Asta e tot ce fac: trăiesc ceea ce ea ştia că voi trăi, căci dacă nu ar fi aşa, dacă mama nu şi-ar fi imaginat viața mea actuală, ar trebui să mor în clipa asta, să mor de ruşine şi de deşertăciune.

Mama trebuie să fi ştiut cum va fi viața mea din prezent, iar dacă a ştiut, înseamnă că încă mă aflu sub guvernarea ei, guvernarea ei bună, încă sunt ocrotit de privirea ei, pentru că o mamă ştie mereu unde îi este fiul, chiar dacă acea mamă nu se mai află în împărăția celor vii.

Dacă mama ar trăi, ştiu că forța unei zeități ar fi de partea mea.

Şi-mi pot imagina mai departe, îmi imaginez ce-or fi făcând acum Monty şi Brando: orice ar face, fac fără mine, cel care dispare treptat, dacă nu cumva am dispărut deja cu totul din viețile lor. Mă tot chinuiesc să-mi găsesc locul în lume, practic nu l-am găsit niciodată, căci niciodată nu am ştiut care-i rostul meu în lume, de aceea nu am nume, de aceea rătăcesc, de aceea călătoresc.

Mergem cu toții pe Canal Grande.

Prima ediție a Mostra Internazionale d'Arte Cinematografica di Venezia a avut loc în 1932. În Spania încă nu începuse războiul, dar tata era deja pe lume. Şi mama ştia deja că anul acesta vom fi invitați cu toții la festivalul de film de la Veneția, pentru că suntem actori mari, pentru că suntem frumoşi, pentru că suntem stelele celuloidului.

99

Mă întorc la hotel. Deschid ferestrele, lemnul lor e erodat de sarea mării.

Aerul umed şi sărat îmi provoacă o viziune. Îi văd pe Monty şi pe Marlon peste treizeci de ani. Văd despărțirea mea de ei. Văd sărutul pe care doi bărbați maturi îl depun pe fruntea rece a unui bătrân.

Se gândesc la tatăl lor, şi acum îmi dau seama că tot ceea ce scriu izvorăşte din imensa iubire pe care le-o port şi că nu sunt altceva decât iubirea asta, mai mult, e o iubire neîmpărtăşită în viața asta, pentru că va fi împărtăşită abia după moartea mea.

Pentru că marile iubiri se desăvârşesc numai în viitor, acolo unde timpul se întoarce.

Asta mi-a fost revelat la Veneția.

Îi văd pe Monty şi Brando uitându-se la cataloage cu sicrie, cum analizează diferitele opțiuni. Au un aer de seriozitate. Şi eu am fost serios în 18 decembrie 2005. Soțiile sunt alături de ei. Îi îmbrățişează, apoi şi ei doi se îmbrățişează. Acum se

iubesc mai mult, căci eu am plecat de pe lumea asta. Când pleacă de pe lume, tații şi mamele îi fac pe frați să țină mai mult unii la alții, e ca un fel de testament lăsat de părinți.

100

În noaptea aceasta, retras la hotel, a venit să mă viziteze fantoma unui prieten. Au trecut mai mult de cinci ani de când a murit. Nu mi-am dat seama că ținea la mine foarte mult.

În 2013, înainte de Crăciun, m-a sunat. Trebuie să fi fost în jur de 20 decembrie când m-a sunat. Prietenul meu, căruia o să-i spun Cooper, pentru că avea ochii lui Gary Cooper, m-a întrebat cum o mai duc. Pe toată durata conversației a vrut să ştie cum îmi merge în viață.

Am vorbit şi am vorbit, iar interesul său pentru viața mea m-a făcut să mă simt important.

Întrerup o clipă povestea, pentru că fereastra care dă spre apele Veneției s-a închis violent. O lăsasem deschisă, chiar dacă era frig. E două noaptea. Nu ştiu ce fac treaz la ora asta. Mă uit la apă. Creierul meu se împotmoleşte. Mă duc la borsetă, caut un anxiolitic şi Nosferatu deja ține pastila în palmă şi mi-o oferă cu un zâmbet care vrea să zică „mai ai puțin, foarte puțin”. Există frumusețe şi în medicamente şi acum îmi amintesc că în ultimii săi ani de viață, Cooper lua acelaşi anxiolitic pe care-l iau eu acum. L-am văzut o dată în casa lui, în dormitor, pe noptieră.

Aceeaşi marcă de anxiolitice.

Eu şi Cooper ne asemănam mult.

Însă exista o mare diferență între noi: el era un om mai bun. Avea un simț al bunăvoinței mai puternic. Îmi amintesc de viețile noastre paralele. Amândoi am trecut, în vremuri diferite, prin labirinturi şi abisuri pasionale, amoroase. Amândoi am avut căsnicii haotice, pline de aventuri extraconjugale care ne distrugeau şi ne împingeau la distrugere.

Cooper credea în distrugere din dragoste de viață.

Cooper trăise mari iubiri extraconjugale, dar continua să fie însurat cu soția lui dintotdeauna. Îl chinuia vinovăția. Apoi a reuşit să cadă la pace cu vinovăția. Mereu cădea la pace şi mereu rupea apoi tratatul. Uneori era cuprins de muțenie. Tăcea mâlc. Cred că-şi vedea trecutul defilându-i prin fața ochilor. De asta îşi petrecea viața călătorind, exact din acelaşi motiv pentru care călătoresc şi eu, căci mişcarea nu poate fi descrisă. Suntem oameni care se mişcă pentru că trupurile în mişcare sunt frumoase şi dobândesc insensibilitatea, purificarea, golul, bunătatea.

Pentru că mişcarea nu poate fi trasă la răspundere.

Lui Cooper nu-i păsa dacă mergea într-un loc sau în altul, într-un oraş sau în altul, într-o țară sau în alta, important era să plece din locuința lui din Madrid. Important era să se mişte. Era mereu pe drum, venea dintr-o călătorie şi pornea în alta, ca să nu stea locului, în fotoliul de acasă, la cheremul unei oglinzi.

Apelul său telefonic a devenit unul dintre marile mistere ale vieții mele.

Ştiam că Cooper avusese cancer, la un moment dat îmi zisese că se vindecase. Acum l-am întrebat din nou şi mi-a spus acelaşi lucru, că se însănătoşise. A continuat să mă întrebe cum o duc, să se intereseze de tot ce fac.

Am vorbit despre cum te simți când dormi cu persoana iubită şi că, poate, sentimentul acela, când vine vremea să mergi la culcare, este singura revelație a iubirii. Mi-a zis că dacă te duci la culcare în bună înțelegere cu persoana iubită, e semn că acolo există un soi de mare iubire.

Mi-a zis că ar trebui să mă las de băut.

În clipa asta, aici, în Veneția, sunt speriat, pentru că fereastra s-a deschis din nou. Mă uit la apă, e trei dimineața, nu pot dormi. Apeluri telefonice, asta e totul.

Astăzi, când treceam pe podul Rialto, ca un turist oarecare, m-a sunat dragul meu Marlon Brando şi m-a întrebat cum sunt. M-am emoționat, aproape că m-am bâlbâit. Cuvintele mă părăseau, silabele mă lăsau în voia sorții.

M-am bucurat atât de mult de acel apel, încât a sfârşit prin a mă speria. Monty nu mă sună niciodată şi cred că Brando la fel. Deosebirea dintre cei doi, una deloc mică, stă în faptul că Brando răspunde când îl sun; Monty, niciodată. De la bucuria apelului lui Brando am trecut la spaima de apelul său, căci niciodată nu poţi crede pe deplin că contezi pentru cineva. Niciodată nu poţi crede pe deplin că cineva te-ar putea iubi. M-am gândit că mă sună cu vreo problemă. Dar nu, m-a sunat doar ca să vadă ce mai fac.

Brando şi Monty sunt diferiţi.

Monty nu m-a sunat niciodată, doar la intervenţia altcuiva, dacă altcineva a insistat. Niciodată nu s-a gândit că ar fi bine să vorbească cu tatăl său. Iar asta mă întristează, nu pentru mine, ci pentru el, dar aşa e Monty. N-am ales degeaba numele de Montgomery Clift. L-am ales cu bună ştiinţă.

Închid fereastra după ce mă uit un minut la canale, după ce văd cum zorii se lasă uşor peste Veneţia.

Cooper mă asculta şi m-a iubit. De ce m-a iubit? Niciodată n-am fost demn de iubirea cuiva. Iubirea celorlalţi mă copleşeşte, cred în nemeritarea mea.

Cooper a zis: „Sunt fratele tău, te iubesc, totul se va rezolva”.

M-am gândit că am vorbit numai despre viaţa mea pentru că a lui era acum ordonată şi reuşise să învingă boala.

Cât de egoist am putut fi.

La trei săptămâni după convorbirea noastră telefonică, Cooper a murit. Mă sunase ca să-şi ia adio. N-am bănuit nicio clipă. Nici nu mi-a trecut prin cap că se despărţea de mine, că apelul acela era de rămas-bun. Felul în care mi-a zis adio a fost o enigmă. Invizibilitatea despărţirii a fost un monument, un templu, pentru ca eu să mi-l pot aminti învăluit în frumuseţe.

Cooper a ales frumuseţea şi enigma.

Dar cum a fost posibil ca în pragul morţii să-l intereseze viaţa mea, iată ce n-am încetat să mă întreb. Nici măcar nu pot înţelege aşa ceva, cu atât mai puţin să fac la fel.

Cooper, numai el ştie cum, a ales ca eu să-l văd transfigurat în mister în această noapte de început de aprilie, aici, în Veneția, lângă apele întunecate, cu sarea şi algele lor. De data aceasta, eu sunt cel care deschide fereastra perpendiculară cu canalul.

Nu a zis „s-a agravat, nu merge prea bine, dar nu mă las”.

Nu a zis „aştept nişte rezultate”.

Nu a zis „nu-s prea optimist, ştii cum sunt medicii când rezultatele nu sunt bune”.

Nu a zis „durerea e insuportabilă, mă duc”.

Nu a zis „medicii nu-mi dau nicio şansă”.

Nu a zis „vino mâine pe la mine, ăsta mi-e sfârşitul”.

Dar a zis „trebuie să te laşi de băut, ştii că țin la tine foarte mult”.

Dar a zis „m-am însănătoşit, mai mare a fost spaima”.

Dar a zis „îmi pasă de tine”.

A renunțat nu doar la gândul morții, ci şi la a vorbi despre ea cu cei pe care-i iubea.

Am dormit rău, m-am trezit tot timpul. Mă ridicam din pat şi mă uitam la privelişte: întunericul, apa, din când în când câte o şalupă trecând pe Marele Canal. Veneția la trei noaptea, la patru dimineața. Tot mai aproape de ghearele lui Nosferatu, într-o litanie de disperare asumată. Încercam să trec în revistă lucrurile minunate din viața mea.

Nosferatu îmi zicea: „Cooper te-a iubit, dar tu pe el, nu, niciodată nu te ridici la aşteptările oamenilor, eşti cel mai rău dintre oameni”.

M-am uitat din nou pe fereastră.

Nosferatu mi-a zis: „Cooper, în loc să se gândească la el, s-a gândit la tine. N-ai înțeles asta niciodată, nici nu vei înțelege vreodată, să te gândeşti la alții înainte de a te gândi la tine, asta-i temelia iubirii. Ava şi Cary s-au gândit la tine, dar tu te gândeşti doar la tine, iar eu am venit pe lume de la cât te-ai tot gândit tu la tine, îți mulțumesc pentru asta, căci exist, am identitate, voință şi forță datorită egoismului tău, care provine din teamă; sunt fiul mediocrității tale umane”.

M-am hotărât să mă bag în cadă şi să fac o baie fierbinte.

Veneția e superbă dacă eşti cu cineva. Nu ştiu italiană, aş fi putut încerca să învăț, aş fi putut face atâtea lucruri pe care nu le-am făcut. Ați fi putut fi venețieni, Cary şi Ava. Să vă fi născut aici, iar eu să vă fi îngropat pe insula San Michele.

Am fi avut o casă aici, un palat nobiliar lacustru, o barcă şi flori la ferestre.

Cooper ştia că aceea era ultima noastră convorbire din viața noastră, dar nu mi-a zis. Nu mi-am dat seama de nimic. Poate că aş fi avut nevoie să ştiu. Poate că ar fi fost bine pentru mine să-mi spună ceva, dar ce să-mi spună. Cred că trebuia să-mi fi spus.

Nimeni nu spune.

Nici tata nu a spus.

Nimeni nu spune că e pe moarte, nimeni nu zice: „asta-i ultima dată când vorbim, mă duc în vidul absolut, în locul unde nimic nu se întâmplă şi nici nu se va întâmpla ceva vreodată”.

Şi acum vine întrebarea: eu cum voi proceda? Voi face la fel cum au făcut Cooper şi Grant?

Cooper ştia ceva ce eu tocmai am aflat, acum, la cinci ani după moartea lui. Cooper ştia că suntem asemănători. A vrut ca felul său de a pleca din lumea asta să se transforme în harta comorii, pentru ca eu să pătrund enigma şi să-l văd pe el: înalt, pentru că era înalt; frumos, pentru că era frumos; cu părul alb, căci aşa a avut părul încă din tinerețe; carismatic, pasional, romantic, isteț, tăcut, melancolic, plin de demnitate, pentru că patria lui a fost demnitatea.

Nu o să ne revedem niciodată, dar ştiind cât de mult iubeai viața, căci o iubeai într-un fel devastator şi crud pentru tine însuți, nu înțeleg cum ai plecat din ea într-o tăcere atât de mare, atât de incomensurabilă.

Ai plecat aşa pentru ca eu să plec la fel.

Asta ai vrut să-mi spui?

Spune-mi din nou, în noaptea asta, aici, în Veneția, numai noi doi, tu şi eu.

În ziua următoare, a venit să mă ia o barcă-taxi ca să mă ducă de la hotel la aeroportul din Veneția.

Am stat în picioare în barcă, voiam să-mi iau bun-rămas de la Veneția concentrându-mi toată atenția la ce-mi vedeau ochii.

M-am uitat la barcagiu şi l-am invidiat.

Barcagiul mi-a zis în spaniolă că-i plac pantofii mei. Atunci mi-am amintit de noaptea în care crescuseră apele şi cât de obsedat am fost să salvez pantofii primiți în dar de la Mo.

În timp ce luam cina într-un restaurant, apele continuau să crească. La plecare, un angajat al restaurantului mi-a dat nişte cizme de cauciuc care-mi ajungeau până la coapse. Mi-a fost teamă. Am ieşit pe stradă şi totul era scufundat într-o adâncă tăcere. Trebuia să merg foarte încet. Pantofii mă obsedau, să nu pățească ceva pantofii mei. Pantofii aceia simbolizau viața mea.

Mişcam apa în mers, încet.

Apa creştea. Dacă nu erai atent şi mergeai, din cauza întunericului, spre un canal, puteai să cazi în adâncuri. Puteai muri înecat. Să dispari în noapte, care îngână întunericul cu apa.

Mi-am amintit de râul Cinca, de atunci, de la acea zi a mea de naştere, atât de îndepărtată.

Persoana care mă însoțea a rătăcit drumul şi a luat-o spre canal, în loc să meargă lipită de case. Am prins-o de mână. I-am spus că pe acolo, nu.

Am reuşit să-mi salvez pantofii.

Oamenii lucrează şi plătesc, timpul se scurge şi, după ce trec de cincizeci de ani, oamenii nu mai ştiu nici de ce lucrează, nici de ce plătesc. Nu mai vrei decât să fii lăsat în pace, să stai liniştit, să ai linişte.

Îmi verific zilnic contul bancar, banii de acolo îmi spun că mai sunt în viață. Când Ava a murit, a lăsat vreo patru sute de euro. Mă gândesc des la acei patru sute de euro, ar fi putut să-i folosească pe vreun ultim capriciu. Ar fi putut să mă invite la cină şi, cum pe atunci beam, am fi putut bea un vin de o sută de euro.

Am fi putut bea şampanie franțuzească şi să mâncăm stridii. Cu patru sute de euro, în Spania te poți ospăta ca un rege, ca un marchiz, ca un mahăr.

Numărul 4 a fost mereu numărul meu preferat. Predilecția mea pentru el a apărut din faptul că locuiam în apartamentul numărul 4. Încă de mic, am făcut din locuința noastră un sanctuar. Stăteam la 4, deci numărul meu sfânt a devenit 4. Şi era 4 pe stânga, aşa că „patru stânga” au fost două cuvinte care mie mi se păreau cuvinte importante, căci defineau locul unde erau ei doi, Cary şi Ava, cel mai important loc de pe planetă.

Uneori îmi vine cheful nu neapărat să beau, ci să văd lumea ca atunci când beam, pentru că o vedeam într-o stare de grație, plenară, în expansiune, de asta mi-e dor.

Scriitorii rataţi se ascund pe unde pot, în sânul familiei, printre prieteni, după vreo funcție publică importantă; iar scriitorii de succes nu există, pentru că succesul în literatură este o minciună.

Viața nu împarte premii.

Pe mine, viața nu m-a premiat niciodată. Viața doar te distruge, cu mai mult sau mai puțin farmec, dar te distruge. Dar ceea ce chiar am văzut sunt miile de pacturi diferite pe care oamenii le fac cu distrugerea. Unii oameni încheie un anumit pact, alții, un altul. Cei mai mulți fac pact pentru o distrugere lentă, de câte douăzeci, treizeci de ani. Oamenii numesc asta a trăi, şi nu e puțin lucru.

Ipotecile pe care oamenii le plătesc pentru casele pe care le cumpără se întind pe o durată temporală gândită în funcție de durata de distrugere a vieții.

Această concordanță între perioada unei ipoteci şi timpul cât durează distrugerea corpului tău este aproape poezie, o formă de armonie a capitalismului. E o mare invenție a băncilor. O mare simbolistică între existență şi ipotecă. O cucerire a civilizației.

Părinții mei nu şi-au cumpărat niciun apartament, nici n-au avut vreodată o ipotecă. Îi binecuvântez pentru asta.

Spania are cetățeni minunați, doar că elitele politice, sociale, economice, intelectuale sunt bolnave. Elitele din Spania nu au funcționat niciodată, de asta țara continuă să fie una ciudată, diferită, complicată. Mereu elitele au fost cele care ne-au dus de râpă.

Dar vreau să le reamintesc spaniolilor şi spanioloaicelor că sunt oameni cu inimă largă. Prea puțin îmi pasă mie de literatură, eu vreau dragostea oamenilor, de asta m-am făcut scriitor. Pentru că am descoperit ceva, am descoperit că cuvintele seduc şi fac bine la singurătate. Şi am descoperit că toți spaniolii şi toate spanioloaicele cu care am vorbit în acest ultim an îşi iubeau părinții.

Asta a fost minunat.

103

Dragul meu Cary Grant, trebuie să-ți spun ceva intim, ceva ce m-a făcut nefericit pe viață, dar care a fost temelia iubirii noastre.

Tu, ca orice tată, îți doreai să ajung cineva în viață. Când eram copil, erau două lucruri la care mă pricepeam cu adevărat bine: să schiez şi să înot. Voiam să te simți mândru de mine. Când aveam zece ani, m-ai înscris la un concurs de înot la nişte bazine recent inaugurate. Era în 1973. Primele

bazine din localitate. S-au organizat concursuri. M-ai înscris la proba de 100 metri craul.

Imediat după start, am reuşit să îi depăşesc pe toţi şi am rămas primul vreo cincizeci de metri, dar apoi puterile mi-au scăzut şi am coborât ritmul pe următorii cincizeci de metri, am început să înghit apă şi am încheiat pe locul patru din şase.

Nu aveam destulă rezistenţă fizică.

A fost un trist loc patru.

Am fost foarte dezamăgit, pentru că asta ne ducea înapoi la tăcere, la eşec.

Nu că tu ai fi avut pretenţii de la mine; îmi făcusem eu visuri. Era visul de a face ceva în viaţă. Atunci am înţeles asta pentru prima dată, visul de a face ceva, în acea zi de iulie 1973. A fost o duminică. În ziua aceea, locul era în plină sărbătoare. Veniseră mulţi oameni ca să asiste la întreceri. S-au dat medalii. Eu nu am luat nicio medalie. Am stat şi m-am uitat lung la adversarii mei care au căpătat pentru mine dimensiuni gigantice. Ei chiar reuşiseră să-şi facă părinţii să fie mândri. Dacă aş mai fi câştigat un loc, aş fi ajuns pe trei şi aş fi luat şi eu medalie, dar pentru locul patru nu se dădea nimic.

Pervers sau ironic a fost că acei copii de vârsta mea, care primiseră medalii, nu au trezit entuziasmul părinţilor lor, vedeam asta şi nu-mi venea să cred. Părinţii lor au afişat o indiferenţă obişnuită. Atunci mi-am dat seama din nou că erai cu totul şi cu totul special. Mi-am dat seama că aveam un altfel de tată. Şi că acea originalitate ne putea face mult rău, ceea ce s-a şi întâmplat şi continuă să se întâmple chiar acum, când scriu rândurile astea.

La fel s-a întâmplat şi la schi, doar că la sportul acela eram ceva mai bun. Normal că eu am putut merge la schi atâta timp cât tu ai câştigat bine, adică până în 1975, sau începutul lui 1976. Era un sport scump. M-ai înscris şi la un concurs de schi. Bănuiesc că ştiai foarte bine că viaţa e o competiţie nesfârşită. Încercai să-mi transmiţi asta: că bucuria depinde

de victoria în mii şi mii de întreceri la care un om trebuie să ia parte de-a lungul vieții sale.

Interesant este că mi-e dor de tine, tată, aşa cum erai în tinerețe, când aveai patruzeci şi ceva de ani. Pentru că pe vremea când tu aveai patruzeci şi un pic erai un împărat al vieții, împăratul pe care eu l-am văzut, de care m-am îndrăgostit. Viața pe care ți-o dau în paginile astea pe care le scriu este tot ce pot face pentru noi doi, pentru a recupera, cu asupra de măsură, sălbatic, iubirea noastră profundă, pentru că există iubire profundă între un tată şi un fiu. E o iubire sfidătoare. Atitudinea ei în fața trecerii timpului şi în fața trecerii norilor, mărilor, țărilor şi imperiilor este una sfidătoare. E o iubire care nu se împlineşte în prezent; aici voiam să ajung, chiar aici, la această concluzie atât de profundă: nu se împlineşte în prezent, ci se ascunde de prezent; se petrece în prezent, însă magnitudinea şi profunzimea ei nu sunt vizibile în timpul prezent; vizibilitatea ei aparține împărăției viitorului.

Adică devine vizibilă astăzi, în acest 2019.

Tocmai a devenit vizibilă.

Câte lucruri rezolvă moartea. Sfârşeşte prin a fi o restituire a ceea ce a existat înainte de viață: puritatea. Asta am simțit acum două zile, la Veneția: restituirea purității, căci acolo te afli tu acum şi într-acolo mă îndrept şi eu.

La concursul de schi m-am descurcat mai bine, da. Ți-am provocat momente de bucurie, pentru că am câştigat medalia de aur la o întrecere județeană. Nu-ți mai încăpeai în piele. Îți plăcea să-ți povestesc cum câştigasem. Se întâmpla în 1974. Nimeni nu dădea doi bani pe mine, pentru că mă înscrisesem de curând în competiție. Şi totuşi, am câştigat. Alții schiau mai repede decât mine, dar au căzut. Ar fi putut să mă întreacă, dacă ar fi fost mai calculați sau mai prudenți. Cred că asta te bucura cel mai tare, faptul că-mi dădusem seama de cât de important era să-mi cunosc limitele, te-ai gândit că prudența mea de atunci îmi va fi de folos pentru toată viața. Nu a fost aşa. Cred că nu a fost aşa. Însă îți plăcea atât de mult să-ți

povestesc cum ceilalți, încrezători în forțele lor, şi-au pierdut echilibrul şi au sfârşit pe jos, în zăpadă...

Am rezistat pentru că am fost prevăzător şi am câştigat, dar apoi, un an mai târziu, am trecut la altă categorie şi cariera mea de schior a intrat în picaj. Nu mi-ai zis nimic. Dar dezamăgirea aceea mi s-a întipărit în minte.

Dezamăgirile nu mor niciodată. Dăinuie toată viața. Amuțesc, cel mult, şi stau acolo, mumificate, dar nu dispar. Şi vechile dezamăgiri se nutresc din cele noi şi formează o mare familie. Aşa că am avut parte de alte decepții care s-au alăturat celor vechi. Ca şi cum frustrările ar avea copii.

Mă gândesc cât de mare ar fi fost fericirea ta, dacă aş fi ajuns un schior olimpic, dacă aş fi câştigat medalia de aur la olimpiada de iarnă.

Dar nu a fost aşa.

Tot ce făceam, pentru tine făceam şi cred că asta a fost cea mai bună latură a vieții mele, tot ce am făcut mai bun în viață a fost să-ți provoc un zâmbet. Cred că dorința aceea de a te face fericit cu micile mele victorii e tot ce-i mai bun în inima mea. Cred că asta a fost contribuția mea la istoria bunătății omenirii. Cred că în clipele acelea am fost un om bun.

Pentru mine, fericirea ta era fericirea lumii.

Nici nu ştii ce înseamnă pentru mine faptul că în momentul acesta din viața mea mă pot gândi că în unele clipe din viața ta te-am ajutat să cucereşti palatul bucuriei.

Nici nu ştii cât de mult te-am iubit de-a lungul timpului, prin tot ce am făcut, şi cât de mult te iubesc acum, absorbit de transa asta, de viața asta plină de confuzie, numai că în spatele acestei confuzii de cincizeci şi şase de ani ai mei, apari mereu la depărtare, la mare depărtare, învăluit în întuneric şi sânge, în întuneric şi labirint.

Şi-mi spui: „Sunt eu, sunt tatăl tău”.

Uneori mă gândesc la divorțul morților. Mă gândesc că nu sunteți împreună, că v-ați câştigat dreptul de a vă trăi moartea unul fără celălalt, că v-ați hotărât să fiți doar un bărbat şi o femei, nu părinții mei.

Atunci mă împac cu viața.

Pentru că mă aflu dinaintea despărțirii definitive.

De acum tu eşti un bărbat.

De acum tu eşti o femeie.

De acum, faptul că ați fost *genitori* mei, cum se spune în italiană, cu un cuvânt care îmi place foarte mult, se sparge în milioane de fărâme, care se împrăştie, se răcesc, se duc tot mai departe şi fiecare dintre ele nu mai are nicio legătură cu celelalte, aşadar totul s-a sfârşit.

Umblați printre stele, fiecare în căutarea unui alt loc în univers şi gata să urce marile trepte ale bucuriei.

105

Trecutul unui om de cincizeci şi şase de ani întruchipează un peisaj care devine tot mai mult o ruină, nu în înțelesul rău al cuvântului „ruină”, ci în sensul de semne că acolo a existat viață, viață care s-a scurs, viață consumată prin însuşi efortul de a trăi, căci ruinele sunt un refugiu nobil pentru viața care s-a dus, iar dragostea mea pentru propriile mele ruine poate coincide foarte bine cu dragostea pentru cele pe care le văd aici, în Italia şi s-ar părea că ruinele din memoria mea găsesc o consolare de natură supranaturală în ruinele unei civilizații, aşa încât ruinele mele ies din contactul cu ruinele romane şi creştine reîmprospătate, sprijinite, bucuroase.

Ruinele tale le ajută pe ale mele, asta faci, Italia, pentru că încă sunt în Italia. Mâine mă întorc la Madrid.

Nimeni nu mai ştie ce voce avea bunicul, care erau cuvintele lui preferate, care era tonul vocii lui, ce gesturi făcea, ce ochi avea. Ochi care de multe ori trebuie să fi scânteiat de bucurie.

Şi totuşi, vocea aceea, pe care nimeni nu şi-o mai aminteşte, i-a vorbit mulți ani celui care avea să fie tatăl meu.

Nu foarte mulți ani, e adevărat, pentru că era război, existau puşcării şi nenorociri. Dar chiar şi aşa, au fost nişte ani. Anii în care au fost împreună au fost reali. Îmi place să mi-l imaginez pe tata de mână cu tatăl său. Poate că viața mea nici nu are alt rost în afară de a depune mărturie că tatăl meu şi tatăl lui au fost împreună cândva.

Se plimbau pe străzile din Barbastro, înainte de războiul civil, prin 1935. Pe atunci, tata avea cinci ani. Bunicul, nu ştiu. Pentru că nu ştiu când s-a născut.

Ce bine ar fi să se piardă şi data mea de naştere.

Acum numai fratele meu şi cu mine ne mai amintim cum vorbea tata. Ne amintim cu greu, căci au trecut paisprezece ani de când s-a dus.

Paisprezece ani de când s-a dus şi totuşi nu s-a dus.

Uneori am şi eu un chef nebun de a mă duce, de a mă duce lângă el.

Dar unde?

106

Se apropie, aşa este, chiar dacă încă nu şi-a făcut simțită prezența, dar se apropie, tăcută şi încă nedesluşită, ziua în care n-am să vă mai sun, cu insistența mea bolnăvicioasă, nici nu o să ne mai dăm întâlnire, nici nu o să ne mai putem vedeam, nici să luăm masa împreună, nici n-o să vă mai cumpăr bilete de tren ca să veniți să mă vedeți la Madrid.

Ce melodramatic sunt, dar aşa va fi.

Amintiți-vă de mine cu toată bucuria care vă încape în inimă. Voi doi, Monty şi Brando, cei doi mari actori ai vieții mele.

Cu cea mai mare bucurie, mereu.

Nimic nu mă face să visez mai mult decât atunci când intru pe site-ul căilor ferate ca să cumpăr bilete. În urmă cu câteva

săptămâni a fost o ofertă la clasa I şi i-am cumpărat lui Monty un bilet. Tot timpul mi-am imaginat cât de bine se va simți călătorind la clasa I.

Natura iubirii mele pentru voi vine de la tata, din ceea ce el a iubit la mine. O să plec de pe lumea asta fără să ştiu ce a văzut tata la mine. Eu am văzut în voi moştenirea sa. Poate că şi tata a văzut asta în mine: moştenirea tatălui său, despre care nu a vorbit niciodată.

Mi-au dat viață cei care au plecat din viață în timp ce viața mea continua şi de fiecare dată când îmi amintesc asta, ei revin.

Ați avut o familie.

Dar încă nu a sosit momentul despărțirii, încă suntem împreună.

În ziua în care o să las lumea, o s-o las învăluit în bucurie pentru că las pe lume două ființe minunate, pentru că v-am iubit.

Cât de sus e luna în noaptea asta, aici, în Italia.

107

Sunt la Madrid. Am luat metroul de la Terminalul 4. Administrația metroului a lipit pe ferestrele vagoanelor foi cu poeme şi fragmente de proză. E o modalitate de a propaga literatura şi de a-i distra pe pasagerii grăbiți şi plini de griji şi care, brusc, dau peste nişte cuvinte neaşteptate.

Citesc una dintre foi. Sunt versuri care vorbesc despre bucurie, autorul lor este poetul José Hierro. Apariția acestor versuri într-un vagon de metrou pare o mică minune. José Hierro s-a născut la Madrid, în 1922. Cum ar fi să te naşti la Madrid în 1922? La sfârşitul războiului civil a fost condamnat la închisoare. L-au acuzat că-i ajutase pe deținuții politici, printre care se afla şi tatăl său. A stat în închisoare cinci ani. Cinci ani pentru că şi-a ajutat tatăl, asta mă uimeşte şi mă tulbură.

Am ajuns acasă, am lăsat geamantanul pe hol. N-am chef să-l deschid, pentru că ştiu ce e în el. Ca să fac totuşi ceva, mă duc la bucătărie şi-mi fac o cafea.

După ce Hierro iese din închisoare, scrie o carte intitulată *Alegría*, o carte care apare în 1947, după care câştigă cel mai important premiu din acea epocă.

Mă gândesc dacă bucuria are o istorie de sine stătătoare sau dacă e contagioasă, o contagiere care trece de la om la alt om, într-o înlănțuire tăcută.

Mă simt singur aici, în apartament, cafeaua tocmai a dat în foc. M-am întors din călătorie şi deocamdată nu se mai întrevede niciuna. Mă tem că imobilitatea îl va aduce pe Nosferatu dintr-o clipă într-alta. Mă tem că se va năpusti asupra mea cu o furie şi mai mare. Mă tem de miile lui de întrebări. Cum să scap de el pentru totdeauna. Pentru că de imobilitate profită oglinzile din casă pentru a-mi aminti cine sunt. Mă încredințez versurilor lui José Hierro citite în metroul din Madrid: „prin suferință am ajuns la bucurie”.

N-ai cum să ajungi altfel la bucurie.

Îmi imaginez că sună interfonul din hol.

O fi vreun pachet. Vreo factură, ca de obicei.

Pun o linguriță de zahăr în cafea şi-mi zic că poate nu, că poate de data asta nu e niciun pachet, nicio factură.

Mă umple de bucurie gândul că voi răspunde la interfon şi voi auzi două voci murmurând. „Am vrut să-ți facem o surpriză, tată, ştiam că eşti în Madrid”, zice Brando. Mă uit la ecranul video-interfonului şi iată-i pe amândoi, în alb-negru, ca în vechile filme de la Hollywood, cu chipurile vesele, tineri şi zâmbitori, Montgomery Clift şi Marlon Brando.

Au venit să mă vadă.

A venit bucuria să mă vadă.

Cuprins

1. 1

2. 2
3. 3
4. 4
5. 5
6. 6
7. 7
8. 8
9. 9
10. 10
11. 11
12. 12
13. 13
14. 14
15. 15
16. 16
17. 17
18. 18
19. 19
20. 20
21. 21
22. 22

23. 23

24. 24

25. 25

26. 26

27. 27

28. 28

29. 29

30. 30

31. 31

32. 32

33. 33

34. 34

35. 35

36. 36

37. 37

38. 38

39. 39

40. 40

41. 41

42. 42

43. 43

44.44

45.45

46.46

47.47

48.48

49.49

50.50

51.51

52.52

53.53

54.54

55.55

56.56

57.57

58.58

59.59

60.60

61.61

62.62

63.63

64.64

65.65

66.66

67.67

68.68

69.69

70.70

71.71

72.72

73.73

74.74

75.75

76.76

77.77

78.78

79.79

80.80

81.81

82.82

83.83

84.84

85.85

86. 86

87. 87

88. 88

89. 89

90. 90

91. 91

92. 92

93. 93

94. 94

95. 95

96. 96

97. 97

98. 98

99. 99

100. 100

101. 101

102. 102

103. 103

104. 104

105. 105

106. 106

107. 107